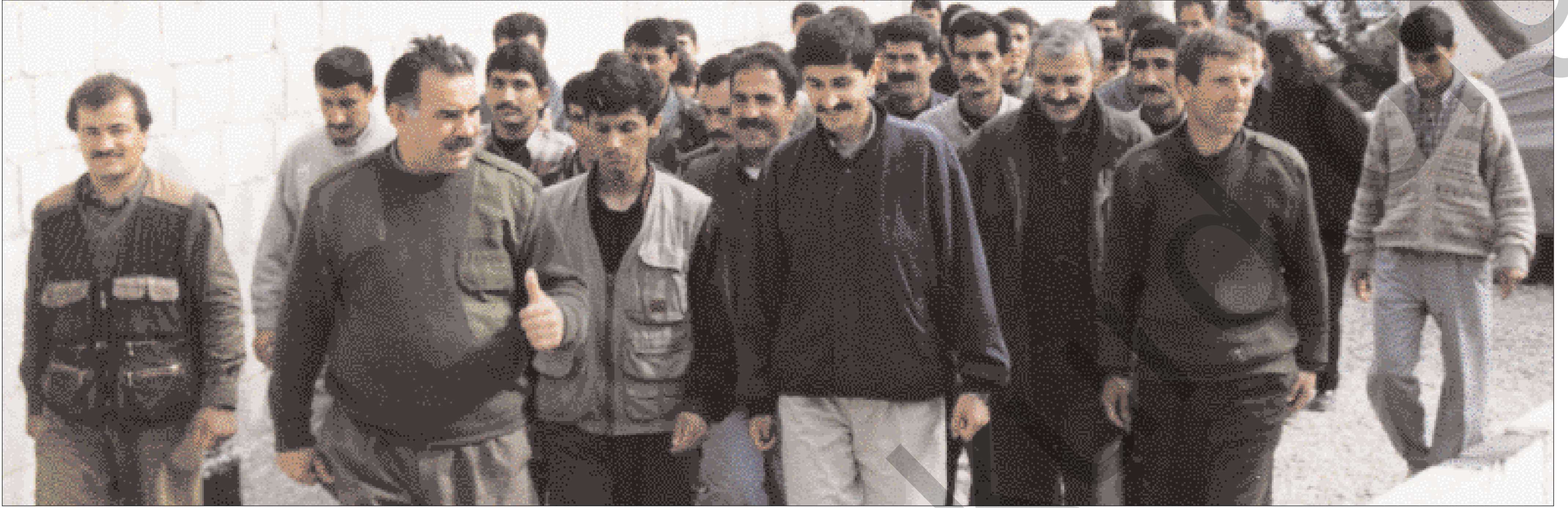

SERXWEBÛN

JI SERXWEBÛN Û AZADIYÊ BI RÛMETTIR TIŞTEK NÎNE

Yıl: 17 / Sayı: 199 / Temmuz 1998 / 5,- DM

Gerillanın büyük zafer hamlesi
KURTULUŞA YÜRÜYÜŞTÜR

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi öncüsü Kürdistan İşçi Partisi PKK, 20. kuruluş yıldönümü olan '98'e geçen yıl başlayan final evresi kapsamıyla girdi. Silahlı savaşım tarihinin 14. yıldönümü de olan bu yılki gelişmeler, hem sömürgeci güçler, hem de ulusal kurtuluş mücadelesi açısından gerçekten de kapsamlı bir final süreci çerçevesinde yaşandı. Devrimin ulaştığı aşamanın yanısıra, emperyalizm ve siyonizm ile aktif işbirliği içindeki sömürgeciliğin yönelimi de '97 yılıyla birlikte tam bir final dönemini dayatması şekline dönüşmüştü. Final belirlemesi silahlı mücadelenin ilk on yıllık dönemini (1984-94), "***diriliş başarıldı sıra kurtuluşta***" şiarıyla özetleyen Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin önümüzdeki dönem için "***savaşta zafer yaşamda özgürlük***" dönemi konusunda bir kesinleştirme sürecilye karşı karşıya olması anlamına gelirken, sömürgecilik açısından ise dönem itibariyle marjinalleştirme olarak adlandırılan politikalara tekabül ediyordu. 1992'de Kürdistan'ı kaybettiğini anlayan, buna '93 yılı ortalarından itibaren gerek iç politika dolayısıyla uluslararası ilişkilerdeki yeni düzenlemesi, gerekse askeri düzlemdeki yönelimleriyle bir

● devamı 2. sayfada

"Enginleri fethetme ruhu, gelişmede sınır tanımama anlayışı, kesin başarı ve zafer tarzının hakimiyeti, PKK militanlığının dönem açısından asıl belirleyici özellikleri olarak ortaya çıkarken; bu, partiye katılımdan başlayıp, bütün pratik duruşları sorgulama, yeniden tanımlama anlamına geliyor."

Kapitalizm, emperyalizm, küreselleşme

"Dünya sisteminin geleceği belirsizliğini koruyor, aynı şekilde küreselleşmenin alacağı biçim de güç dengelerinin nasıl tezahür edeceğine bağlı görünüyor. Bu belirsizlik, isteyen herkesin çok farklı senaryolar üretmesine de elverişli bir ortam yaratıyor; zira, durum herkesin istediğini hayal etmesine uygun..."

Samir Amin'in yazısı *10. sayfada*

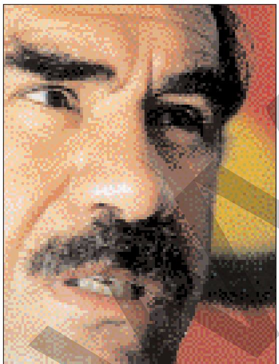
Türklerin Lozanı, Kürtlerin Lozanı

Resmi ideolojinin en büyük başarılarından biri, 1923 Lozan Antlaşması'nı, Anadolu'da yaşayan herkes için, bu arada, Kürtler için de bir kurtuluş olduğu düşüncesini egemen kılabilmiş olmasıdır. Lozan Konferansı'nın Türkler için "*kurtuluş*" olduğu, "*kurtuluş*"u garanti altına alan bir belge olduğu çok açıktır; Kürtler için ise tam aksi yönde gelişen ilişkiler yarattığı, örneğin esaret yarattığı, yine çok açıktır. Ermenilerin, Yunanlıların, Arapların, Türklerin, Farsların, Birinci Dünya Savaşı'na ve sonrasına ilişkin tarihsel olayları betimleme ve bunları yorumlamaları çok farklıdır. Türklerin bu döneme ilişkin tarihsel olaylara bakışıyla, bunları değerlendirmesiyle, örneğin, Arapların, Ermenilerin, Yunanlıların bakışı ve de-

İsmail Beşikçi Hoca'nın mesajının devamı *4. sayfada*

Başkan Apo değerlendiriyor...

14 Temmuz direnişi parti çizgisidir

14 Temmuz parti tarihimizde kimliği uğruna denilebilir ki en kahredici işkenceli bir ortamda varlığını adamanın ve bu temelde ülkesine, halkına, insanlığına sahip çıkmanın en büyük direniş kararının verildiği bir gündür.

En çok ihtiyaç duyulan parti kimliği ile insan olmak, parti kimliği ile ordulaşmak, parti kimliği ile yaşamsal olmak belki de sadece başarıların değil, onun olumlu bütün adımların esasını teşkil ediyor dersek, bu büyük direniş kahramanlarımızın şahsında en yalın gerçeği dile getirmiş oluruz. Kaldı ki bizzat büyük şehidimiz M. Hayri Durmuş'un el yazısıyla çok açık bir biçimde yazdığı yazıda, "*Bizim kadar yaşama bağlı insan yok, ama bu yaşam ancak parti kimliği ile olduğunda kabul edilebilir. Siz bize bu kimliği çok görüyor, onu yok etmek istiyorsunuz. Bunun dışında herhangi bir yaşamı kabul etmemiz mümkün değildir. Çok sınırlı parti kimliği ile birlikte bir yaşamı tanırsanız yaşama kararlılığımız büyük bir coşkuyla devam edecektir. Yok bunu tanımazsanız bu noktadan itibaren dayattığınız bu kimlik inkarına dayalı yaşamı asla kabul etmeyeceğiz. Ve bize ne mutlu ki, büyük direniş kararına da ulaşmış bulunuyoruz*" der ve o kararı, bugün gerçekleştirirler. Maalesef partimizde ortaya çıkan bu somut gerçeği çok az partinin tarihinde görmek mümkündür. Ama buna rağmen, bir türlü anlaşılmak istenilmeyen ve gittikçe de bu direniş tarihine ters düşen bir konum var. Yani "*parti öncülüğünü ordu gerçeğimizden koparalım, parti gerçeğimizi hatta diplomasi gerçeğinden tutalım bütünüyle yaşamdan da koparalım ve böylece de kendimizi yaşayalım, yaşatalım*" gibi bir duruma geliniyor.

● *devamı 9. sayfada*

Uluslararası durum ve olası gelişmeler

"Graham Fuller'in Berlin'deki toplantıda 'biz aslında PKK çizgisine karşıyız, ama PKK Kürt halkının ezici bir kısmını yanına aldı, bizim için Şerafettin Elçi çizgisi doğrudur. Fakat onun da kimsesi yok, o halde PKK, Elçi gibilerini içine almalıdır' şeklindeki konuşması bu nedenle anlamlıdır. Alternatif yaratamayanların işbirlikçi eğilimi PKK içine taşıma çabasına girdikleri anlaşılıyor."

● **Kani Yılmaz** *yoldaşın yazısı 23. sayfada*

Kürt-Ermeni ilişkilerinde yeni bir sürece doğru

Türkiye panik içinde. Kendini uluslararası kuşatmada hissediyor. İçte de günlük istikrarsızlık telaşlandırıyor. Gelişmeler hızlanabilir. Türkiye için büyük oranda iyi bir tarihi gündem, bir dönem yarattık, ama koşullar da giderek daha elverişli hale geliyor. Gerek bizim devrimci ulusal önderlik, gerekse bunun uluslararası etkileri şu anda çok tartışılıyor. Sayın Hasretyan konu ile herhalde çok daha yakından ilgili.

Mukayese anlatım hayli ilgi çekebilir. Eleştirel olsun. Burada bizim gerçekten ne ucuz yergilere, ne ucuz övgülere ihtiyacımız var. Fakat olup biteni değerlendirmek,

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan yoldaşın aydınlarla söyleşisi 12. sayfada

Devrimin kalbi nerede atıyorsa ben orada olmalıyım

"İlk mezarın eşiğinde dalıp dalıp gidiyorum. İçimden bir ses: "Konuş!" diyor, "burada mezarlar da konuşur!" Ses kendiliğinden çıkıyor içimden: "Kimsin sen, ey meçhul ölü!" "Meçhul olan sensin!.. Ben Faraşinim. Kendini tanıyan herkes tanır beni." "Faraşin!" "Faraşin!" "Faraşin!" yeri göğü her yanı saran bu ses dalga dalga yankılandı. Ve birdenbire bütün halı derlenip toplandı. Göz açıp kapayana değin sayısız güzellikler, sürgit akışan canlı yaşam yoğunlaşa yoğunlaşa ayaklanıp ete kemiğe büründü..."

Şehit Faraşin Ayhan yoldaşın anı yazısı 16. sayfada

Gerillanın büyük zafer hamlesi

KURTULUŞA YÜRÜYÜŞTÜR

PKK'lilik enginleri fethetme ruhudur

● baştarafı 1. sayfada

topyekün savaş konseptiyle cevap veren Türk özel savaşı, bu saldırıyı '94'te doruğa çıkartmıştır. '92'de kaybettiğini görünce halkın öncülerine yönelimlerini hızlandıran, Botan'daki kent merkezlerinde katliamlarla gözdağı veren, Güney Kürdistan'daki ihanetle birleşerek buradaki ilk kapsamlı operasyonları yürüten sömürgecilik, '93 ateşkesiyle siyasi ihtidamda inisiyatif kazanan ulusal kurtuluş mücadelesine karşı Eşref Bitlis-Turgut Özal tasfiyelerinin ardından Tansu Çiller başbakanlığında bir iç düzenlenmeyle cevap verdi. Ardından Doğan Güreş-Tansu Çiller yönetiminin azgın saldırıları başlatıldı. '94'te bu saldırılar Kürdistan'ı insansızlaştırma ve askeri olarak yeniden işgal niteliği kazandı. Aynı zamanda V. Kongre dönemi olan bu süreçteki saldırılar, operasyonlar, gerillayı '91'den itibaren ordulaşma yönünde atılan adımlarla yerleştiği temel üs alanlarından koparmayı amaçlıyordu. Yoğun köy boşaltma, göç ettirme yöntemleriyle kitle ile bağı kesilen **gerillanın kapsamlı operasyonlarla sürüklenerek bir yandan temel üs alanlarından koparılması, diğer yandan da lojistik, altyapı sorunlarıyla uğraşır duruma getirilmesi amaçlanıyordu**. Saldırılar Kuzey'de Dersim'de başlayıp kitleyi göç ettirerek gerillayı kuşatma üs alanlarından söküp atma niteliğinde Amed, Botan ve Zagros'ta düğümleniyordu. Böylece marjinalleştirme politikasının temel çerçevesi ortaya konuluyordu. Bu son politikanın o dönemki en temel eksiği kapsamlı bir iç ihanetle henüz tam buluşmamış olmasıydı. Nitekim yoğun saldırıların bir diğer amacı da içteki zayıflıkları, hatta potansiyel ihanetleri böyle harekete geçirerek marjinalleştirme politikasını tamamlamaktı. **Bundaki en büyük umut ise '87'den itibaren gerillayı, savaşı aşındıran çete çizgisi ve anlayışıydı**. '87 ile savaşa musallat olan çeteciliğin '91'den itibaren artan imkanlarla beslediği işbirlikçi anlayışa ulaşması, topyekün savaş konseptinin önemli bir parçasıydı.

1994 yılıyla sömürgecilik açısından temel bileşenleri böyle ortaya çıkan, aktifleşen marjinalleştirme politikasına karşı, ulusal kurtuluş mücadelesi için de o dönem, on yıllık silahlı savaşım sürecinin aşıldığı önemli bir aşamayı temsil ediyordu. '94 yılı Ağustos'undan itibaren geçen süreci özetleyen "**diriliş başarıldı, sıra kurtuluşta**" şiarıyla döneme yüklenen Parti Önderliği, bir süredir yoğunlaştırdığı partileştirme, ordulaşma hamlesini V. Kongre sürecine kadar arttırarak sürdürdü. Bu **hamle dayatılan marjinalleştirme politikasına ideolojik, politik ve askeri olarak cevap niteliğini taşıyordu**. İdeolojik olarak çete anlayışı eliyle aşındırılan '91'den sonraki yoğun katılımlarla başka sınıfların, özellikle de orta sınıfın yaklaşımlarıyla bulanıklaştırılan, nihayetinde işbirlikçiliğe dönüştürülmek istenilen parti ideolojisini derinleştirerek hakim kılma; politik olarak gerillayı yalnızlaştırma, tecrit etme politikasına karşı Kürdistan'da, Türkiye'de, Ortadoğu ve uluslararası alanda daha da güçlendirmek, etkinliğini yaymak; askeri olarak ise temel üslerinden çıkarılmış küçülen silahlı bir güce dönüştürülmeye yönelik saldırılara karşı ordulaşan, ülkenin temel alanlarına kök salan, hareket alanını kuzeyde Türkiye'ye doğru, güneyde de Behdinan ve Soran kesimlerine doğru yayan bir gerilla ordusunu oluşturma esas alındı. Nitekim V. Kongre'de böyle bir perspektifle, çalışmayla hazırlıklar yürütüldü. Sömürgecilik temel politikası olan marjinalleştirmenin boşa çıkartılmasına karşı '95 Mart'ındaki Çelik operasyonuyla başlayarak, Kuzey Kürdistan başta olmak üzere kapsamlı yönelimlerle cevap vermek istedi.

1994-95'te sömürgecilik açısından marjinalleştirme, ulusal kurtuluş mücadelesi açısından kurtuluşu gerçekleştirme niteliği kazanan savaş, giderek final evresine yaklaşıyordu. Nitekim 1997 yılbaşına girerken Parti Önderliği "***final yılı***" belirlemesini yapıyordu. Türk özel savaş kurmayları da bu süreçten itibaren sık sık benzer belirlemelerde bulundular. 1993-94'lerde başlayan süreç '97 ile birlikte gerçekten bir final evresine girmişti. Sömürgecilik açısından temel bileşenleri o dönemde aktifleştirilen marjinalleştirme politikası, geçen süreçte de özellikle İsaril ve ABD ile gerçekleştirilen ittifaklarla desteklenmiş, ulusal kurtuluş mücadelesine karşı savaş bölgesel ve uluslararası niteliğe büründürülmüş, içteki çetecilik çizgisi işbirlikçi karakterle bütünleşerek olgunlaştırılmış, ayrıca KDP şahsında özetlenen geleneksel Kürt gericiliğiyle birleştirilmişti. Özel savaş iç gericilik (KDP), artı bölgesel gericilik (İsrail) ve uluslararası gericilik (ABD emperyalizmi) ile geliştirdiği siyasi ve askeri ittifakı iç ihanetle (işbirlikçi çete çizgisi) birleştirerek kendine göre sonuca gitmek istiyordu. Aynı süreçte ulusal kurtuluş mücadelesi de savaşı kuzeyde Türkiye sahasına, güneyde Behdinan ve Soran bölgesinin iç kesimlerine yayarak örgütlenmeyi, katılımları bu sahaları içerecek şekilde sürdürerek, bölgesel gelişmelerden yararlanacak bir diplomatik ilişki atağını -medya başta olmak üzere- her türlü iletişim aracını da kullanarak geliştirmek, gerillada da temel üs alanlarını derinleştirerek bütün politikalara cevap vermek istiyordu. Sonuçta '97 yılı her iki taraf açısından da bu çerçevede bir final yılı niteliği kazandı. Her iki güç de yıla bu şekilde yüklendi.

1997 ile başlayan savaşın Güney Kürdistan'da yoğunlaşması ve bu temel politikalar devredilerek '98'e girildi. Bu açıdan Parti Önderliği'nin belirlemesiyle, '98 yılı final savaşımının devamı niteliğindeydi. Esas olarak da nihai bir sonuca girilecek bir yıldı. İçinde bulunduğumuz yıla bu özelliği kazandıracak bir diğer gelişme de tıpkı '94 yılı gibi bir kongre süreci olma niteliğiydi. **PKK tarihi iyi incelendiğinde görülecektir ki, kritik dönemeçler özel günlerden çok, bir süreç sorunudur**. PKK önderlik gerçeği gelişmelere göre kendini, örgütü, bireylerin düşünce ve ruhlarını önceden hazırlama, böylece gelişmelere yön verme özelliği ile öne çıkmaktadır. Bu nedenle kongreler de resmi oturumların gerçekleştirildiği sınırlı bir sürenin ötesinde, hazırlıkların oluşturulduğu süreleriyle belirleyicidir. Bu açıdan final yılı belirlemesiyle aslında PKK'nin bir kongre sürecine girdiğini saptamak gerçekçi olacaktır. '98 yılı ise bu sürecin en yoğun hızlandığı dönem niteliğindedir.

Nitekim '98 yılı gelişmeleri de bunu doğrular durumdadır. Başta iç ihanet olamak üzere, mücadeleyi geri çekmeye yönelik her çabayla savaşın şiddetlendiği bu süreç kapsamlı bir savaş dönemi olmasının yansıra, derin bir iç tartışma özelliğine de sahip. Bu tartışmalar her alanda yürütülen kapsamlı toplantılarla giderek derinleştiriliyor. 1997 final savaş dönemine yılbaşında düzenlenen **IV. Genişletilmiş Merkez Komite Toplantısı**'yla giren PKK, kapsamlı bir savaş süreci ardından, yılı yine benzer bir toplantıyla kapatmıştı. 1998'e bu nitelikteki bir kış toplantısı ile yapılan girişin ardından, Nisan ve Haziran sonu Temmuz başlarında da benzer toplantılarla devam edildi. Aşağı yukarı gerillanın örgütlü olduğu bütün alanlarda yürütülen bu toplantılarla tüm parti-ordu yapısı bir yandan dönemin kapsamlı sorunları-pratiği üzerinde dururken, öte yandan da daha derinlikli olarak bir kongre çalışmasına hazırlanmış oluyordu. Bir yandan yılın ilk altı ayı değerlendirilip ikinci dönemi için planlamalara kavuşulurken, diğer yandan partileşme, ordulaşma ve savaş sorunları üzerinde derinlikli yaklaşımlar geliştirilerek döneme hazırlanıldı. Her alanda gerçekleştirilen bu toplantılarda **Anakarargah Genişletilmiş Komuta Konseyi** niteliğindeki bir toplantı Haziran ayın sonunda Güney Kürdistan'da yapıldı. 25 Haziran-7 Temmuz tarihleri arasında yapılan bu toplantı temel parti-ordu sorunlarının yanısıra Botan, Zagros ve Güney Kürdistan'ı (Soran ve Behdinan kesimlerini) bir birleşik gerilla planına kavuşturmaya da yönelikti. Sözkonusu üç alanın çalışmaları toplantıya raporlar ve katılan delegelerce yansıtıldı. Geçen altı aylık faaliyetlerin değerlendirildiği toplantıya talimatlarıyla yön veren Parti Önderliği, yürütülecek çalışmanın kapsamını ise daha geniş belirledi. Toplantı bir yanıyla Ocak '98 toplantısını tamamlarken, diğer yandan da daha geniş bir çalışmanın parçası niteliğinde olmalıydı. Böylece bir yanda parti içi sınıf mücadelesinin parçası olarak içte yaşanan gelişmelere cevap olunurken, diğer bir yandan da bunun da sonucu olarak yürütülecek savaş ve politik mücadelenin sorunlarını çözme platformu niteliğini taşıyordu. Zaten iç ve dış gelişmelerin diyalektiğini temsil eden PKK önderlik gerçeği, böyle ikili işlevselliği gerekli kılıyor. "***Her iç mücadelenin aynı zamanda bir dış mücadele olduğu***" anlayışı çerçevesinde ele alınan bu toplantı da Parti Önderliği tarafından "*bir nevi konferans niteliğindedir*" olarak değerlendirildi. Parti Önderliği 25 Haziran ve 2 Temmuz tarihli talimatlarıyla toplantının çerçevesini şöyle belirlemişti: "***Toplantınız bir nevi konferans niteliğinde oluyor. Yıl ortasında ve kongrenin gücünü şimdiden ilerleten bir çalışmadır. Umarım ki yalnızca bu son altı aylık veya birkaç yıllık Anakaragah pratiğinin sonuçlarını değil, kökten bir partileşmenin ve PKK çizgisindeki gerçek ordulaşmanın, savaş tarzının da dökümünü yapıyorsunuz. Tarz değişikliğini kendi kişiliğiniz temelinde iddialı bir biçimde karşılama kararlılığına ulaşıyorsunuz. Bu toplantınız aynı zamanda kendini kesin başarıya yatırma, parti ve ordu tarzıyla kesin bütünleşerek değişim dönüşümü kesinleştirme toplantısıdır. Kongremiz de daha şimdiden bunu kesinleştirme kongresidir.***" Kapsamı bu şekilde belirtilen toplantının içe yönelik en temel görevi ise, Parti Önderliği tarafından yarım bırakıldığı belirtilen Ocak '98 toplantısını tamamlamaktı. Ocak '98 toplantısı, final yılı olan '97 pratiğini bütün boyutlarıyla ele alırken, işbirlikçi çete anlayışının mahkumiyeti görevini de önüne koymuştu. Böylece düşmanın dönem politikasının en önemli bileşenlerinden birini de aşmak ve böylece ulusal kurtuluş mücadelesinin gerçek final evresine kararlılıkla yürümesi görevi önündeydi. İşbirlikçiliğin partimize kuruluşundan beri dayatılan ve temel espirisi de "*olmazcılığı*" kabul ettirmek olan bütün tasfiyeci provokatif eğilim ve kişiliklerin bileşkesi olma niteliği de göz önüne alınınca, sözkonusu bu görevin kapsamı daha net olarak ortaya çıkar.

Partinin bu tasfiyeciliği çözme yaklaşımı da, gerçek PKK militanlığı temelinde her tür olmazcı, geriye çekici yaklaşım ve anlayışları aşarak, partiyi netleştirmeye yönelik olarak gelişti. Nitekim bu toplantıda da beklenen bu iken, belli bir kendini geri çekme eğiliminin ortaya çıkması Parti Önderliği'ni "*Ocak toplantısı yarım yürütülmüş bir toplantıdır*" değerlendirmesine götürdü. Özelde '97 pratiğinde, genelde de komuta olma, merkez olma sorunlarına yönelik eleştiriler karşısında çeşitli biçimlerde ortaya çıkan kendisini geri çekme anlayışı, temelde partiye, onun gelişim mantık ve diyalektiğine karşı bir dayatma niteliği kazandı. Ortaya çıkan tavır "***bize daha fazla partileşme, ordulaşma kısaca gelişme dayatmayın, dayatırsanız kendimizi geri çekeriz***" anlayışıydı. Bu ister iyi niyetle, ister tepki ile dile getirilsin, özünde partiye dayatılan objektif veya utangaçça olmazlık anlamına geliyordu. III. Kongre'de parti eleştirileri karşısında kimi kadroda ortaya çıkan bu anlayışın çeteci çizginin hakimiyetine zemin olmasının doğurduğu sonuçlar ortadayken, VI. Kongre arefesinde tekrar gündeme gelmesine karşı Parti Önderliği net tavır alarak bunu reddetti. Nitekim Parti Önderliği bu durumun gerçek niteliğini toplantıya sunduğu bir taalimatta şöyle dile getirdi: "***Önderlik gerçeği esas itibariyle teori ve pratiğini yürütüyor. Eksik kalan bununla merkezi ve kadrosal çapta bütünleşme düzeyimizdir. Merkezimiz bunu ihmal etti. Bireysel, keyfi tarzda kaldı ve belli oluyor ki çok güç duruma düşmüşlerdir. Orta kademe komuta kadrolarımız da bunun çok dışında, keyfi bir tutumla yıllarını geçirmişlerdir. Bunların da ne kadar zorda kaldığı ortaya çıkmıştır.***" Zorlanan merkezi ve orta kademe komuta kadronun çözümü geri çekilmede bulması ise kabul görmedi. Bu nedenle kış toplantısında ortaya çıkan bu durumun yılın ortasında düzenlenen genişletilmiş komuta konseyi toplantısı ile aşılması hedeflendi. Sorunun çözümünü III. Kongre sürecine inerek koyan Parti Önderliği, bu tavrın çeteci çizginin hakimiyetine zemin olması, böylece parti ve ordu çizgisinin aşılmasına yol açılması noktalarını vurgulayarak aşılmasını sağlamak istedi. Bu çerçevede bu ve benzeri eğilimlerin düşmanın marjinalleştirme politikasına içten yardımcı olduğunu kaydeden Parti Önderliği, kadro komuta yapısını bu hususta netleşmeye, kararlaşmaya çağırdı. Toplantının içe yönelik en temel boyutu böylece partileşmeyi derinleştirerek, ortaya çıkan geri çekilme eğilimini aşmaktı. Ocak toplantısı genel olarak askeri çizgideki sapmaları düzeltmeyi esas alırken, bu toplantı bu düzeltmenin yılın ilk altı ayındaki pratik sonuçlarının yanısıra, partileşmede de bir düzeltmeyi öne alıyordu. Nitekim bu toplantı sonucunda savaş-komuta tarzı, planlama, YAJK çalışmalarının yanısıra, partileşme üzerine alınan kararlarda da bu belli oldu.

Bu temel partileşme sorunları ve ortaya çıkan kendini geri çekme eğilimi ile mücadele toplantının temel hattı olurken, bu durumun PKK'nin temel mantığına, gelişim diyalektiğine tamamen ters olduğu ortaya konuldu. Parti Önderliği toplantının açılışına sunduğu talimatla bu yaklaşımın PKK'nin temel mantığı ile çeliştiğini şöyle vurguluyordu: "'***Benden bu kadar, fazla gelişmeyi dayatırsanız ben de kendimi geri çekerim. Bizimle ancak bu kadar olur.' Bu tip fazla siyasi ve askeri değeri olmayan ve yakışmayıp kaybettiren yaklaşım tarzlarını bırakın. Hayat bazı gerçekleri göstermiştir. Kaldı ki 'gelişme en çok bu kadar olur' demenin de anlamı yok. Bu gelişmeler kendini bile kurtaramaz, bir lokmayı bile kurtaramaz. Kaldı ki bizim karekterimizde değil bu gelişmelere olmak, enginleri fethetmek gibi bir özelliğimiz var. Gelişmelerde sınır tanımayız. Bu PKK'nin kendisidir. PKK'yi PKK yapan bu yürüyüş tarzıdır. Önderliğin de bundan başka bir tarzı var mı? Ve bu Önderlik tarzı dışında bu ülkede herhangi bir gelişme yolu var mı?***" İster mütevazilik adına olsun, ister tepki ve kaygılarla girişilsin kendini geri çekme eğiliminin PKK'nin özüyle çeliştiğini Parti Önderliği böyle ortaya koyuyor. Bu yaklaşım aynı zamanda PKK'nin gelişim tarzı, mücadele biçimi kısacası diyalektiği ile de tamamen ters düşüyor. **Her şeyin savaşla yürütüldüğü Kürdistan'da ulusallık-sınıfsallık adına atılan bütün adımların yaratıcısı olan PKK içinde savaşsız, mücadelesiz hiçbir gelişme sözkonusu olamaz. Böyle bir toplumda ve böyle bir parti içinde bir militanın '*benden bu kadar*' demesi en azından kendisi ile savaşımı durdurması anlamına gelir. Bu ise PKK'nin mantığı ile olduğu kadar, bütün gelişim çizgisi ile de ters düşer. Bu savaşı durdurma çağrısını üretmek, PKK'den bunu kabul etmesini istemek olur ki, bu da devrimci bir parti için kendisinin inkarı anlamına gelir. Bu ister bir protestoculuğu içer-**

mese bile -ki özellikle bu tavıra giren orta kademe komutada bu yön daha belirgindir- yöntem olarak devrimci olmadığı için parti ile çelişir. Parti ise kendisi ile çelişeni mücadele ederek safdışı eder. Etmek zorundadır. Üstelik de bu eğilimin işbirlikçi-çeteci çizginin ortaya çıktığı dönemde boyvermesi öz olarak '*olmazcılık*' yaklaşımını güçlendirme anlamını taşıyacaktır. İster utangaççа dile getirilsin, isterse de getirilmesin, devrimci militanlığın ölçütü böyle kendini geri çekmekle, gelişmeyi önce kendinde durdurmakla değil, tam tersine **önce kendinde başlatmak kurtuluş olmaktadır**. Bu nedenle Genişletilmiş Komuta Konsey Toplantısı PKK'nin gerek özü, mantığı, gerekse de gelişim diyalektiği ile çelişen bu kendini geri çekme eğilimini bütün boyutlarıyla açığa çıkararak mahkum etti. Tüm komuta kadro yapısı bu temelde bir netleşme ve kararlaşma sürecine sokuldu. Ve bu sürecin bir **kesinleşme kongresi niteliği taşıyacağı belli olan VI. Kongre** ile de tamamlanacağı vurgulandı.

İçte merkezden başlayıp tüm komuta kadro yapısını böyle bir kararlaşma sürecine çeken toplantı, aynı zamanda bunun ülkedeki savaşımın karargah adı altında somutlaşması sorunlarına da el attı. Parti tarihi boyunca Siverek direnişi ardından '82'lerle birlikte ülkeye dönüşle girişilen bütün karargahlaşma çalışmalarının, üstlenen göreve tüm kapsamıyla yüklenilemediği için ortada bırakıldığını, bunun üzerine genel komutanlık rolü ile kendisinin bu rolü üstlenmek zorunda kaldığını vurgulayan Parti Önderliği, özellikle de bir kongre sürecine girerken bu fiili durumun resmileştirileceğini duyurdu. Böylece **Parti Önderliği üstlendiği Genel Komutanlık ile Anakaragahın işlevlerini birleştirerek, Güney Kürdistan'daki Anakaragah uygulamasına son verdi. Bütün çalışmaların eyaletler bazında Genel Komutanlık tarafından, genel komutanlığın sözcülüğünü üstlenecek bir Basın ve İrtibat Bürosu aracılığı ile yürütülmesi esas alındı.** Parti Önderliği toplantının kapanış oturumuna sunduğu 7 Temmuz tarihli talimatla karargah çalışmalarının nasıl yürütüldüğünü bütün kapsamıyla açtı. Önderlik çalışması ile yürütülen savaşta, görevine sahip çıkmayan komuta kadro gerçeğini tarihsel olarak ortaya koyan Parti Önderliği, bunun bir yanda zafer imkanlarını boşa çıkardığını, öte yandan da işbirlikçi-çeteci eğilimin gelişmesine yol açtığını vurguladı. Bu noktada tüm komuta kadro yapımız başta olmak üzere, partiye doğru katılım, görevlere doğru sahiplenme çağrısı yapan Parti Önderliği şunları belirtti: "***Ben bu temelde Genel Komutanlık görevlerini ideolojik, siyasi, askeri olarak her zamankinden daha güçlü götüreceğim. Sizler de belli oluyor ki savaşmak istiyorsunuz. Özellikle askerleşmek, gerillalaşmak istiyorsunuz. Onun altyapısının nasıl olduğunu ideolojik moral düzeyinin ve pratik derinlik tarzının nasıl olduğunu gösterdiğime inanıyorum. Onları paylaşarak çarpıcı gelişmeleri gösterirseniz, evet şüphesiz sağlam gidilecektir.***"

İçte kendini geri çekme eğiliminin mahkumiyeti Genel Komutanlık görevinin Anakaragah ile birleştirilerek doğrudan Parti Önderliği tarafından üstlenilmesinin yanısıra, yılın ilk altı aylık pratiği, savaş ve komuta sorunları da bu toplantıda kapsamlı olarak ele alındı. Yılın ilk yarısıyla savaş pratiğinin değerlendirilmesi esas olarak **Botan, Zagros ve Güney Kürdistan alanlarını birleşik bir gerilla gücüne, savaş düzenine kavuşturma** çerçevesinde yapıldı. Geçen altı ayın yanısıra yılın ikinci dönemi de bu perspektifle ele alındı. Parti Önderliği bunu 25 Haziran tarihli talimatında "***VI. Kongremize kadar büyük bir gerillayı oturtma dönemine giriyoruz. En azından yakın sahalarda ileri bir gerilla çıkışı yapılacaktır. Botan, Zagros ve Güney önemli bir gerilla sıçramasına tanıklık edebilir***" diyerek belirledi. Toplantıda başta bu sahalar olmak üzere, gerillanın yılın ilk altı ayındaki pratiğini bu çerçevede değerlendirdi. Yılın ikinci dönemi içinde bu kapsamda bir planlamaya ulaşıldı. Buna göre Güney Kürdistan'ın Behdinan kesiminde gerilla tarzına sınırlı bir giriş yapıldığı, bunun olumlu sonuçlarının son Güney operasyonuyla açıkça görüldüğü, ancak bu tarzın sistemleştirilmesi gerektiği; Soran kesiminde ise yoğun yerel katılımların da etkisi ile geleneksel mahalli tarzda daha çok cephe savaşını andıran bir tarzın uygulandığı belirtilerek, bunun aşılıp gerilla yaşam ve savaş tarzının uygulanması gerektiği; Botan'da döneme denk düşmeyen savaş tarzının aşılması, gerillaya uygun örgütlenme, hareket ve savaş tarzının esas alınması gerektiği; Zagros'ta ise üstlenmenin yanısıra savaş tarzının da derinleştirilerek sistemleştirilmesi gerektiği görüşleri öne çıktı, kararlaştırıldı.

Savaş sorunlarının kapsamlı olarak bölgeler düzeyinde ele alınıp somutlaşmasının yanısıra, genel olarak komuta ve savaş tarzına ilişkin de kararlar alındı. Sürecin temel taktiği olarak yaygın ve etkili gerillanın esas alınması gerektiği belirtilen bu kararlarda, güç düzenlenmesi, hareket tarzı, üstlenme anlayışları, savaş hususları ayrıntılı olarak da değerlendirildi. Parti Önderliği'nin "***komutanlık partinin ideolojik-politik-örgütsel çizgisinin dışında olamaz***" belirlemesinden hareketle komuta yapısının bu çerçevede netleştirilmesi, dönüştürülmesi zorunluluğu vurgulandı. Gerillanın yılın ikinci yarısına ilişkin bütün alanlar temelinde planlanmasının da yapıldığı toplantıda, KDP'nin ihaneti bırakıp ulusal çizgiye çekilmesine yönelik bir savaş planlamasının yanısıra, Türk ordusunun Güney'deki işgalini onun için bataklığa dönüştürecek bir eylem kapsam ve tarzının da uygulanması esas alındı. Temel olarak Botan, Zagros ve Güney'i içine alan bu toplantının benzerlerinin bütün alanlarda gerçekleştirilmesi ile bir yandan kuzeyden güneye bütün gerilla ortak bir planlama çerçevesine kavuşurken, öte yandan kongreye yönelik kapsamlı bir çalışma içerisine girilmiş olundu. Gerek pratiklerin değerlendirilip yeni planlamalara kavuşulması, gerekse -komuta kadro yapısı başta olmak üzere- parti ordu güçlerinin netleştirilmesi, kararlaştırılması yönünde derinlikli bir adım atıldı. Bu toplantıda ortaya çıkan **temel parti doğrultusu, düşmanın marjinalleştirme politikasının tüm yönlerine karşı partileşme, ordulaşma çizgisini derinleştirerek bir cevap verme**, bu cevabı tüm parti ortamına malederek sürece girme oldu. Marjinalleştirme politikasının askeri-politik alandaki darbeleme, sınırlama, tecrit politikalarına karşı temel hareket tarzlarını iyice netleştirirken, içte yaratılmak istenen parti dışı, kendini geri çekme, '*olmaz*'ı dayatma anlayışlarına karşı da PKK'nin gerçek özünü yansıtan bir militanlığı esas alma ortaya çıktı. Bu kapsamda özellikle yetinmeci, iktidar perspektifinden uzak anlayışlara karşı PKK'nin enginleri fethetme ruhu, gelişmede sınır tanımama yaklaşımı öne çıkarıldı. Bunlar bir yandan PKK'nin temel mantığının, özünün ve gelişim diyalektiğinin asıl yönleri olurken, diğer yandan da başından beri üyelik, katılım sorununu klasik partilerden, ulusal kurtuluş mücadelelerinden çok daha köklü ele alan partinin bu alanda derinleşmesi nitelik kazanıyor.

Enginleri fethetme ruhu, gelişmede sınır tanımama anlayışı, kesin başarı ve zafer tarzının hakimiyeti, PKK militanlığının dönem açısından asıl belirleyici özellikleri olarak ortaya çıkarken; bu, partiye katılımdan başlayıp, bütün pratik duruşları sorgulama, yeniden tanımlama anlamına geliyor. Böylece öncüleşme, partileşme gibi ana sorunlarda esas olarak III. Kongre'de temel çerçeveyi belirleyen partimiz PKK, önümüzdeki VI. Kongre ile bunun ne denli derinleştirileceğinin ip uçlarını veriyor. Zaten '97'ye "***final yılı***" belirlemesi, '98'e "***savaşta zafer, yaşamda özgürlük***" şiarıyla giren Parti Önderliği, yıl ortasında taktik mücadelede belli bir düzeyin yakalanması üzerine dönem sloganını "***savaşta nihai zafer, yaşamda kesin özgürlüğün***" her yerde hakim olması şeklinde dönüştürerek bu derinleşmeyi haber vermiştir.

ARGK Basın ve İrtibat Bürosu

Askeri Konsey toplantısında partileşmenin düzeltilmesi ve geliştirilmesi üzerine alınan kararlar

Doğru ve yetkin bir partileşme olmadan Kürdistan'da doğru ve başarılı bir savaş tarzının uygulayıcısı olmak, zafer çizgisinde komutanlaşmak ve ordulaşmak mümkün değildir. Doğru partileşmek ise devrimci yurtsever çizgide mütevazi bir yaşamın sahibi olmak, halka hizmet temelinde önderleşmeyi esas almak ve bu yolda bitmez tükenmez bir düşünsel ve pratik çabayı sergilemek demektir. Başkan Apo şahsında doğru bir yaşam, sorumluluk ve görev bilincini baştan beri en üst düzeyde yaratmış olan partimiz, sadece bu gerçeğin temelinde, daha doğuşundan itibaren halk önderliğinin seçkin temsilciliği olmayı da bilmiştir. Bu nedenle Başkan Apo'nun önderliksel çıkışı ve duruş tarzı, yaşam ve görev çizgisi bütün partili militanlar için temsil edilmez bir gerçeklik değil, şehitlerimizin şahsında ispatlandığı gibi, anlık ve günlük olarak örnek alınıp yaşanması gereken bir partileşme gerçeğidir.

Doğru partileşmek için, her şeyden önce partiye ve devrime doğru katılım esastır. Partiye profesyonel ve zafer çizgisinde olmayan, duygusal, amatör ve iddiasız katılım, devrim görevlerinin büyümesi ve çok yönlüleşmesi sürecinde, buna göre kendini eğitip hazırlamayan kişisel duruş tarzı, devrimci gelişme sürecinde tepkisel, protestocu, istifacı ve genelde küskün bir tutum sahibi olarak partisel gelişmeyi engelleyen ve partileşmeyi zayıf kılan en temel faktör olmuştur. Partimizde oldukça etkili olan bu katılış, anlayış ve tutum, parti tarihi boyunca her türlü provokasyona ve en son olarak da parti ortamını işbirlikçi-çete eğilimine açık bıraktığı gibi, partinin savaş tarzının ve taktiğinin doğru ve yetkin uygulanmamasının ve yine parti çizgisinde üstün komutanlaşma ve ordulaşmanın sağlanmamasının da temel nedenidir.

Partimiz oldukça bireyci ve tutucu olan bu ortaycolu eğilimi zindanda Mazlum direnişçiliği ve dağda da Agit savaşçılığı ile karşılamış ve bu düzeyde de partileşen, önderlikselleşen bir çizgiyle aşmak istemiştir. Mazlumlaşma ve Agitleşme çizgisi, ulusal kurtuluş ve partileşme, parti öncülüğünde komutanlaşma ve ordulaşma çizgisidir. Bu çizgi çarenin tükendiği yerde kendini çare haline getirme, gücün tükendiği yerde derin bir iç sorgulama ile gücü kendinde yaratma, eşsiz bir cesaret ve fedakarlık, oldukça mütevazi bir yaşam, tek bir sorumlulukla hizmet duygusu, sürekli çevreyi eğitip aydınlatma, hiçbir zaman parti dışılıklarla uzlaşmama ve onları aşma, her zaman görevin başında olma ve işin yürütülmesinde doğrudan öncülük etme çizgisidir. Bu çizgi yaşamda kazanma, savaşta kazanma ve hatta ölümde kazanma biçimindeki bir kahramanlık çizgisidir. Bu çizgi, Zilanları yaratarak gelişmesinin doruğuna ulaşmıştır.

Partimizin böyle güçlü pratik gelişmesine rağmen, Agitleşme çizgisinin pratik gelişimini engelleyen doğru partileşmeme eğilimi, aynı zamanda 1987'den itibaren meydanın çeteciliğe bırakılmasına neden olmuş, giderek işbirlikçi-ihanet olarak ortaya çıkan bu çete eğilimi partileşmeyi bozan, ordulaşmayı sabote eden ve savaşa yenilgiyi dayatan bir noktaya varmıştır. İşbirlikçi çete eğiliminin bu düzeyde gelişmesine fırsat veren ve onu aşmayan doğru partileşmeme eğilimi, partimizin eleştiri ve özeleştiri gerçeğine de doğru yaklaşmamıştır.

Doğru partileşmeyen, dolayısıyla öncüleşmeyen ve kendini çare haline getirmeyen, gerçeği ile eleştirinin çözücü ve yeniden yapıcı özelliği yerine, yıkıcı ve tüketici olmasını, üslupta çekicilik ve ikna edicilik yerine tepkiciliği ve zıtlaşmayı getirmesine neden olmuş, eleştiriye açık olmamayı ve tutuculuğu ortaya çıkarmış, özeleştiri gerçeğine kapalı, soyut, genellemeci, inkarcı, samimi ve içten olmayan ve çözümleyiciliğine inanmayan bir yaklaşımı doğurmuştur. Eleştiriye yöntem ve amaç bakımından doğru yaklaşmayan ve özeleştirinin çözümleyici gerçeğine fazla inanmayan bu eğilim, bu yapısıyla çok ileri bir düzeyde bireyselliği ve tutuculuğu yaşamış, partimizin en temel gelişme silahı olan eleştiri ve özeleştiriyi bu biçimde işletmeyerek, partileşmeyi ve birey partisel gelişmeyi kendisinde tıkatmıştır.

Bu durumun en açık ve en kapsamlı etkileri '97 savaş pratiğinde görülmüştür. En güçlü kazanma olanaklarını doğru değerlendirmeyen ve ağır kayıplara neden olan bu eğilim, Parti Önderliği'nin kapsamlı çözümlemeleri ile kendisini çözüp partileşme yerine, içe kapanıp küskünlüğü esas alarak '97-'98 kış toplantılarının yarım kalmasına neden olmuştur. Parti eleştiri ve çözümlemelerine kendini kapatarak, partinin gelişme istemesine karşılık, küskünlükle kendini görevden geri çekerek, başarma ve zafer kazanma yerine sözde '*partiye zarar vermeme*' gibi geri bir anlayışa saplanarak, adeta işbirlikçi-çete çizgisinin '*bu iş olmaz, devrim daha gelişmez*' anlayışına yaklaşma gibi bir olumsuz duruma düşmüştür.

İşbirlikçi-çete çizgisiyle bu denli yakınlaşan bu eğilimin oldukça tehlikeli olduğu ve partileşme karşısında en büyük engeli oluşturduğu, yine doğru partileşmenin ve partisel gelişmenin ancak bu engelin aşılması temelinde gerçekleşeceği açıktır. 1998 pratiği ve son önderlik çözümlemeleri bu gerçeği açıkça ortaya koymuştur. Partimizin VI. Kongresi'ne doğru giderken, V. Kongremizin partileşmede başarıya ulaşmasının da bir gereği olarak, bütün bu engelleri tamamen aşmak, partileşmekte bir düzeltmeyi ve hamlesel gelişmeyi yaşamak, böylece savaşta kesin zafer ve yaşamda özgürleşmenin her alanda hakim kılınması şiarının başarısını garantilemek hem zorunlu, hem de mümkündür. Bütün bu hususları çok kapsamlı olarak tartışıp değerlendiren toplantımız:

1) İhanet noktasına varmış olan işbirlikçi-çete çizgisini bütün yönleriyle ve bütün etkileriyle birlikte mahkum eder. Tüm parti militanlarını bu çizgiye karşı her alanda ve her düzeyde aktif savaşmaya çağırır.

2) Doğru partileşmeyi ve partisel gelişmeyi engelleyerek, sonuçta işbirlikçi-çete çizgisini doğrulama noktasına varan, partinin profesyonel devrimci militan ölçeği ile çelişen, partiye duygusal, amatör ve iddiasız katılımdan kaynaklanan, devrimci süreç içinde kendini eğitmemeye dayanan, pratikte bireycilik, tutuculuk, tepkicilik, protestoculuk, istifacılık, küskünlük, eleştiri ve özeleştirilere karşı kendini kapatma, özeleştirinin çözümleyiciliğine inanmama, devrimci görevler karşısında kendini geri çekme ve sınırlama, başarma yerine zarar vermeme ölçüsünü esas alma, parti dışılıklarla uzlaşma ve benzer biçimlerde ortaya çıkan son tahlilde partide dönüşüm ve gelişmeye karşı direnmeyi ifade eden her türlü ruh hali, tutum, anlayış, yaklaşım ve davranışı şiddetle mahkum eder. Bütün parti militanları önderlik talimat ve çözümlemeleri temelinde derin bir iç sorgulama ile kendini eğitip dönüştürmeye, bütün bu parti dışı anlayış, ruh hali, tutum ve yaklaşımları mutlaka aşmaya, VI. Zafer Kongresi'ne giderken Mazlum, Agit ve Zilan çizgisinde partileşme hamlesini bütün yönleriyle geliştirerek yüksek bir parti bilinci ve yaşamına ulaşmaya çağırır.

3) Parti içi eleştiride görülen üslup ve amaç hatalarını aşmayı, eleştiriyi partiye kazanma ve değiştirme amacına bağlı olarak çekici, güven verici bir üslupla yapmayı gerekli görür.

4) En temel eğitim yöntemimiz olan özeleştiriye doğru ve cesaretli yaklaşmayı, kendini kapatma, soyut ve genellemecilik, inkarcılık, tepkicilik, çözümleyiciliğine inanmama gibi hatalı tutum ve yaklaşımları aşmayı, parti içindeki aleniyetten de güç alarak oldukça samimi ve içten bir yaklaşımla her tür hata ve eksikliği bulup gidermeyi ve bunu devrimci militanın temel eğitim silahı olarak sürekli kılmayı ister.

5) Kadın militanlığının temel örgütü olan YAJK'ı, partileşmede sorun, engel ve zayıflık kaynağı olma gibi bir duruma düşürmeden, Zilan ve Sema Yüce çizgisinde olumlu, bütünleştirici, dönüştürücü ve geliştirici rolünü başarılı oynamaya çağırır.

6) Her alanda parti ile küskün duruma düşmüş, görev dışı kalmış, gerilemiş, sorunlu hale gelmiş yoldaşları uygun toplantılarda birleştirerek, olumlu bir yöntemle ikna edici yaklaşımlarla çözümlemeyi, VI. Kongre'ye doğru partileşme hamlesini geliştirme yaklaşımıyla çözümleyip partileşme sürecine çekmeyi ve böylece partinin birliğini ve iç yapısını güçlendirmeyi, yürütülmesi gereken temel bir görev olarak belirler.

7) Bütün parti yönetimlerinin dikkatini kadroların köreltilmesinin önlenip sürekli geliştirilmelerinin gereğine, bu temelde doğru görevlendirme ile aktif çalışmaların sağlanmasına çeker.

8) Savaş birliklerindeki eğitmenlerin uygun görevlendirilmesini ve rollerini tam oynamalarının sağlanmasını gerekli görür.

9) Savaş birliklerinde önderlik talimat ve çözümlemelerinin işlenmesi ve siyasi tartışma toplantılarının yapılması biçiminde, eğitimlerin aksatılmadan yürütülmesini ister.

10) Parti Önderliği'nin talimatlarının Kürtçe'ye çevirilerinin önceden yazılı yapılıp bu temelde birliklere verilmesini uygun görür.

6 Temmuz 1998

Türklerin Lozanı, Kürtlerin Lozanı

*İsmail Beşikçi Hoca'nın "**75. Yıldönümünde Kürdistan Uluslararası Lozan Konferansı**"na sunduğu mesaj*

● *baştarafı 1. sayfada*

dirmesiyle, örneğin, Arapların, Ermenilerin, Yunanlıların bakışı ve değerlendirmesi arasında çok büyük farklar vardır. Bu bakışının ve değerlendirmenin bazen çok zıt yönlerde geliştiği bilinmektedir. Bu doğaldır, doğal karşılanmalıdır. Bunun gibi Kürtlerin de, Lozan Konferansı'na, Lozan Antlaşması'na bakışı ve bunları değerlendirmeleri, örneğin Türklerden farklı olmalıdır. Eğer herhangi bir Kürt, Lozan'ı, Lozan sonrasını, herhangi bir Türk gibi değerlendiriyorsa, bunda çok büyük bir sakatlık vardır, bu da başlı başına irdelenmesi gereken bir süreç olur. Burada, önemli olan herkesin, Arapların, Ermenilerin, Yunanlıların, Farslıların, Türklerin, bu arada Kürtlerin, doğru bildiklerini özgürce açıklamasıdır, çelişmelerin, çatışmaların özgürce tartışılabilmesidir, araştırmacılara resmi ideolojileri dayatmamak gerektiğidir. Araplar, Ermeniler, Türkler, Farslar bu tür araştırmaları zaten yapıyorlar, önemli olan Kürtlerin düşüncelerinin ve tutumlarının nasıl gelişeceğinin incelenmesidir.

Bu yazıda, Lozan Konferansı sürecine ve sonrasına ilişkin birkaç noktaya değinmek istiyorum.

Resmi ideolojinin temel özelliği "doğru" nedir, "yalan" nedir?

Türkiye'de resmi ideolojiyi belirleyen en önemli kavramların başında, "*devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü*" kavramı yer almaktadır. Türk iç politikasını ve Türk dış politikasını belirleyen en önemli ilke, en önemli kavram budur. "*Milli güvenlik*", "*milli yarar*" gibi kavramlar, yönetimi belirleyen temel ilkeden türetilmiş kavramlardır. 1982 anayasasının birçok maddesinde, yirmidört kere bu ilkenin tekrarlandığı görülmektedir. 1961 anayasasının ilk şeklinde, bu ilke bir-iki maddede yer alıyordu, 1971 değişikliklerindeyse, çeşitli maddelerde, onaltı kere bu temel ilkenin tekrar edildiğini görmek mümkündür. Türk devlet yönetimine egemen olan bu temel ilkenin, örneğin, üniversitelerce, siyasal partilerce, basın-yayın organlarınca, kamu yönetimince içselleştirildiği, yani bu kurumlar tarafından da korunup kollandığı biliniyor. Yargı organlarıysa bu ilkeyi, karakol, mahkeme, cezaevi gibi devletin zorlayıcı baskı araçlarını devreye sokarak korumaya ve kollamaya çalışmaktadır.

Bugün, Türk devlet ve hükümet yöneticileri, Kürtlerden, Kürtlerin Kürt toplumu olmaktan doğan haklarından söz edenlere karşı, örneğin, Kürtçe TV olmalıdır, Kürtçe eğitim olmalıdır... diyenlere karşı, bunun olmayacağını, çünkü Türk devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğunu, bu temel ilkenin anayasada da yazıldığını vurguluyorlar.

Bir üniversite mensubu, Kürdistan'la, Kürt sorunuyla ilgili olarak çalışmaya başlasa, adli soruşturmadan önce, idari soruşturmayla karşılaşıyor, kendisine bu tür çalışmaların, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesine aykırı olduğu, Türk üniversitesinde bu tür çalışmaların yapılamayacağı hatırlatılıyor.

Basında, Kürt toplumunun tarihsel ve toplumsal gelişmesiyle, Kürt diliyle, Kürt kültürüyle, Kürt edebiyatıyla ilgili bir yazı yayımlansa, bu yazının, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü bozduğu vurgulanıyor.

Radyoda veya televizyonda, Kürtçe bir şarkı çalındığı zaman, bu radyo veya televizyon, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesine aykırı davranıldığı gerekçesiyle idari kurumlar tarafından kapatılabilir.

Bir siyasal parti, Kürtlerden, Kürt dilinden, Kürt kültüründen söz etse, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı davrandığı iddiasıyla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, Anayasa Mahkemesi'nde dava açılıyor. Bu tür davaların siyasal partilerin kapatılmasıyla sonuçlandığı biliniyor. Mahkeme kararında, Kürtlerden, Kürt dilinden, Kürt kültüründen söz etmenin Türk ulusunu böldüğü, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü temel ilkesine aykırı olduğu yazılıyor.

Bir sendika veya bir dernek, örneğin İnsan Hakları Derneği, herhangi bir toplantısında veya yayın organında, Kürtlerden, Kürtlerin haklarından söz etmesi durumunda, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün ihlal edildiği hatırlatılıyor.

Bütün bu yazılar, konuşmalar üzerine yargı organları hemen harekete geçiyor. Kitaplar, dergiler, gazeteler toplatılıyor, soruşturmalar açılıyor, davalar görülüyor. Kürtlerden, Kürtçe'den ve Kürdistan'dan sözetmenin, Türk ulusunun ve Türk vatanının bölünmez bütünlüğüne aykırı olduğunu vurgulayan, ilgili kişiler ve kurumları ağır hapis ve ağır para cezalarıyla cezalandıran kararlar veriliyor.

Aslında, Türk ulusunun ulusal bütünlüğünün bölünmesi, parçalanması yalandır, gerçek olan Kürt ulusunun ve Kürdistan'ın bölünmesi, parçalanması ve paylaşılmasıdır; Ermeni nüfusun, Süryani-Asuri nüfusun sürgünlerle, soykırımlarla çürütülmesidir. Türk vatanının bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması yalandır; gerçek olan Kürt vatanının, Kürdistan'ın bölündüğüdür, parçalandığıdır, paylaşıldığıdır. Devlet, bu temel gerçeği gizlemek için özellikle düşünce üzerine çok yoğun bir baskı yapmaktadır, devlet terörünü tırmandırarak ilgili düşünce açıklamalarına engel olmaya gayret etmektedir. Düşünce yasaklarının en önemli siyasal işlevlerinden biri budur.

Kürdistan üzerinde yürütülen mücadelenin emperyalist ve sömürgeci bir bölüşüm ve paylaşım mücadelesi olduğu çok açıktır. Bu sürecin Kürtlerin istek ve iradelerine rağmen geliştirildiği de besbellidir. Resmi görüş, Türkiye'nin ve Türklerin emperyalist ve sömürgeci bir dayatmayla karşı karşıya olduğu, bu dayatmaya karşı mücadele verildiğidir. Halbuki emperyalist ve sömürgeci bir dayatmayla karşı karşıya olan, bölünen, parçalanan ve paylaşılan Kürdistan'dır, Kürt ulusudur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Ortadoğu'da emperyalist ve sömürgeci bir politika ve bu politikanın uygulaması elbette vardır. Fakat bu politika ve uygulama esas olarak kendini Kürdistan'da göstermektedir. Kemalistler, 1919-1922 yılları arasında gerçekleşen Milli Mücadele sürecinde, Kürdistan'a ve Kürtlere ilişkin bu politikanın yaşama geçirilmesinde, emperyalistlerle işbirliği ve güçbirliği yapmışlardır. Büyük Britanya'yla, Kürdistan'dan daha fazla pay koparma mücadelesine girişmenin anti-emperyalist bir yönü olamayacağı çok açıktır. Bu mücadelenin de diplomatik olarak yürütüldüğü biliniyor. Kürdistan sorununda, emperyalizm olgusunu, emperyalizmin düşüncesini ve uygulamalarını bu bağlamda ele almak ve değerlendirmek gerekir.

Lozan Antlaşması'yla Kürtlere büyük bir esaret dayatıldığı, Kürtlerin esaret altına alındığı besbellidir. Türk resmi ideolojisi, Lozan'ı, Kürtlerin diliyle, tarihiyle, adıyla, sanıyla tarihten ve yeryüzünden silmenin bir başlangıcı olarak değerlendirmektedir. Veya, İttihat ve Terakki'den beri düşünülen ve uyulanan politikanın, devletlerarası garanti altına alındığını düşünmektedir, bu politikanın ve uygulamanın uluslararası planda kabul gördüğünü düşünmektedir. Kürtler, Lozan Antlaşması'yla devletlerarası sömürge baskısı altına alınmıştır. Devletlerarası sömürge, Kürtlerin kalın zincirlerle bağlanması, hareketsiz bırakılması demektir.

Devlet bugün, bu gerçekleri gizlemek için, yalandan kaynaklanan ve yalana dayalı politikaları halk kitleleri üzerinde egemen kılmak için ideolojik ve politik planda yoğun bir baskı geliştirmiştir. Devletin, basın, siyasal partiler, din, eğitim, üniversiteler gibi ideolojik baskı araçları, karakol, mahkeme, ordu, cezaevi gibi zorlayıcı baskı araçları bu politikaları ve uygulamaları egemen kılma doğrultusunda, etkili bir şekilde çalıştırılmaktadır.

Sevr Antlaşması'yla, Türk milletinin bölündüğü ve parçalandığı, Ermenistan kurulduğu, Kürdistan kurulduğu... doğru değildir. Ermeni nüfusun sürgünlerle, soykırımlarla çürütüldüğü bir yerde "*Ermeni Devleti*" nasıl kurulabilir? Sevr'de Kürtlerin çoğunlukta olduğu yerlerde "*Kürdistan Devleti*" kurulduğu da doğru değildir. Sevr'de de Kürdistan'ın Büyük Britanya ve Fransa gibi emperyalist devletler tarafından bölüşüldüğü ve paylaşıldığı biliniyor. Ama, Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerde, Türk Devleti'nin varlığını sürdüreceği Sevr Antlaşması'nda da vardır. Halbuki, Lozan Antlaşması, Kürtleri, yeryüzünden ve tarihten tamamen silmenin koşullarını yaratmıştır. Ermenilere, Asurilere, uygulanan soykırım politikalarına meşruiyet vermiştir.

Türkiye'deki egemen siyasal kültüre göre, ulusun "*bütün*" olarak kalması, vatanın "*bütün*" olarak kalması önemli bir siyasal değerdir. "*Türk ulusunun bütünlüğü*", "*Türk vatanının bütünlüğü*" kavramları sık sık vurgulanmaktadır, bu kavramlara, olgulara büyük bir değer biçilmektedir. Buradan "*öteki*" ulusların ulusal değerlerine de büyük saygı duyulduğu, "*öteki*" ulusların vatanlarına da saygı duyulduğu gibi bir anlam çıkmaktadır.

Halbuki, durum hiç böyle değildir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Kürtlerin ulusal ve kültürel varlığını ortadan kaldırmak, Kürtleri diliyle ve kültürüyle tarihten ve yeryüzünden silmek için her türlü politikayı düşünmekte ve yaşama geçirmektedir.

Devlet ve hükümet yetkililerine göre, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşuyla birlikte, Türkler, Kürtler ve öteki halklar birleşmişler, Türk ulusunu meydana getirmişler. Bu karışımın oluşturduğu siyasal birimin bir bütün olduğu, bu bütünlüğün "*kutsal*" olduğu, Kürtlerden, Kürtçe'den, Kürdistan'dan söz etmekle bu bütünlüğe aykırı, bu bütünlüğe karşı bir eylem geliştirildiği vurgulanmaktadır. Bu, ideolojik bir bilgidir, somut olguların, olgusal ilişkilerin izlemi ve gözlemi bu ideolojik bilgiyi çürütmektedir. Bu görüş resmi ideolojinin yeni içeriğine göre oluşturulmuştur. 1980'lere kadar, "*Kürt*" adı inkar ediliyordu, reddediliyordu. "*Herkes Türk'tür...*" deniyordu.

Görüldüğü gibi resmi ideoloji, Türk siyaseti, Kürtleri ve Kürtçe'yi yine inkar etmektedir, Kürtlerin ulusal ve toplumsal varlığını yine inkar etmektedir. Kürtlerin Kürt toplumu olmaktan doğan hakları inkar edilmektedir. Kürtler, ancak, kendi kimliklerini yani Kürt kimliklerini inkar ederlerse, yani Türkleşirlerse, Türklerle eşit muamele görmektedir. Bu da bir ulusun tarihinde karşılaşılabileceği çok büyük bir felakettir. Çünkü, bu, alternatifi olmayan, zorunlu olarak uygulanan, dayatılan bir politikadır. Diliyle, kültürüyle, tarihiyle, edebiyatıyla yeryüzünden ve tarihten silinmek herhangi bir ulus için büyük bir felakettir. Bu da bir çeşit soykırımdır, kültürel soykırım. Bu kültürel soykırımın fiziki soykırımı getirdiği de çok açıktır. Asimilasyona, Türkleşmeye karşı direnenlerin, Kürtlerin ulusal ve toplumsal hakları için mücadele edenlerin fiziki olarak yok edildikleri de bilinmektedir.

Kürtlerin ve Kürdistan'ın bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması olgusu "herkes Türk'tür..." inkarcı yaklaşımı

Kürtlerin tarihsel ve toplumsal yıkımla karşılaşmaları Lozan Konferansı'nda gerçekleşmiştir. Lozan Antlaşması, Kürtlerin ve Kürdistan'ın bölünmesini, parçalanmasını ve paylaşılmasını devletlerarası garanti altına alan bir antlaşmadır.

Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun bölünmesinin, parçalanmasının ve paylaşılmasının nedenleri üzerinde durmak şüphesiz önemlidir. Kürdistan üzerindeki bu emperyalist ve sömürgeci bölüşüm ve yaylaşım projesi nasıl düşünülmüş, nasıl geliştirilmiş, nasıl uygulanmıştır? Bu emperyalist ve sömürgeci paylaşım projesinin düşünülmesinde, geliştirilmesinde birbirleriyle işbirliği ve güçbirliği yapanlar kimlerdir, hangi güçlerdir? Bu projenin düşünüldüğü, geliştirildiği ve uygulandığı dönemin tarihsel koşulları üzerinde durmak şüphesiz önemlidir. Birinci Dünya Savaşı, Çarlık Rusyası'nın yıkılması, 1917 Ekim Devrimi, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması, Arapların bağımsızlık hareketi, Rum sürgünleri, Ermeni ve Asuri soykırımı, Milli Mücadele, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması gibi olgular ve olgusal ilişkiler ağında, Kürtler ve Kürdistan'a ilişkin bu proje nereye oturuyor? Bölünmenin, parçalanmanın ve paylaşılmanın sonuçları nelerdir? Bu sorular şüphesiz ayrıntılı bir şekilde, belgelerle desteklenen zengin olgusal dayanaklarla incelenmelidir.

Kürdistan'ın bölünmesinde, parçalanmasında ve paylaşılmasında rol sahibi en büyük güç Birinci Dünya Savaşı'nda ve sonrasında dünyaya nizam veren Büyük Britanya'dır. Büyük Britanya o dönemde en büyük emperyalist güçtür. Aynı dönemde Fransa da emperyalist bir güçtür, fakat Büyük Britanya'dan çok sonra gelen emperyalist bir güçtür. Fransa'nın Ortadoğu'daki çıkarları Büyük Britanya'nın çıkarlarıyla sık sık çatışmaktadır.

Bu projenin düşünülmesinde ve geliştirilmesinde, Birinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında, Büyük Britanya, Fransa, Çarlık Rusyası, İtalya ilişkilerinin açıklığa kavuşturulması önemlidir. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Almanya ve Avusturya-Macaristan safında savaşa girdiği bilinmektedir, bu cephenin birinci cephe karşısında yenildiği de. Bu dönemde, Almanya da emperyalist bir güçtü. Savaş sonunda, savaşı bitiren antlaşmaların, yenik devletlere nasıl dayatıldığının araştırılması da önemlidir. Galip devletlerin, 10 Ağustos 1920'de Osmanlı Devleti'yle imzaladıkları Sevr Antlaşması'nın neden ölü doğmuş bir antlaşma olduğu konusu, şüphesiz incelenmesi gereken bir konudur. Bu süreçte, Büyük Britanya, Fransa ve Sovyetler Birliği ilişkilerinin nasıl geliştiği, Anadolu'da Mustafa Kemal önderliğinde gelişen hareketin, bu ilişkiler ağında nerede durduğu, şüphesiz çok önemli bir konudur. Yine, bu süreçte Saray-Milli Mücadele çelişkisinin, yani İstanbul-Ankara çelişkisinin nasıl geliştiği, süreci nasıl etkilediği de incelenecektir. O halde, Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması projesinin uygulanmasında, Büyük Britanya, Fransa, Sovyetler Birliği, kemalistler arasındaki ilişkilerin açıklığa kavuşturulması çok önemlidir. Bu arada, Arapların bağımsızlık yolunda, yani Osmanlı Devleti'nden ayrılma yolunda geliştirdiği mücadeleler, bu çerçevede kemalistlerin Hilafet'i yeni Türk devletinden uzak tutma, Büyük Britanya'nın Hilafeti Osmanlılardan, Türklerden alıp Araplara verme çabaları, yine, incelenmesi gereken konulardır.

Sorunun önemli bir yönü de şudur: Eğer bir ulus, bir halk, bölünmeye, parçalanmaya, paylaşılmaya hedef olmuşsa, o ulus veya o halk çok büyük bir zaaf için-

dedir demektir. O zaman Kürt halkının da zaaflarının antropolojik ve sosyolojik olarak incelenmesi gerekir.

Bir ulusun, bir ülkenin bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması, ulusun iskeletinin bölünmesi, parçalanması, beyninin dağılması anlamına gelmektedir. Kürtler yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde böylesine ağır bir felaketle karşı karşıya kalmışlardır.

Birinci Dünya Savaşı sırasında İmparotorluklar parçalanmıştır. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu, Rus İmparatorlugu parçalanmıştır. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun ve Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasıyla yeni yeni devletler ortaya çıkmıştır. 1919-1920'lerde, Milletler Cemiyeti kuruluş sürecinde ve Birinci Dünya Savaşı'nı bitiren antlaşmalarda, yeni yeni devletlerin kurulduğunu görmek mümkündür. 1917 Ekim Devrimi ise, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği adı altında, yeniden örgütlenerek, Çarlık Rusyasının ülke toprakları, ülke sanırları, mümkün olduğu kadar az kayıpla korunmuştur.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun dağılmasıyla, Avusturya, Macaristan, Çekoslovakya, Yugoslavya gibi devletler oluşmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasıyla, Arnavutluk, Irak, Suriye, Lübnan, Ürdün, Filistin, Suudi Arabistan, Kuveyt, Yemen gibi devletler meydana gelmiştir. Bunlardan, Irak, Ürdün, Filistin, Büyük Britanya'ya Suriye, Lübnan Fransa'ya bağlı manda devletlerdir. "*Manda*" kavramı "*sömürge*" kavramının değişik bir adıdır. Kürdistan ise, bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmıştır. Bu şekilde, Kürt ulusunun bağımsız devlet kurma hakkı gasbedilmiş olmaktadır, Kürt ulusunun, kendi geleceğini belirleme hakkını kullanması engellenmiş olmaktadır. Bu projenin yaşama geçerlirmesinden sonra, Kürt, Kürtçe, Kürdistan adlarının kullanılması yasaklanmıştır. Bu, Kürtlere ve Kürdistan'a sömürge statüsünün bile verilmemesi anlamına gelmektedir. Kürtlerin ulasal ve toplumsal varlığı inkar edildiği için, reddedildiği için, Kürtlere herhangi bir siyasal statü verilmemesi, Kürtlerin herhangi bir siyasal statü sahibi olmamaları çok doğaldır. Kürt ulusu sömürge bir ulus bile değildir, Kürt halkı sömürge bir halk bile değildir. Kürdistan sömürge bile değildir. Önceden çizilmiş ülke sınırlarına sahip olmaması, ulusal ve toplumsal varlığın inkar edilmesi, Kürtlere ve Kürdistan'a sömürgeden bile çok daha aşağıda bir statüyü daha doğrusu, statüsüzlüğü dayatmaktadır. Klasik sömürge ülkelerin sınırlarının belirlenmiş olduğu, herbir ülkenin adı olduğu, o ülkede yaşayanların adı olduğu bilinen bir gerçektir. Kürdistan'la klasik sömürgeleri ayıran çok önemli bir fark daha vardır. Sömürgeler sonsuza kadar sömürge kalmayacaklardır. Bağlı olduğu emperyalist veya sömürgeci devlet, sömürgesini belirli bir idari, siyasi, ekonomik olgunluğa getirdiği zaman, onu kendi kendini yönetebilir bir olgunluğa getirdiği zaman, ona siyasal bağımsızlığını verecektir. Kürtlere karşı sürdürülen dayatmalar, yani asimilasyon uygulamaları ise, Kürtler, dilleriyle, kültürleriyle, edebiyatlarıyla yeryüzünden silininceye kadar, yani Kürtler Türkleştirilinceye kadar sürecektir. Bunun da kültürel bir soyrıkım olduğu, asimilasyona karşı direnen Kürtlerin, Kürt toplumu olmaktan doğan haklarını savunan kişilerin veya grupların fizik olarak yokedildikleri de bilinmektedir.

"Her millete bir devlet olmaz"
anlayışı kimlere olur, kimlere olmaz,
objektif kriterler nedir?

Kürt sorunu gündeme geldiği zaman, Kürt sorunu konuşulduğu, tartışıldığı zaman sık sık söylenenlerden biri şudur: "*Her millete bir devlet olmaz*", "*Her halka bir devlet olmaz*". Peki, bağımsız devlet olmanın koşulları nedir? Kamu Hukuku açısından, devlet teorisi açısından, Devletler Hukuku ve Uluslararası İlişkiler açısından, nüfus ve sosyoloji açısından bağımsız devlet olmanın koşulları nelerdir? 1920'li yılları düşünelim: Suudi Arabistan Kralı Şeref Hüseyin'nin büyük oğlu, Kral olarak yeni kurulan Ürdün devletinin başına getirildi. Ortanca oğlu Faysal ise, önce Suriye'nin, sonra da Irak Krallığının başına getirildi. Emperyalist devletlerin bu irade beyanlarını "*her şeyhe bir devlet*" olarak yorumlamak mümkündür. "*Her Arap şeyhine bir devlet*" anlayışının geçerli olduğu bir dönemde, Kürtlerin neden devletsiz bırakıldığı konusu, Kürtleri devletsiz bırakmak için çok büyük çabaların harcandığı konusu zengin olgusal dayanaklarıyla irdelenmeye değer bir konudur.

Yukarıda antropolojik ve sosyalojik bakımdan Kürtlerin, Kürt toplumunun bazı zaafları olduğu, bu zaafların da bölünmeyi, parçalanmayı ve paylaşılmayı kolaylaştırdığı konusunu belirtmeye çalıştık. Fakat benzer zaaflar Arap toplumu, Arap halkı için de geçerliydi. Bu zaaflar yirmiden fazla Arap devletlerinin kurulmasına engel olmadı.

1990'ları hatırlayalım: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği dağıldı. Estonya, Letonya, Litvanya, Beyaz Rusya, Moldova, Ukrayna, Gürcistan, Ermenistan, Azerbeycan, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Rusya Fedarasyonu adı altında onbeş bağımsız devlet ortaya çıktı. Yugoslavya dağıldı. Slovenya, Hırvatistan, Makedonya, Bosna Herkes, Yugoslavya Fedarasyonu adı altında bağımsız devletler oluştu. Yine '90'lı yıllarda, Çekoslavakya, kendi isteğiyle, Çek Cumhuriyeti ve Sovakya diye ikiye ayrıldı.

Bugün, dünyada, Birleşmiş Milletler'e bağlı yüzdoksan civarında devlet var. Bu yüzdoksan devlet içinde, nüfusu bir milyondan az olan pek çok devlet var. Nüfusları ellibin civarında olan, hatta, ellibinin altında olan bağımsız devletler bile var. Kürtler ise, Ortadoğu'da otuzbeş milyon civarında nüfuslarıyla, en ufak bir siyasal statüye bile sahip değildir, daha doğrusu hiçbir siyasal, statüleri yoktur. Yukarıda sözü edilmeye çalışılan nüfusları küçük bağımsız devletlerin ülke genişlikleri de çok küçüktür. Bu devletlerin pek çoğunun ülke genişlikleri, örneğin, Kürdistan'ın bir şehrinin, bir kasabasının genişliği kadardır. Buna rağmen Kürtler ve Kürdistan küçücük bir siyasal statüye sahip değildir, statüsüzdür. Kamu hukuku bakımından, Devlet Teorisi açısından, Devletler Hukuku ve Uluslararası ilişkiler açısından, Nüfus ve sosyoloji açısından, bağımsız devlet olmanın koşulları üzerinde durmak gerekir. "*Her halka bir devlet olmaz*" derken, "*hangi halkların, hangi ulusların bağımsız devlet olma hakları vardır, bunun temel ölçütleri nelerdir?..*" konusu üzerinde de durmak gerekir. Kürtler ve Kürdistan, bölünüp parçalanıp paylaşılırken, Kürtler devletsiz bırakılırken, Kürtlerin kendi geleceklerini belirleme hakkını kullanmaları devletlerarası bir baskı altına alınırken, nüfusları çok çok küçük olan halkların devlet sahibi olmalarının objektif ölçütleri nelerdir?

Sürecin kavranmasını engelleyen
yasaklar, düşünce yasaklarının
siyasal işlevi

Burada en önemli konu, Kürtlerin ve Kürdistan'ın bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması sürecinin bilimin kavramlarıyla açıklığa kavuşturulmasıdır. Bu konuyla şu veya bu şekilde ilişkili kitapların, yazıların bilimin kavramlarıyla eleştirilmesidir. Bu süreçte özgür eleştiri vazgeçilmez bir kurumdur. Düşüncenin özgürce açıklanması süphesiz gerçekleştirilmesi gereken bir süreçtir. Türk siyasal sistemiyse, özellikle, Kürt sorunuyla ilgili olarak, çok büyük düşünce yasakları, kısıtlamaları içermektedir. Ermeni soykırımı, ABD, Fransa, Rusya Federasyonu, Avusturya, Yunanistan, Belçika gibi ulusal parlementolarda veya, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi gibi, uluslararası, kurumlarda gündeme geldiği zaman, Türk devlet ve hükümet yöneticileri şöyle söylüyorlar: "*Bu konuyu tarihçilerin incelemelerine bırakmak lazımdır. Bu konu, parlamentolarda, parmak kaldırılarak çözümlenecek bir konu değildir, tarihçilerin, incelemesi, tartışması gereken bir konudur...*" Türk devlet ve hükümet yetkililerinin bu tutumu ve düşüncesi, Türk üniversiteleri, Türk basını, Türk siyasal partileri, işçi ve işveren sendikaları, dernekler... tarafından da benimsenmektedir. Bu düşünceden ve tutumdan, geçmişin rahatça incelenebildiği, yapılmış ve yapılacak incelemelerin rahatça eleştirilebildiği gibi bir sonuç çıkmaktadır. Halbuki durum hiç böyle değildir. Örneğin, Kürtlere ve Kürdistan'a ilişkin araştırmalara, incelemelere karşı büyük bir baskı ve yasaklama vardır. Özgür eleştiri yasaktır. Bu konularda, ancak, devletin görevlendirdiği kişiler, devletin görevlendirdiği profesörler, uzmanlar, yazarlar, gazeteciler, basın mensupları... araştırma, inceleme yapabilmektedirler. Halbuki, değerli olan, isteyen kişilerin araştırma ve inceleme yapabilmesi, yapılanları eleştirebilmesi, bütün bunlardan dolayı da herhangi bir cezai yaptırımla karşılaşmamasıdır.

Ermeni soykırımıyla ilgili tasarılar ulusal parlamentoların, uluslararası kurumların gündemine geldiği zaman, Türkiye, "*Bunlar tarihçilerin incelemesine, tarihçilerin kararına bırakılması gereken sorunlardır...*" demektedir. Bu slogan çerçevesinde bir diplomatik faaliyet yürüterek bu tasarıları gündemden düşürmeye gayret etmektedir. Bunun, ne kadar içeriksiz ve ikiyüzlü düşünceleri ve tutumları gizlemeye gayret ettiğine yukarıda işaret etmiştik. Bu, "*Biz demokratikleşmeyi, Avrupa istiyor diye değil, halkımıza gerekli olduğu için istiyoruz...*" demek gibi çiğ, içeriksiz, ikiyüzlü bir slogandır. Çünkü, işkencenin devlet politikası olarak sistematik bir şekilde sürdürüldüğü bir ortamda, gözaltında kayıpların sürüp gittiği bir ortamda, yurtseverlerin, Halkın Emek Partisi (HEP), Demokrasi Partisi (DEP), Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) gibi partilerin durmadan baskılarla karşılaştığı bir ortamda, muhalif siyasetçilerin kaçırılıp yok edildikleri bir ortamda, Özgür Gündem, Özgür Ülke, Yeni Politika, Demokrasi, Ülkede Gündem... gibi Kürt sorununu işleyen basın üzerinde ve sosyalist basın üzerinde devlet terörünün tırmandırıldığı, düşünce üzerindeki baskıların durmadan arttırıldığı bir dönemde, en çok seslendirilen sloganlardan biri de budur: "*Biz demokratikleşmeyi Avrupa istiyor diye değil, kendimiz için, kendi halkımız bunlara layık olduğu için gerçekleştirmek istiyoruz...*"

1923'de Lozan Konferansı'nda, Kürtlerin ve Kürdistan'ın bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması gerçekleştirilmiş ve bu devletlerarası bir antlaşmanın garantisi altına alınmıştır. 1915'de başlayan bu süreç 1925-1926'da tamamlanmıştır. Büyük Britanya ve Fransa bu sürece yoğun olarak katılmışlardır. Güney Kürdistan, yeni kurulan Büyük Britanya'ya bağlı Irak mandasına, Güneybatı Kürdistan'ın bir kesimi, yeni kurulan ve Fransa'ya bağlı Suriye mandasına bırakılmıştır. Kuzey Kürdistan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sınırları içinde bırakılmıştır. Bu sonucun sağlanmasında, bu güçler birbirleriyle işbirliği ve güçbirliği yapmışlardır. Kemalistlerin diplomatik planda, İngiltere'yle çatışmaya girdikleri de görülmektedir. Kürdistan'dan daha fazla pay kapmanın dürtüklediği bu mücadelenin anti-emperyalist bir niteliği yoktur. Kürdistan üzerindeki bu mücadele tam anlamıyla emperyalist ve sömürgeci bir bölüşüm mücadelesidir.

Bolşeviklerin Milli Mücadele ve sonrasında, Kürdistan'ı ve Kürtleri, dönemin en güçlü emperyalist devletleriyle işbirliği ve güçbirliği yaparak paylaşan kemalistlere, ideolojik, politik ve askeri yardımlar yaptığı görülmektedir. Bu, Bolşeviklerin en ciddi aymazlıklarından biridir. Ulusların kendi geleceklerini belirlemesi ilkesinin ta o zamanlarda terkedildiğini gösterir. Reel sosyalizmin, reel sosyalizmi 1990'larda çöküşe kadar getiren sürecin tohumlarının ta, o zamanlarda atıldığını gösterir.

Kuzey Kürdistan, genel olarak, 1915'de, Büyük Britanya, Fransa ve Çarlık Rusyası arasında yapılan ve Osmanlı topraklarını paylaşan gizli antlaşmalarda, Çarlık Rusyasına bırakılan bölgedir. Kürdistan'ın Doğu tarafları ise, 17. yüzyılın ortalarından itibaren, İran İmparatorluğu'nun egemenliği altındadır. İran egemenliğindeki Kürdistan'ın Kuzey kesimlerinin ise, 19. yüzyılın ilk yarısında, Çarlık Rusyası ile İran arasındaki savaşlar sonunda, Rusya'nın denetimine bırakıldığı görülmektedir. Kürdistan'ın bölündüğü 17. ve 19. yüzyıllarda, Ermenistan'ın da bölündüğü görülmektedir.

Kürtler ve Kürdistan üzerindeki bölme, parçalama ve paylaşma projesi yaşama geçirildikten sonra, Türkiye, Kürtlerin ulusal ve toplamsal varlığını inkar etme yolunda kapsamlı ve yoğun bir politika uygulamaya başlamıştır. Kürtlerin asimilasyonunun yani Türkleştirilmesini gerçekleştirmek için her uygulama yapılmıştır. Kürt, Kürtçe, Kürdistan gibi isimlerin kullanılması yasaklanmıştır, kullananlar için yoğun bir adli, idari ve inzibati bir takibat başlatılmaktıdır. Kürtlerin aslının Türk olduğu, Türklerle birlikte Orta Asya'dan geldikleri, fakat ana dillerini unuttukları, kendilerine, "*ilkel bir dil*", "*ilkel bir ağız*" edindikleri söylenmektedir. Kürtçe diye bağımsız bir dil olmadığı, Kürtçe denen dilin Türk dilinin ilkel bir şivesi olduğu vurgulanmaktadır. Kürtlerden, Kürdistan'dan, Kürtçe'den söz edenlerin çok ağır bir suç işledikleri belirtilmektedir. Kürtlerin ulusal ve demokratik hakları, Kürtlerin Kürt toplumu olmaktan doğan hakları, "*herkes Türk'tür, Kürt diye bir millet, Kürtçe diye bir dil yoktur*" denerek reddedilmektedir, inkar edilmektedir. "*Herkes Türk'tür*" dendikten sonra, "*Bütün Türkler, kaderde, kıvançta, tasada ortaktır, birbirine sarsılmaz bağlarla bağlıdır...*" şeklinde bir vurgulama da yapılmaktadır. Bir dili, bir kültürü yoketmenin de bir soykırım olduğu açıktır. Kaldı ki, asimilasyona karşı direnenler, Kürtlerin ulusal ve demokratik hakları için mücadele edenler fiziki olarak da soykırımla karşı karşıyadırlar.

Bugün, Kürdistan'da zamana yayılmış bir soykırım yapılmaktadır. Soykırım denince, ille de, "*gaz odaları*"nın düşünülmesi doğru değildir. Köylerin yakılması-yıkılması, gözaltına alınan kişilerin kaybedilmesi, insanların kaçırılıp katledilmeleri, cesetlerinin birkaç gün sonra şurada burada bulunması, "*faili meçhul*" denen binlerce cinayet... zamana yayılmış soykırımın ciddi göstergeleridir. Temel yaşam kaynaklarının tahrip edilmesi, ailelerin, köylerin, yerleşim birimlerinin zorla göçertilmesi, insanların yerlerini, yurtlarını terke zorlanmaları, çiftçiliğin, hayvancılığın yasaklanması, ailelerin şehirlerin varoşlarında açlığa, sefalete, çöplüğe mahkum edilmeleri; çocukların durmadan askeriyenin çöplüğünü eşelemeleri, çöplük eşelerken durmadan patlamamış bombalar bulmaları, bulduklarının sağını solunu kurcalarken bir patlama sonucu parçalanarak üçer-beşer ölmeleri, üçer-beşer sakat kalmaları, zamana yayılmış soykırımın sık sık izlenebilen ve gözlenebilen göstergeleridir.

27 Haziran 1998 günü, Adana'da şiddetli bir yer sarsıntısı oldu. Bu yer sarsıntısında yüzelli civarında insan yaşamını yitirdi. Pek çok mahalle yıkıldı. Evler yerle bir oldu. Depremde büyük zarar gören mahalleler, Kürdistan'da köyleri yakılan yıkılan Kürtlerin ilişebildikleri, yaşamlarını sürdürebildikleri mahallelerdir. Depremde yıkılan, yerle bir olan evler daha çok bu Kürtlerin oturdukları evlerdi. Depremde yaşamlarını yitirenler, daha çok, bu Kürtlerdi. Radyolardan, televizyonlardan, gazetelerden propagandasının çok yapılmasına rağmen bu Kürtlere yardım da yapılmadı, yaralıların tedavileriyle ilgilenilmedi. Jandarma, sadece ölenlerin izinsiz gömülmelerini engellemek için oradaydı. Jandarma, depremde, ölenlerin kimler olduğunu saptamaya çalışıyordu.

Ana hatlarıyla belirtildiği gibi kirli bir savaş yaşanmaktadır. Bu kirli savaşın ideolojik, politik, ekonomik ve askeri olarak en önemli destekçisi Batı'dır. Batı, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde, Türklerle işbirliği ve güçbirliği yaparak Kürtlerin ve Kürdistan'ın bölünmesini, parçalanmasını ve paylaşılmasını gerçekleştirmiştir. Kürdistan'a sömürge statüsünün bile verilmemesinde Batı'nın çok büyük rolü vardır. Batı, günümüzde, yani 20. yüzyılın son çeyreğinde, PKK önderliğinde gelişen ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine ise "*terör*" diyerek karşı çıkmaktadır. Böylece Türk Devletinin ırkçı ve sömürgeci politikalarına hayatiyet vermektedir. Batı, Kürdistan'da yaşanan, sistematik bir şekilde yaşanan, zamana yayılmış soykırımı görmezlikten, bilmezlikten, duymazlıktan gelmektedir. Devlet, Ermeni soykırımını inkar ettiği günlerde bile, Kürtlere karşı, zamana yayılmış soykırım politikalarını sistematik bir şekilde uygulamaktadır. Veya Kürtlere karşı uygulanan zamana yayılmış soykırımın sistematik bir şekilde sürdürüldüğü günlerde bile Ermeni soykırımını inkar etmektedir. Kürtlere karşı yürütülen soykırım zamana yayılmış bir soykırımdır.

"Herkes Türk'tür"den,
"Türk adı herkesi kapsamaktadır..."
anlayışına geçiş...

Günümüzde resmi ideolojinin söyleminde bir değişiklik daha yapılmıştır. 1980'lere, 1990'lara kadar herkesin Türk olduğu, Kürt denenlerin aslının Türk olduğu, Kürtçe denen dilin Türk dilinin bir şivesi olduğu, ilkel bir ağzı olduğu söyleniyordu. Günümüzdeyse, "*Türk kavramını etnik bir grubu anlatmadığı, herkesi kapsadığı*" vurgulanıyor. Kürtçe denen dilin de ilkel bir dil olduğu, ilkel bir ağız olduğu, belirli bir halkı, ilkel bir ağıza mahkum etmenin, hiç de "*demokratik*", "*çağdaş*" olmadığı vurgulanıyor. 1980'lere kadar, Kürtlerin ulusal ve demokratik hakları, "*herkes Türk'tür, Kürt denenlerin de aslı Türk'tür, Kürt diye bir halk, Kürtçe diye bir dil yok ki, hakları olsun...*" denerek inkar ediliyordu, yok sayılıyordu, reddediliyordu. Günümüzdeyse, aynı haklar, "*Türk adı, Türk kavramı herkesi kapsamaktadır*" denerek inkar edilmektedir, reddedilmektedir.

Dil soykırımı ve kültür soykırımı karaşısında, üniversitelerin, bilim çevrelerinin düşünceleri ve tutumları ikiyüzlü, çifte standartlı olmaktan öteye geçmemektedir. Bugün, örneğin, Mezopotamya'da arkeolojik kazılar yapılmaktadır. Örneğin, Asurilere ilişkin çeşitli bulgular elde edilmektedir. Ev eşyaları, tabletler, yerleşim birimi kalıntıları vs. Bu tabletler, yazılar incelenerek o günkü Asuri dili, Asuri yazıları üzerine düşünceler geliştirilmektedir. Ev eşyaları, çanak-çömlek, yerleşim birimi kalıntıları, bina kalıntıları incelenerek, kültür, sanat üzerine bazı düşünceler geliştirilmektedir. Böylece o günkü Asuri dilinin, kültürünün, sanatının gün ışığına çıkarıldığı söylenmektedir. Halbuki, tarihteki Asurilerin torunları bugün de yaşamaktadır. 19. yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın ilk yarısında, yaşadıkları alanlarda, çok ağır sorunlarla, sürgünlerle, soykırımlarla karşılaşmışlardır. Bu zulmü, bu baskıyı ise, üniversite çevreleri, bilim çevreleri bilmezlikten, görmezlikten, duymazlıktan gelmektedirler. Arkeolojik kazılarla, tarihteki Asurileri gün ışığına çıkarmaya çalışanların, bugüne kadar gelebilmiş Asurilerin karşı karşıya olduğu soykırımı görmezlikten, bilmezlikten, duymazlıktan gelmeleri ibret verici bir olaydır.

Türk sömürgeciliğinin
ve ırkçılığının "eşitlik" yorumu

Yukarıda, Kürdistan'ın bir ülke bile olamadığını, Kürtlerin sömürge bir ulus, sömürge bir halk bile olamadığını belirtmeye çalıştım. Halk kimliğinin ve ülke kimliğinin inkar edilmesi böyle bir sonuç ortaya çıkarıyor. Yoğun bir asimilasyon ve Türkleştirme politikasının yaşama geçirildiğini de belirtmiştim. Bu programın uygulanmasıyla birlikte geliştirilen en önemli kavram "*eşitlik*" kavramıdır. "*Türkiye'de herkes eşittir, herkes kamu sahasında, devlet bürokrasisinde görev alabilir. Herkes öğretmen, vali, yargıç, subay, milletvekili... olabilir...*" denmektedir. "*Hiç kimseye dilinden, dininden dolayı ayırım yapılmıyor...*" denmektedir. Bu sloganları, benzer sloganları

resmi ideoloji tarafından yönlendirilen herkesten duymak mümkündür. Bu sloganı bir polisten veya bekçiden de, bir savcı veya yargıçtan da duymak mümkündür. Bir profesör veya bir subay veya bir din adamı da bu sloganı "*eşitlik*"i anlatan bir kanıt olarak tekrarlayabilmektedir. Bu sloganı , bir odacıdan, bir kapıcıdan, bir validen, kaymakamdan, bir sendikacıdan, işçiden, işverenden, berberden vs. de duyubilirsiniz. Yazarlardan, basın mensuplarından, siyasal parti temsilcilerinden duymanız da mümkündür.

Düşüncenin suçlanması, yargılanması ve cezalandırılması sürecinde polisin muhakeme tarzıyla, cumhuriyet savcılarının veya yargıçların muhakeme tarzları da budur, aynıdır. Bu süreçte, polisin bizleri suçlamak için yürüttüğü muhakeme tarzıyla cumhuriyet savcılarının veya yargıçların yürüttüğü muhakeme tarzı arasında hiçbir fark yoktur: "*Türkiye'de ayrım-gayrım yoktur. Türk hukuk sistemi, Türk anayasa sistemi eşitliği öngörmektedir. Herkes, 'Doğu' kökenliler de eşittir, devlette görev alabilir, görevinde yükselebilir...*" Halbuki, idari organ olarak polisin ve adli organ olarak yargıcın, savcının suçlama ve yargılama sırasında yürüttükleri muhakeme tarzları arasından ciddi bir fark olmalıdır.

Öte yandan, somut olgular, bu sloganı hergün hergün çürütmektedir. Bu eşitlik anlayışının, yani Kürtlerin, Türklerle eşit muamele görmelerinin çok önemli bir koşulu vardır. Bu da Kürt kimliğinin inkar edilmesi, Türkleşmenin gerçekleştirilmesidir. Bu koşul ise, "*eşitlik*" ilkesini, bu ilkenin özünü, ruhunu tamamen ortadan kaldırmaktadır. Kürtlerin, Kürt kimlikleriyle, Kürt kimliklerini savunarak devlet bürokrasisinde görev almalarının hiçbir olanağı yoktur. Kürt kimliklerini savunan kişiler Türkiye'de sadece sanık olurlar, mahkum olurlar. Kürt kimliğinin reddedildiğini, Kürtlere Türk dilinin ve kültürünün dayatıldığını belirtmeye çalışıyoruz. Bu yönüyle Türk milliyetçiliğinden değil, Türk ırkçılığından söz etmek daha doğru olacaktır. Çünkü, Türkiye, Kürtlere, "*Siz Türklerle birlikte yaşayacaksınız, bizimle birlikte yaşamaya mecbursunuz, fakat Türklere benzeyerek, bize benzeyerek yaşayacaksınız...*" diyor. Bu, 1994'de, Nelson Mandela yönetiminden önce, Güney Afkika'da yürürlükte olan Apratheid politikasından çok daha barbardır. Çünkü, orada, beyaz yönetim, yerlilere, "*siz bize benzemiyorsunuz, sizin yerleşim birimleriniz, mahalleleriniz, okullarınız, lokantalarınız ayrı olsun, bizim içimize karışmayın...*" diyordu. "*Siz Türklerle birlikte, yani bizimle birlikte yaşamak zorundasınız, fakat Türk'e benzeyerek yaşamak zorundasınız, başka bir şansınız yoktur*" dayatması, "*Siz bize benzemiyorsunuz, bizden ayrı yerlerde yaşayın...*" ırkçılığına göre çok daha barbardır, imhacıdır. Türk usulü ırkçılık da böyle oluyor. Kürt çocuklarının okullarda her sabah, "*Türküm, doğruyum, çalışkanım... Varlığım Türk varlığına armağan olsun...*" bağırtılması, bu ırkçılığın, dünyada bir eşi, bir benzeri olmadığını da göstermektedir.

Bu "*eşitlik*" anlayışının, emperyalist, sömürgeci ve yayılmacı uygulamaları gizleyici bir işleve sahip olduğu görülmektedir. Deniyor ki, örneğin TBMM Başkanı bile Kürt'tür. Sorulması gereken, irdelenmesi gereken ise şudur: O kişi o göreve Kürt kimliğiyle mi gelmiş, yoksa, Kürt kimliğini inkar ederek, "*Türküm, mutluyum...*" diyerek mi gelmiş? Bu tür kişiler örneğin, Kıbrıs Türklerinin, Batı Trakya Türklerinin, Bulgaristan Türklerinin, Türk toplumu olmaktan doğan haklarına baskı yapıldığında şiddetle tepki gösterdikleri halde, herkesten daha sert tepki gösterdikleri halde, Kürdistan'da, Kürt köylerinin yakılıp yıkılması, temel yaşam kaynaklarının tahrip edilmesi, yurtseverlerin kaçırılıp katledilmeleri... konularında neden hiç seslerini çıkarmıyorlar? Kürt diline ve kültürüne karşı geliştirilen baskılar, yasaklamalar karşısında neden hiç sesleri çıkmıyor?

"*Herkes eşittir, kimseye, dilinden, dininden dolayı bir ayrım, farklı bir muamele yapılmamaktadır*" sloganı abartılarak dile getirilmektedir. Fakat, bu tür görüşlerin eleştirilmesi, örneğin, yukarıda belirtilen eleştirilerin dile getirilmesi yasaktır. Bu tür eleştiriler, çok ağır cezai yaptırımlara bağlanmıştır. Eleştirilerin cezai yaptırımlara bağlanması, yani eleştirinin yasaklanması, devletin, "*eşitlik*" konusundaki sloganlarının da ne kadar güvenilmez olduğunu göstermektedir.

1985-1988 yılları arasında, Bulgaristan Devleti, ülkesindeki Türk azılığın isimlerini değiştiren bir politika izliyordu. Türklere Bulgar isimleri vererek, onları Bulgarlaştırmayı amaçlıyordu. Devlet, Bulgaristan'da yaşayan herkesin Bulgar olduğunu, bütün Bulgarların da eşit olduğunu vurguluyordu. Devlet, Türklere, eğer Bulgar isimleri alırlarsa, gerek devlet bürokrasisinde, gerek Bulgaristan Komünist Partisi'nde görev alabileceklerini, görevlerinde kolayca yükselebileceklerini söylüyordu.

Bulgaristan Devleti'nin bu politikaları ve uygulamaları, Türk Devleti ve hükümeti tarafından şiddetli bir şekilde eleştirildi. Bu politikalar ve uygulamalar ırkçı olmakla, emperyalist ve sömürgeci olmakla suçlandı. Aynı eleştiriler ve suçlamalar, Türk siyasal partileri, Türk üniversiteleri, Türk basını, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay gibi Türk yargı organları, Barolar Birliği gibi hukuk kurumları, işçi ve işveren sendikaları, dini kurumlar, spor klüpleri... tarafından da eleştirildi. Bu düşüncelerden, bu tutumdan, bir ulusun, bir halkın kendi kimliğine karşı yapılan baskılara karşı çıkmasının ve kimliğini koruma çabalarının savunulması gereken bir değer olduğu gibi, bir sonuca ulaşmak mümkündür. Fakat, Kürtlere ve Kürdistan'a ilişkin düşüncelerin ve eylemin çok zıt olduğu hemen görülmektedir. Devlet, Bulgarların Türklere yaptığına karşı çıkmakta, fakat kendisi, Kürtlere karşı çok daha katmerli baskı politikaları yürütmektedir. Yukarıda sayılmaya çalışılan kurumlar da devleti yoğun bir şekilde desteklemektedir. Bütün bunlar çok açıktır.

"*Eşitlik*" anlayışının dile getirilmesinde belirtilmesi gereken bir çifte standart daha vardır. "*Din bakımından hiçbir ayrım yok...*" "*Dil bakımından hiçbir ayrım yok...*" "*Din bakımından ayrım yok*" derken, örneğin, Hristiyanların dinsel inançlarına saygı duyulduğu, onlara Müslümanlığın dayatılmadığı anlatılmak isteniliyor. Hristiyanların Müslümanlarla eşit muamele görmeleri için Müslümanlaşmalarının şart koşulmadığı belirtiliyor. Süryaniler gibi, Yezidiler gibi bazı istisnalar dışında bu görüşün doğru olduğu kabul edilebilir. "*Dil bakımından hiçbir ayrım yok...*" sloganı ise, fiili olarak yaşanılanlar tarafından çürütülüyor. Kürtler Kürt kimliklerini inkar ettikleri zaman Türklerle "*eşit*" muamele görüyor. Kürt dili reddediliyor, Kürt dilinin, Türk diliyle eşitliği kabul edilmiyor.

"Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" anlayışının gelişimi

Cumhuriyet'in ilanından beri, gerek Türkiye'de, gerek Kürdistan'da önemli toplumsal değişmeler olmuştur. Kitlelerin siyasal kültürü de gelişmektedir. "*Eşitlik*", "*özgürlük*", "*ulusal onur*", "*etnik kimlik*", "*ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkı*" gibi kavramlar, Kürt halk kitleleri üzerinde de yakından etkili olmaktadır. Kürtler bu kavramlarla, Kürtleri ve Kürdistan'ı yeniden anlamaya, kavramaya gayret etmektedirler. Kürtlerdeki bu bilinç yükselişi Türk devlet ve hükümet yöneticilerini muhakkak etkilemektedir. Yöneticiler bu süreci durdurmak, Kürt ulusal bilincinin gelişmesini engellemek, Türkleştirmeyi hızlandırmak ve yoğunlaştırmak, asimilasyonu geliştirmek için muhakkak etkili bir önlem almak gerektiğini düşünmektedirler. "*Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü*" kavramının milletvekili ve Cumhurbaşkanı yeminlerinin bu gelişimle birlikte değerlendirilmesi gerekir.

1. 1924 Anayasasında, böyle bir kavram yoktur. Gerek haklar ve özgürlükler bölümünde, gerek yasama, yürütme, yargı bölümlerinde bu kavrama rastlanmamaktadır. Milletvekillerinin yeminlerinde, (md. 16), cumhurbaşkanlarının yaptığı yeminde (md. 38) bu kavram geçmektedir.

Cumhuriyetle birlikte, Kürtlere karşı çok yoğun ve yaygın bir asimilasyon politikası yürürlüğe konulmuştur. Devlet, Kürtlüğü yok etmek için büyük bir çaba içine girmiştir. Bu uygulamalar çeşitli yerlerde, çeşitli zamanlarda Kürt ayaklanmalarının meydana gelmesine neden olmuştur. Bu ayaklanmalar kanlı bir şekilde, devlet terörü, olağanüstü bir şekilde tırmandırılarak bastırılmıştır. Her ayaklanma sonunda yaşama geçirilen kitlesel sürgünlerin, esas amaçlarından biri asimilasyonu gerçekleştirmektir. Daha doğrusu, sürgünler bu amaca ulaşma doğrultusunda gerçekleştiriliyordu.

19 Eylül 1930 tarihli Milliyet gazetesinde yayımlanmış bir karikatür var. Bu karikatürde bir mezar gösteriliyor. Mezar Ağrı Dağı ile Küçük Ağrı Dağı arasında yapılmış. Mezar taşında şunlar yazılı: "*Muhayyel Kürdistan burada medfundur.*" (Kürdistan hayali burada gömülüdür.) Kürdistan'ın hayali bile, Kürdistan'ın hayal edilmesi bile mezara kapatılmış, mezar betonlanmış. Bu karikatür Türk devlet ve hükümet yöneticilerinin, Kürtlere ve Kürdistan'a ilişkin düşüncelerini ve niyetlerini açık bir şekilde ortaya koyuyor. Yöneticiler asimilasyonun, yani Türkleştirmenin tam anlamıyla gerçekleşeceğinden eminler.

2. "*Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü*" kavramı 1961 Anayasasının 3. maddesinde geçiyor. Bu madde de, "*Türk Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür*" deniyor.

"*Siyasal partilerin uyacakları esaslar*"ı belirleyen 57. madde de bu kavram yine geçmektedir.

Milletvekillerinin yapacakları yemini düzenleyen 78. madde de, cumhurbaşkanının yeminini düzenleyen 96. madde de bu kavram, "*vatanın ve milletin bütünlüğü*" şeklinde geçiyor.

1961 Anayasasının başlangıç kısmında, Türk milletinin bütün fertlerinin, "*kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün...*" olduğu da vurgulanmaktadır.

3. 1961 Anayasasının pek çok maddesi, 12 Mart rejiminde, 1971'de "*devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü*" ilkesi dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

1961 Anayasasının "*temel hakların özü*" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

Temel hak ve hürriyetler, anayasasının sözüne ve ruhuna uygun olarak, ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlak, kamu düzeni, sosyal adalet, milli güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz.

Bu maddenin başlığı, 1971 rejiminde, "*Temel hakların özü, sınırlanması ve kötüye kullanılmaması*" olarak değiştirilmiştir. Değişik madde şöyledir:

Temel hak ve hürriyetler, devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün cumhuriyetin, milli güvenliğin, kamu düzeninin, kamu yararının, genel ahlakın, genel sağlığın korunması amacıyla veya anasayının diğer maddelerinde gösterilen özel sebeplerle sınırlanabilir.

Kanun temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunamaz.

Bu anayasada yer alan hak ve hürriyetlerin hiçbirisi, insan hak ve hürriyetlerini veya Türk devletinin ülkesi ve milliyetiyle bölünmez bütünlüğünün veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayrımına dayanarak nitelikleri anayasada belirtilen cumhuriyeti ortadan kaldırmak kasdı ile kullanılamaz.

Bu hükümlere aykırı eylem ve davranışların cezası kanunla gösterilir.

12 Mart rejminde basın hürriyetini düzenleyen 22. maddede, "*devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü*" ilkesi üç kere tekrarlanmaktadır. Bu ilkeyi korumak için, basın ve haber alma hürriyetinin sınırlanabileceği, (22/1), gazetelerin ve dergilerin toplatılabileceği (22/2), gazetelerin ve dergilerin mahkeme kararıyla kapatılabileceği (22/3) belirtiliyor.

"*Basın dışı haberleşme araçlarından faydalanma hakkı*"nı düzenleyen 26. madde, bu araçların kullanımına "*devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğü*" ilkesi gereğince bazı sınırlamalar getirilebileceğini vurgulamaktadır.

29. madde, "*Dernek kurma hakkı*"nı düzenliyor. Bu maddede bu ilke iki kere tekrarlanıyor. Türk devlet hayatında bu ilke yaşamsal kabul edilmektedir. Bunun için çeşitli maddelerde sık sık tekrarlanmaktadır. Bu yaşamsal ilkeyi korumak için, dernek kurma hakkına sınırlamalar getirilebileceği, (29/1) derneklerin kapatılabileceği (29/2) belirtiliyor.

46. maddede, "*sendika kurma*" hakkının, "*Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğü*"nü korumak amacıyla sınırlanabileceği söyleniyor.

121. madde, radyo, televizyon ve haber ajanslarını düzenlemektedir. "*Haber ve programların seçilmesinde, işlenmesinde ve sunulmasında ve kültür ve eğitime yardımcılık görevinin yerine getirilmesinde devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğü...*" ilkesinin kollanacağı vurgulanmaktadır.

Sıkıyönetim ve savaş halini düzenleyen 124. maddede bu ilke yine tekrar edilmek-

Alternatif bir Lozan'a doğru

*PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan yoldaşın "**75. Yıldönümünde Kürdistan Uluslararası Lozan Konferansı**"na sunduğu mesaj*

Uluslararası Lozan Konferansı'na!
Değerli katılımcılar!

Halkımızın tarihinde en talihsiz anlaşmalardan birisi olan Lozan Anlaşması'nın 75. yıldönümü dolayısıyla gerçekleştirdiğiniz bu konferans sadece yakın tarihin değil, günümüzün temel gerçeklerine ve Kürdistan boyutuyla ağırlaşan sorunlarına temel teşkil etmesi anlamında da büyük önem taşımaktadır. Sırf hukuksal açıdan değil, tarihsel, bilimsel, hatta moral değerleri açısından yoğunca değerlendirmeyi ve bir uluslararası kararlılık düzeyini sağlamayı önümüze koymaktadır. Bu temelde isabetli bir düzenlemeyi gerçekleştirdiğinize inanıyor ve sizleri selamlıyorum.

Kürt halkının tarihinde buna benzer tehlikeli bir anlaşma da 1639'da Kasr-ı Şirin'de imzalanmış ve yarattığı parçalanma hâlâ bütün etkisiyle sürmektedir. Fakat en ciddi parçalanmanın 1923'te bir taraftan Türkiye'nin, diğer taraftan Batılı devletlerle birlikte Bolşevik Rusya'nın da taraf edilmesiyle gerçekleştirilen bu anlaşma bir soykırımı tamamlamıştır. Ermeni, Asuri ve Grek halkından bazılarını azınlık statüsüne düşürüp soykırımlarını gözardı edip tükenişine yol açarken ve bu konuda içine düştükleri vahim durumu görmezlikten gelirken, Kürt halkının da adeta yeni baştan çizilen bir soykırımın başlangıcına alınması her şeyden önce tarihsel bir gerçektir. Günümüze kadar olup biten de zaten bunu doğrulamıştır.

İkinci Dünya Savaşı soykırımı üzerinde çok duruldu. İnsan hakları alanında yine çok şeyler söylendi, yapıldı. Hukuk yoluyla değerlendirildi, mahkemesi kuruldu, yargılamalar gerçekleştirildi, cezalandırmalar yapıldı. Ama özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrasında Anadolu'da kemalistlerin yürüttükleri soykırımlar, Almanya'daki faşistlerin yürüttüklerinden daha mı az önemlidir! Elbette ki, soykırım açısından hayır. Hem iktir hem de çok vahimdir.

Artık şu inkara gelmez: Binlerce yıllık bu topraklarıın sahipleri olan ve tarihe en güçlü kültürlerini armağan etmiş olan birkaç halktan ortada herhangi bir eser kalmadı. Bu bir soykırım değil mi?

Daha geçenlerde Fransız Parlamentosu'nun Ermeni soykırımını kabul etmesi çok geç de olsa doğru bir tutumdur. Ama birkaç soykırım daha var. Şu anda yürürlükte olan Kürt soykırımına karşı acaba nasıl doğru tavır almak gerekecek! Uluslararası kamuoyunun vicdanı ve hukuku maalesef bizim için yeterli konuşmuyor, doğru söz söylemiyor. Özellikle güncel ekonomik ve askeri çıkarlar nedeniyle Avrupa'nın da ekonomik yaklaşımlarından dolayı, NATO bünyesinde Türkiye'nin sözde stratejik konumu nedeniyle yürüttüğü bu çok kirli soykırımcı politikaları -ki 75 yıldır devam ediyor- bir türlü masaya yatırılamıyor. Bundan büyük üzüntü duymamak ve en önemlisi de bu gerçeğin bilimsel açıdan bir türlü üzerine gidilmemesini acıyla karşılamamak mümkün değil. Mutlaka üzerine gitmeyi gerektiren birçok neden var.

Bir noktayı daha iyi hatırlatmakta yarar var: O dönemin Lozan temsilcilerinden İnönü, Diyarbakır'dan apar-topar iradesi kırılmış, tamamen Türklüğü benimsemiş bir-iki eski Kürt milletvekilini Lozan'a getirdi. İşte buna da, "*Kürt tarafı*" dediler ve maalesef o zaman Kürt meselesinin, teslim olmuş bir-iki Kürdün göstermelik varlığı ile Kürdistan dört parça edilerek defteri kapandı. Ama bugün Türk Parlamentosu'nda sadece bir-iki Kürtçe cümle söyledikleri için hâlâ Türkiye zindanlarında olan milletvekilleri var. Ve Türkiye "*Avrupa normlarına bağlı olduğunu*" söylüyor. Parlamentosunda, konseyinde temsilcileri var.

Özellikle Avrupa kendi değer yargılarına sahip çıkmak zorunda. En azından bu haksızlığı hukuki açıdan düzeltme yoluna gitmelidir. Çünkü Türkiye'nin altına imza attığı anlaşmalar buna fırsat vermiyor. Fazlasıyla tolerans tanınıyor ve şımaran Türkiye, insan hakları ve demokratik hukuka uygun olmayan çılgınca ve onun temel normlarını ayaklar altına alarak her şeyi yapabiliyor.

Çok açık bir biçimde dikkatinizi çekmek isterim ki, yüzbinlerce ordusuyla her gün helikopter, tank ve uçakların kullanıldığı bir savaş var. Bunun bir savaş olduğunu hiç kimse inkar edemez. Ama Türkiye bunu terörizm adı altında -ki bir teoriyle batıya, özellikle hükümetlerine kabul ettirerek- yürüttüğü **savaşı inkar edebiliyor ve savaş hukukuna uymuyor. Derhal bir savaş hukuku konferansına yol açmanız gerektiğini söylüyorum.**

tedir.

1961 Anayasasında, 1973'te bir değişiklik daha yapılmıştır. "*Mahkemelerin kurulması*" başlığı altındaki 136. maddede yapılan değişiklikle, Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulmaktadır. Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin "*Devlettin ülkesi ve milletiyle bütünlüğü...*"nü ihlal eden suçlara bakacağı belirtilmektedir.

Görüldüğü gibi 12 Mart rejiminde yapılan anayasa değişikliklerinde, devletin yani yönetenlerin gücü arttırılmış, yönetilenlerin gücüyse çok zayıflatılmış, sınırlandırılmıştır. Bu değişikliklerin, Kürtlerde yeşermeye başlayan ulusal bilince bir tepki olarak, bunları bastırmak amacıyla gerçekleştirildiği açıktır. 1960'ların başlarından itibaren Türkiye İşçi Partisi'nin Kürt şehirlerinde kitle desteği bulması dikkatle izlenmektedir. Fakat, devlet ve hükümet yöneticilerini asıl endişelendiren sosyalist düşüncenin gelişmesiyle, Kürt ulusal bilincinin de yeşermeye başlamasıdır. 1960'ların sonlarında, 1970'lerin başlarında, İstanbul, Ankara, Diyarbakır, Silvan, Batman, Ergani, Kozluk gibi şehirlerde, Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın kurulması, Kürtlerdeki ulusal ve toplumsal uyanışın önemli göstergelerinden biridir. DDKO'ların Kürt şehirlerinde önemli bir gelişme gösterdiği görülmüştür. 12 Mart askeri müdahalesinin önemli nedenlerinden biri bu gelişmedir, bu gelişmenin söndürülmesi isteğidir. Kozluk Devrimci Doğu Kültür Ocağı Ocak-Şubat 1971 sularında kurulmuştur. 12 Mart müdahalesi bu süreci kesmiştir.

4. 1970'lerin ortalarından itibaren, Kürtlerdeki ulusal bilincin yeniden yükseldiği görülmektedir. 1971 Doğu Duruşmaları, duruşmalarda, Devrimci Doğu Kültür Ocakları mensubu gençlerin, düşüncelerinden dolayı suçlanan bazı kişilerin siyasal savunma yapmaları, iddianamelerde dile getirilen resmi ideolojiyi eleştirmeleri, bu süreci hızlandırmıştır, yoğunlaştırmıştır. 1970'lerin sonunda, Kürdistan İşçi Partisi'nin, PKK'nin kurulması, PKK'nin düşüncesinin ve eyleminin Kürt toplumunda kitlesel bir destek bulması, Türk devlet ve hükümet yöneticilerinde derin kaygıların oluşmasına neden olmuştur. 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi böyle bir gelişme üzerine gelmiştir. Kürdistan'daki bu ulusal bilinçlenmeyi durdurmak müdahalenin en önemli amaçlarındandır.

Askeri müdahaleyle birlikte, 1961 Anayasası yürürlükten kaldırılmış, yeni anayasa yapma hazırlıkları gündeme gelmiştir. 1982'de kabul edilen yeni anayasada, "*Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü*" ilkesi daha çok vurgulanmıştır. 1980'lere kadar "*Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğü*" deniyordu. 12 Eylül rejiminde ve sonrasındaysa "*Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü*" ifadesi kullanılmaya başlandı.

Anayasanın başlangıç bölümünde, "*ebedi Türk vatan ve milletinin bütünlüğüne ve kutsal Türk devletinin varlığına karşı...*" saldırılardan söz edilmektedir. Yine başlangıç bölümünde, "*Hiçbir düşünce ve mülahazanın, Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği...*" vurgulanmaktadır.

"*Devletin bütünlüğü, resmi dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti*" başlığını taşıyan 3. maddede, bu ilke belirtilmiştir. "*Değiştirilemeyecek hükümler*" başlıklı 4. maddede bu ilke yer almaktadır.

"*Devletin temel amaç ve görevleri*" başlıklı 5. maddede bu ilke yer almıştır.

"*Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması*" başlığını taşıyan 13. maddede bu ilkeye yer verilmektedir.

"*Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmaması*" başlıklı 14. maddede, bu ilke yine yer almaktadır.

"*Basın hürriyeti*"ni düzenleyen 28.maddede, bu ilke üç kere tekrarlanmaktadır. (28/5,7,9)

"*Basın araçlarının korunması*" başlığını taşıyan 30. maddede bu ilkeye yer verilmiştir.

"*Dernek kurma hürriyeti*" 33. maddede düzenlenmiştir. "*Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü*" esasına göre bu hürriyetin sınırlanabileceği belirtilmektedir. (33/6)

"*Sendikal faaliyet*"i düzenleyen 52. maddede bu ilkeye yer verilmiştir.

"*Gençliğin korunması*" başlıklı 58. maddede bu ilke tekrarlanmaktadır,

"*Parti kurma, partilere girme ve partilerden çıkma*" başlığını taşıyan 68. maddede, "*Partilerin uyacakları esaslar*"ı belirleyen 69. maddede bu ilke tekrarlanmaktadır. (69/4)

"*And içme*" başlıklı 81. maddede bu ilkeye yer verilmektedir.

"*Cumhurbaşkanı'nın and içmesi*" başlığını taşıyan 103. maddede bu ilke tekrarlanmaktadır.

"*Milli Güvenlik Kurulu*" başlığını taşıyan 118. maddede bu ilkeye yer verilmiştir. (118/3)

"*Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali*"ni düzenleyen 122. maddede bu ilkenin yer aldığı görülmektedir.

"*Yükseköğretim kurumları*" 130. maddede düzenlenmiştir. 130/4'de, "*Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayımda bulunabilirler. Ancak bu yetki, devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez*" denmektedir.

"*Radyo ve televizyon idaresi ve konuyla ilişkili haber ajansları*" başlığını taşıyan 133. maddede bu ilkeye yer verilmiştir.

"*Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları*" 135. maddede düzenlenmiştir. 135/7'de bu ilkeye yer verildiği görülmektedir.

"*Devlet Güvenlik Mahkemeleri*" 143. maddede düzenlenmiştir. Bu maddenin birinci fıkrasında bu ilkeye vurgulama yapılmaktadır.

Bu dönem milletvekillerinin yemininde, Cumhurbaşkanı'nın yemininde Türklüğe, Türk milletinin birliğine ve bütünlüğüne daha yoğun bir vurgulama yapıldığı görülmektedir. "*Türkçe'den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez*" denerek Kürtlerin asimilasyonuna elverişli bir ortam hazırlanmaktadır (md.42)

Güney Kürdistan ve Kıbrıs'a ilişkin senaryolar

Bu tamamen güce dayanan, zora dayanan, fakat hakkı ve hukuku çiğneyen bir egemenlik anlayışıdır. Türk egemenlik sistemini belirleyen de bu anlayıştır. "*Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü*" ilkesi böyle bir anlayışı dile getirmektedir. Bunu birkaç örnekle göstermekte yarar vardır. Örneğin, Türkiye topraklarının uzantısındaki bir ülkeyi ordunun gücüyle işgal ediyorsunuz. Bu işgalden sonra, o bölgedeki bazı işbirlikçi unsurların yardımıyla, işgal ettiğiniz toprakları devletin sınırları içine alıyorsunuz, ilhak ediyorsunuz. Sonra da "*Türk devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür*" sloganını temel ilke haline getiren bir anayasa yapıyorsunuz. Fiili olarak ise işgal ettiğiniz topraklarda yaşayan halkı Türkleştirmek için her türlü uygulamayı gündeme getiriyorsunuz. Artık, Türk egemenlik sistemine göre, o ülkenin kimliği, o ülkede yaşayan halkın kimliği yok olmuştur, bunları savunanlar suç işliyor kabul edilmektedir. Türkiye'nin Güney Kürdistan'la ilişkilerine bu yönden bakmakta yarar vardır. Devletin orduyla Güney Kürdistan'ı tamamen işgal ettiğini düşünelim. Oradaki işbirlikçiler, çok az sayıdaki Türkmenler aracılığıyla muhtemel pürüzleri gidermeye çalıştığını da düşünelim. Bu süreç daha ilerideki aşamalarda şöyle de gelişebilir. Türk Devleti, "*Kuzey Irak*" dediği Güney Kürdistan'ı tamamen ilhak edebilir. İlhaktan sonra, "*-Türk devleti ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bir bütündür*" ilkesinin bu bölgeyi de, Güney Kürdistan'ı da kapsadığını belirten yeni bir düzenleme yapabilir. İşte bu düzenlemeyle, "*Kuzey Irak*" denen Güney Kürdistan'daki Kürt ulusal ve toplumsal varlığı da artık yok edilmiş sayılacaktır. Artık, Güney Kürdistan'daki Kürtler de Türk sayılacak ve yoğun bir Türkleştirme propagandasıyla karşı karşıya kalacaklardır. Türk devletinin bu kararından sonra da Kürt kimliği ve Kürdistan kimliği somut varlığını elbette sürdürecektir, fakat bunları kazanmak için mücadele etmek, bunları istemek artık suç sayılacaktır.

Fiili durum karşısında böyle bir senaryonun değeri nedir? Kürdistan Demokrat Partisi'nin, Türkiye'nin bu dayatmalarına karşı, bunu engelleyebilecek hiçbir gücü yoktur, iradesi yoktur. Türk devletinin bu isteğinin yaşama geçmesini engelleyen, buna fırsat vermeyen en büyük etken, PKK'nin Güney Kürdistan'daki varlığıdır, PKK'nin düşüncesi ve eylemidir. Bölge devletlerinin, Arapların, Farsların muhalefetleri de şüphesiz önemlidir.

Benzer bir senaryoyu Kıbrıs ile ilgili olarak da geliştirebiliriz. Kıbrıs'ın tamamının ordu gücüyle işgal edildiğini düşünelim. İşgalin bir süre sonra ilhakla tamamlandığını düşünelim. Arkasından da "*Kıbrıs devleti ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bir bütündür...*" ilkesinin sık sık vurgulandığı bir anayasa yapıldığını varsayalım. Bu kararlar Rumların ulusal ve toplumsal varlığını, somut varlığını ortadan kaldırır mı? Türk egemenlik anlayışına göre evet... Kıbrıs için, Rumlar için böyle bir senaryonun yaşama geçmesi olanaksızdır. Yunanistan etkeni, Avrupa Birliği etkeni, Avrupa Konseyi etkeni, Birleşmiş Milletler, uluslararası koşullar ... Kıbrıs için böyle bir senaryo olağandışı gibi görünüyor, çok fantastik görünüyor. Fakat, Kürdistan için, Kürtleri için aynen böyle olmuştur.

Kürdistan'daki devletlerarası sömürge baskısının ve Kürdistan'daki Türk sömürgeciliğinin en büyük destekçisi Batı'dır

Kürtlerin ve Kürdistan'ın 20. yüzyılın ilk çeyreğinde, daha doğrusu Birinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında, kemalistlerin, Büyük Britanya, Fransa gibi Batılı emperyalist devletlerle yaptıkları işbirliği ve güçbirliği sürecinde bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmıştır. Bugün de Batı en modern, en öldürücü silahlarını Türk devletine satabilmek için, devletin Kürtlere karşı sistematik bir şekilde sürdürdüğü zamana yayılmış soykırımı yoğun bir şekilde desteklemektedirler. Soykırım, kabaca, devlet tarafından yapılmış katliamlardır, devletin gücü etkin bir şekilde kullanılarak gerçekleştirilen katliamlardır. Soykırımın amacı, elbette, ulusun, en azından ulusun bir kesiminin "*kökünü kazıma*"dır.

Batı, Kürtlerin ulusal ve toplumsal kimliğinin inkar ve imha edilmesine hiç ses çıkarmamakta, fakat bu inkar ve imhaya karşı geliştirilen, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini "*terör*" olarak değerlendirmektedir. Halbuki, binlerce Kürt köyünün yakılması, yıkılması, Batı'dan sağlanan silahlarla gerçekleştirilmiştir. Kürdistan'daki temel yaşam kaynaklarının tahribi, Batı'dan sağlanan silahlarla yapılmaktadır. Güney Kürdistan'da 1988, 1990 yıllarında kullanılan, Kuzey Kürdistan'da da zaman zaman kullanılan zehirli gazları, kitle imha silahlarının esas maddeleri Batı'dan sağlanmaktadır. Binlerce diye ifade edilen, "*faili meçhul*" denen, fakat failinin devlet olduğu açık bir şekilde bilinen cinayetler, sistematik bir şekilde uygulanan işkence, "*Batı*"nın ideolojik, politik, askeri ve ekonomik yardımı sayesinde gerçekleşmektedir.

İsviçreli raportör, Ruth-Gaby Vermot-Mangold tarafından hazırlanan "*Göç raporu*"nun, 25 Haziran 1998 günü, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Genel Kurulu'nda tartışılması sırasında, Batı'nın bu kirli yüzü bir kere daha ortaya çıkmıştır. Raportör Mangold'un raporunda, Kürt sorununun siyasi yollardan çözümüyle ilgili bazı somut öneriler vardı. Raporun bu haline Türk parlamenterler çok büyük bir tepki gösterdiler, değişiklik önergeleri vererek raporun özünü değiştirmeyi başardılar. O kadar çok değiştirdiler ki, raportör Mangold bile kendi hazırladığı rapora olumsuz oy verdi.

Raportörün hazırladığı raporda birçok yerde, "*Kürt halkı*" ifadeleri geçiyordu. Türk parlamenterlerin müdahaleleriyle bu ifadeler, "*bölge halkı*", "*bölgede yaşayanlar*" şeklinde değiştirildi. Türk resmi görüşü, Kürtlerin ulusal ve toplumsal varlığını zaten kabul etmemektedir, reddetmektedir. Bu reddin ve inkarın Avrupalı parlamenterlere de kabul ettirilebilmesi ilgi çekicidir. Türk basını, gazeteler, televizyonlar, Avrupa'ya yapılan göçler konusunda zaman zaman heberler veriyor. Göçler ilk planda, Türkiye'den gemilerle ve yasadışı yollardan İtalya'ya yapılmaktadır. Güney Kürdistan'dan ve Kuzey Kürdistan'dan yapılan göçlerin devlet tarafından teşvik edildiği de biliniyor. İtalya'ya varabilen göçmenlerin milliyetleri sayılırken, "*Bangladeşliler, Hintliler, Sri Lankalılar, Kuzey Iraklılar, Türkler...*" deniyor. "*Kuzey Iraklı*" diye bir halk olur mu? "*Kuzey Irak*" adlı bir ülke olur mu? Resmi ideolojiye uygun bu söylemin, Avrupalı parlamenterler tarafından da dile getirilmesi şaşırtıcıdır.

Raportörün raporunda, "*Kürt halkına*

Savaş hukukunu, Cenevre Konvansiyonu'nu biz kabul ettik, kendileri kabul etmedi. Neden? Çünkü ağır suçlar işliyorlar. Büyük dengesizlik içinde yürüttüğü bu savaşta, acaba temel insanlık değerleriyle ve hukukla ne kadar oynandığını ne zaman göreceğiz!

Hitler'den hesap sormak moda oldu. Peki günümüzün en caniane Hitler'inden ne zaman hesap soracaksınız? Avrupa'nın bundaki payı belirgindir. Lozan'da kemalizm halkların başına belki istemeyerek de olsa bela edilmiştir. Ama esasta giderek çıkarlarıyla bütünleşerek bir saldırganlığa onay verildi. Bunun mutlaka açığa çıkarılmasını önemli görüyorum.

Özellikle kemalizm uluslararası ilişkiler açısından iyi değerlendirilmelidir. Kemalizm nasıl ki politik dengelerle oynayarak Anadolu'da tam bir kültür mezarlığı, halklar mezarlığı yarattıysa, hukuki açıdan da değerlerle oynadı. Ve kendisini çok iyi sıyırarak sözde çağdaş batılı bir rejim gibi sundu. **Artık bu maskeyi yırtmalıyız**, durum böyle değil. En azından bu anlaşmanın kendisi de bir hukuk olayıdır.

Avrupa hukukuna göre bu anlaşma nedir? Bu soruyu siz saygıdeğer bütün katılımcılara soruyorum. Bir yanıt verebilecek misiniz, düşündünüz mü? Tümüyle hukuku parçalamak adı altında bir anlaşma olduğunu, büyük haksızlıklara yol açtığını sanıyorum. Acıyla da olsa bunu şimdi hepiniz görüyorsunuz. Hangi Avrupa hukukunda bu kadar halkların varlığına saldırmak vardır? Kaldı ki utanmadan Türk temsilcileri, "*biz Türk ve Kürtlerin temsilcisiydik*" diyorlar. Bu nasıl Kürtlerin temsilciliğidir ki, bir tek Kürtçe kelime yasaktır. Sınırsız bir şovenizmle Kürtler ulus olarak tarih sahnesinden silinmek karşı karşıyalar. İşte Lozan Anlaşması'nın bir çarpıklığı ve büyük bir istismarı burada yatıyor.

Hesap sorulmalıdır. İsmet İnönü'nün "*bu Kürt temsilcileri de bizden yanadır*" demesini şimdi yargılamalıyız. İnönü başkanlığındaki Türk heyeti eğer Kürtleri de temsil ettiyse, peki şu anda Kürtlerin durumu nasıldır? Aslında konferansınızın en çok aşması gereken husus budur. Bu bir görevdir. Çünkü anlaşma araştırılırsa, biraz da Kürtleri temsilen yapıldığı görülecektir. Ama Kürt iradesini kırdıktan ve teslim aldıktan sonra bu yapılmıştır. Buna bazı katılımcılar karşı koymuşlardır, ama etkisiz kalmıştır o dönemlerde. Şimdi en azından Lozan Anlaşması'nın ilgili tarafları Türkiye'ye bazı sorular sormalılar. Sizin "*Kürtler de temsilen buradadır*" dedikleriniz nerede? Ve Kürtleri temsilen ne yaptınız? Kürtleri temsilen bir Kürt kelimesine bile izin yok. En vahşi bir kirli savaşla soykırımı tamamlanmak istenilen bir halk sözkonusu. Hukuk buna mutlaka bir şeyler söyleyebilmelidir.

Bu anlaşmanın tarafı olan ülkeler bir kez daha bu anlaşmayı inceleyip Türkiye'ye Kürtleri yönetme hakkını vermediğini kesinlikle gündeme getirmelidir. Bunu Kürt tarafı da ısrarla istemelidir. Güç dengesi kemalistlerden yana oldu diye, bir halkı tüketmenin hiçbir anlaşmada yeri yoktur. **Burada bir oyun var. Bunu açığa çıkarmalıyız. Özellikle bu anlaşmaya imza atan devletler, kesinlikle bunun hesabını Türkiye'den sormalıdırlar.** Çünkü bu temelde, bu anlaşmayı bu anlamda imzalamadıklarını bizzat kendileri söylemekteler. Bu anlaşma imzalanırken Kürtlerle ilişkili bir değenlendirmede yapılmıştır. Onun sonuçları ne oldu diye bir sorgulamayı kesinlikle başlatmalıyız.

Şüphesiz konferansımızın değerli katılımcıları bizden daha iyi bir biçimde incelemelere dayalı olarak bu konudaki aydınlatmayı yaparlar. Biz de yararlanmak isteriz veya bu oyunu bozmak isteriz. Bu insanlık görevimizdir. Ulusal kurtuluştan da öte, günümüzün en temel insan haklarına saygılı olmanın da bir gereğidir. Kürtleri insanlık dışı saymakla, demokrasi dışı saymakla hiçbir yere varılmaz.

Bu sorun daha şimdiden Avrupa'nın iç hukukuna gölge düşürüyor, zorluyor. Nitekim Türkiye, Avrupa Konseyi'nin aldığı hiçbir karara uymak istemiyor. Bu ne demektir? Avrupa'nın taraf olduğu anlaşmalara da uymak istemiyor. Hatta kendisinin imzaladığı anlaşmalara da uymuyor. İşte bunu Lozan'da başlattı. Lozan'ı kullana kullana bugüne geldi. Onun için diyorum ki, yeter demenin ve hukuku konuşturmanın tam zamanıdır.

Şüphesiz bilimsel açıdan söylenmesi gereken bazı sözler vardır. Kemalistler bunun çok ilerici, hatta halklar adına, uluslar adına en iyi bir anlaşma olduğunu söylerler. Burada da büyük bir yalanı söyledikleri açığa çıkıyor. Belki Türk ulusu için bir şeyler vermiştir, -ki o da fazla değil, **bu anlaşma demokratik değildir**- ama Türk halkına demokrasi vermemiştir. Kemalist ekibin sınırsız şovenizmine basamak yapılmıştır. Yine Anadolu'nun sayısız kültür değerine, azınlıklarına bu anlaşma bir şey vermemiştir. Cümle düzeyinde verilenler de hiçbir zaman uygulanmamıştır. Kürtlere ise, katliamdan başka bir şey vermemiştir. Anlaşmanın mürekkebi kurumadan '25-'40 yılları arasında Kürdistan kan gölüne çevrilmiştir. Burada hiçbir hukuka saygı gösterilmemiştir. Kısaca, ilericilik anlamında bu anlaşmaya rol biçmek doğru değildir. Ancak Hitler, Mussolini ayarında bir diktatörlüğün emellerine hizmet etmiştir. **Artık gerçekleri söylemenin zamanıdır.**

Bu temelde Türkiye, Avrupa ittifak sistemi içine alındıktan sonra, maalesef çok daha vahim bir durum ortaya çıktı. Artık buna da bir '*dur*' demek gerekiyor. Avrupa'nın taraf olduğu bu anlaşmanın gerçek hükümlerini ve yine Avrupa'nın günümüzde bağlı kaldığı insan haklarına dayalı demokratik hukukunu Türkiye'yle karşılaştırarak sonuca gitmek gerekir. Bu anlaşmaya bağlı olması gerektiğinin, Türkiye'ye en azından ciddi olarak hatırlatılmasına ihtiyaç vardır. Ekonomik çıkar, stratejik çıkar bu vahim duruma bahane edilmemelidir. Ve 75. yılda net olan bir durum, bu anlaşmanın sonderece gerici, insan haklarına aykırı, anti-demokratik, hukukun genel normlarına ters düşen ve çok kötü bir biçimde halklar aleyhinde kullanılan, uluslararası zemine de oldukça kötü örnek teşkil eden bir anlaşma haline getirildiğini, niyet bu olmasa da kemalistler tarafından böyle kullanıldığı, günümüzde de bunun böyle temsil edilmek istendiğini bilerek yeniden yorumlamak, masaya yatırmak

karşı silah kullanmaya son verilsin, köylerin ordu tarafından yakılmasına son verilsin…" şeklinde istekler vardı. Bu paragraflar da rapordan çıkarıldı. Üstelik, insanların, köylerinden "*PKK terörü*" nedeniyle ayrıldıkları belirtildi. Halbuki, bu raporun Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde tartışıldığı günlerde bile, (22-25 Haziran 1998) devlet, Kürdistan'da, köyleri evleri yakıp yıkıyordu. Köylülere, köylerini, evlerini bırakmalarını, yerlerini, yurtlarını terketmeleri yani göç dayatılıyordu. Örneğin, Lice'ye bağlı Xanekele köyü, köyün çevresinde meydana gelen çatışmada, şehit olan gerillayı toprağa verdikleri için, köylülere çok yoğun işkence ve zulüm yapılmıştı. Köylülere göç dayatıldı. Köylülerin evlerinden eşyalarını almalarına bile fırsat verilmedi. Köy tamamen yakıldı, evler içindeki eşyalarla birlikte yakıldı. Köylülerden yine zor kullanılarak, tehdit edilerek, "*PKK'nın zoruyla köyü terketmek zorunda kaldık…*" yolunda imzalı yazılar alındı. Köylülerin bir kısmı çevredeki köylere, akrabalarının, tanıdıklarının yanına yerleşmeye çalıştı. Askerler, Xanekele köylülerini barındırırlarsa, o köylerin de yakılıp yıkılacağını bildirdiler. Diyarbakır Demokrasi Platformu'ndan 70 kadar kişi, aydınlar, sanatçılar, sendikacılar, Xanekele köyünde gidip inceleme yapmak istediler. Devlet, kendi gerçekleştirdiği terörü tırmandırarak, Diyarbakır Demokrasi Platformu üyelerini yolda durdurmuş, köye gitmelerine izin vermemiştir. Heyeti Lice'ye bile sokmamıştır. Bütün bunlar, 22-23 Haziran 1998 günlerinde gerçekleşmiştir. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin böylesine bir devlet terörünü gözardı edip ulusal kurtuluşçuları suçlaması ibret vericidir. Demek ki basın mensupları Kürdistan'ı ancak, devletin helikopterlerine binerek ve devletin istediği alanlarda dolaşabiliyorlar.

Baskı, zulüm işkence sadece köylere, köylülere değildir, bütün yurtseverlere karşı, bütün Kürt kurumlarına karşı çok yoğun bir baskı vardır. Aynı dönemde, PKK tutsaklarının tutulduğu, Erzurum, Midyat, Batman, Elazığ, Muş, Diyarbakır, Sivas, Yozgat, Urfa gibi cezaevlerinde, sistematik baskı ve işkence sözkonusudur. İtirafçılık dayatmaları vardır. Tutsaklar bunları açlık grevleriyle, süresiz açlık grevleriyle, bedenlerini ateşe vererek geriletmeye çalışmaktadırlar. Ülkede Günden gazetesine sistematik bir baskı yapılmaktadır. Gazete matbaadayken toplatılmaktadır, sansürlü yayın yapmaktadır. Ülkede Gündem'in Kürdistan şehirlerine girmesi fiili olarak yasaktır, bu konuda devlet terörü alabildiğine tırmandırılmıştır. Gazetenin Batman bürosu bombalanmıştır. Gazete çalışanları, yazarlar, muhabirler, dağıtımcılar sık sık gözaltına alınmaktadır, tutuklanmaktadır, tehdit edilmektedir.

Yani aynı dönemde, Halkın Demokrasi Partisi üzerinde olağanüstü bir baskı yapıldığı görülmektedir. Genel merkez yöneticileri aylardır tutukludur. Çeşitli şehirlerde il yöneticileri, ilçe yöneticileri tutukludur. Genel Merkez binaları, il binaları, ilçe binalarına sık sık baskınlar yapılmaktadır, binadakiler gözaltına alınmaktadır. Mezopotamya Kültür Merkezi ve şubeleri baskı altındadır. Mezopotamya Kültür Merkezi'nin Kürdistan'daki şubeleri kapatılmıştır. İnsan Hakları Derneği'nin Kürdistan'daki şubeleri kapatılmıştır, faaliyet yürütmeleri yasaktır.

Böyle bir ortamda, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin, Kürtlerin meşru taleplerini görmezlikten, bilmezlikten gelmeleri, devletin ırkçı ve sömürgeci düşüncesinin ve eyleminin aleti haline gelmeleri ibret vericidir. Fakat, bu noktada, şu konunun da bilinmesinde yarar vardır: İktisatta, kötü para iyi parayı piyasadan kovar, şeklinde bir deyim vardır. Bu deyim siyaset hayatında da geçerlidir. Irkçı ve sömürgeci bir devletin dayatmalarına boyun eğmek ilgili kurumları çürütür, işlevsiz bırakır. Çifte standartlı düşünceler ve tavırlar da çürümeyi ve işlev aşınmasını getiren önemli bir durumdur. Avrupa Konseyi gibi kurumların, örneğin Kosova sorununa, Arnavut-Sırp ilişkilerine çok farklı kavramlarla baktıkları bilinmektedir.

"*Terör*" suçlamalarında bu çifte standardı görmek mümkündür. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği, son aylara kadar, Kosova'nın bağımsızlığı için mücadele eden Kosova Kurtuluş Ordusu'nu "*terörist bir örgüt*" olarak değerlendiriyordu. ABD, 1998 yılının Haziran ayının sonlarından itibaren görüşmeler yapmaya başladılar, bu görüşmeleri kamuoyu önünde de savundular. ABD'nin bu tutumu, Avrupa Birliği tarafından da onaylandı. Bu, Kosova'daki Arnavutların özerklik veya bağımsızlık mücadelesinin desteklendiği anlamına da gelmektedir.

Raportör Mangold'un yukarıda sözü edilen raporunda, uluslararası bir Kürt konferansının düzenlenmesi de öneriliyordu. Rapordan bu bölüm de çıkarıldı. Şöyle düşünelim: 1922-1923 Lozan Konferansı'nda, Büyük Britanya, Fransa gibi emperyalist devletlerle kemalistlerin, Arap ve Fars monarşilerinin işbirliğiyle bölündü, parçalandı ve paylaşıldı. Günümüzdeyse, İngilizler, Fransızlar, bütün Avrupa, Kürt sorunu konusunda bir uluslararası konferansı düzenlemekten kaçınıyor. 1920'lerde, Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun bölünmesini, parçalanmasını ve paylaşılmasını sağlayanlar, Kürdistan'da, "*böl-yönet-yoket*" politikalarını yaşama geçirenler, Kürtler arasındaki çelişmeleri, çatışmaları derinleştirenler, günümüzde, Kürtlerin bir araya gelmelerinden, konuşmalarından, uzlaşmalarından korkuyorlar.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'yle ilişkilerinin irdelenmesinde de yarar vardır. Türkiye, 1960'ların başında AB'ye başvurmuştur. O zaman, adı Avrupa Ekonomik Topluluğu olan bu örgütler ilişkisini geliştirmeye çalışmıştır. O zaman Kürt sorunu böyle yakıcı bir şekilde gündemde değildi. Kürtlerin asimile edileceğine, Türkleştirileceğine inanç tamdı. Avrupa da durumu böyle algılıyordu. Halbuki, asimilasyona, inkar ve imhaya karşı direnç de gelişiyordu. 1960'ların sonunda Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın kurulması, 1971 "*Doğu Duruşmaları*", 1970'lerin ortalarından itibaren gelişen Komal-Rızgari, Özgürlük Yolu süreci, Kürtler ve Kürdistan hakkında önemli bilgi birikimi sağladı. 1978 sonlarında, Kürdistan İşçi Partisi, PKK kuruldu. 1980'lerin ortalarında, PKK önderliğinde gerillanın mücadelesi başladı. Devlet Kürtlerin, meşru taleplerini, Kürt toplumu olmaktan doğan haklarını karşılayacağı yerde, bu talepleri ileri sürenleri baskı yoluyla, şiddetle, bastırma yolunu tuttu. Bunun için devlet terörünü olağanüstü bir şekilde tırmandırdı. Kürdistan'da baskının durmadan tırmandırılması, Türk siyasal sisteminin, Türk yönetiminin tıkanmasını getirdi. Bu sorunlar, yönetenlerin yani devletin gücünü arttırarak, halkın, yani yönetilenlerin gücünü daha da zayıflatarak çözülmeye çalışıldı. Yasal düzenlemeler bu yönde yapıldı. Buysa hakların ve özgürlüklerin daha da kısılması anlamına geliyordu. Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadesi sürecinde, devletin o zamana kadar bastırdığı, baskı altında tuttuğu, içe attığı bütün sorunlar birer birer ortaya çıkmaya başladı. Devlet yönetimini etkileyen kurumlar, normlar, düzenleyici işlevlerini yitirmeye başladılar. Halbuki, kurumlar, normlar, ilişkilerin, tutumların savrulmalarını, dağılmalarını engelliyordu, davranışlara çeki-düzen veriyordu. Çok partili siyasal sistemin demokratik içeriği tamamen boşaldı. Bu dağılma ve kaos ortamında, toplumsal sorunlar, siyasal sorunlar, ekonomik sorunlar gitgide büyüdü. Avrupa Birliği, artık, hem sorunları gittikçe büyüyen, hem de bu sorunları çözemeyen, hem de demokratik değerlerden gittikçe uzaklaşan bir Türkiye'yle karşı karşıya kaldı. Bu süreç Avrupa'yı ürküttü.

Bu sürecin muhtemel gelişimi şöyle olabilir: Türkiye'nin, Kürtlerin meşru haklarını baskı altında tutmak için, baskıyı sürdürmek için alacağı önlemler, uygulayacağı yeni politikalar, kendisini çağdaş değerlerden, Batı'dan biraz daha uzaklaştıracaktır.

Kürtler bugün, kendi kendilerini yönetememenin, kendi yaşantıları üzerinde söz sahibi olmamanın acısını duyuyorlar. Bu acıyı günden güne daha çok duyuyorlar. Hiçbir halk, ormanlarını, doğal zenginliklerini, temel yaşam kaynaklarını tahrip etmez, hiçbir halk köylerini, yerleşim birimlerini yakıp yıkmaz, dağlarını bombalamaz, zehirli gazlarla doğayı çürütmez, doğal bitki örtüsünün, yabani hayvan zenginliğinin körelmesi için çaba sarfetmez. Hiçbir ulus, en değerli evlatlarını "*faili meçhul*"lerle yoketmez. Bütün bunlar, kendi kendini yönetemeyen, kendi kendini yönetme çabaları engellenen, kendi yaşantısı üzerinde söz sahibi olmayan bir halka dayatılan düşmanca yaptırımlardır. Kürtler bugün, zulümle, baskıyla yönetilmektedir, işkenceyle yönetilmektedir. Kürtlerin iyi yönetilmediği besbellidir. Hem, Kürtlerin kendi kendilerini yönetmeleri için giriştikleri çabalar engellenmekte, kendi yöneticilerini, temsilcilerini özgürce seçmeleri engellenmekte, hem de Kürtler baskıyla, zulümle yönetilmektedir. Gerilla cesetlerine karşı gösterilen tavır, Türk yönetiminin Kürtlere karşı duygularını ve düşüncelerini, niyetlerini bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır.

Bunlar, Kürtlerde, kendi geleceğini belirleme bilincini elbette geliştirmektedir. Baskılara karşı, meşru haklarını savunan Kürtlerin çağdaş değerlerle bütünleşmesi daha hızlanacak ve yoğunlaşacaktır. Devletin düşündüğü ve uyguladığı baskının ve şiddetin Kürt sorununa istenen çözümü getiremeyeceği besbellidir. Süreci kavramanın anahtarı:

Özgür eleştiri

Bilimin kavramları kullanılarak, Kürtlerin ve Kürdistan'ın bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması süreci, etraflı bir şekilde irdelenmelidir. Özgür eleştiri burada çok önemli bir kavram olarak kendini duyurmaktadır. Bu döneme, kabaca, 1915-1926 olarak belirlenen yıllara ilişkin çalışmalar, Kürtler ve Kürdistan sorunu odak noktası yapılarak eleştirilmelidir. Resmi görüş, Türkiye'nin ve Türklerin, parçalanmaya ve paylaşılmaya çalışıldığı şeklindedir, emperyalizmin Türklere böyle politikalar dayattığıdır. Halbuki, emperyalizmin ve sömürgeciliğin esas uygulamaları Kürdistan'da gerçekleşmiştir. Bölünen, parçalanan ve paylaşılan Kürdistan'dır, Kürt halkıdır. Kürt sorununda emperyalizmin düşüncesini ve uygulamalarını bu dönemde ve bu ilişkiler ağında aramak gerekir. Bunun anti-Kürt bir süreç olduğu da besbellidir.

Bu konuda üzerinde durulması gereken en önemli olgu, düşünce yasaklarıdır, düşünce yasaklarının siyasal işlevidir. Örneğin, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin yukarıda sözü edilen raporunu bu açıdan ele almak mümkündür. Raportör Mangold'un raporunda, Kürt sorununun konuşulması ve tartışılması için uluslararası bir konferans öneriliyordu. Türk devlet ve hükümet yöneticileri, Türk basını bu öneriye şiddetle karşı çıktılar. Bu tutumun irdelenmesi gerekir. Ulusal egemenlik denilerek gizlenen nedir? Yasaklamaların, gizlemelerin siyasal işlevi nedir?

Düşünce yasaklarına nasıl yaklaşmak gerekir? Eğer, herhangi bir düşünceyle, o düşüncenin ifade etmeye çalıştığı olgular ve olgular arasındaki ilişkiler uygunluk gösteriyorsa, yani olgusal doğruluk sözkonusuysa, o düşüncenin açıklanmasında ısrarlı olmak gerekir. Bu süreçte yasaklanan düşüncenin siyasal işlevi üzerinde de durmak gerekir. Yasaklarla gizlenmeye, saklanmaya çalışılan ilişkilerin, kamuoyunun bilincine çarpmaması için engellenen konular nelerdir?

Bu konulardaki eleştirilerin çok ağır cezai yaptırımlarla karşı karşıya olduğu, hatta, muhalif düşüncenin, "*terör*" kapsamında değerlendirildiği de bilinmektedir. Buna rağmen, yasakları aşmanın, yasakları etkisiz kılmanın tek yolu, resmi ideolojinin, düşünce yasaklarının bilimin kavramlarıyla eleştirilmesidir, özgür eleştirinin canlı kılınmasıdır. Esas terörün, devlet terörü olarak, düşünceyi baskı altında tutmayı hedeflediği bir gerçektir.

---

ve halklar lehine artık bazı değişikliklere gitmek büyük önem taşıyor. Türk halkı için de bu geçerlidir. Rejimin, kendi halkıyla da bu anlaşmanın ruhuna uygun bir konsensüs içinde olmadığı açık bilinmelidir.

Dolayısıyla **konferansınızın bir alternatif anlaşma taslağıyla ortaya çıkması büyük önem taşıyor**. Yine Lozan'da ve aynı tarihlerde düzenlediğiniz bu konferans bir halklar ittifakının temel hakları konusunda bir konsensüsüne sembolik de olsa bir yanıt vermelidir. 75. yılda bu anlaşmanın yerine getiremediği bütün insan hakları, demokrasiye ilişkin ne varsa konferansınız şahsında dile getirilmeli, çözümlenmelidir. Ve bir taslağa da dönüştürülerek dünya kamuoyuna, başta da Anadolu halklarına bir seçenek olarak sunulmalıdır.

Kaldı ki daha şimdiden Türkiye derin bir bunalımı yaşadığı gibi, cumhuriyet tartışmaları yoğundur. Devletin yeniden yapılandırılması gereğini Türkiye'nin Cumhurbaşkanı her gün söylüyor. Siyasi sistem tam bir çıkmazdadır.

Çok açık olarak, **Lozan iflas etmiştir**. Bunu yalnız ben söylemiyorum, rejimin tepedeki temsilcileri söylüyor. Ama bunu bir onur meselesi yapmışlardır ve bir de kirli savaş içindedirler, sorumlulukları var. Katliam suçuna kadar giden suçlar işlendiği için itiraf etmiyorlar, sımsıkı sarılıyorlar ve son nefeslerine kadar da direnmek istiyorlar. Bu konuda artık insanlık, özellikle Kürt halkını yalnız bırakmamalıdır. Belki de uluslararası alanda en sahip çıkılması gereken insan hakları ve demokrasi sorununda bir soykırımı değerlendirerek sonuca gitmeliyiz.

Ermeni Soykırımı Yasası'nın Fransa Parlamentosu tarafından kabul edilmesini önemli görüyoruz. Ve mutlaka bazı sonuçlarının olması gerekiyor. Halkların bazı temel hakları iade edilmelidir. Uluslararası hukuk buna açıktır. Uluslararası kamu vicdanı, özellikle aydınlar, bilim adamları bu konuda büyük bir sorumlulukla da karşı karşıyadırlar. Her şeyi çıkar gözüyle değerlendiremeyiz. Moral, ilk insanlığın tarihinden günümüze kadar her zaman vardır ve olacaktır. Moral açıdan da mutlaka bakmasını bilmeliyiz. Salt stratejik yaklaşım birçok felaketin esas nedenidir. Dar ekonomik yaklaşım bugün toplumu da, doğayı da sonderece tahripkar kılmıştır. Kürt meselesinde ise soykırım biçiminde bir sonuç adeta görmemezlikten geliniyor, hatta onaylanıyor. Burada moral, etik-ilke devreye girmeli ve dur diyebilmelidir. Kaldı ki artık Türkiye'nin bu bunalımlı haliyle dayandığı çevrelere ekonomik ve stratejik olarak da fazla vereceği bir şey kalmamıştır, yok olmuştur. Böyle devam ederse daha fazla yük olacak ve ters tepecektir. Batı'nın çıkarları hem stratejik, hem ekonomik olarak büyük darbe yiyecektir. Özellikle son dönemlerde Ortadoğu halklarına karşı içine girdiği ve önemli oranda karşıtlığı ifade eden, askeri üstünlüğü esas alan ve maalesef ABD'nin de desteklediği Türkiye-İsrail anlaşmaları oldukça tehlikelidir. Bölgedeki dengeleri altüst ettiği gibi, sürekli askeri üstünlüğü geliştirerek sonuç almak istiyor. Bu da yeni bir felaketin kapısının aralanmasıdır ki, Güney Kürdistan'da zaten olup bitenler bunu göstermektedir.

Türkiye hiçbir siyasi çözüme bu yaptığı anlaşma nedeniyle yaklaşmamaktadır. Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin aldığı kararları da -hukuk belgeleridir bunlar- hiç dinlemek istemiyor. Gerçekten Avrupa bu konuda da gücünü gösterebilmelidir. Sonuçlarından kendisini sorumlu görerek, günümüzde söylenmesi gereken sözü ve gösterilmesi gereken tavrı göstermelidir. Bu hem hakkımızdır ve hem de Avrupa'nın hukuki görevidir. Siz değerli konferans katılımcılarının, inanıyorum ki bütün bu dile getirdiğimiz hususları daha berrak ve bilimsel olduğu kadar, moral açıdan da dile getirir ve en önemlisi de artık tıkanan ve hiçbir gelişmeye şans vermeyen bu Lozan Anlaşması'nı yine Lozan'da, 75. yılında yeni bir girişle, en azından bir alternatifine ilişkin temel ilkelerini belirleyerek ve hatta buna dayalı olarak yeniden çağdaş -özellikle Avrupa Birliği'nin de esas aldığı çerçevede- bir hukuk belgesini halklarımızın gündemine sürmenizi çok değerli buluyorum. Yeni bir **halklar hukuku** mutlak surette tartışılmalıdır. Bir de vermekte olduğumuz bir savaş var. Bu savaş, soykırıma karşı ayakta kalma savaşıdır. Bu savaşımızın da Avrupa'nın da normları temelinde bir konferansla bütünleştirilmesi temelinde siyasi bir çözüme ve giderek yeni bir halklar hukukunun oluşturulmasına katkıda bulunmanızın ertelenemez bir görev olduğunu belirtmek isterim.

Bu savaşı her an durdurmaya ve yeniden gerekirse dönemimizin bütün normlarını kucaklayan bir anlaşmaya doğru adım atmaya da hazırız. Bunun gerçekten bütün insanlığın, özellikle bu anlaşmada imzası olan devletlerin de çıkarlarına olan, hatta Türkiye'nin de çıkarına olan, bizce mevcut Lozan Anlaşması'nın bu tıkanmış, oldukça zarar vermiş gerçeğini de telafi eder bir biçimde siyasi çözüm yoluna yatırarak, yine ilgili devletlerin de himayesinde bir konsensüse dönüştürmek büyük önem taşıyor ve zamanıdır. Bu konuda bütün iyi niyetimizle birlikte katkılarımızı sunmaya hazırız.

Gerçek taraflar -özellikle Kürt tarafı- şimdi ortaya çıkmıştır. Türkiye için insan hakları, demokrasi gereği Avrupa Birliği'nin hem parlamentosunda, hem konseyinde açık olarak ortaya çıkmıştır. Bütün bunların gereklerini de paylaşmaya hazırız. Dolayısıyla güncel gelişmelerin ışığında **alternatif bir Lozan** için düşünmek, tasarılar oluşturmak önem taşıyor. Konferansınız, bu konuda attığı bir adımı bundan sonra süreklileştirir, sonuçlarını hayata geçirmek için 'takip komitesi' biçiminde de bir sonuca gidebilir. Dönem alternatif bir çalışmayla Türkiye'yi -Avrupa Birliği'nin de içine girecekseböyle bir anlaşma içinde tutmayı gerektiriyor, ki bu alınan kararların ruhuna sonderece uygun olacaktır. Ertelenmemesi gerektiğine dair inancımı bir kez daha belirtirim.

Hepinizi bu temelde getireceğiniz öneriler ve bu çercevede konuya getireceğiniz aydınlıkla birlikte, varacağınız sonuçlara olanca içtenliğimle katıldığımı belirtirim, başarılar dilerim, selam ve saygılarımı sunarım.

23 Temmuz 1998

14 Temmuz direnişi parti çizgisidir

Başkan Apo değerlendiriyor...

● *baştarafı 1. sayfada*

İşte bu büyük bir çelişkidir.

Çok laf söylüyorsunuz, çok bağlılıklardan bahsediyorsunuz, ama bir parti kimliğine yanaşmaktan da sıkılıyorsunuz. Sizi bu temelde anlamak çok zor. Oysa direniş kararlılığının kendisi zaten partili olma kararlılığıdır. Ve bütün gelişmelerin en üst gerçeğidir. Şimdi neden bu kadar zorluyorsunuz? Buna zorlayan düşmanın kendisi değil mi? Düşmanın bütün yapmak istediği parti kimliğinden bu büyük direniş kahramanlarımızı soyutlamak değil mi? Hatta çok açıktır "*yeter ki 'vazgeçtim' deyin, sizi yarın bırakalım*" demiyor mu? Buna rağmen en kahramanca altmış gün böyle kemikleri çıkıncaya kadar direnen bu büyük yoldaşlar değil midir? En rahat koşullarda parti kimliğini en güçlü konuşturabileceğiniz zeminlerde, görevlerde bile bile bu partinin kimliğini böyle bir tarafa itmeniz acaba affedilir mi? Kendinizi hiç bu temelde sorguladınız mı? Sorgulamadıysanız bu yüce şehitlerin anısına ve hatta onların partisine nasıl bağlı olduğunuzu söyleyebilirsiniz? Bu ikiyüzlülüğü ısrarla böyle sürdürmenin anlamı var mı? Hatta ondan da öteye bu partiye bir saldırı değil mi? Bu saldırının da özü işbirlikçilik, teslimiyet değil mi? Bütün ortaya çıkan örnekler bunu kanıtlamıyor mu? Ve kendi zemininizi değerlendirdiğinizde acaba parti kimliği zemininde misiniz? Onu teslim almak isteyen, onu özünden boşaltmak isteyenlerin zemininde, hatta onlarla -belki açık olmazsa da çoğunlukla dolaylı- aynı paralelde değil misiniz? Bütün bunların dürüstlükle, iyi niyetlilikle izahını anlatmak mümkün mü? Bütün bunların altında derin parti, sınıf kişiliğine, partinin savaş hattına bir tavır, partinin en zor koşullarda, en sınırlı bir imkanla direnme gerçeğine bir aykırılık var. Her şey bu kadar açıkken hâlâ problemlerden bahsetmek, "*zorlandım, daraldım, tıkandım*" demek bir ikiyüzlülük değil midir? İşte o zaman "*14 Temmuz kararlılığına bağlıyız*" demek lafta kalmıyor mu? Hatta en baştan zindan kökenliler olmak üzere bu büyük kararlılığa karşı konumlarını acaba gözden geçirme dürüstlüğünü gösterecekler mi?

Onların tümüyle kanıtlamak istedikleri, PKK kimliğiyle yaşamaktır. PKK kimliğinde eşittir ulusal kurtuluş savaşımını Kemal Pir'in deyişiyle, "*ister on, ister yirmi yıl sürsün, savaş çizgisiyle zafere gitmektir*." Yine büyük şehadetlerden Mazlum Doğan'ın gösterdiği biçimiyle bir kibritle özgürlük meşalesini tutuşturmak değil midir? Bunları nasıl gözardı ediyorsunuz? Hatta onunla yetinilmeyip, önderlik gerçeğine kendinizi bu temelde dayatmanızın altında bir sınıf dışılık, bir işbirlikçilik, bir inançsızlık, bir direnişten kopuş yaşanmıyor mu? Eğer bütün bunlar böyle ise, o zaman gerçekten 14 Temmuz direniş kararlılığı ile bağlantınız var mı? Veya bağlantı kurmak istiyorsanız bunun tutarlı yolunun nereden geçtiğini artık "*bilmiyorum, anlamıyorum*" demekle cevaplandırabilir, kendinizi izah edebilir veya gizleyebilir misiniz?

Bunun için sıraladığınız birçok gerekçe var. Her şeyden once imkansızlıklar. Hiç kimsenin tarihte ve günümüzde bu yoldaşlarımızın yaşadığı imkansızlıklardan daha büyük imkansızlığı yoktur. Bu yoldaşlar büyük imkansızlıklar içinde bulunuyorlardı ve tek imkanları kendi can bedenleriydi ve onları da kahramanca ortaya koydular. Zorluklar, korkunç bir işkence ortamına rağmen, en büyük kahramanlığı yine bu işkencelere karşı göstermediler mi? Umudun, inancın en az beslendiği bir dönem, belki de partinin gitmek üzere olduğu bir süreçte bütünüyle kendi kişiliklerini ortaya koyarak, partiyi, dolayısıyla tarihi kurtarmada önemli bir rolün sahibi olmadılar mı? İnanç, umut sonuna kadar büyük değil miydi? Coşku, yaşama bağlılık, en soylu bir temelde değil miydi? Hanginizin gerçeği bu kadar zorluklarla, işkenceyle, umutsuzlukla ve inançsızlıkla yüzyüzedir? Hayır, hiçbirinizin gerçeği, özellikle özgür savaş koşullarındaki hiçbirinizin gerçeği bu kadar ne olumsuzdur, ne zordur, ne de olanaksızdır. Tam tersine her şeye fazlasıyla sahiptir.

O halde 14 Temmuz direnişçilerini anmak birincisi bize hakim olan, artık kabul edilmesi imkansız olan, terslik teşkil eden bütün hususları kesinlikle bir tarafa atmaktır. İkincisi direniş imkan ve fırsatlarını amansız değerlendirmek, zafere kilitlemektir... Bunun dışında anmak kesinlikle ikiyüzlülüktür.

Biz de bu büyük direniş kahramanlarımızın anısına sık sık değerlendirmeler yapıyoruz. Bağlılığımı sürdürmek durumundayım ve bunu da zaten hayata geçirdim. En başta zindan direniş gerçeği temelinde, Zindan Konferansı'nda bunu bütün kitlemize göstermek istedim. Bu temelde büyük bir kavgaya giriştik. Deniliyordu ki, "*zindan direnişi artık biraz savaş dışı, örgüt-disiplin dışı kalsın. Yorulmuşlar, biraz kendilerini yaşasınlar*." Ben de isterdim bu arkadaşları çok rahat yaşatmayı. Hatta bir yükten kurtulmuş olurduk. Ama bu büyük direniş kahramanlarının anısı kendini dayatınca bu gücü kendimde bulamadım.

Bütün zindan bir yana, bunların kararlılığı bir yana. Hangisi tercih edilecek dedim. Bunları tercih etmekten başta bir imkan bulamadım. Yoksa onların bize güvenini boşa çıkarmış olacaktım. İhanet etmiş olacaktım. Herhalde hiç kimsenin de bunu bizden isteme hakkı yok. "*Zayıf, zor durumdayım, şöyle yaşamak istiyorum*" demeye hakkı yoktur. Bunu mutlaka anlamanız gerekiyor, başta da zindan kitlemiz.

Ben ne yapayım? Karar, emir bu değerlerden geliyor. Bana vasiyet edilmiştir, bağlılık gösterilmiştir. Bu bağlılığın salt önderlik göreviyle de alakası yoktur, şehit anısıdır, şehit vasiyetidir. Bağlı kalınacaktır. Bu tartışılmaz bile. Bunu bizimle tartışmak -niyet ne olursa olsun- ikiyüzlülük demektir, işbirlikçiliğe zemin sunmaktır. Tekrar vurguluyorum, bu en zorda olan kitle dahil onlar kadar zorda değil, onlar kadar olanaksızlıklar içinde değildir. Kaldı ki, çoğu da dışarıya çıkmıştır, bunlar da biraz kendini dayatanlardır.

Gerilladaki savaşçı gücümüz ısrarla parti dışılıktan, hatta parti öncülüğünün kendi elleriyle önemli oranda aşındığından bahsediyor. Özellikle komuta yönetiminin neredeyse partiden kaçışı, parti değerleriyle bütünleşmeden onun çizgi kimliğini bir tarafa bırakıp "*savaşçılık yapıyoruz*" adı altında sergiledikleri tutumlar PKK'nin bu özüyle nasıl bağdaşacak? Unutmayalım ki, PKK'yi PKK yapan bu değerlerdir. En zor koşullarda partiye, partinin çizgisi ve taktiğine, halk savaşı çizgisi ve onun her an direniş taktiğine bağlı olmadır. PKK'yi yaratan bu değil midir? Öyle ise o zaman nasıl bu kadar öncülüğün kopuşundan, dıştalanmasından bahsedebilirsiniz? Buna nasıl cesaret ediyorsunuz? O zaman Esat Yıldıran'ın işkence yönetiminde dayattığı parti dışılık, partiye karşı çıkartma ile, sizin kendiliğinden yaptığınız birbirine denk düşmüyor mu? Özellikle bir de bunu partinin imkanlarıyla yapmanız çok kahredici ve çok tehlikeli bir durum değil midir? Bunu nasıl savunacaksınız? Şaştığım nokta, bütün bunları gözümüzün içine soka soka rahatlıkla hâlâ sürdürmüş olmanızdır.

Bunların direnişi bir çizgidir. İşte zorluklar, işte işkence, işte olanaksızlıklar karşısında tutum, işte PKK'nin kesin tavrı. Önderlik de biraz bu takipçilik değil midir? Neden anlamayacaksınız? Kendi küçük-burjuva zaaflarınız içinde boğulmuş, amaçta yoğunlaşması zayıf, pratik-taktik yaşamda karmakarışık, muğlak, düşmanın yarattığı zemin çok tehlikelidir. İyi niyetli olması tehlikeyi daha da azıtır. Çok köklü bir özeleştiriden kendinizi kurtarırsanız ne mutlu size. Mutlaka partiye bağlılığınızı bu temelde yenilerseniz ne mutlu size.

Dayattığınız partileşmeyi kabul edemem. Zaten önderlik büyük direniş halindedir. Hiçbir ideolojik özü olmayan, hiçbir disiplini olmayan bir yönetici, bir komuta belası halinde PKK'yi teslim almak istiyorsunuz. Düşmanın da yaptığı bu değil mi? Diyelim o düşman, kendine göre haklı gerekçeleri var, yapar. Ya siz neden yapıyorsunuz? Şahlandırdığınız bireyciliğiniz korkunç! Onlar kahramanca direnişi şahlandırdıkları zaman, sizin de bu bireyciliği şahlandırmanız en tehlikeli bir suç değil midir? Ve burada düşmanın ittifakı, müttefiki olmuyor musunuz? Böyle günler kesin bir karara ulaşmak içindir. Bir diğer husus da "*zayıfım, kendimi geliştiremiyorum, irade haline gelemiyorum.*" Bu kocakarıca laf şarlatanlığını da bırakacaksınız. Böyleyseniz ne geziyorsunuz? Daha doğrudürüst tutarlı bir karar gücü haline gelmemişseniz objektif bir ajan olmaktan ne farkınız var? Hatta bununla insanlığınızı çiğnemiyor musunuz? Bunun teşkil ettiği siyasi tehlike, kimliksizlik, işkenceyle kopartılmayan kimliksizliği siz geliştirmiş olmuyor musunuz? Bu durumlar size çok basit geliyor, ama olmaz işte.

Yoldaşlarımız bu büyük faşist işkencecilere karşı nasıl boyun eğmedilerse, ben de bu geriliklere boyun eğmem. Herhalde onların direniş gücü kadar bir gücü göstereceğim. Kendi avanaklığınızla, kendi kuralsızlığınızla, kararsızlığınızla, şu-bu yöntemle direniş gücünden yoksun bırakacaksınız. Mümkün değil.

Bu direniş en az zindandaki direniş kadar güçlüdür ve devam edecektir. Orada dize getirilen düşmana karşı, biz de onun dolaylı zeminlerini, işbirlikçilerini dize getireceğiz, getirmişiz de. Bu açıdan inat etmenize gerek yok. Parti öncülüğünden vazgeçme, parti öncülüğünü her türlü tehlikeye açık bırakma, parti öncülüğünün kuralından, işleyişinden kaçma, bunun yerine keyfi, çok bireyci, uzlaşmacı, kural tanımayan ve inançsız, azimsiz bir tutumu sürekli bir yaşam tarzıymış gibi dayatma... Bütün bunlara karşı korkunç direniş halindeyiz. PKK böyle bir partidir. Neredeyse zaaflarınızla bu partiyi teslim almak istiyorsunuz. Neredeyse bu iradesizliğinizle "*öğrenemem, yoğunlaşamam, amaca bağlanamam, iradeleşemem*" diyorsunuz. Bu partiyi teslim almaktan başka bir şey değildir. Hem de bu kahramanca, büyük direnişlerle kazanılmış partiyi. Bunun ne kadar büyük bir tehlike olduğunu acaba kendi şahsınızda görmüyor musunuz? Hâlâ dehşet ve hayretler içindeyim. Ben buna uzlaşma da demiyorum, laçkalıktan da öteye nasıl bir kişiliktir ki, yıllarca siz bunu bu bacaklarınızın üzerinde taşıdınız? Nasıl sıkılmadınız, nasıl iğrenmediniz bu kişilikten? Bu büyük değerler karşısında kendi kendinizi nasıl kabul ettiniz?

Büyük direniş değerlerine karşı görev anlayışını, saygısını, bağlılığını tutarlıca korumayanlar, hakkını vermeyenler lanetli olmaktan, dolayısıyla düşman karşısında bir hiç olmaktan kurtulamazlar. İşte, sizler burada kaybettiniz. Belki şehitlerin sizlere her gün hitap edecek dilleri yok, belki onların bizzat sizleri günlük olarak emir-komutaya tabi tutma güçleri de yok. Ama öyle bir el, öyle bir yönetim, öyle bir emir-komuta gücüdür ki, ihmale gelmez. İhmal edenlerin de iflah olması düşünülemez. Şehide yanlış yaklaşım, ilgisizlik, unutkanlık ve daha çok da onların soy değerleriyle oynama; esasta o kişiyi bitiren, belki de düşman kurşunundan daha tehlikeli bir biçimde vuran gerçekliğin ta kendisidir. Bu, şehit kadar vurucudur. Kendisini çiğneyeni affetmez! Bütün o kişiliğini kendisiyle kıyaslayarak "*sen adam olamazsın, sen örgüt adamı olamazsan, seni er geç mahkum ederim*" demekle bunu gerçekleştirir. Ve bana göre sizi kişiliğinizde yargılıyor. Hakkınızdaki kararı onlar veriyor ve sonuçta ya siz şehidi yenersiniz ya şehit sizi yenecektir!

Bunun ortayolu yoktur.

Ortayol bana dayattığınız yoldur. Ben kendimi savunuyorum. Biz bu kadar şehidi dıştalayarak PKK'li olmayı çok ikiyüzlüce bir biçimde söyleyemeyiz. Kim nereden bakarsa baksın, PKK'nin şehitler gerçeği belki de hiçbir partiyle tarihte karşılaştırılamayacak kadar büyüktür. Bu şehitler kervanını hiçe sayanların kesinlikle insanlık tarihinde affedilecekleri düşünülemez. Bir de hiçbir değere sahip olacakları da düşünülemez. Ben onun için bu lakayt kalmanızı, anlam vermemenizi çok büyük bir tehlike olarak görüyorum.

Başarısızlığın temelinin şehitlere gösterdiğiniz yanlış yaklaşım ve saygısızlıktan kaynaklandığı kanısındayım. Yani yetersiz, ters yaklaşım sizin bütün bu içinde bulunduğunuz zaafların, zayıflıkların esas nedenidir.

Belki görünmez bir eli, söylemez bir dili var, ama esasta gerçek bir komuta gücü şehitlerdir. Bağlı kalanlar kesin büyürler, bağlı olmayanlar da asla iflah olamazlar. Dolayısıyla varsa bir büyük direniş, şehitlerimizin anısına bir bağlılık, bu kararlılık günlerine varsa anlamlı yaklaşımınız, onların çizdiği yolda ve temsil ettikleri gibi bir partileşmeyi, parti kimliğine bağlı kalmayı her şeyden yüce tutmalısınız. İşte 16 yılı da geride bıraktık, hâlâ o günden bugüne en temel sorunumuz, parti kişiliğine güçlü bağlı olma sorunudur. Buna bağlı olanlar işi buraya kadar getirmişlerdir.

Yenilmeden, bir dünya gücünü içinden çıkılmaz bir bunalım içine iterek ve yarın da yeneceklerini göstererek kanıtlamışken, bir türlü kendi zaaflarından, hastalıklarından kurtulamayanlar bir yanı açık düşmanken, bir yanı da içimizdeki o zavallılıkta ısrar edenlerdir. Bir yanda onların anılarına bağlı, doğru temelde yürüten bir kişilik, kimlik. Bir yanda bunlarla bütünleşmeyen çok sayıda kişilik, kimlik. Ama güçlü olan kimdir? Bugün önderlik gerçeğinde bu da çok açıkça ortadadır. Güçlü olan sayılar değil, kimliğin, niteliğin ta kendisidir.

Güçlü mü olmak istiyorsunuz? Bu kimliğe doğru sahip çıkın. İşte, o zaman ulaşamayacağınız hiçbir hedef, gerçekleştiremeyeceğiniz hiçbir görev, aşamayacağınız hiçbir zorluk yoktur. Bu büyük direniş kararlılığının en yalın özeti budur. Özellikle partileşmeye büyük bir iddia ile giriş yapma kararlılığında olan çok sayıda yoldaşlarımıza söylerim ki, geç de olsa bu şansı mükemmel değerlendirin. Büyük direniş kahramanlarına bakarak, "*bize yeter ki kimliğimize sahip çıkmanın bir fırsatını verin, nasıl yaşama sevdalı olacağımızı size gösteririz*" demek, büyük sözünden anlayarak çok rahatlıkla partileşme, onun hem iç örgütlenmesini, hem dışa yönelik kitlesel, gerillasal, diplomatik, kültürel her yönlü çalışmasına bu parti kimliğini yansıttınız mı, bu bir zafer kişiliğidir ve engel tanımaksızın gider. Bunun dışında bu ülkede değil başarılardan bahsetmek, insan olmaktan bile bahsetmek mümkün değildir. Çünkü bu kimliğe sahip çıkmak bu yoldaşlarımızın da söylediği gibi en temel insani gerçeklere sahip çıkmaktır.

Çünkü insan doğduğu topraklara bağlılığıyla insandır.

İnsan içinde yer aldığı etnik topluluğa, ulusal topluluğa bağlılığıyla insandır. İnsanın hatta bu anlamda bir sosyal gerçekliği vardır.İşte bugün düşman diyor ki, "*bu en temel insani değerlerden vazgeçeceksiniz, ana topraklara ihanet*" öyle bir şey yok. "*Ulusal kimliğe ihanet*", öyle bir şey de yok. "*Sosyalsınıfsal kimliğe ihanet*", ona da bağlı olmaya kesin izin yok. Peki ne olunabilir? İnsandan başka her şeye benzetilebilir ve herhalde en kötü bir hain olabilirsin. Nitekim Şahin Dönmezler çıktı, Şenerler çıktı ve korkunç çıktılar. Bir çorba için kırk yoldaşını gözden çıkaracak kadar lanetli, iğrenç halde çıktılar. Ve hâlâ onların izinde yürüyen hainler bir tas su için bu halkın en değerli varlıklarını satıyorlar, vuruyorlar. Bu insanlık mıdır? Bütün insanlık nefret etmiyor mu bundan?

Demek ki parti kimliği böylesine vazgeçilmez bir insani kimliktir. Bunun dışında da ülkede başka bir kimlikle insan olmak mümkün değil.

Mümkün olmadığı hainlerin bolluğundan, itirafçısından, işbirlikçisinden belli. Yine bu kimliğe sahip olamayanların içinde bulunduğu zavallılıklarından belli. Tek seçenek bu kimliğe sahip çıkmak. Bu yoldaşlar gerçekten bunu çok büyük gören ve sadece görmekle yetinmeyen, görmeyi karara, karara yaşamını adamayı gerçekleştirenlerdir. Partiye adanmış yaşam, insanlığa adanmış yaşamdır. İşte, bu büyük gerçeği doğruladılar ve bu büyük gerçeği bize mal ederek bize en büyük yardımı yaptılar. Büyük şükran duygusuyla bağlı kalmak gerekiyor. Büyük minnet borcumuz vardır, ödememiz gerekiyor. Tıpkı büyük şehidimiz M. Hayri Durmuş gibi... Öyle duyarlı, nazik, nazik olduğu kadar yaptığı işin bilincindedir ki, "*Parti Önderliği'nin özellikle örgütsel konulardaki çabaları karşısında yetersiz kaldık ve biraz da borçlu düştük*" diyor. Bu borcu ödemeden gitmek, zoruna gidiyor. "*Mezar taşıma borçlu yazın*" dediği nokta bu. Örgütsel görevler konusunda gösterdiği yetersizlik kendisini borçlu bıraktı.

Bütün bu yaptıklarınıza rağmen sizin gerçeğinizi bununla kıyaslayalım: Bile bile örgütü boşa çıkartma, değil örgüt yetersizliği, örgütü işlemez duruma getirme, neredeyse dağlar kadar biriken örgüt imkanlarını bir hainden daha tehlikeli çarçur etme. Haydi onlar borçlu gitti, hem de bu kahramanca adanmışlık temelinde. Bize insanlığın nasıl olması gerektiğini bu büyük direnişiyle hem kanıtlayan, hem bize adanmışlık temelinde gerçekleştirenlere karşı kendinizi kıyasladığınızda ne söyleyeceksiniz? Acaba sizin mezar taşınıza ne yazmak gerekir? İnsan olmayı hangi kelimelerle izah edeceksiniz? Bunlar o kadar önemlidir ki, bunlarsız insan olamazsınız. Kanıt işte bu büyük direniş kişilikleridir. Onlar iğne ucu kadar başka türlü yaşamlar bulsaydı sarılacak insanlardı.

O halde bu kadar açık olan bu gerçeklik karşısında ben de bir kez daha sözümü yineliyorum: Böyle bir direniş gününde o kararlılığa, o kimliği savunma kararlılığından ödün vermeksiniz, boyun eğmeksizin büyük bir dirayetle bütün partiye, bütün halka ve insanlığa kabul ettirinceye kadar, başarısı için her şeyimi ortaya koyduğum gibi, bundan sonra da koymakta değil tereddüt etmek, daha da bir amansız takipçilikle ve onun ustalığıyla yüklenmek, sonuç almak ve onların güvenine sadece layık olmak da değil, güvenlerini gerçek bir önderlikle zafere götürmek sözümdür, gerçeğimdir.

Bütün partililerin de, halkımızın da, dostlarımızın da bu sözümüze ve gerçekliğimize yanıt olmaları en başta değerli bir insan kimliği, parti kimliği kazanmanın da kendisidir ve en değerlisidir.

14 Temmuz 1998

> *"14 Temmuz direnişçilerini anmak birincisi bize hakim olan, artık kabul edilmesi imkansız olan, terslik teşkil eden bütün hususları kesinlikle bir tarafa atmaktır. İkincisi direniş imkan ve fırsatlarını amansız değerlendirmek, zafere kilitlemek... Bunun dışında anmak kesinlikle ikiyüzlülüktür."*

Kapitalizm, emperyalizm, küreselleşme (*)

Samir Amin

Fransızca-Türkçe Çeviri: **Fikret Başkaya**

Yirmi yıl kadar geriye giden dönemde egemen söylem küreselleşme kavramını dayatmış bulunuyor. (Bazen İngilizce-Fransızca karşımı globalisation olarak yazıldığı da oluyor.) Ve kavram genel olarak çağdaş toplumların dünya ölçeğindeki karşılıklı bağımlılığı olgusunu belirtmek amacıyla kullanılıyor. Ama, sözkonusu kavram kapitalizmin yayılmacı mantığına asla gönderme yapmıyor, daha da önemlisi, bu yayılmanın emperyalist boyutuyla bağ kurmaktan kaçınıyor. Böylesi bir açıklığın olmayışı, sanki karşı konulmaz, zorunlu bir süreç sözkonusuymuş gibi bir izlenim yaratıyor. Neredeyse sözkonusu olan, sosyal sistemlerin doğasından bağımsız bir süreçtir ve küreselleşme ilkesel tercihi ne olursa olsun -kapitalist veya sosyalist- tüm toplumlara aynı şekilde kendini dayatan, gezegenin küçülmesinin sonucu, doğa yasası gibi etki yapan bir şeydir.

Ben, bu söylemin, içinde bulunduğumuz evrede; egemen büyük sermayenin stratejisini meşrulaştırma amacı taşıyan ideolojik bir söylem olduğunu göstermeye çalışacağım. Dolayısıyla, küreselleşmenin benzer nesnel zorlamaları karşısında pekala farklı siyasal perspektifler mümkündür ve eğer öyleyse alternatifsizlik iddiasının anlamsızlığı bir yana, küreselleşmenin anlamı, içeriği ve sosyal sonuçları da farklı olmak durumundadır. Uzun lafın kısası ve kesinlikle söyleyebiliriz ki; küreselleşmenin biçimini belirleyen doğrudan sınıf mücadelesidir.

Kaldı ki, küreselleşme yeni bir olgu da değildir ve toplumların karşılıklı etkileşiminin insanlık tarihi kadar eski olduğu konusunda da şüpheye yer yoktur. Hiç değilse iki bin yıldan beri "*İpek Yolları*" sadece malların taşınmasını değil, bilimsel ve teknik bilgilerin ve dini inançların transferini de sağladı ki, -hiç değilse kısmen- eski dünyanın, Asya, Afrika ve Avrupa'nın tüm bölgelerindeki gelişmeleri biçimlendirdi. Bu karşılıklı etkileşimlerin mekanizması ve önemi, modern çağ olan kapitalizm altında aldığı biçimden çok farklıydı. Küreselleşme, gerisindeki sistemin yayılmacı mantığından bağımsız değildir. Benim tribüter (haraca dayalı, F.B.) dediğim kapitalizm öncesi sosyal sistemlerde, ekonomik yaşam, ideolojik-politik düzenin yeniden üretilmesi zorunluluğu tarafından belirleniyordu. Oysa, kapitalizmin mantığında bunun tam tersi geçerlidir ve kapitalizm bu ilişkiyi tersine çevirmiştir. (Eski sistemlerde iktidar zenginliğin kaynağıdır, oysa kapitalizmde iktidarı belirleyen zenginliktir.) İşte, modern ve eski sosyal sistemler arasındaki bu nitelik farkı ve karşıtlık, eski dönemlerin ve kapitalizme özgü küreselleşmenin mekanizması ve sonuçları üzerinde çok önemli farklılıklar ortaya çıkarıyor.

Gerçekten, eski dönemlerin küreselleşmesi, daha az gelişmiş bölgelerin diğerlerini yakalaması için bir "*şans*" da sunuyordu. Elbette bu şansın kullanılıp kullanılmaması her özel duruma göre değişiyordu. Ama asıl ve münhasıran sözkonusu toplumların iç belirleyiciliklerine, özellikle de daha ileri bölgelerin meydan okumasına politik, sosyal ve kültürel sistemin verdiği tepki belirleyici oluyordu. Bu tarz başarı öyküsünün tipik örneği hiç şüphesiz Avrupa'dır. Avrupa Ortaçağ'ın sonuna kadar, tribüter sistemin merkezine (Çin, Hindistan, islâm dünyası) göre geri ve periferik bir konuma sahipti. Buna rağmen, Avrupa çok kısa bir sürede (1200-1500) aradaki farkı kapattı. Rönesans'la birlikte potansiyel olarak kendinden öncekilerden çok daha güçlü ve çok daha kapsamlı değişimlerin taşıyıcısı yeni bir merkez olarak ortaya çıktı. Ben bu avantajı tribüter üretim tarzının çevresinde yer alan Avrupa feodalizminin büyük bir esnekliğe sahip oluşuna bağlıyorum.

Buna karşılık modern dönemin kapitalist küreselleşmesi, doğası gereği kutuplaştırıcıdır. Bununla söylemek istediğim; kapitalist yayılmanın mantığı, bizzat sisteme taraf olanlar arasında giderek daha büyük eşitsizlik yaratıyor. Başka bir ifade ile, bu tür küreselleşme, taraf olanın iç koşullarına bağlı olarak kullanılması mümkün veya değil bir yakalama "*şansı*" sunmuyor. Yakalama her zaman bilinçli politikaları gerektiriyor ve bu politikalar kapitalizmin tek yanlı yayılma mantığıyla çatışıyor ki, bunları sistem karşıtı kopuş politikaları olarak nitelemek uygundur. Elbette ortaya attığım bu kavram ne otarşiyle özdeştir, ne de "*tarihin dışına çıkma*" saçma girişimidir. Bizim kopuştan anladığımız, dış ilişkileri kendi iç gelişmesinin öncelikli amaçlarının hizmetine sunmaktır. Dolayısıyla bu kavram, şimdilerde "*uyum*" denilen ve dünyada geçerli genel hakim eğilimlere tabi olmanın karşıtıdır. Zira bu tek yanlı uyum kaçınılmaz olarak daha zayıf olanların çevreleşmesinin derinleşmesiyle sonuçlanmaktadır. Kopuş, küreselleşmeyi uyuma zorlayarak onu kendi kalkınmasının ihtiyaçlarına göre biçimlendirmektir.

Bu tezin doğrulanması, kapitalizme özgü değer yasasının genel egemenlik mekanizmasıyla, bu yasanın küreselleşmiş biçimi arasındaki ayrıma dayanıyor. Kapitalizmde ekonomik kerte siyasetin sultasından kurtulup doğrudan hakim duruma geliyor ve toplumun yeniden üretimini ve evrimini belirliyor. Bu yüzden kapitalist küreselleşmenin mantığı her şeyden önce bu ekonomik boyutun dünya ölçeğine yayılması ve politik, ideolojik kerteleri kendi ihtiyaçları doğrultusunda egemenliği altına almasıdır. Bu şekilde sürece egemen olan küreselleşmiş değer yasası, soyut kapitalist üretim tarzında dünya ölçeğinde işlerliği olan değer yasasına indirgenemez. Bu düzeyde işlerliği olan değer yasası, tüm pazarların, malların, sermayenin ve emeğin bütünleşmesini varsayar. Buna karşılık, küreselleşmiş değer yasası dünya ölçeğinde sadece mal ve sermaye pazarının bütünleşmesiyle sınırlı kalıyor. Dolayısıyla, mal ve sermaye pazarı küreselleşirken emek pazarı parçalanmış olarak kalıyor. Bu karşıtlıktan modern dünyaya özgü bir özellik ortaya çıkıyor ki, bu bir tarafta giderek daha çok küreselleşen bir ekonomi, diğer tarafta da farklı siyasi topluluların, devletlerin (bağımsız veya değil) varlığını sürdürmesidir. İşte sadece bu karşıtlık, dünya ölçeğinde kutuplaşma yaratıyor; emek pazarının parçalanmışlığı, kaçınılmaz olarak dünya ekonomisinde eşitsizliklerin derinleşmesine neden oluyor. Dolayısıyla, kapitalist küreselleşme doğası gereği kutuplaştırıcıdır.

Kapitalist küreselleşmeye özgü kutuplaşma kapitalizmin her yayılma dönemine göre değişik biçimler aldı ve küreselleşmiş değer yasasına uygun olarak tezahür etti. Bu durum, bir yandan pazar yasalarının güdükleşmiş olması (emek pazarının parçalanmışlığının sürmesi yüzünden), diğer yandan da, egemen devletlerin politikalarının bu güdükleşmiş pazarı örgütleme amacıyla hareket etmelerinin sonucu olarak anlaşılabilir. Elbette siyaseti ekonomik olandan ayırmanın bir anlamı yoktur; zira, kapitalist devlet olmadan kapitalizm de yoktur. Böyle bir şey olsa olsa, burjuva iktisadının ideologlarının kafasında varolabilir. Bu duruma denk düşen politik formlar, her topluma özgü sistemlerin ve dünya ekonomisindeki konumlarının bir gereği olarak, egemen (merkez) veya egemenlik altında (çevre) iç sosyal egemenlik biçimleriyle eklemlenir.

Sanayi devrimi öncesi merkantilist aşamada (1500-1800) ki bu dönemi feodalizmden olgunlaşmış kapitalizme geçiş dönemi saymak da mümkündür -uygun siyasi biçimler bir arada bulunmuştur- (ticaret burjuvazisiyle feodalitenin sosyal uzlaşmasına dayalı Ancien Regime'in mutlak monarşisi) ilk kutuplaşmayı yaratan politikaların uygulamaya konması: Büyük ticaret tekelinin askeri ve donanma tarafından korunması, Amerikaların fethi ve sözkonusu dönemde sistemin periferisi (çevresi) olarak biçimlendirilmesi (ticaret sermayesinin birikmesine uygun mallar üretecek tarza uzmanlaştırılması) ve ona eşlik eden siyah köle ticareti.

Sanayi devriminden İkinci Dünya Savaşı sonrası (1800-1950) dönemde, sanayileşmiş ülkelerle sanayileşmeleri yasaklanmış çevre ülkeler karşıtlığına dayalı ikinci bir kapitalist kürselleşme dönemi yaşandı. Küreselleşmiş değer yasasının yeni bir biçimine denk düşen bu karşıtlık, burjuva iktisadının ileri sürdüğü "*mukayeseli üstünlüklerin*" doğal sonucu olarak ortaya çıkmış bir şey değildi. Sözkonusu olan sistemli olarak hayata geçirilmişti ve hem ekonomik (yeni oluşan çevre ülkelere empoze edilen "*serbest ticaret*") hem de politik boyutu (yeni çevrenin geleneksel hakim sınıflarıyla yapılan ittifaklar sonucu bu sonuncuların kompradorlaştırılması yoluyla) sözkonusuydu. Nihayet, askeri müdahaleler, sömürgeci fetihler de devreye sokuluyordu. Bu küreselleşme biçimleri sanayileşmiş merkez ülkelere özgü siyasi sistemlere eklemlenmiş durumdaydı ki, bu sistemler ya burjuva devrimlerin (İngiltere, Fransa, ABD) ya da uygun bir pazar ortaklığına dayalı birleşmelerin sonucu ortaya çıkmıştı (Almanya, İtalya). Nihayet, "*aydın despot*" denilen modernleşmelerin sonucuydu (Rusya, Avusturya-Macaristan, Japonya). Bütün bu hegemonik sosyal ittifakların ortak paydasında mevcut olan ve gözden kaçırılmaması gereken, bütün bu biçimlerin hepsinin işçi sınıfını tecrit etmeyi amaçlıyor olmalarıydı. Fakat aynı şekilde dönemin burjuva demokrasinin biçimini ve sınırını da belirliyordu.

Bu karmaşık sistem bir dizi değişimden de geçecekti. Bir kere merkezin sanayi ve finans sermayeleri XIX. yüzyılın sonundan başlayarak tekellerin egemenliği altına girecekti; bu arada, 1917'de Sovyetler Birliği de sistemden kopacaktı. Küreselleşme merkez ülkeler arası (emperyalistler arası) çatışmaları derinleştirip, çevre ülkelerin sömürgeleştirilmesini hızlandıracaktı sonuçta rekabet daha da kızışacaktı. Bu evrime bağlı olarak, mevcut sisteme eklenen yeni politik formlar da gündeme gelmişti. Merkez ülkelerde henüz "*sosyal emperyalizm*" rüşeym halinde de olsa, işçi sınıfı temsilcilerinin kısmi katılımı sözkonusuydu. Roosevelt'in New Deal'ineden Fransa'nın Halk Cephesi'ne varıncaya kadar tüm hegemonik bloklar 1930'ların sonuna kadar hep işçi düşmanı ittifaklardı.

İkinci Dünya Savaşı, birbuçuk yüzyıl boyunca geçerli olan modern tarihin kutuplaştırıcı kapitalist yayılmasının koşullarını altüst etti. Faşizmin yenilgisi sosyal güç dengesini ciddi bir değişime uğrattı. Merkez ülkelerde işçi sınıfı daha önce kapitalizm koşullarında hiç olmadığı ölçüde mevziler kazandı. Çevre halkları da ulusal bağımsızlık hareketleri sonucu siyasi bağımsızlıklarını kazandılar. Reel sosyalizmin geçerli olduğu Sovyetler Birliği lehine de bir tablo ortaya çıktı zira, Sovyet sistemi emperyalizmden kopuşun ve yakalamanın etkin bir biçimi olarak görülüyordu. Aynı zamanda ABD'nin emperyalistler arası hiyerarşide üstün bir konuma gelmesi de emperyalistler arası rekabetin koşullarını değiştirmişti.

Başka bir eserde, savaş sonrası yarım yüzyıllık dönemin (1945-1990) bir değerlendirmesini yaptım ve orada üç bölgede geçerli sosyo-politik sistemlerin yeni eklemlenme biçimini ve ona eşlik eden küreselleşme tarzını tahlil ettim. Sözkonusu toplumların iç örgütlenme biçimi sözkonusu olduğunda şu tespitler yapılabilir:

i) Eski çevre ülkelerde emekle sermaye arasında büyük sosyal uzlaşma (Refah Devleti, Keynesci politikalar vb.);

ii) Üçüncü dünyada ulusal-popülist modernleşmeci modeller;

iii) Sovyetik sosyalizm modeli (aslında buna "*kapitalistsiz kapitilizm*" demeyi tercih ediyorum).

Bu yüzden modern tarihin bu üçüncü büyük aşamasına özgü küreselleşme (devletlerle) uzlaşmaya dayanıyordu ki, uzlaşmalar pazarlık sonucu oluşan uzlaşma tarafından sınırlandırılıp denetleniyordu. Koşulları kapitalizmin önceki dönemlerinde olduğu gibi, egemen merkezin sermayesi tarafından tek taraflı olarak dikte ettirilmiyordu. Bu yüzden bu aşamanın hakim söylemi "*kalkınma*" (yani yakalama) ve sistemden az çok radikal kopuş söylemiydi ki, bu kapitalist yayılmanın tek yanlı mantığıyla çatışma halindeydi.

Sözkonusu üç toplum projesinin önce aşınması, arkasından da çökmesiyle (Batı'da refah devletinin aşınması, Sovyet sisteminin sahneden çekilmesi, Güney'in çevre ülkelerinin yeniden kompradorlaşması) ve sermaye lehine olarak güç dengesinin geri gelmesiyle, savaş sonrası dönem kapanmış bulunuyor. İleriki sayfalarda mevcut koşullardaki yeni alternatif küreselleşme biçimleri ve neden olduğu çatışma üzerinde duracağım.

Bu tahlilde kapitalist yayılmaya özgü kutuplaşmaya ısrarla vurgu yapılmaktadır. Zira, süreklilik arzeden kapitalist yayılmadan türeyen hakim burjuva ideolojisi tarafından küreselleşmenin bir "*şans*" sunduğu, ama bu şansı kullanıp kullanmamayı her ülkenin özel durumunun belirlediği ileri sürülüyor. Fakat, bana göre daha vahim olan husus, sosyalist düşüncenin de (tarihsel marksizm de buna dahildir) hiç değilse kısmen kapitalizm altında yakalamanın mümkün olduğu yanılsamasını paylaşmış olmasıdır.

Bu yüzden benim sunduğum ve ana çizgilerine kısaca değindiğim kapitalist küreselleşme teorisi, küreselleşmeyi emperyalizmin eşanlamlısı sayar. Dolayısıyla, emperyalizm bir aşama değildir; ya da kapitalizmin en yüksek aşaması değildir; ama, onun süreklilik arzeden karakteridir.

Kapitalizmin yakın dönem aşamalarına ilişkin hakim ideolojinin söylemi, birbirini izleyen sözkonusu dönemlerde geçerli toplumsal güç dengelerinin ihtiyacına tabi olmuştur ve kendi ihtiyacına uygun küreselleşme kavramları formüle edilmiştir. Burada kullanılan küreselleşme kavramı emperyalizm yerine kullanılıyor; ama, emperyalizm kavramı bu söylemde yasaklanmıştır.

1880'den 1945'e kadarki dönemde bu söylem, liberal, ulusal ve emperyalisttir (kavramın leninist anlamında). Bu anlamda küreselleşme o kadar liberaldir ki, pazarların kendi kendini düzenlediği ilkesinin kabulü esastır. Her ne kadar devlet pazarların işleyiş çerçevesini oluştursa ve hakim sosyal ittifakın çıkarına uygun hale getirse de (örneğin küçük tarım üreticilerini koruyup işçi sınıfına karşı seçimlerde bu kesimin desteğini sağlamak gibi) ulusaldır; zira, içe dönük ulusal pazarın yeniden üretilmesi, ister iç isterse dış boyutu itibariyle olsun, devlet politikalarının merkezine oturtulmuştur. Nihayet emperyalisttir. Şu anlamda ki; tekellerin hakim duruma geldiği bir dönemde, rekabeti göğüsleme gereği, devletler arasında sıcak çatışmayı davet ediyordu. Fakat hakim söylem, bu üç karaktirstikten ilk ikisini açıkça kabul ettiği halde ve bunları parlamenter demokrasiye eklemleyip meşrulaştırırken, emperyalist karakteri asla kabul etmiyor ve böyle bir şey yok sayılıyor. Dolayısıyla küreselleşme kavramı da ya hiç kullanılmaz, ya da sanki "*vatanseverlik karşıtı bir kozmopolitizm*" lekesiymiş gibi gösterilir. Buna karşılık sözkonusu söylemin harekete geçirdiği şoven milliyetçiliktir ve işveri toplumun tamamını değilse bile, çoğunluğunu tekeller devletiyle dayanışma içine sokmaktır. Fiili küreselleşme, ya da gerçek yaşamdaki küreselleşmeyse, sömürgeleştirme ve Avrupa-dışı halkların aşağılanması şeklinde tezahür ediyordu. Fakat onun sözü edilmez ya da "*olağan bir şey*" sayılıp geçiştirilir. Sosyalist bir toplum projesiyle ortaya çıkan kopuş kabul edilmez: Böyle bir şey, sadece irrasyonel ve vahşi bir sapkınlık olarak sunulur.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında egemen söylem çok farklı hale geldi; ben bunu, kontrollü bir küreselleşme ortamında oluşan "*sosyal*" ve "*ulusal*" olarak adlandırıyorum. Buradaki "*sosyal*"den kastettiğim, bunun tarihsel bir sosyal uzlaşmaya dayanıyor olmasıdır ki, gerçekten merkezde işçi sınıfını, Doğu ve Güney'de de emekçi kitleleri sisteme "*entegre etmeyi*" amaçlıyordu (ve bu büyük ölçüde de gerçekleşmişti). Her ne kadar şu ya da bu toplumsal projeyi adlandırmak için kullanılsa da sosyal, sosyalizmin eşanlamlısı değildir. Ulusallığı da bu uzlaşmaların siyasi devlet çerçevesi içinde tanımlanmış olması ve ulusal kamu idareleri tarafından sistematik olarak uygulanan politikalar

olmasıyla ilgilidir. Bu söyleme dahil olan küreselleşme kavramı sadece "*hür dünyayı*" kapsıyordu ve "*totaliter*" olarak nitelenen komünist ülkeler bunun dışında tutuluyordu. Bu küreselleşme neredeyse doğal sayılan nedenlerle, çağdaş dünyadaki "*gezegenin küçülmesi*" gibi gerekçelerle meşrulaştırılmıştı. Ne de olsa emperyalist biçimi, önceki sömürge biçiminden kopmuş, sömürge halklarının ulusal kurtuluş mücadelesi sonucu yenilgiye uğratılmıştı. Aynı şekilde emperyalistler arası çatışmalar da önemini yitirmiş, komünizme karşı ortak çıkarların korunması gerekçesi veya bahanesiyle, bir süper emperyalizm haline gelen ABD'nin arkasında hizaya girmişlerdi. Ortaklık Avrupası'nı kurma hedefi bile bu dünya hiyerarşisini hedef almıyordu; sadece NATO üzerinden ona eklemleniyordu.

Savaş sonrasının küreselleşmiş kapitalizmi iki bakımdan özellik arzediyordu. Bir kere bu dönemin kapitalizmi emeğe kapitalizmin mantığıyla çelişen bir yer veren bir sosyal güç dengesine tekabül ediyordu ve tam tersine bu mantığın sistem karşıtı halkçı ve ulusalcı mantıkla uzlaşması anlamına geliyordu. Ücretlerin verimlilik artışına paralel olarak artması, tam istihdam, sosyal güvenlik, sanayileşmenin devlet tarafından üstlenilmesi, vergiler aracılığıyla gelirin yeniden bölüşülmesi, bu arada büyük toprak reformları veya kollektivizasyonlar, azami kâr mantığı ile bağdaşmaz. Zira, kapitalist üretim tarzını yöneten azami kâr arayışıdır. Dolayısıyla bu tür uygulamalar ulusal-halkçı toplum projeleri talebinin bir ifadesiydi. İki karşıt toplumsal proje mantığı arasındaki böyle bir uzlaşma sermayeyi işçilerin ve halkların isteklerine uyum sağlamaya mecbur etti. İşte bu uzlaşma paradoksal olarak, sözkonusu dönemde hızlı; ama, dünya ölçeğinde eşitsiz bir büyümeye imkan verdi. Bu model, bugün önerilen ve dayatılan salt sermayenin mantığının gereği olan, işçilerin ve halkların bu mantığa uyum sağlanmasını öngören, dolayısıyla da ekonomiyi durgunluğa mahkum eden modelin tam karşıtı bir zeminde yer alıyordu. Böyle bir uzlaşmaya dayalı küreselleşmeyi tamamlayan bir şey de, devletlerin sürecin güvencesi işlevi görmesiydi. Sözkonusu dönem, kapitalist yayılmanın tek yanlı mantığının neden olduğu kutuplaştırıcı etkiyi de zayıflatarak, gerek Doğu, gerekse de Güney'de hızlı bir sanayileşmeye imkan vermişti.

Sözü edilen uzlaşmayı dayatan toplumsal modeller, tarihsel sınırlarına hem de başarılarından ötürü dayandılar. Demokratik ve halkçı güçlerin meşruluk temasını oluşturan temel üzerinde (Welfare State, sürekli maddi iyileşme, sosyalizmin kurulması, üçüncü dünya uluslarının modernleşmesi) daha uzağa gitmesini sağlayacak koşulları yaratamadan tükendiler ve bütün bunların birer yanılsama olduğu ortaya çıktı. Artık, sermayenin tek yanlı mantığını dayatmasına imkan veren saldırıya uygun koşullar oluşmuş bulunuyordu. OECD ülkeleri tarafından üçüncü dünya ülkelerinin 1975'de gündeme getirdikleri "*Yeni Bir Uluslararası Ekonomik Düzen*" projesinin reddedilmesiyle (aslında sözkonusu olan, kontrollü küreselleşmeye taze kan nakli anlamına gelen ve genel büyümeyi sağlayabilecek bir projeydi.) Üçüncü dünyanın yeniden kompradorlaşması gündeme alınmış oluyordu. Bu süreç, "*yapısal uyum*" denilen programlar olarak uygulamaya sokuldu ki, bunların asıl işlevi önceki onyılların ulusal-popülist kazanımlarını çökertmekti. Thatcher ve Reagan'ın 1980'den başlayarak, Welfare State'i çökertme niyetlerini açıklamalarının hemen ardından, onları OECD ülkeleri izlemekte gecikmediler ve neo-liberalizm hakim ideoloji haline geldi. Nihayet, Avrupa'nın Sovyet sistemine dahil ülkelerin ve Sovyetler Birliği'nin de 1980'lerin sonundan itibaren çökmesiyle, artık bu ülkelerin kazanımları üzerinde vahşi kapitalizm pupa yelken yol alabilirdi.

Sermayenin tek yanlı mantığının yeniden işlerlik kazanması, her yerde benzer politikaların dayatılmasıyla sonuçlanıyor: Yüksek faiz oranları, sosyal amaçlı kamu harcamalarının budanması, tam istihdam politikalarının tasfiyesi ve sürekli işsizliği sistematik olarak sürdürme yaklaşımı, zenginler lehine vergi indirimleri, deregülasyon, özelleştirme vb. Bütün bu önlemler bir arada uygulandığında işçi karşıtı, halk-karşıtı hegemonik blok yeniden yerine oturmuş oluyor. Bu mantık sadece hakim konumdaki sermayenin çıkarına işliyor ve özellikle de onun en güçlü kesimleri, -aynı zamanda en çok küreselleşmiş kesimleri- yani finans sermayesi lehine işliyor. Bu yüzden "*finanslaşma*" mevcut sistemin hem ulusal planda, hem de uluslararası düzeyde ayırdedici temel özelliklerinden birini oluşturuyor. Bu çerçevede sermayenin sözkonusu tek yanlı mantığı, ister spekülatif plasmana yönelik olsun, sermaye transferi üzerindeki her türlü kontrolün ortadan kaldırılması ve serbest ve dalgalı kur sisteminin benimsenmesi biçiminde tezahür ediyor.

Sermayenin tek yanlı yasasının yeniden işlerlik kazanması, yeni bir genişleme aşamasının yolunu açmıyor. Tam tersine kapitalizmi bir durgunluk sarmalı içine hapsediyor. Zira, azami kâr arayışı, güçlü bir sosyal engelle karşılaşmadığı zaman, kaçınılmaz olarak gelir bölüşümü eşitsizliklerini derinleştiriyor (Marx'ın yoksullaşma yasası dediği). Bu durum Batı'da olsun, Doğu'da ve Güney'de olsun, mevcut sistemin tüm tarafları için ve tabii uluslararası planda da geçerlidir. Bizzat bu eşitsizlik de, kendi payına kriz yaratıcısı durumuna gelmektedir; zira, genişleyen bir üretken sistemin yetersiz kaldığı koşullarda değerlenebileceği bir pazar bulamayan bir sermaye fazlası ortaya çıkmaktadır. Mevcut iktidarlar da sadece kriz yönetimiyle ilgileniyorlar ve krize çözüm bulmakta aciz kalıyorlar. Küreselleşmiş neo-liberal söylemin gerisinde kriz yönetimi amacıyla bütünüyle uyumlu politikalar saklıdır ki, bu politikaların yegane amacı, topluca değersizleşmekten korkan sermayeye finansal pazarlar bulmaktan ibarettir. "*Finanslaşma*" bu kirizin hem ulusal planda hem de dünya ölçeğindeki ifadesidir. Yüksek faiz, dalgalı kur sistemi ve spekülatif sermaye transferi serbestisi, özelleştirmeler; ama, aynı zamanda ABD'nin ödemeler dengesi açığı, Güney ve Doğu ülkelerinin dış borçları bu işlevleri yerine getiriyor.

Küreselleşme söylemi, işte bu kriz yönetimi çerçevesinde anlaşılmalıdır. Bunun ekonomik boyutuna bir de siyasal stratejiye ilişkin boyut eklenmektedir ki, o da kriz yönetiminin bir aracı işlevi görmektedir. Bu politikaların temel amacı, halk yığınlarından gelecek etkin direnişlerin önünü kesecek tarzda devletleri etkisizleştirip çökertmektir. Etnik ayrılıkçılık bu amaçla ve devletlerin çöküşünü sağlamak üzere harekete geçirildi: Amaç olabildiğince çok Slovenya ve Çeçenya ortaya çıkarmaktır, ama bütün bunlar tam bir ikiyüzlülükle ve güya sözde demokratik bir söylemle ve "*halkların haklarının*" tanınması gerekçesinin arkasına gizlenerek yapılıyor! Elbette dini köktenciliğin özendirilmesinden tutun da, kamuoyunu manipüle etmeyi amaçlayan bir dizi başka araçlar da harekete geçiriliyor. Açıkça görülüyor ki, "*demokrasi*" ve insan hakları lehine yapılan müdahaleler tamamiyle emperyalist odakların stratejik amaçlarına hizmet ediyor. Kural "*benzer durumlar için farklı ölçünün*" geçerli olmasıdır. Genel olarak bu politikalar halkların demokratik özlemlerinin içini boşaltıp benim "*düşük yoğunluklu demokrasi*" dediğim aracılığıyla kaosu yönetmektir. Elbette buna bir de aynı şekilde iç savaşları da kışkırtan "*düşük yoğunluklu*" olanı da dahil, askeri müdahaleler de eşlik ediyor.

Ne dizginlerinden boşanmış gerici küreselleşme ütopyası ve genelleşmiş neo-liberalizm, ne de bu ütopyanın harekete geçirdiği kaosun siyasal yönetim pratikleri (elbette herhangi bir yeni dünya düzeni sözkonusu değil) katlanılabilir değildir. Yıkıcı sonuçlarını törpülemek ve şiddetli bir patlamayı dizginlemek üzere, mevcut siyasi odaklar, kaosu asgari bir düzen içinde götürmeye çalışıyorlar. Bölgesel bütünleşmeler bu gerekçeyle tasarlandı ve farklı bölgelerdeki çevre ülkeleri, üç hakim merkezden birine yamamayı amaçlıyor. NAFTA, daha şimdiden Meksika'yı ABD etkinliğine sokup, bu ülkeyi Kuzey Amerika tankına bağladı (tüm Latin Amerika'yı da bağlama perspektifiyle), ACP-CEE işbirliği Afrika ülkelerini Avrupa Topluluğu'na bağlamayı ASEAN'da Güney Doğu Asya'da bir Japon egemenlik alanı oluşturmayı amaçlıyor. Avrupa Topluluğu da neo-liberal ütopyanın yayılmasına eşlik eden neo-emperyalist kasırgaya kapılmış durumdadır. Maestricht'le ifadesini bulan neo-liberalizmin ihtiyaçlarına cevap veren ortak Avrupa projesi, esas itibariyle neo-liberal ilkelere dayanıyor ve önceliği bir ortak para (euro) oluşturmaya veriyor ve ortak bir sosyal ve ilerici bir politik proje aleyhine yol alıyor. Bu nedenden ötürü de daha şimdiden ortak Avrupa projesini zaafa uğratıyor ve bu durum, sosyal muhalefet güçlenip neo-liberal politikalara itirazlar arttıkça daha da kırılgan hale gelecektir.

Bu yüzden geçerli küreselleşme sistemi devasa çelişkilere sahiptir ve bu durum ister çevrede, ister merkezde olsun, halkların direncinin artmasıyla daha da ağırlaşacaktır ve tabii ki hakim emperyalist blok içindeki ayrışmaları da derinleştirerek.

Bu çelişkilerin en başta geleni; dünya sisteminin iki yeni yarısını karşı karşıya getiren bariz zıtlıktır. Gerçekten kaydetmek mümkündür ki, bütün Amerika kıtası, Batı Avrupa ve Afrika eklentisi, Doğu Avrupa ülkeleri ve eski Sovyetler Birliği, Ortadoğu, Japonya, bunların hepsi kriz içindedir ve küreselleşmiş neo-liberal projeye dayalı politikalar bu krizi daha da derinleştirmekte, müzminleştirmektedir. Buna karşılık Doğu Asya- Çin, Kore, Tayvan, Güney Doğu Asya'da siyasi iktidarlar esas itibariyle dışarıdan dayatılan dizginlerinden boşalmış küreselleşmeye uyum sağlamayı reddettikleri için büyük ölçüde sözkonusu sürecin dışında kalabilmişlerdir. Hindistan bu yeni "*Doğu*" ve "*Batı*" arasında ortada bir yerde duruyor. Asya'nın bu tercihi -ki bunun tarihsel köklerinin tahlilini yapmanın yeri burası değil- bölgenin başarısının nedenidir. Nitekim, dünyanın geri kalan kısmında durgunluk sürerken, bu ülkelerde büyümenin hızlanmasının temelinde yatan gerçek neden budur. İşte tam bu yüzden, tüm Amerikan stratejisinin temel amacı, Doğu Asya'nın dünya sistemi içindeki güç dengeleri çerçevesinde kazandığı bu özerkliği yok etmektir. Bu yüzden giderek, Doğu Asya bölgesini kendi çevresinde bütünleştirmesi muhtemel Çin'i parçalama projesini gündeme getiriyor. Bunun için de Japonya'nın kendine bağımlılığına dayanıyor. Japonya da sadece Çin'e karşı koymak için değil, Kore'ye ve bu arada Güney Doğu Asya'ya karşı da Washington'un desteğine ihtiyaç duyuyor. Fillen oluşan Asya bütünleşmesine karşı Asya-Pasifiği (APEC) ikame etme çabasının nedeni budur.

Öngörülebilir sıkıntılardan muzdarip ikinci bölge Avrupa'dır. Avrupa Birliği'nin geleceği bir taraftan yönetici sınıfların neo-liberal saplantıları yüzünden, diğer yandan da emekçi kitlelelerin tahmin edilebilir tepkileri yüzünden tehdit altında bulunuyor. Fakat sadece bu kadar da değil, bu proje aynı zamanda Doğu'daki kaos yüzünden de tehdit altındadır. Zira, neo-liberalizmin kısa dönem mantığı, Doğu Avrupa ve eski Sovyetler Birliği'nde "*Latin Amerikanlaşma*" tercihiyle sonuçlandı. Bu çevreleşme büyük olasılıkla Almanya lehine işleyecek gibi görünüyor ki, genel olarak bir "*Alman Avrupası*" yönünde evrilecektir. Kısa vadede bu tercih dünya ölçeğinde Amerikan hegemonyasını sürdürücü etki yapıyor, zira, Almanya da Japonya gibi ABD'nin dümen suyunda kalmayı yeğliyor. Fakat daha uzun dönemde küllenmiş Avrupa içi düşmanlıkları yeniden tahrik edebilir.

Dünyanın başka bölgelerinde de oyun daha baştan oynanıp kapanmış değil. Latin Amerika'da NAFTA'nın Meksika'daki Chiapas ayaklanmasıyla eşzamanlı olarak ortaya çıkması bir tesadüf değildir. NAFTA'yı Kıta'nın geri kalanına da yayma projesine ve dizginlerinden boşanmış bir küreselleşme saldırısına karşı Güney kıtasının başkentlerinden itirazlar yükseliyor. Her ne kadar Mercosur projesi (Brezilya-Arjantin-Uruguay, ama Şili, Paraguay ve Bolivya'ya doğru da genişleyecek) başlangıçta neo-liberal bir perspektifle ortaya çıksa da, bu onun görece bile olsa bölgenin özerkleşmesi istikametinde bir evrim yoluna girmeyeceği anlamına gelmez.

Şimdilik küreselleşmenin çelişkilerinin yönetimi, hegemonyasını sürdürmesi için ABD'ye yeni bir şans vermiş görünüyor. "*Daha az devlet*", ABD hariç her yerde daha az devlet demektir. ABD, parlak ikincileri oynayan Japonya ve Almanya'nın desteğiyle dünya ölçeğinde hegemonyasını koruyor ve Doğu Asya'nın Rusya ve Avrupa ile muhtemel bir işbirliğini engellemeyi amaçlıyor.

Dünya sisteminin geleceği belirsizliğini koruyor, aynı şekilde küreselleşmenin alacağı biçim de güç dengelerinin nasıl tezahür edeceğine bağlı görünüyor. Bu belirsizlik, isteyen herkesin çok farklı senaryolar üretmesine de elverişli bir ortam yaratıyor; zira, durum herkesin istediğini hayal etmesine uygun... Buna karşılık burada yapılan küreselleşme tahlilini tamamlamak amacıyla iki farklı olasılığı dikkate alan bir açıklama sunacağım. Bunlardan biri kapitalizme özgü mantığa göre ortaya çıkabilecek eğilimlerin evrimine, diğeri de çağdaş dünyanın verili koşullarında bunun tam karşıtı bir zeminde yer alması gereken, sistem karşıtı halk mücadelesinin nasıl bir stratejik hedefe yönelebileceğine ilişkindir.

Başka bir çalışmamda, çağdaş kapitalizmin gelişme eğilimlerinin, benim "*beş tekel*" dediğimi nasıl daha da güçlendirdiğini göstermiştim. Bugün bu kutuplaştırıcı küreselleşme; çağdaş emperyalizmi de biçimlendirir durumdadır ve bu "*beş tekel*":

i) yeni teknolojiler tekeli,

ii) dünya ölçeğinde finansal akımlar,

iii) gezegenin doğal kaynaklarına ulaşmanın denetlenmesi,

iv) iletişim araçlarının ve medyanın kontrolü ve,

v) kitlesel imha silahları tekelidir.

Bu tekellerin kullanımı, sanayi ve finans çok uluslularının büyük sermayesinin ve onun hizmetindeki devletlerin ortak ve birbirini bütünleyen, kimi zaman da çatışmalı faaliyeti sonunda ortaya çıkıyor. (Zaten yukarıda zikredilen ekonomi dışı tekellerin önemi de buradan kaynaklanıyor.) Topluca alındığında bu tekeller, küreselleşmiş değer yasasının yeni biçimlerini de belirlemekte ve büyük sermayenin emekçilerin sömürüsünden sağlanan kârı ve aşırı kârı hortumlamasını sağlamaktadır. Elbette parçalanmış bir emek pazarında farklılaştırılmış bir sömürü geçerlidir. Küreselleşmiş değer yasasının bu yeni aşaması dinamik çevre ülkelerin sanayileşme yoluyla merkez ülkeleri "*yakalamasına*" imkan vermiyor; ama yeni bir eşitsiz uluslararası işbölümü yaratıyor. Bu yeni işbölümüde "*ast*" statüsüne indirgenmiş çevre ülkelere yerleşen üretim faaliyetleri, egemen sermaye için bir çeşit taşeron (soustraitants) işlevi görüyor. (Bu öyle bir sistem ki, ilkel kapitalizmin "*putting out*" sistemini hatırlatıyor.)

Bu tür bir değer yasasının egemen olduğu bir dünyada, bu değer yasasıyla uyumlu bir küreselleşmenin nasıl olabileceğini tahmin etmek zor değildir. Bir kere geleneksel hakim merkezler avantajlı konumlarını ve hâlâ mevcut hiyerarşilerini korumaya devam edeceklerdir: ABD dünya hegemonyasını muhafaza edecektir (araştırma-geliştirme alanındaki hakim pozisyonu, dolar tekeli ve sistemi askeri planda yönetmesi sayesinde), ikinci sıradakiler de (Japonya araştırma-geliştirmeye katkısı, İngiltere finansal ortak olarak, Almanya da Avrupa'yı denetleme misyonu itibariyle). Doğu Asya'nın aktif çevre ülkeleri, Doğu Avrupa, Rusya ve Latin Amerika sistemin belli başlı çevre ekonomilerini oluştururken, Afrika, Arap ve müslüman dünyası da marjinalleşip kargaşa içine sürüklenecek ve kendinlerinden başkasını da tehdit etmesi sözkonusu olamayacak. Merkez ülkelerde de yukarıda sözünü ettiğimiz beş tekele dayalı işleyiş, toplumu "*iki viteste*" yönetmeyi gündeme getirecek, daha önce de değinildiği gibi, bir kere yoksullaşma yoluyla bir marjinalleşme ortaya çıkacak, geçici işler ve nüfusun önemli bir kesiminin işsiz kalması sözkonusu olacak.

Elbette böylesi bir küreselleşme -gerçekten ufukta görünen ve neo-liberalizmin "*evrensel mutluluğa geçiş*" olarak sunup meşrulaştırmaya çalıştığı seçenek- asla bir kader değildir. Tam tersine bu modelin zaafları, kırılganlığı bir vakıadır. Zira, bunun gerçekleşmesi, halkların kendilerine reva görülen gayri insani koşulları sonsuza kadar sineye çekmeye razı olmaları, ya da isyanlarının birbirinden kopuk, mevzii, tecrit olmuş olarak kalıp, bir dizi yanılsamaya, (etnik, dini vb.) çıkmaza sürüklenmesi durumda mümkündür. Şüphesiz, mevcut sistemin gerisindekiler, medyayı ve askeri gücü eşzamanlı olarak harekete geçirip bugün geçerli olan durumu sürdürmek isteyeceklerdir.

Emperyalist küreselleşmeye karşı stratejilerin bir anlam taşıyabilmesi için sözkonusu beş tekeli etkisizleştirme hedefine yönelmeleri ve emperyalizmden kopuş tercihinin yeniden canlandırılması ve bu amaca uygun olarak tanımlanması gerekir. Bu stratejilerle ilgili detaylı bir tartışmaya girmeden, zira bunlar mutlaka somut ve halk kitlelerinin fiili mobilizasyonu temelinde yükselen siyasi hareketler olabilirler ve her ülkenin özel durumunu dikkate almayı gerektirir; ama, yine de sistem karşıtı halk cephesinin nasıl örgütlenmesi gerektiğine dair temel ilkeler ana hatlarıyla şöyle formüle edilebilir.

Birinci öncelik ve gereklilik, anti-tekel/ anti-emperyalist/ anti-komprador demokratik halkçı cepheler oluşturmadan hiçbir değişim mümkün değildir. Büyük sermayenin stratejisini başarısızlığa uğratmanın önkoşulu, güç dengelerini işçiler ve emekçi halk çoğunluğu lehine olarak değiştirmeye bağlıdır. Bu cepheler sadece her aşama için uygulanabilir ekonomik ve sosyal hedefler saptamakla ve o hedeflere ulaşmayı sağlayacak araçları tanımlamakla kalmamalı; aynı zamanda dünya sistemindeki hiyerarşileri hedef almadan hiçbir şey yapmanın mümkün olmadığının tam bilincinde olmalıdırlar. Bu da, ulusal boyutun hafife alınmamasını gerektirir. Burada sözkonusu olan ulus ve ulusçuluk, bu kavramların ilerici anlamına gönderme yapıyor. Dolayısıyla, her türlü karanlıkçı, etnik, dini radikalizm ve şovenizmden uzaktır. Oysa bugün sahneyi kaplayan bunlardır ve büyük sermayenin stratejisi de onu özendirip, desteklemektedir. Böylesi bir ilerici ulusçuluk, bölgesel işbirliğini dışlamaz; tam tersine, büyük bölgelsel bütünleşmeler oluşturmayı özendirmelidir; zira bu tür bütünleşmeler, sözünü ettiğimiz beş tekelle etkin mücadele etmenin önkoşuludur. Elbette burada sözü edilen bölgesel bütünleşme modeli; emperyalist küreselleşmenin aktarma kayışı işlevi görmek üzere egemen çevrelerce tasarlanandan çok farklıdır. Latin Amerika, Afrika, Arap dünyası, kıta ülkelerin (Çin, Hindistan) yanında Güney Doğu Asya, ama aynı zamanda Avrupa ülkelerinin de (Atlantik'ten Viladivastok'a) demokratik-sosyal-halkçı bir ittifak temelinde bütünleşmesi ve sermayeyi kendi ihtiyaçlarına uyum sağlamaya zorlaması, benim gerçek birçok merkezli dünya projesi olarak sunduğumdur ki, bu küreselleşmenin başka bir biçimidir. Bu bütünlük içinde ister bölge içi, ister bölgeler arasında olsun, karşılıklı bağımlılıkların değişik "*teknik*" formları tasarlanabilir. Bu sermaye "*piyasasında*" (sermayeyi verimli yatırımlara yönelmeye teşvik gibi), para sistemi alanında veya ticari anlaşmalar alanlarında olabilir. Bütün bu programlar gerek ulusal planda, gerekse de dünya örgütü düzeyinde, demokratikleşme özlemlerine güç katacaktır. Dolayısıyla ben bu aşamayı, dünya kapitalizminden dünya sosyalizmine uzun zamana yayılmış geçiş sürecinin bir aşaması olarak görüyorum.

(*)Samir Amin, Üçüncü Dünya Forumu Direktörü'dür. Yazar Dakar-Senegal'deki Birleşmiş Milletler Üniversitesi'nde hocalık yapıyor. "Kapitalizm, emperyalizm, küreselleşme" adlı değerlendirme Özgür Üniversite Forumu dergisinden alınmıştır.

Kürt-Ermeni ilişkilerinde yeni bir sürece doğru

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan yoldaşın Yaşar Kaya, Hasretyan ve Eşiryan ile yaptığı söyleşi

● *baştarafı 1. sayfada*

aydın sorumluluğunun gereğidir. Kaldı ki, çok önemli bir politik misyon içinde bulunuyorsunuz. İnceleme düzeyiniz fena değil. Epey bir birikimle birlikte, bu kadar yoğunlaşma gereğini duymanız doğrudur ve gereklidir de.

Günümüzde yüzyılların makus tarihi yeniliyor. Tarihi yenilenme var. Bu hem heyecan veriyor, hem ihtiyaç da gösteriyor. Uzak durmak, yaşamdan uzak durmaktır. Ulusal kurtuluş süreçlerinde işin acısını, yüzünü bilmeden, herkeste bir büyük bir ucuz kahramanlık yaşanıyor. Bu sonderece sakıncalı.

Dikkat çekmek istediğiniz şu hususları iyi anlıyorum. Çok sınırlı da olabilir ve hatta bugünkü gibi onlarca yıl zindan pratiğiniz de olmayabilir. Fakat her şey, ancak kendi döneminde anlam bulabilir. Yaşadığınız dönemlerde, kemalizme karşı söylenecek bir-iki söz, bugünün büyük bir eyleminden az önemli değildir. O zaman geçirilen birkaç haftalık zindan pratiği şimdiki birkaç yıldan az önemli değildir. Dönemin kulakları sağır eden, nefes aldırmayan özelliği dikkate alınırsa, ne yapılmak istenildiği, bunun anlamının ne olduğu daha iyi anlaşılabilir. Bu fazla takdir edilemiyor, çünkü her şey bugüne göre değerlendiriliyor. Bir Kürtlük için bir-iki şey söylemişsin, çok mu önemli! Şimdi herkes söylüyor, herkes teorisini yapıyor. Şu anda içimizde bile bizi beğenmeyenler çıkıyor. Daha nasıl iyi komutan olduğunu, gerçekleri nasıl daha iyi dile getirdiğini söylüyor. Fakat gaflet şurada; tarihini bilmeyenler, kesinlikle becerikli olamazlar. Bir şeyler başaramazlar. Söyledikleri demagojiden öteye gidemezler. Sözümona söyledikleri yöneticilik, komutanlığın da kesinlikle bir değeri yok. Çünkü onun temel özünden haberleri yok. Tarihini, onun gelişim diyalektiğini iyi bilmeyenler, zaten geleceğe de anlam veremezler, günümüzü de değerlendiremezler, hata üstüne hata yaparlar ve bu tipler en tehlikelisidir. Bir de, ne oldum deliliğini buna eklersek, bir sürü erken iktidar hastalığı...

Şimdi bütün bunlar, derin bir gafletle ancak izah edilebilir ve buna tabii ki fırsat vermemek gerekiyor. Herkes gerçeği tam olduğu gibi algılayabilmeli. Acılarıyla, üzüntüleriyle, mutluluğuyla, sevinciyle ne ise onu anlayabilmeli. Dürüst olmalı, terbiyeli olmalı ve bugün için yapabileceği bir katkı varsa, onu gerçekten layıkıyla gösterebilmeli. Şunu söylemek istiyorum: Biraz tarihten anlıyoruz. Hata yapmamaya çalışıyoruz. Günümüzü de büyük ölçüde devindiriyoruz, hareketlendiriyoruz. Bu temelde herkese hakkını vermek benim için esastır. Bu konuda bir adaletsizlik, bir abartılı yaklaşım içinde olduğumu sanmıyorum. Bu açıdan günümüz biraz da final sürecine benziyor. Bütün gelişmeler bizim bu 2000'li yıllara daha yürekli, daha inançlı ve daha başarılı yaklaşabileceğimizi gösteriyor.

Yıllarca her şey neredeyse bir yürek baskısı altında geçmiş. Bütün umutlar boşa gitmiş. Ne yapılmak istenilmişse, başa büyük bela olmuş. Bir olgunun, kendini çözüme doğru getirmesi heyecan vericidir. Bunu çok iyi anlatmak gerekir. Sizin gibiler bizim acıları biliyor, kaldı ki kendi halkının acısını da çok iyi biliyor.

Çoban da, profesör de ülke ve halksız olamaz

M. A. Hasretyan: Biliyoruz, fakat hakkından gelemiyoruz.

Abdullah Öcalan: Gün görmüş kişilerdensiniz. Birçok devrimleri gördünüz, bizzat ateşin içinde de yetiştiniz, büyüdünüz. Ermeni halkının soykırımını sizden daha iyi bilemeyiz. Herhalde onların acıları sende de, sizin yürekte de vardır. Bizim halkın üzerine en değerli kitapları da yazanlardansınız. Sizin sanırım bugünleri biraz daha derin görme ihtiyacınız olabilir. Bu konuda, sonuna kadar üzerimize düşeni göstererek size katkıda bulunmaya hazırız. Yeniliği görmek gerekiyor. Klasik ölçülerle yaklaşmak, bugünü tam anlamada yetersiz olabilir. Bunun için bu geziniz önemli. Sizlerle buluşmamızı olcukça önemli ve anlamlı buluyorum. Tarihi incelemeler değerlidir. Ama yüzyüze buluşmalar daha değerlidir.

Tahmin ediyorum sen de Eşiryanlardansın. Eşiryan Ermenilerdir değil mi?

Eşiryan: Başkanım eşiri...

Abdullah Öcalan: Ermeniler sanırım Eşiryan diyor. Siz de orada büyüdünüz diye söylüyorum. Eşiryan, siz de tarihi konular üzerinde duruyorsunuz değil mi? Uğraşınız bu muydu?

Eşiryan: Doğrudur Başkanım. 1961'den 1988 yılına kadar Güney Kürdistan'da Kürt ve Kürdistan tarihiyle uğraştım.

Abdullah Öcalan: Doktoralığınız mı var dediniz?

Eşiryan: Doğrudur Başkanım, 1988'den bu yana da arkadaşlar arasındayım.

Abdullah Öcalan: Yani politikacı oldunuz?

Eşiryan: Evet politika işleri.

Abdullah Öcalan: Bizim işimizin işçisi oldunuz demek.

Eşiryan: Evet Başkanım. Ülke için ülke dışına çıktım.

Abdullah Öcalan: Tabii yerinde bir iş. Bugün sen profesörsün, bilmem biri çobandır; ülke ikisine de gerekli. Çoban buna ne kadar ihtiyaç duyarsa, sizin de buna ihtiyacınız var. Profesörlük ülkesiz, halksız olmaz.

Eşiryan: Halkımız eğer bağımsız değilse, kan döküyorsa, başkalarına hizmet ediyorsa, profesörün de evinde oturması doğru ve kabul edilebilir bir şey değildir.

Abdullah Öcalan: Bu en büyük ayıptır.

Eşiryan: Evet en büyük ayıp buradadır.

Abdullah Öcalan: Ancak sizin birçok açıdan öncülük etmeniz önemli. Sizler profesörsünüz. Tamam, belki fiziki durumunuz imkan vermez, ama elinizden geldiğince yapacaksınız. Kaldı ki, bu iş insanı yüceleştirir ve yeniler. Bunun için sizin de bir heyecanınız var. İster Güney Kürdistan, ister Kuzey Kürdistan olsun, -zaten şimdi birleşmiş durumda. Doktoralığınız varsa çok iyi. Bunu da devam ettirebilirsiniz. 1990'dan bu yana özellikle neden Güney bu duruma geldi? Bunun üzerinde durmasanız büyük bir yetmezlik olur. Güney devrimi sonrası kendilerini faşizme yakınlaştırdılar ve onlarla bir oldular. Ama büyük, ağır bir savaş var orada. Bir devrim içinde, yeni bir devlet kurduk. Güney'de yeni bir devrimin adımları henüz atılıyor. Bunun üzerinde de durulabilir. Eski tezatlara göre birkaç sorunuza cevap verebileceğiz. Eski aydınlarımız, yurtseverlerimiz ne isterlerse emirlerine hazırız. Yeter ki siz isteyin.

Bu girişten sonra isterseniz sorulara başlayalım. Hasretyan, isterseniz sizinle başlayalım.

Savaş otuz yıl da uzayabilir

Hasretyan: Ağustos 1984 yılından sonraki dönem bir yeni dönem, yeni bir aşama sayılabilir mi?

Abdullah Öcalan: Şüphesiz sorduğunuz soru, 15 Ağustos Atılımı'nı her yönüyle değerlendirmeyi gerektiriyor. Sizi de sanırım yakından ilgilendiriyor. Biz bu dönem savaşımının 14. yılını da dolduruyoruz. Büyük ihtimalle 15. yılına da büyük bir savaş hızıyla gireceğiz. 15. yıl da belki de en kapsamlı ve sıcak bir yıl olarak geçebilir. Tabii savaş 30 yıla kadar da uzayabilir, belki yakın bir dönemde sona da erebilir. Kesin bir şey demiyorum. Ama olup bitene, yani bu 14 yıla baktığımızda, söylenecek çok şey var. Tarihçiler, aydınlar, siyasetçiler bu dönem karşısında fazlasıyla suskunlar. Bunun bazı önemli nedenleri var. Hiçbirisi, buna hazırlıklı değildi. Sanki gökten bir taş düştü, sarstı, bir zelzeleye yol açtı gibi bir şey. Halk da hazır değildi. Açık söylemeliyim ki, bu adımın sonunun böyle gelişeceğini ben de kestiremezdim. Tabii bana göre devrimci anlayış, devrimci planlarımıza göre çok daha tertipli, az hata yaparak da gelişebilirdi. Özellikle bu 14 yılın çabasını kendi açımdan bu kadar sergiledikten sonra, sonucun çok daha büyük olması gerektiğini her zaman söylerim. Kürt kişiliğinden kaynaklanan beklemediğim çok ciddi yetersizlikler ortaya çıktı.

Şüphesiz bazı güçlü yanlar da ortaya çıkmıştır, fakat askeri sanat olarak, onun da ön koşulu olarak hangi siyasi temelde verildiğini derinliğine özümseyerek, bu savaşı biz istediğimiz gibi yürütemedik. Aslında bunun dev gibi imkanlarını hep hazır tuttum. İlk adımın atılmasından, ilk kurşunun patlatılmasından tutalım, şu ana kadar yürütülen hazırlık çok kapsamlı. Bunu belki siz de görüyorsunuz. Bel-

ki hiçbir dünya ulusal kurtuluş savaşımında olmayacak kadar, hazırlıklarını bizzat büyük bir dirayetle gerçekleştirdim. Sanmıyorum tarihte başka bir misali olsun. Özellikle bu hareketin, bu hamlenin sürekliliği, sürekli yükseltilmesi açısından olumlu oldu. Fakat içi biraz doldurulsaydı, gerekenler militan düzeyde, komuta düzeyinde değerlendirilseydi, tarih bambaşka gelişebilirdi. Ama buna rağmen bu adım, esasta rolünü oynamıştır. Kuşkusuz bir tarih yaratılmıştır. Gerek klasik, ilkçağlardan tutalım ortaçağa, yakınçağa kadar olsun, gerek çağdaş-güncel Kürt hareketleri açısından olsun, kendine özgü en kapsamlı ve en ilk olma özelliğini gösteren bir harekettir, bir dönemdir. Bu adım, bu dönem daha şimdiden bütün Kürdistan'ı sarmıştır. Bütün parçaları ve tüm diasporadaki Kürtleri de sarmıştır.

Elbette ilk kazanımları hemen belirtmek gerekir. Bir; Kürt sorunu, bu adımla uluslararasılaşmıştır. İki; Kürt sorunu kemalistler tarafından bile artık itiraf edilecek bir noktaya getirilmiştir. Üç; Kürtlerin kendileri kapsamlı bir biçimde kendi en temel sorunları ile tanıştırılmıştır. Dört; bütün Kürt isyanlarının başına gelen, kısa sürede yenilme ve ardından çok daha kötü yıkılma, büyük bir umutsuzluk, inançsızlık içerisine girmenin kader olarak dayatılmasına son verilmiştir. Bu dönem yenilmez bir karakterde gerçekleştirilmiştir. Nitekim çok isyan olmuştur, ama isyanların hemen hepsi yenilmiştir ve yenildikten sonra da bir enkaz ortaya çıkarmışlardır. Bu da Kürtlerin enkaz altlarında daha boğulmalarına, nefessiz kalmalarına yol açmıştır. Ben biraz bunların bilinciyle bu süreci yönlendirmeye, yönetmeye çalıştım. Enkaz olmamak. Elbette bunun içinde, yenilmemek, tam tersine yenginin, başarının müthiş tarzını, tekniğini ortaya çıkarmak da vardır. Bütün isyanların başına gelen talihsizliği bunun da başına getirmemek için olağanüstü ve biraz da bana özgü, kendimle ilgili bir tarzla yönetmeye çalıştım.

Ben varoldukça asla yenilgi olmayacak

Şimdi benim karşımda Türkiye Cumhurbaşkanı Demirel var. Biliyorsunuz, bu savaş "*28. isyan*" olarak değerlendirdi. Demirel başa geldiğinde, "*hepsini yenmişiz*" dedi. Önce başbakan, sonra cumhurbaşkanı Türkiye içinde de büyük ihanetlerle, komplolarla bu yeni döneme başladı. Ve bize karşı, faşist-komplocu, hiçbir hukuk ve insani gerekçeyi gözönüne getirmeden, en kirli savaşlarından birisinin sorumluluğunu üstlenerek gelen Demirel, bu isyanın da sonunu getirme amacıyla geldi. Bu demektir ki, bütün Türkiye egemenleri bu anlayış temelinde üzerimize çekilmeye çalışıldı. Gerçekten hâlâ yenilme durumu yok. Kendilerini kandırdılar. Bu son süreçlerde sanki Mustafa Kemal İzmir'de söylev veriyormuş gibi "*Hakkari'de kitleyi bastırdık*" diyor. Mustafa Kemal birinci Türk ulusal kurtuluş savaşı için bunu söylerken, Demirel de "*doğuda da biz ikinci büyük ulusal kurtuluşu sağladık*" diyor. Kendilerine göre bir senaryo oluşturmuşlar onu seslendirmeye çalışıyorlar. Elbette onlar eski Kürde, eski isyanlara bakarak hep kendilerini kandırdılar.

Bütün söylemleri, bütün senaryoları eski Kürt klasiğine göredir: "*Kürt başkaldırır biz ezeriz. Gerisini de istediğimiz gibi tamamlarız.*" Şimdi aynı durumu bizim başımıza da getirmek istediler. Tabii burada benim şahsi çalışmalarımın bir farkı vardır. İğne ucu kadar da olsa şansları değerlendirme tarzının büyük rolü sözkonusudur. Bu iş tamamen Kürt gerçeğinin derin ve bilimsel çözümlenmesiyle yürütülmektedir. Bunu kendileri kestiremiyor ve hâlâ çözebilmiş değiller.

Bu işin sırrı ne, nasıl yürütülmektedir? Bunu açıklamaya çalışıyorum: Her zaman kendime söylediğim bir söz var, yaşamım süresince yenilginin asla olmayacağına dair eminim. Bu iki kere iki dört eder gibi bir şey. Bu konuda hem büyük tecrübelerim var, hem de inanılmaz ölçüde kendimi koşullarla yürütmekteyim. Yaptığım işte, binde bir gerileme imkanına bile geçit vermeme biçiminde kendimi örgütlemiş, kendimi gerçekleştirmiş bulunmaktayım.

Yine bu çerçevede döneme bakacak olursak, şüphesiz birçok ulusal kurtuluş hareketi için, bir zafer için belki bu kadar çaba yeterliydi, ama Kürt sorununun kendine özgü yönleri nedeniyle yetmediği açık. Hâlâ bastırılma tehlikesi sözkonusu. Özellikle benim etrafımda geliştirilen komplolar, suikastler, boşa çıkarmalar çok yaygın. Bu konuda tehlike olabilir. Tehlike derken tümüyle yenilir, boşa gider demiyorum. Tereddüt uyandırıyor. Tabii Kürtler her an kendilerini mahfedebilecek özelliklere de sahiptirler. Açık belirtmeliyim ki, Kürtlerin hâlâ dirayetli, ne yaptığını bilen, güçlü simaları oluşmuş değil. Hepsine şu sözleri söylüyorum: "*Yeter ki bir halkın geleceği için bir hizmet olsun. Sadece siz birlik için bana emir verin, yerine getireyim.*" Bunu bile yapmıyorlar. "*Sayın Barzani*" diyorum, "*sen Kürtler için benden hayırlı bir talepte bulun, ben senin emrindeyim.*" İşte Kuzey Kürdistan'lı güçlere, şahsiyetlere söylüyorum: "*Sizin birlik için bir modeliniz varsa ben size boş kağıt imzalayayım. İçini siz doldurun, ama yeter ki birlik birliği hedeflesin ve ihanete götürmesin.*" Yine ses yok. Elbette burada acı bir gerçek olarak Kürt olayındaki önderlik çok tehlikeli bir konumda. Kendini yabancı iradeye çoktan, direk veya dolaylı bağlamış. Tehlike büyük, onun için kesin konuşmak mümkün değil. Kendi içimizde de bunun örnekleri çok. Her an şahsi bir meseleden dolayı, hatta kafası bozulduğu için ikinci gün soluğu düşmanda alıyor. İşte, Kürt karakterinde bunlar var.

Şimdi bütün bunların önlenmesi için oldukça yoğun çabalar sözkonusu. Bu hamle süreci herhalde Kürt tarihinde, hatta devrimler tarihinde, Ortadoğu'da etkileri giderek büyüyen çok önemli bir gelişmeye adaydır. Biz bölge için, uluslararası alan için etkisinin ne olduğuna fazla değinmeye gerek duymuyoruz. Ama yalnız Kürtler için söylersek, zaten halkın da şu andaki coşkusu gözönüne getirildiğinde umudu da, başarı hırsı da en yüksek olan dönemdedir. Halk, hatta sıradan savaşanlar benden daha fazla başarıya kendilerini inandırmış durumdadır. Ben gerçekten hiçbirisi kadar heyecanlı değilim. Başarıyı da kolay görmüyorum, ama herkes "*ha bugün, ha yarın zafer günüdür*" diyor. Böyle inanmışlar. Bu nedensiz de değil.

İlk defa bu kapsamda bir gelişmenin gerçekleşmesi, adeta dalga dalga, tarihte eşi görülmemiş bütün bu operasyonların sonuçsuz bırakılması, bu inancı sürekli geliştiriyor. Tabii işin en önemli yanı bunu bilmeleridir. Bunu bilerek sorumluluklarını yerine getirselerdi daha iyi olurdu. Zaten tehlike burada. Biraz da bunun bütün yükü hâlâ bana yığılmış durumda. Ama buna rağmen, şahsımla da bu süre devam ederse, kesin başarıya inanıyorum. Tabii, inancım başlangıçta haklılıktaydı, doğruluktaydı, ama şimdi bizzat pratiğin kendisi de başarılı olunabileceğini gösteriyor.

Kısaca yakın dönem katliamları var. Diğer örneklere fazla değinmeye gerek duymuyorum. Helenler, Anadolu'nun en eski halklarındandı. Bir-iki isyan da etmediler, tasfiye oldular. Asuriler-Süryanilerin isyan bile diyemeyeceğimiz bazı böyle kıpırtıları olduğunda, onlar da tasfiye edildiler.

En bilinçlileri Ermenilerdi. Ermeni ulusal hareketi 19. yüzyıl sonlarında geliştirilmeye çalışıldığında, 1915'te katliamla adeta tarih sahnesinden yok edildiler. Anadolu, eski büyük Ermeni halkının yaşadığı yerler açısından söylüyorum. Aslında Kürtler de en kötü biçimde böyle bir katliam süreciyle karşı karşıyaydılar. Kürtler üzerindeki katliam, aslında Ermeniler, Yahudiler üzerindeki katliamdan daha az tehlikeli değildir. Hatta daha acılı, daha soysuz, daha çürütücü biçimdedir.

Ermeniler neden hızlı katledildiler? Çünkü Ermeni bilinci, "*ya özgür olmak, ya olmamak*" ikilemi biçimindedir. Kürtlere dayatılan şudur: "*Seni ezer yenerim, ama seni iyi Türkleştiririm de.*" Ermenilerin, Türkleştirilmesi kolay değil. Bunda dini etkenler de var. Kendilerini daha derli-toplu örgütlediklerini de biliyoruz, ama Kürtlerin üzerindeki asimilasyon -ki buna ortak din ve kültür yakınlığını da ilave edersek, coğrafya olarak da içiçelik geliştirilmiş ve çok derin bir Kürt işbirlikçiliği tarihten beri süregeliyor- dolayısıyla fiziki imha yerine Türkler Kürtlerin ruhi-kültürel yutulmasını daha uygun buldular. Şimdi fiziki imha da var, ama daha kötüsü ruhi-kültürel imha... Tabii Kürtlerin ayrı bir sosyal, siyasal varlığına tahammül etmek şurada kalsın, onu daha da yuttular. Tüm yeni dönem Kürt sosyalleşmesi, siyasallaşması yüzde yüz Türk egemen ulusu ve sınıfının içinde erime biçimindedir.

Küçük amaçlı Kürdün her işi bozma hastalığı önlenmiştir

Türk egemenliğinden daha fazla, yani bir yerde "*kraldan daha fazla kralcı*" bir Kürt işbirliği sözkonusudur. Asimilasyondan geçerler, ezici bir biçimde hâlâ kendilerini en iyi Türk sayarlar. Gerisi de bir çoban halk durumundaydı. Gerçekten Kürtlük diyebileceğimiz kesim, düşünceden hatta midesinden kesilmiş, çoban bir Kürt... Şimdi bu Kürdün devrim yapması imkansızdır. Bu Kürt zozanlara, dağların kovuklarına sıkıştırılmış, dörtbin yıl öncesini, ilkel-komünal toplumun kurallarıyla yaşıyor. Bu Kürtleri de dağda hayvancılık yapsın, Türk ekonomisine katkıda bulunsunlar diye bırakmışlardır. "*Faydalı olur, işte ormanlarda orman ürünleri ne ise, dağlarda da onların da bazı ürünleri olur, zor işleri yaparlar, bol bol sığır beslerler, biraz tarımcılık yaparlar. Türk kapitalizmi için de bunlar faydalıdır*" mantığıyla Kürtler çoban bırakıldı. Diğerleri de eritildi. Şimdi bizim hareket bunları değerlendirerek ortaya çıkan bir harekettir. Bu anlamda, istisnaidir, mucizevidir. Beklenmedik bir olay. Çünkü böylesine ulusal-toplumsal koşullarda, aslında doğalında bir hareketin oluşmaması gerekirdi. Benim misyonumu anlamak açısından bu çok önemli. Böyle bir Kürde bakarak kimse hareket düzenleyemez. Ermeni hareketi oldu, ama Ermeniler kapital bakımından çok ileriydiler. Bilinç yönü ile çok gelişkindiler.

Hasretyan: Fakat onlar da korumadılar.

Abdullah Öcalan: Başına bela oldu diyelim. Erken bilinçlenme, erken isyan Ermeniyi mahfetti. Fakat Kürt olayında bilincin kırıntısı da yok. Varolan hızlı asimilasyonla eritiliyor ve birkaç tanesi çıkıyorsa kellesini kesiyorlar. Yani binde bir ihtimal yok. Peki diyeceksiniz bu nasıl oldu? Ben 15 Ağustos öncesini daha önemli buluyorum. Ankara'daki çıkış, Diyarbakır'dan çıkış, Kürdistan'ı dolaşma. Her birisi benim için, başlı başına bir tarih. Ama 15 Ağustos Atılımı resmi bir savaş ilanı olduğu için bu anlamda doğru da olabilir. Fakat benim açımdan, önceleri çok daha önemli ve zordur. Ama gerçekten şu anda bir savaş sözkonusu. Tarihte belki ilk defa en kapsamlı, aşiret temeline dayanmayan, uzun süreli, isyan niteliğini aşan, başarılı diyebileceğimiz bir taktik temelde yürütülen ideolojik ve siyasi olarak da sonderece zor da olsa, bir çizgiye sahip, yani bilinci, ideolojisi olan bir hareketin varlığı sözkonusudur. Ayrıca bu hareket inanılmaz bir biçimde kendini kitlesselleştirdi. Bütün Kürdistan parçalarını manevi, ruhi bütünlüğe kavuşturdu. O çok bölünüp-parçalanan Kürdistan gerçeği aşıldı. Muazzam bireyci, küçük amaçlı Kürdün, her işi bozma hastalığını önledi. En azından bizim içimizde bu gerçekleştirildi. Şimdi bu bütün Kürdistan çapında gerçekleştiriliyor.

Çok güçlü olan ihanet sınırlandırıldı. Kürt hareketi tarih boyunca esas darbeyi hainlerinden yemiştir. Biz bunu önemli oranda sınırlandırdık. Kürt olayında çok dengesiz bir durum var. Türk egemenleri, kendi tarihlerinin en güçlü müteffikleriyle üzerimize geldiler. Bu 15 Ağustos Atılımı açısından geçirdiğimiz süreç, en talihsiz bir dönemdi. Bunlar önemlidir, ileride daha iyi değerlendireceğiz. Örneğin Almanya, çok acımasız bir biçimde destekledi. Hâlâ her devlet Türklerden istediği payı alma temelinde, 15 Ağustos Atılımı'na karşı Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasını sonuna kadar destekliyor.

Türkiye Cumhuriyeti dış politikasının temeli şu: Bu isyanı veya bu savaşı yenmek için, Türkiye'yi tümüyle peşkeş çekmiştir. İnanılmaz ölçüde, ekonomisinden tutalım kültürüne kadar, denizlerinden tutalım dağlarına kadar, madenlerinden tutalım stratejik önemine kadar, bir tek bu isyanın desteklenmemesi, tecrit edilmesi, olursa da karşı durulması için peşkeş çekilmedik değer bırakmadılar. "*En çok karşı çıkana, en çok imkan sunarım.*" Bu çok acımasız bir politika. Diğer Kürt hareketleri ilgi bile göstermediler. Hatta uzun süre kuşkuyla baktılar. "*Ha bugün ha yarın yeniliyorlar, taş çatlasa üç aylık ömürleri vardır*" diyorlardı. Hep böyle yaptılar. Hatta içimizdekiler, "*evet, canımızı veririz, ama fazla inancımız yok. Ha bugün gitti, ha yarın.*" Böyle bir psikolojiyle bu savaşa katıldılar. Şimdi sonuçta hepsi boşa çıktı. İçimizdeki inançsızlar, hainler bütün dünya devletlerinin çıkar politikaları, bu geldiğimiz günlerde büyük oranda darbe yemiştir, aşılmıştır. En zor süreç geride bırakılmıştır. Tersine gelişmeler vardır.

Şu anda Türkiye kuşatma altına alınmıştır. İhanet kuşatma altına alınmıştır. İnançsızlık, küçük amaçlı yaşama, kuşatma altına alınmıştır. Halkta birlik ileri düzeyde ortaya çıkıyor. Bunu Amerika'ya kadar dayandırabiliriz. Çünkü politikasını gözden geçirmeye hazırlanıyor. Ortadoğu ülkeleri, klasik sömürgeci devletler politikalarını gözden geçiriyorlar. Araplarda, Farslarda, hatta Türklerde, kemalist Türklerde bile bu gözden geçirme işi var. Bütün bunları birleştirdiğimizde, 15 Ağustos Atılımı'nın sadece tarihi önemde değil, Kürtler için en önemli bir ilk olduğu, fakat çözüm şansları en yüksek olan bir hareket olduğu, büyük bir sosyal-kültürel değeri olduğu, artık iliklerine kadar özümsenmiştir.

Büyük bir diplomatik ilki de gerçekleştirdiğini belirtmemiz gerekiyor. Bütün bunları böyle alt alta sıraladığımızda herhalde Kürtlerin kendilerini bulmasında, uluslararası kamuoyuyla tanışmasında, hatta kendi kendilerini kendi düşmanlarıyla tartıştırmalarında ilktir. Hatta kendilerini kendilerine kabul ettirmede bir ilktir. Belki çok zor ve inanılmaz gibi gözüküyor, ama bir kere hep söylediğim gibi olmuştur. Dost da, düşman da, hatta bizim partililerimiz de bu "*bir kere oldu*" meselesini doğru kavramak durumundadırlar. Kavramazlarsa ne olur? İyi tarihçi, iyi aydın, iyi önder, iyi savaşçı olamazsınız. Suç bende mi? Bu işi buraya kadar geliştirdikten sonra, "*neden böyle oldu?*" diye bende kusur mu bulacaksınız! Olmuştur, iyi olmuştur derim. Düşman zorlanıyor, zorlansın. Çünkü o düşmandır, çok haksızdır. Hiçbir biçimde savunulamayacak kadar bir düşmanlık yürütmektedir. Zorlansın, gebersin. Kürt halkı zorlanıyor, zorlansın çünkü en soylu vatan davasına, özgürlük davasına bu kadar yabancılık olmaz. Dostlarımız da vicdanlı olsunlar. Burada ne de olsa bir halk var. İnsanlıkla ilişkiler sözkonusu ise bunun tanınması gerekir ve bütün bunlar da bizim haklı olduğumuzu, düşman tarafından bile kabul edilmesi gerektiğini ortaya koyuyor. Ama daha iddialı olanlar varsa, ileri dostlar varsa, onların çok daha yüksek ilgiyle eğilmeleri gerekir. Militanların bu savaşa çok daha özlü katılmaları gerekiyor. Çünkü bir kere tarih yaratılıyor. Bunsuz yaşam olmaz. Dolayısıyla bu büyük şimdiye kadar ondört yıllık diyebileceğimiz savaş süreci ağır soru işaretleri ile yürütülmektedir. Ama cevaplar çok yetkin. Çok ciddi bir talihsizlik, anormallik olmazsa, başarıya en yakın bir Kürt olayı, bir Kürt direnmesidir ve Kürt şahsında da bir Ortadoğu devrimidir. Hatta genelde devrim süreçlerinin büyük darbe yemiş olmaları açısından da günümüzün en iddialı uluslararası devrimidir.

Ermeni katliamında parmağı olan Kürt hainleri en fazla Kürtleri katlediyorlar

Hasretyan: Sayın Başkanım Beyrut'ta gerçekleşen konferans hakkında nasıl düşünüyorsunuz? Bu konferans Kürt ve Ermeni ilişkilerinin gelişmesi için yardım edebilir mi?

Abdullah Öcalan: Kürt-Ermeni ilişkilerinin hem tarih içinde ve çok talihsiz bir dönemde de olsa günümüzde, bir kez daha değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Derin bir tarihçi hemen şunu tespit eder: Hem tarihi uzun süre açısından, hem de kaderlerin ortaklığı açısından belki de en içiçe yaşayan halklar Kürtler ve Ermenilerdir.

Küçük bir hatıramı dile getirerek, sanırım anlatıma daha iyi hizmet etmiş olurum. Ben küçükken, babamın bazı işleri için sürekli gittiği eski bir Ermeni köyü vardı. Köy tabii katliamla birlikte Türkleşmişti, ama bazı Ermeni kalıntıları vardı. Babamın gittiği evler, bu eski Ermeni kalıntılarının evleriydi. Kilim dokurlardı. Kendisi de kilim yapmak için yünü oraya götürürdü. Yani bizim evin kilimlerini Ermeniler yapardı. Hâlâ dikkatimi çekiyor. Yine ilk defa dükkan olayıyla ben orada tanıştım. Gidip onların dükkanında eşya alırdım. Bu, Ermenilerin sanatta da, ticarette de ileri olduklarını gösterir. Babam da iyi bir müslümandı, beş vakit namazını hiçbir zaman eksik etmezdi, ama birgün bile, "*Ermeniler hristiyandır, oğlum onlardan uzak dur*" demedi. Tam tersine, en ufacık din farkı gözetmeksizin onların en iyi dostuydu. Benim dikkatimi çekiyordu. Neden bunun iyi bir müslüman dostu yok da, bir hristiyan Ermeni dostu var? Sanıyorum bu şunu gösteriyor: Eskiden iyi bir dostluk varmış, din ve milliyet farkı bunda kesinlikle olumsuz bir rol oynayamamış. Şimdi herhalde bu biraz tarihi de aydınlatıyor.

Talihsizlik tarihte nasıl başladı?

Gerçekten bu kapitalizm ve tabii bunun daha emperyalist aşaması, Ortadoğu'nun sömürgeleştirilmesinde böyle kilit ilişkilere ihtiyaç gösterirler. Bir de Ortadoğu üzerinde İngilizlerin böl-yönet politikaları vardır. Daha sonra Fransızlar da, Almanlar da buna eklenmiştir. Günümüzde de Amerikası var, kısmen Rusyası, tüm bu güçlerin el atmaları sözkonusu. Bütün bunların yanısıra bir de sermaye yönelince milliyetçilik geliştirildi. Türklerde milliyetçilik, şoven ve giderek faşist karakterdeydi.

Balkanlar'daki halkların Avrupa'ya yakınlıkları nedeniyle milliyetçilik erkenden Grekleri, Bulgarları, Sırpları, Romenleri kurtuluşa götürebilirdi. Ama coğrafi uzaklık, islam ülkeleriyle kuşatılmışlık ve bir de çok kritik bir yerde Ermenilerin, Kürt ve Ruslar arasında bulunması ve buna bir de Birinci Dünya Savaşı'nın çok talihsiz bir konumu arzetmesi, en temelde de erken bir Ermeni milliyetçiliği ve daha çok kendilerine hiç de ciddi destek sunamayacak Batılı

devletlerle ilişkileri, erken bir isyana yol açtı. Erken isyanın Anadolu'da olması Türklerin, Türk milliyetçilerinin şiddetli bir korkusuna yol açtı. Şiddetli bir korku, katliam kararına, jenoside götürdü. Bu büyük bir talihisizlik.

Tabii Ermeniler milliyetçilikleri nedeniyle bir hatayı daha yaptılar. Ortadoğu'da özellikle Kürtlerle paylaştıkları coğrafyada olmazsa olmaz mayetinde, bu kader birliğini mutlaka yeni koşullarda da sürdürmeleri gerekirdi. Bunu yapmadılar. Onlardaki dar milliyetçilik, onların tek başına daha çok da Batılı devletlere güvenerek sivrilmelerine yol açtı. Bunda bir de Sultan Abdulhamit'in Kürtleri çok ustaca kazanma politikasını gözönünde bulundurursak, Hamidiye Okulları ile Kürtleri İstanbul'a çekti. Esasta da bunu Ermeni isyanına, Ermeni milli hareketine karşı yaptı. Biraz islamist, biraz da Kürt aşiretçiliğini birleştirerek o bildiğimiz iğrenç politikayı başarıyla uyguluyor. Kürt egemen sınıflarının, ağa, bey, aşiret reislerinin, şeyhlerin desteğiyle tümünü demiyorum, ama kesinlikle burada Kürt halkına suçu bulaştırmak hatadır. Kürt halkının kendisi de bunlar tarafından acımasızca ezilecektir. Hatta tarih sanırım şunu da iyi tespit ediyor: Hamidiye Alayları'nın teşkilinde iki amaç gözetilmiştir: Birinci amaç; gerçekten Ermeni soykırımına Kürt egemen işbirlikçilerini alet etmek. Bu başarılmıştır, ama ikinci önemli amaç Ermenilerinkinden daha önemlidir: Çağdaş Kürt ulusal uyanışını Hamidiye Alayları temelinde boşa çıkarmak. En son Güney Kürdistan'daki işbirlikçiliğe bakıldığında, şu anda yetmiş bine yakın koruyucusu olduğu görülecektir. Şimdi bunların hepsi tıpkı Hamidiye politikalarının güncel biçimleridir. Hamidiye Alayları esasta modern Kürt ulusal kurtuluşçuluğunun bastırılma yöntemidir.

Ermeniler burada büyük bir yanlışlık yapıyorlar. İşte "*Kürtler bizi katletti*" biçiminde. Hayır! Bu oluşturulan işbirlikçilik, günümüze kadar da devam ediyor. Esasta Ermenilerden daha fazla Kürtleri, en tehlikeli bir soykırımın içine itmiştir. Bunu böyle takdir etmek gerekir. Siz tarihçilerin mutlaka bu konuda önemli bir yapıtı, eseri ortaya çıkarmanız lazım. Bu mutlaka düzeltilmesi gereken bir yanlıştır. Yani "*Kürtler de bizi katlettiler*" denilen Kürtler, esasta Kürt halkını katletmişler. Ben bunu savaşta görüyorum. Şu anda bu Kürtler olmasaydı biz zafer sağlardık.

Hasretyan: Bu yolda çalışıyoruz.

Abdullah Öcalan: En büyük Kürt hainleri şu anda Ermenilerden daha fazla Kürtleri katlediyorlar. Dolayısıyla bir Ermeniler kendilerinin talihsizliğini, iki, dar milliyetçilikten kaynaklanan en erken uyanış, erken hareketlenmelerini ve bir de Kürtlerle sağlıklı kuramadıkları, başaramadıkları ittifakları veya ittifaksızlıkları nedeniyle maalesef belki de en büyük katliamı ilk yaşayan halklardan birisidir. Ardından Kürtler aynı süreci yaşıyor. Bu hâlâ devam ediyor. Bu çerçevede son Beyrut'ta yapılan konferansa baktığımızda, zayıf bir umut da olsa, tarihin hatalarını tekrarlamamak, tarihte yapılamayanı şimdi yapmak! Bu nokta çok önemlidir. Bana göre Ermenilerin hâlâ kendilerini fazla beğenmişlikleri var. Doğru, biz Kürtler çobanız, siyasette de

"Bu coğrafyaya Ermenistan denmesine karşı değilim, Asuristan denilmesine, hatta Türkiye denilmesine de karşı değilim. O ne kadar Türkiye diyorsa, ben de Kürdistan diyeyim. Ermeni de Ermenistan desin. Bu kavramları artık kabul etmemiz gerekir. Kabul etmezsek korkunç cinayetleri, katliamları nasıl önleyeceğiz? Olanları nasıl izah edeceğiz?"

toyuz diyelim. Ama benim dediklerime dikkat etmeleri lazım. Hiç olmazsa beni iyi tanımaları gerekiyor. Onların bütün hareketlerini üç cümleyle izah edebilirim. Ermeni partilerinin çoğuyla da ilişkim oldu. Fakat çok gizledikleri bir iç dünyaları var. Sır gibi saklıyorlar. O tarihte fazla bir şey yoktur. O tarihi açsınlar, çözsünler, hatalarını bir tarafa atsınlar. Doğrularını da, kimlerle nasıl birleştireceklerini, akıllıca tartışsınlar.

Sanırım Beyrut Konferansı'nda bu biraz açığa çıktı. Korkmalarına ve Kürtleri fazla suçlamalarına da gerek yok. Kendilerini çok gizlemelerine de gerek yok. Büyük bir açık yüreklilikle yakın tarihi tartışmaya sokalım. Gerçekleştirilemeyen dostane, kardeşçe, "*aynı coğrafyayı neden paylaşamadık*" sorusuna yanıt kadar, "*nasıl paylaşabiliriz?*" sorusuna da doğru yanıt versinler. Bir dost bana sordu; ismini de söylemekte zarar görmüyorum, değerli Ozan Aram'dı. Dediler ki, "*Ermeniler hâlâ sınır peşinde. Bu sınır konusunda siz ne diyorsunuz?*" İşte gösterdim. Ben dedim ki, ben ne kadar yer dolaştım, aşağı-yukarı üç-beş Kürt köyünün olduğu yerde, birkaç Ermeni köyü var. Evet, şimdi elimi gösterdim ve dedim ki: "*Bu elimi buradan kessek, burası Ermenistan, burası Kürdistan. Ne olur? Yani el ikimize de yaramaz. Parçalarsak, bu taraf zaten çürür gider. Bu taraf da acılar içinde kalır.*" Gerçek de budur. El parçalanmıştır, bu tarafı Ermeni saysak çürüdü, yok oldu. Bu taraf da acılar içinde değil mi? Yani Kürtler acı içinde değil mi? Bunu böyle anlamanın gereği yok. Ben ulusal kimliği inkar etmiyorum. Tam tersine bu kimliklerle sorunumuz yok, hepsi bir parçadır.

Faşizm halklara giydirilen deli gömlektir

Ben monolitiklikten, yani her şeyi bir renk yapmadan nefret ediyorum. Bu doğaya da aykırı. Gördüğünüz gibi burada her çiçek bir renktedir. Bir sürü de ton farkı var. Bu doğanın kendisidir. Değişim, değişiklik doğanın diyalektiğinin vazgeçilmez bir gereğidir. Diğeri faşistliktir. Faşizm aslında doğaya aykırılıktır. "*Ben illahi tek renk yaratacağım. Ben tek soy yaratacağım. Tek dil yaratacağım. Tek kültür yaratacağım*" bu faşizmdir ve bunun sonu yoktur. Dolayısıyla, doğal dünya görüşümüz, her rengin, insan topluluğunun uygulanışında da her toplumun, her kültürün kendini yaşaması ve bu zenginliğini diğerleriyle paylaşmasıdır. Her zaman tarih böyle olmuştur.

Faşizm, kemalizm biraz tarihi çarpıttı. Bu anlamda faşizm aslında büyük tarihi çarpıtmadır. Kemalizm bütün halkların tarihinin çarpıtılmasıdır. Anadolu uygularlıklarının çarpıtılmasıdır. Ve şu anda Türkiye sorununun özü de, kemalizmin tek renk, tek ulus, tek dil, tek kültür bilmem "*tek*", "*tek*", "*tek*" saplantısındaki çağla tezat teşkil eden anlamsız ısrarıdır. Bunun sonu yok. Hepimize zırh gibi bir deli gömleği giydirilmiş, "*yaşa*" diyor. Ben de aşağı-yukarı 40 yıldır, kendini tanıyan bir insan olarak yaşamak istiyorum. Tam kendime bir deli gömleği giydirilmiş gibi hissediyorum. Hâlâ sımsıkı bir zırh gibi, gerçekten her tarafım sarılmış. Benim yaptığım hareket, bu deli gömleğini yırtmak, bu zırhı parçalamak. Çünkü nefes aldırmıyor. Bir dili konuşamıyoruz, sosyal yaşayamıyoruz, tarihe uzanamıyoruz. Burada tarih yok. Gelecek umut edilemiyor. Çünkü gelecek karartılmış. Gelecek diye bir şey yok. Her şey deli gömleğin içindedir.

Şimdi görüşümü böyle özetledikten sonra, bu eski milliyetçilikleri artık yavaş yavaş bırakmak gerekiyor. Yurtseverliğe, ulusal kimliğe sonuna kadar tutkunum. Hatta bu anlamda, aşiretlere bile değer veririm. Aşiret de kendi orijinalitesi içerisinde olsun. İlle zorla uluslaştıralım diye bir derdimiz yok. Sovyet deneyiminin çözülüşünü, yıkılışını biliyorsunuz. Onun da nedeni şuydu: Erken bir komünizm hastalığına tutuldu. Komünizmi kuralım derken, pis bir kapitalizm ortaya çıktı. Orada da dogmatizm var.

Ermeni Kürt ilişkilerinde yeni bir sayfa açılmıştır

Hasretyan: Birkaç etkenleri de vardır onun...

Abdullah Öcalan: Doğrudur çok etkeni var, ama bir nedeni de budur. Her ideolojik tez başlangıçta doğru da olsa, en sonda aldığı biçim belirleyicidir. Mesela başlangıçta ulusallık iyidir, ama onun şoven biçimi tehlikelidir. Sosyalizm iyidir, ama sosyal-şovenizm kötüdür. Aşırılık bütün ideolojilerde bela getirmiştir. Biz bu konuda çok hata yapmamak kaydıyla, ulusal kimlikleri, kültürleri çok iyi birleştirebiliriz. Şimdi bu coğrafyaya Ermenistan denmesine karşı değilim, Asuristan denilmesine, hatta Türkiye denilmesine de karşı değilim. O ne kadar Türkiye diyorsa, ben de Kürdistan diyeyim. Ermeni de Ermenistan desin. Bu kavramları artık kabul etmemiz gerekir. Kabul etmezsek korkunç cinayetleri, katliamları nasıl önleyeceğiz? Olanları nasıl izah edeceğiz?

Büyük partilerimiz var. Şimdi her kemalist, "*Kürtlere bir çakıl taşı bile vermeyiz*" der. Bir Kürt kelimesi bile onlar için korkunç bir suçtur. Canavarca bir görüş, yani en büyük yalan, en büyük dogmatizm. Ortaçağdaki engizisyon olayına benziyor. Bunları artık sanırım herkes bırakmak durumunda, bu partiler bu anlamda çözülmek zorunda. Kemalizm belki kendine çok güveniyor, ama yakında, hem de çok kötü çözülecektir. İnsanlara bu deli gömleğini, bu zırhı sürekli taşıtamazlar. Amerika'nın, siyonizmin büyük yardımı ile belki biraz daha taşıtırlar, ama onların da bence sonu geliyor. Çünkü o merkezlerde bunun böyle olmayacağını biliyorlar.

Bunu da böyle belirttikten sonra, Ermeniler ve Kürtler için zayıf da olsa bir umut var. Buna şüphesiz Ermenistan'da Sayın Koçeryan'ın başa gelmesini de bir olumluluk olarak eklemeliyim. Maalesef Türk-İsrail ittifakına benzer bir ittifakı bu son on yıl içinde çok anti-tarih, tarih zıddı biçiminde, Amerika'nın akıl hocalığı temelinde, Türkiye-Ermenistan ittifakına götürmek istediler. Maalesef Petrosyan, buna alet oldu. Bu son on yıl çok kötüydü. Bana göre hiç yakışmayan bir davranıştır. Maalesef Petrosyan'ın iki defa Türkeş'le gizli görüşme yaptığını gazeteler yazdı. Çok sayıda böyle toplantılar yapıldı. Aşırı Türk faşistleri ile bunu yaptı. Bunun Ermenilere ne gibi yararlar getireceğini hâlâ düşünüyorum, yanıt bulamıyorum. İşin içinde Ermeni halkına karşı da bir komplonun olduğu Sayın Koçeryan'ın başarısında ortaya çıkmıştır. O karanlık durum sanırım aydınlığa dönüşüyor. Bu da olumlu bir gelişme.

Demek ki biz, bazı tarihi yanılgıları, yanlış anlayışları aşarsak, yine Ermenistan daha olumlu adımları atarsa, olumlu gelişmeler bundan sonra gerçekleşebilir. Nitekim bunlar konferansa da yansıdı.

Zayıf da olsa, Kürt-Ermeni ilişkilerinde yeni bir sayfa açılmıştır. İçini doldurmalıyız. Umutlu olmalıyız. Bazı kararlar almışsınız. Bu kararlar da bana göre tavsiye niteliğinde de olsa değerlidir. Özellikle Sayın Yaşar Kaya açılış konuşmasında da belirtmiş ve davet etmiştir. Ermeni parlementerlerin de, sembolik de olsa yer almaları önerisi bana göre olumludur, ilk adımdır. Kültürel ortaklıkları, diplomatik ilişkileri hızla geliştirmeliyiz. Artık korkmadan birlikteliğe doğru yol almalıyız. Bu konularda umutlarımı dile getiriyorum ve bu adım daha da gelişecektir.

Hasretyan: Sağolun, Sayın Başkanım. Bugünkü koşullarda batılı ülkelerde, farklı örgütlerde, partilerde, başka çeşitli teşkilatlarda Kürt sorununun tartışılmasını nasıl görüyorsunuz? Böyle bir durum Kürt sorununun çözümünde yardımcı olabilir mi?

Abdullah Öcalan: Son Avrupa Parlementosu'nda buna yönelik bir karar da geliştirildi. Uluslararası bir Kürt konferansına kadar bile gidilmek isteniyor. Zaten gayri resmi nitelikte birçok Kürt konferansı yapıldı. Sürgünde Kürdistan Parlementosu gibi birçok Kürt kurumunda buna benzer birçok resmi toplantı da gerçekleştirdi. En son Kahire'de de bir Kürt-Arap diyalog konferansı cılız da olsa yapıldı. Bu tip çabalar gelişeceğe benziyor.

Fakat burada Türklerin bir kompleksi var, ona değinmeden geçemeyeceğim. İşte bizim tekrar uluslararası devletler mi desek, eski kemalist söylemde sıkça kullanmaya başlıyorlar: "*Bizi parçalamaya çalışıyorlar*" deniliyor. Şimdi burada yine büyük bir demagoji var. Kim, kimi parçalıyor? Sen insanımızı, aileler içine kadar parçaladın, birçok halkları tarihten sildin. İşin acı yanı, bunlardan bugün en çok suçladığı, emperyalist dediği, bu kemalist demagojiyi İngilizlere, Amerika'ya dayanarak yap, yirmilerde Ermeni katliamını Fransızlarla anlaşarak yap, Almanlarla neredeyse 150 yıldır ittifakını sürekli geliştirerek yap, hâlâ bütün ekonomik, siyasi, askeri gücünü bu devletlerden alarak halkları yok et!

Şimdi bu ülkelerin sınırlı insan haklarına dayalı, ki insan hakları da değil, bazı haklar konferansı düzenlemelerini büyük bir utanmazlıkla bölmeye çalışıyorlar. Sen her şeyini bu devletlere borçlusun, hem de en gerici, en faşist bir biçimde. Bu halkları bölüp-parçalama değil, olmuyor da. İnsan haklarına dayalı bazı uluslararası kuruluşlar yardımıyla çalışmak, neden Türkiye'yi bölüp-parçalamak olsun? Tabii bundan duyduğu korkuyla, biliyorsunuz Türkiye'de bir insan hakları derneği, onun da demokrat, insancıl bir başkanı vardı. Bu suikati en üst düzeyde Demirel ve Özel Savaş Dairesi'nin kendisi planladı. Tıpkı Kürt parlementerlerine yönelik komplolardan, Kürt aydınlarına yönelik komplolarından birisi Sayın Akın Birdal'a karşı geliştirildi. Nedeni de şu; uluslararası camia, devletler var, teşkilatlar var. Türkiye için bir insan hakları projesi oluşturmuşlar, ki daha da oluşturacaklar. Onun uygulamacı gücü Sayın Akın Birdal. Şimdi kimse bunu çözememiştir. Ben bu vesileyle daha yetkin açıklıyorum. Türk burjuvazisinin böyle hastalıkları vardır. Bir korku geldi mi, o korkunun sembolik kişiliklerini hemen katlederler. Sayın Akın Birdal'ın bir insan hakları projesine öncülük edip, bunu Türkiye'de yaygınlaştırabileceğini bildiği için, bu kirli özel savaş çetesi çok hunharca bir biçimde onu katletmeye çalıştı. Tabii bu, esasta Türk halkında gelişebilecek demokratik akımı katletmedir. Birçok Türk bunu anlamıyor, anlamada zorluk çekiyor. Akın Birdal'ın vurulması, Türklerdeki demokratikleşmeye ölümcül bir katliam darbesidir. Neden? Artık Türk halkı da rahatsız, deli gömleğini taşımak istemiyor. Vatan-Sakarya adına nutuklara 'yeter, ağır ekonomik, insan hakları, moral sorunlarım var' diyor. Türkiye şu anda, dünyada bunalım düzeyi açısından en birinci sırada yer alan bir ülke konumunda. Demokrasi akımı gelişebilir. Uluslararası alan da 'yeter' diyor. "*Dünyada nesli olmayan bu faşizme sırf İsrail'in, siyonizmin çıkarları için biz destek olduk. Bu rejim artık desteklenmez*" diyor. Nitekim sanırım İsrail de giderek bu sürece dahil olacaktır. Amerika da bu noktaya gelmiş, "*reform yap, bu işin altından kurtulalım*" diyor.

Bu noktada tıpkı Kürt aydınlarındaki uluslaşmayı yok etme gibi bir olayı Türk aydınlarına da dayattı. Sonuçta çok ciddi bir durumla karşı karşıya kaldı. Kanaatim o ki, demokrasiye yönelik komplo herhalde fazla başarılı olamayacak. Neden? Uluslararası kamuoyunda, Türkiye'de büyük dalgalanma var. Kürt ulusal hareketi de büyük bir demokrasi hareketi. Şimdi bunların hepsi birleştiğinde şunu vurgulamıştım: Sayın Birdal'ın mucizevi kurtuluşuna götürebilir. Bu eğilim hızlanacaktır.

Fransız Parlamentosu'nun aldığı Ermeni soykırımını kınama kararı çok önemlidir. Sanırım uluslararası etkisi büyük olacaktır ve birleşiktir. Ben tahmin ediyorum, onun bir ucu Amerika'ya kadar gider. Almanlar zaten politika değişikliğini dayatıyorlar. Ortadoğu'da da işte bu konferanslar var. Sonuç çok geçmiş de olsa, sınırlı insan haklarına dayalı temelde de olsa, demokrasi akımı içte ve dışta bu elverişli koşulların dayatmasıyla birleşebilir. Tabii bizim hareket de bu konuda motor rolü oynuyor. Sonuca gitme ihtimali yüksektir. Olumludur, fakat kemalist demagojiyi unutmamak kaydıyla Türkiye'yi bölen, parçalayan bütün halkların birliğini soykırımda gören, farklı görüşleri, yani çoğulcu demokrasiyi yok sayan, yine uluslararası karanlık çevrelere en çok alet olan bu rejimin kendisidir. Bu demagojiyi boşa çıkarırsak sonderece insan haklarına, demokrasiye, çoğulculuğa dayalı projelerimizi geliştirirsek, uluslararası alandaki konferanslar da olumludur. Türkiye'deki demokratik tüm girişimler de olumludur ve sonuç vereceğine de inanıyorum.

Tek yöntem barışçıl-demokratik çözümdür

Hasretyan: Sayın Başkan, Türkiye'de hangi partiler, hangi sosyal örgütler Kürt ulusal savaşımına yardımcı olabilir?

Abdullah Öcalan: Türklerde!

Hasretyan: Evet, Türkiye'de.

Abdullah Öcalan: Şimdi Türkiye'de Kürtlere yardımcı olabilecek fazla teşkilat yok. Fazla açıklamaya

gerek duymadan şunu özetle belirteyim ki, mevcut özel savaş rejimi bütün ordu içinde, sivil-siyasi kurumlarda, hatta spor-sanat kurumlarında, tüm ekonomik teşkilatlarda dizginleri eline almıştır ve gizli çete yöntemi ile, yani hukukdışı bir yöntemle devleti yönetmektedir. Tabii bu özel savaş yönetimine büyük bir avantaj sağlamakla birlikte, büyük dezavantajları da vardır. Toplumu sonderece ağır bir bunalım içine itiyor. Kürdistan'daki savaşım uzadıkça bu bunalım daha da derinleşiyor ve çete devleti giderek açığa çıkıyor. Buna tepki duyan yeni yaklaşımlar gelişiyor. İşte bunlardan birisi, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Projesi, birçok parti, örneğin en sağda gözükenler de dahil. Yani mevcut faşist partilerden tutalım sosyal-demokrat partilere kadar, hepsi yeni değişikliklerden, demokratik katılımdan bahsediyorlar. Türkiye'nin demokrasisiz yürüyemeyeceğini herkes söylüyor. Ama bu söylem düzeyindedir. Henüz pratiğe inmemiştir.

Birçok sivil kurumun, hatta ordunun kendi içinde de demokrasi projeleri oluşturuluyor. Her ne kadar demagojik olsa da, Türkiye'de koşullar, objektif olarak Kürt sorununa demokratik bir çözümü dayatıyor. Kirli savaş bütün ipleri elinde tutmasına karşın, hukukdışı anti-demokratik temelde muazzam bir baskıyı, savaşı en kirli yöntemlerle sürdürmesine karşın, böylesine büyük bir demokrasi arayışı, demokrasiye açılım paketi sözkonusu. Bugün en güçlü parti diye gözüken Refah-Fazilet Partisi bile, olmazsa olmaz kabilinden "*insan hakları ve demokrasi bizim birinci talebimizdir*" diyor. Çok ilginçtir, Erbakan geçenlerde bir demeç verdi. Tek maddenin insan hakları ve demokrasi olduğunu söyledi. Şimdi bu bütün ortamı etkilemiş bulunuyor. Umarım bu demagoji ve söylem düzeyinden iner ve pratikleşmeye doğru gider. Mevcut Mesut Yılmaz hükümeti de Nisan ayında seçimlere gidecek ve CHP bile geniş bir demokrasi paketi açıyor. Bu, Kürt kimliğini kabul etmeye kadar varıyor. Demagojiktir, ama artık zorunluluktur.

Tabii Kürt cephesinde de büyük bir ulusal uyanış ve demokratik arayış var. Bunların hepsi birleştiğinde, sanıyorum Türkiye'nin bu şoven kalıpları kırılır. Savaşın etkisiyle olduğu kadar, barış akımı da güçlü bir biçimde devreye giriyor. Bunların hepsinin birleşik ifadesi umutlarımızı arttırıyor.

Demokrasi ve barış arayışı Türklerde kesinlikle gereklidir. Çünkü Türk halkının, hatta Türk devletinin başka türlü kendini toparlaması mümkün değil. Mutlaka bir değişiklik olacak. Onlar bu değişikliği ta bize kadar da yansıttılar. Şunu demek istiyorlardı: "*Belli bir işbirlikçiliği kabul edin, biz Kürt haklarında bir açılım yapacağız.*" Yani Kürt iradesinin kırılması temelinde. Biz, "*hayır irade kırılamaz. İrade şeref, onurdur. Özgürlük iradesini kabul etmeniz temelinde, Türkiye'nin bütünlüğü dahilinde her türlü çözüme varız*" dedik. Hatta ben bu konuda generallere de bir mektup yazdım. Mektubum epey tartışmaya da yol açtı. Üç önemli husus belirtmiştim. Türkiye devletinin sınırları dahilinde bir çözüm aradığımızı, kesinlikle Türkiye'yi parçalama diye bir yaklaşımımızın olmadığını belirttim. İkinci husus ise, "*Türkiye ağır bir bunalımdan geçiyor. Devlet mutlaka kendini yeniden yapılandırmak zorundadır. Yeniden yapılanma için de, çoğulcu demokratik temelde, yani her tür kültüre-kimliğe yanıt veren, kesin bir demokratik uzlaşmaya yanıt olabilen bir anayasa gerekiyor. Bu, çoğulculuk ve her çevrenin katılımıyla olur. Öyle tepeden inme yöntemlerle değil. Onun için bu savaşın da karşılıklı bir ateşkesle sonuçlandırılması gerekir.*" Bu anlamda bir mektuptu, yankı yaptı ve gidişat da bu temelde olacaktır. İnanıyorum ki çok katı bir kemalist rejim, yeni bir faşist darbe, yeni bir ordu darbesi bu gidişatı durduramaz. Çoğu denendi, denenmeyen darbe, baskı yöntemi kalmadı. Tek yöntem barışçıl demokratik çözümdür. Zor da olsa bunun gelişeceği ve başarılacağı kanısındayım.

Savaşla yaratılan halklar büyük halklar olur

Hasretyan: Teşekkür ederim. Bu sene Kasım ayında Kürdistan İşçi Partisi'nin kuruluşunun 20. yılı ile ilgili tören ve kutlama olacak mı? Olursa ne gibi etkinlikler yapacaksınız?

Abdullah Öcalan: PKK'nin ideolojik olarak başlatırsak, aslında 25. yılını geçirmiş bulunuyoruz. Çünkü ideolojik temeli 1973 baharında atıldı. Ama parti olarak resmi ilanı 20. yılına giriyor, doğrudur. Savaş tarihi olarak da 15. yılına girecek. Yani 15., 20., 25. yıldönümleri gibi üst-üste düşen bir anma yılını yaşıyoruz. Bir parti için 25 yıl, hele resmi ilan için 20 yıl az bir süreç değil. Savaş içinde 15 yıl az bir süreç değil. Söylenebilecek olan başlangıçta da vurguladığım gibi, Kürt tarihinin en önemli ayağa kalkışı, uyanışı, savaşa girişi ve yenilmemesidir. Kutlamanın özü bu. Zaten Kürtler her gün bir anlamda bayram ediyor. Hava o havadır, yürüyüş bu temeldedir. Ben onun için ayrı bir Newroz, ayrı bir PKK kuruluş yıldönümünü kutlama, ayrı bir 15 Ağustos kutlamasını fazla ciddiye almıyorum. Devrimler işin özünde -Marks'ın kendisi de söyler- halkların bayramıdır.

Kürt halkının da bu yılları, bir anlamda bayram yıllarıdır. Her gün bir Newroz gibi geçiyor. Ama sembolik olarak da tabii 20 yıl, iyi bir tartışmaya, kendini köklü gözden geçirmeye vesile teşkil edecektir. Ben bu konuda değerlendirmeler yaptım. 20. yıl PKK'sinin gerçeği nasıl anlaşılmalı? Kendini yenileme anlamında birçok şey vurgulandı. Kendi içindeki gerilikler, değişim-dönüşüm gösteremeyen özellikler, öğeler bir bir sorgulanıyor. Nitekim bunun sonucu olarak açığa çıkanlar var. En son Şemdin Sakık olayında teslim olan var, tasfiye olan var. Ama çok büyük bir netleşmenin de yaşandığı söylenebilir. Bu anlamda PKK için söylersek; 1973'ten 1978'e kadar, yani resmi ilana kadar, bir ideolojik "*doğuş hareketi*", 1978'den 15 Ağustos Atılımı'na kadar da bir "*isyan hareketi*" diyebiliriz esasta. 15 Ağustos'a gelmeden önce bu isyan 12 Eylül'le bastırıldı. Türk devletinin "*bastırdım*" dediği PKK, aslında 1978-82 arasıdır: Biz bu anlamda PKK'yi yeniden organize ettik. 15 Ağustos'la yeni bir süreç başlattık. Hem de büyük bir savaşla. Dolayısıyla onun da üzerinden 15 yıl geçiyor. İdeolojik kalkışma olarak değerlendirdiğimiz birinci hamlesi başarılıdır. Politik kalkışma isyan olarak değerlendirdiğimiz ikinci hamlesi de başarılıdır. Askeri direnme, askeri savaş olarak değerlendirdiğimiz üçüncü hamle de başarılıdır. 20-25 yıla böyle tarihi süreçler sığdırılmıştır. Resmen 20. yıl bu anlamda kutlanmaya değerdir. Kürt toplumu gibi bir toplumun içinde böyle bir partinin yüksek performans göstermesi, hatta inanılmazı gerçekleştirmesi kutlanmaya değer. Özgürlük anlamında, özgür halk kimliği anlamında sadece bir parti değil, bir halk yeniden yaratıldı, hem de savaşla. Ki savaşla yaratılan halklar, büyük halklar olur. Böyle bir yaratılma işi var, bir de en devrimci bir ideolojiyle yaratılıyor. Bütün bunlar şüphesiz kutlanmaya değer.

İsterdik tam zafer yılları olsun, ama olmamıştır diye de fazla üzülmüyoruz. Çünkü bizim için savaşın kendisi, bayramla eşdeğerdedir. Ben her zaman savaşın kapsamlı geçmesini, diğer başarı günlerinden az önemli saymam. Başarılı bir savaş aslında zaferin ta kendisidir. Ne kadar uzun sürse, o kadar değerlidir. Buna da kapasite var. Ama biterse de iyi olur. Siyasi olarak da bir sürece girilirse, umarım özellikle de Türk kemalist yönetim bu konuda anlayış bulur, çünkü Türkiye'yi felakete, bitişe götürüyor. Eğer bu hatalı gidişatlarını durdururlarsa, 20. yılda bir siyasal diyalog süreci olabilir. Bu da tercih edilir. Çünkü kanlı devrim, kanlı savaş, kanlı mücadele gerçekten çok zordur. Siyasi olanı daha uygarcadır. Eğer anlayış gelişirse onu da tercih edebiliriz. Dolayısıyla 20. yıl siyasal diyalog, siyasal çözüm umudunu da ihtiva ediyor. Ama olmasa da savaşın boyutlanması da bize hayli umut veriyor ve devrimimizi daha da derinleştiriyor, daha da büyük açılımlara, ittifaklara, dostluklara götürüyor. Türkiye ittifaklarında çözülürken, biz ittifaklarımızda gelişiyoruz. Türkiye kendi halkından tecrit olurken, biz tüm halklarla ve ilerici tüm güçlerle birleşiyoruz. Bu açıdan da 20. yıl kutlanmaya değer buluyorum. Biz 20. yılı ister siyasal-demokratik bir kanalla, isterse daha da geliştirilmiş bir savaşla karşılayalım, gelişmeler umut veriyor. Dostlarımız da tabii sonuna kadar umutlu olabilirler ve bu anlamda kendimize olduğumuz kadar, değerli dostlarımıza da şimdiden kutlu olsun diyorum.

> ***"En büyük Kürt hainleri şu anda Ermenilerden daha fazla Kürtleri katlediyorlar. Dolayısıyla bir Ermeniler kendilerinin talihsizliğini, iki, dar milliyetçilikten kaynaklanan en erken uyanış, erken hareketlenmelerini ve bir de Kürtlerle sağlıklı kuramadıkları, başaramadıkları ittifakları veya ittifaksızlıkları nedeniyle maalesef belki de en büyük katliamı ilk yaşayan halklardan birisidir."***

Bütün Kürt beynini kontrole aldım

Hasretyan: Sağolun, teşekkür ediyorum. Son sorum Kürt sorununu çözmek için ne gibi engellerin ve çözüm yollarının olduğudur. Kürdistan'ın bütününe ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?

Abdullah Öcalan: En büyük engel Kürtlerin kendileridir. Yani şu anda ben dış engelleri, yani direk savaştığım düşman politikalarını, yüzde on engel olarak görürsem, yüzde doksanı Kürtlerin kendi içinde. Maalesef, hem de Kürt kişiliği sadece dışımızda hain-işbirlikçi güçlerde de bahsetmiyorum. Kendi içimizdeki, dar, bencil Kürt kişiliği inanılmaz bir engel olmuştur. Şu son yıllardaki faaliyetlerime dayanarak söyleyebilirim ki, ben TC'yi unuttum. Ben İran'ı, Irak'ı, Suriye'yi unuttum. Kaldı ki bunlar bana yarar sağlıyor. Suriye oldukça objektif olarak, giderek dostluğa zemin teşkil eden bir ülke. Çok hunharca diye Kürtlerin tanıdığı bir Saddam rejimi, şu anda Kürtlerin hayrına bir konuma gelmiş gözüküyor. Yani Kürt sorununun çözümünde engel değil. İlginçtir, ama bu bir gelişmedir. Dikkat çekicidir, değerlendirmeye değer. İran'ın kendisi de böyledir. İran'da da hiç fazla sıkıntımız yok. Hem İran'daki Kürtler için, hem de genel Kürtler için en azından güncel taktik gelişmeleri için İran politikalarında gelişmek için ciddi bir engel yok. Türkiye'nin şu andaki rejimi de, az çok beslendiğimiz bir rejim. Ne kadar sürse, bu rejimden o kadar besleneceğiz. Neden? Çünkü tecrit olan bir rejim. Ciddi bir engel değil artık. Evet, kirli savaş var, çeteler var. Ama dediğim gibi, onlar her gün Türkiye'yi batırırken, bizim haklılığımızı, meşruiyetimizi ulusal ve uluslararası alana taşıyorlar. Peki en önemli sıkıntı nedir diyeceksiniz. En önemli sıkıntı bu anlamda Kürtlerin kendisi içinde. İşte ihanet! Güney'deki ihanet-işbirlikçilik olmasa Kürtler bir devlettir, hem de askeri, siyasi olarak en güçlü bir devlettir. Kuzey'deki Kürt koruyucular olmasa, çoktan askeri olarak biz başarmıştık. Yine en büyük engel Kürtlerin kendileri.

İçimizde, işte en son çıkan teslim olma-ihanet örnekleri var. Bunlara kalsa bu partiyi bitirirler. Bu ciddi bir tehlike. Kürt kişiliğinde bunlar bitirici bir rol oynamışlardır. Eğer tedbir alınmazsa tehlike büyüktür. Tarihte de var işte, Bedirhan beyi Yezdan Şer, Şeyh Sait'i Binbaşı Kasım, Seyit Rıza'yı da Reyberler bitirdi. Alişerleri o kesti. Bizde de olabilir, içimizde, PKK içinde, ulusal kurtuluş savaşında. Ama bu engelleri, iç engelleri, büyük oranda kontrol altına aldığımı söyleyebilirim. Özellikle Kürt kişiliğini kontrol altına aldığımızı söyleyebilirim. O çok bencil, kafası kızdığında en büyük değerleri bile çiğnemekten, parçalamaktan vazgeçmeyen bütün Kürt beynini, küçük o güdülerine kadar kontrol altına aldım. Bu konuda benim kendime has bazı yöntemlerim var.

Hasretyan: İhtiyaç var.

Abdullah Öcalan: Yöntemlerim var. İhtiyaç var, yapıyorum. Yani psikolojik olarak da Kürdü çözdüm ve kontrol altına aldım. Dolayısıyla ihanete giden bütün yollar kesildi. Küçük yaşamaya giden bütün yollar da kesildi. Eski Kürt, bu anlamda çıldıracak. Her gün yeniliyor. Düşmandan daha fazla darbeyi bu Kürde vuruyorum. Sizin çözüm dediğiniz olay, yeni Kürt tipi, yeni Kürt yaşam tarzındadır. Sayın Beşikçi Hoca, sosyolog olduğu için bunları daha iyi inceliyor. Umarım sizler de incelersiniz. Süreci harikulade buluyor ve doğrudur. Yeni bir sosyal gelişme yaratılıyor. Yeni bir sosyal yaşam sözkonusu, bu ciddi bir çözümdür. Siyasi olarak da sanırım birliğe doğru hızla gidiliyor. Milyonlar zaten birleşmiş, ikide bir birlik deniliyor. Ezici bir biçimde, birlik gerçekleştirilmiştir. Uyanan Kürtlerin yüzde doksanını biz birleştirmişiz. Birkaç aydın var, birkaç adı olan, kendisi olmayan küçük partiler var. Onlara da ben her türlü hizmeti götürürüm. Yani onlara da benim yazdığım çek karşılıksızdır. Beyaz kağıda imza atıyorum, içini onlar doldursun. Böyle toleranslı yaklaşıyorum. Kalan eksiklikleri de sanırım bu yaklaşım giderir. Bu, çözümü daha da hızlandırabilir. Dediğim gibi çok ılımlı-uzlaşıcı davranacağım. Hatta hainleri bile, bir gün vuruyorum, ikinci gün diyorum, gelin dostluk kuralım. O kadar uzlaşıcı bir yaklaşım.

Hasretyan: Diyalektiktir.

Abdullah Öcalan: Evet, bunu da gözönüne getiriyorum. Bütün içimizde ve dışımızdaki Kürt engellerini böyle çözdükten sonra, bir de dışa doğru, işte Amerika nasıl istiyorsa, onlara da "*insan haklarına dayalı projenizi ben karşılıksız, tek taraflı ve beyaz kağıda imza atar gibi bir biçimde kabul ediyorum*" diyorum. Avrupalılara, Avrupa Parlamentosu'na, Ortadoğu ülkelerine de aynı şeyi söylüyorum. Dolayısıyla artık o yönlü de çözüm yolları sürekli açık tutulmaya çalışılıyor.

Dolayısıyla bütün bunlar birleştirildiğinde engeller hızla aşılırken, çözüm yolları da derinleşiyor. İnanılmaz bir yoğunlukta ve hızda, tempoda gelişiyor. Tabii, bunu daha da kapsamlı götürmeyi isterdim. Ömrümüz kifayet ettikçe yapacağız.

Sonuç olarak; eğer çok değil, yani bu derinliği, bu mirası biraz namusluca, biraz böyle gerçekten hakkını vererek birileri böyle yüreklice götürmek isterse -ki artık bir Kürt değil, milyonlarca var, binlerce militan var- bu iş sağlam gider. Ciddi bir engel yok. Çözüm yolu da ardına kadar açılmıştır. Önderlik değerlerine, amaçlara, savaşımın kendi kurallarına, diyalektiğine ters düşülmezse, bu anlamda Kürtler aslında kurumlaşmış bir önderliğe de sahiptirler. O yola girilmiştir. Yeter ki temsil dürüst yapılsın ve eskisi gibi küçük amaçlarla birbirine girmesinler, birbirlerini bölüp parçalamasınlar, biraz saygılı olsunlar, gerçeğe karşı duyarlı olsunlar. Çözümün tam başarıya gitmesi biraz zaman işidir. Bütün olanakları ortadadır. Bir bitkiyi bile ekersen güzün ekersin ancak baharda yeşerir, yazda ürün verir. Bizim için de böylesine bir zamanlama işi vardır, doğaldır. Dolayısıyla doğada her şey zorla, biraz da acılar içinde doğar, büyür. Bizim de yaşadığımız budur. Yine çok büyük bir talihsizlik olmazsa derim, bu sefer başarı kesindir.

Hasretyan: Çok sağ olun, teşekkür ederim.

Abdullah Öcalan: Ben de geldiğiniz için size teşekkür ediyorum. Gelişinizle birlikte tabii bir kez daha selamlıyorum. Ayrıca halklarımızın da birlik ve bütünlüğünde bir ses olabileceğine dair umutlu olduğumu da belirtiyorum. Size de bol sağlık diliyorum.

> ***"Faşizm, kemalizm biraz tarihi çarpıttı. Bu anlamda faşizm aslında büyük tarihi çarpıtmadır. Kemalizm bütün halkların tarihinin çarpıtılmasıdır. Anadolu uygularlıklarının çarpıtılmasıdır. Ve şu anda Türkiye sorununun özü de, kemalizmin tek renk, tek ulus, tek dil, tek kültür bilmem 'tek', 'tek', 'tek' saplantısındaki çağla tezat teşkil eden anlamsız ısrarıdır. Bunun sonu yok. Hepimize zırh gibi bir deli gömleği giydirilmiş, 'yaşa' diyor."***

Sürecek

“Devrimin kalbi nerede atıyorsa ben orada olmalıyım”

Neredeyim?

Ne arıyorum burada?

Neden yapayalnızım?

Nereden böyle bu metreler boyu kar?

Dört bir yan bembeyaz bir deniz; evler, denizaltı mağaraları gibi masalımsı, kar örtmüş her şeyi. Asi geçit vermez bir dağ uzanır yükseklerde. Kar dağı da saklamış...

Kapkaranlık bir gece, kurt ulumaları belli belirsiz duyuluyor. Uluma sesleri giderek çoğalıyor, perde perde yükselerek fırtına ipini koparıp vahşi bir sesle bağırıp çağırıyor ortalıkta fır dönerek...

Grup grup gezen kurtların gözleri karanlığın içinde korkunç parıltılarla parlıyor...

Üşüyor ve ürperiyorum...

Sonra, sonra beyaz eriye eriye, dört bir yanda yeşil uç veriyor, her tarafı basıyor derken yemyeşil bir halı uçsuz bucaksız...

Uçuyorum sevinçten, gökyüzünden seyrediyorum...

Kaya diplerinde sarı sarı beybunlar, halının orta yerlerinde ise parıldayan suların şurasında burasında öbek öbek eflatun renkli lavanta kokan sisin çiçekleriyle nakış nakış işlenmiş...

Halının çeperlerinde yanan avize gibi kırmızı kırmızı ışıldayan, melul melul boynu eğik ters laleler...

Çaylar, derecikler akıyor, taşları güldürerek...

Sonsuz yeşillik yumağının içinden süt şelaleleri...

Ve sayısız yerden fışkıran, suyu gün ışığına benzeyen pınarlar..

Pınar başlarında özgürce su içen, kıpır kıpır ceylanları andıran sürü sürü atlar, taylar. Bir aksesuvar gibi duruyor... Burası daha güzel, hayır hayır şurası daha güzel der gibi bir koşup bir duruyorlar halıya canlı bir güzellik katarak.

Bazı çeşmelerden küçük küçük balıklar akıyor...

Dağın eteğinden akan tuzlu çeşmelerin yolunda pamuksu şekiller... Meleyen koyunlar, keçilerin, böğüren ineklerin haddi hesabı yok...

Halının yeşilliği içinde yitiyorlar. Çevrelerini köpekler sarıyor, topluyor. Kocaman boyda, kulakları uzun, tüyleri upuzun, beyaz, siyah köpekler çoban oluyor burada. Çobanların elinde ise kaval. Bir türkü çağırıyor bir kaval...

Bir kuş cenneti burası, kıyamet gibi... Keklik, leylek, yabani ördek balıkçıl, tatlı berrak suya güneşte bir dalıp bir çıkan, yıkanmaya doymayan, balık olma düşünü kuran kuşlar, tavus gibi süslenip püslenmiş türlü türlü renkler içinde birbirinden güzel, isimsiz kuşlar, kanatları umut yüklü turnalar... Kimi uçmaya, kimi türkü söylemeye, kimi de ikisine doyamıyor...

Sonsuz güzellikte özenip bezenmiş bu halının üzerinde çocuk resimlerinden alınma toprak evler kendi kendine konuşuyor: “*Yazın güneşi, kışın rüzgarı almıyoruz kapıdan içeri...*”

Dağa indim.

Dağ dillendi birden: “*Katoyum ben; ne herkese yol veririm, ne her yerden... Ama sen gel, şuradan geçiver Deriyê Zêr'den (Altın Kapı)...*”

Daha ötelerden iki kocaman kaya ayaklanıp yürüdü. Yapıştı birbirine ve seslenerek dedi ki: “*Eğer koçsan buyrun, buradan da gidebilirsin, burası koçlar kapısı...*”

Bir demek ışkın alıp Deriyê Zêr'den iniyorum. Birden türkü söyler buluyorum kendimi. Daha önce söylenmemiş... Meğer ki türküsüz kimse geçemiyor buradan. Herkes bir türkü tutturur...

Beyaz, oyuncak şemsiyelere benzeyen hellez mantarları bir adım başı kesiyor yolumu... Kenger, sirik, bük, siyabo, kivar... Yüzümü, saçlarımı okşayıp duruyor, mis gibi bir yel... Güzel kokular karşılıyor beni...

İçeri girer girmez ev sahibi dillenip başladı konuşmaya: “*... İlk hayvanları ben evcilleştirdim... İlk ezgileri, ilk aşkı esinleyen benim... Konuğum olan yoldaşım olur... Beni bir gören bir daha kopamaz benden... Ağaçlarımı vadiye dikmişim sımsıkı. Ben verdim toprağı süren öküzleri...*

Yiye yiye kimse doyamaz soframdan; en doyuk iştahları açarım...

İçe içe kanamaz kimse suyuma...

Hasta döşeğim olmadı hiç olmayacak...

Nereden bakarsan görebileceğin, yüksek tepedeki mezarlık, ilk ilk mezarlıktır...”

Kiliselerin, kalelerin yıkıntılarını geçerek bir koşu, soluk soluğa çıkıyorum, en yüksek tepeye, mezarlığa...

İlk mezarın eşiğinde dalıp dalıp gidiyorum. İçimden bir ses: “*Konuş!*” diyor, “*burada mezarlar da konuşur!*”

Ses kendiliğinden çıkıyor içimden: “*Kimsin sen, ey meçhul ölü!*”

“*Meçhul olan sensin!.. Ben Faraşinim. Kendini tanıyan herkes tanır beni.*”

“*Faraşin!*” “*Faraşin!*” “*Faraşin!*” yeri göğü her yanı saran bu ses dalga dalga yankılandı. Ve birdenbire bütün halı derlenip toplandı. Göz açıp kapayana değin sayısız güzellikler, sürgit akışan canlı yaşam yoğunlaşa yoğunlaşa ayaklanıp ete kemiğe büründü... Mis hava soluğu oldu... Bütün türkülerden bir dil. Ve zaptedilemeyen Katolara koşan dünyalar güzeli bir kız oluverdi. Faraşin, dillere destan güzelliği solmadan çoğala çoğala ölümü yenmek için dağları yoldaş eyledi. Baksan bakmaya, konuşsan konuşmaya, dinlesen dinlemeye doyulmaz büyüleyici bir kız... El ele tutuşarak sonsuzluğa yol alabilirsin... Bir arada saklambaç, körebe, mendil kapmaca her türlü oyunu sevinç çığlıklarıyla oynayabilirsin...

Bir ağız türkü söylemek, halaya durmak...

Sonsuz barış için omuz omuza çarpışabilirsin...

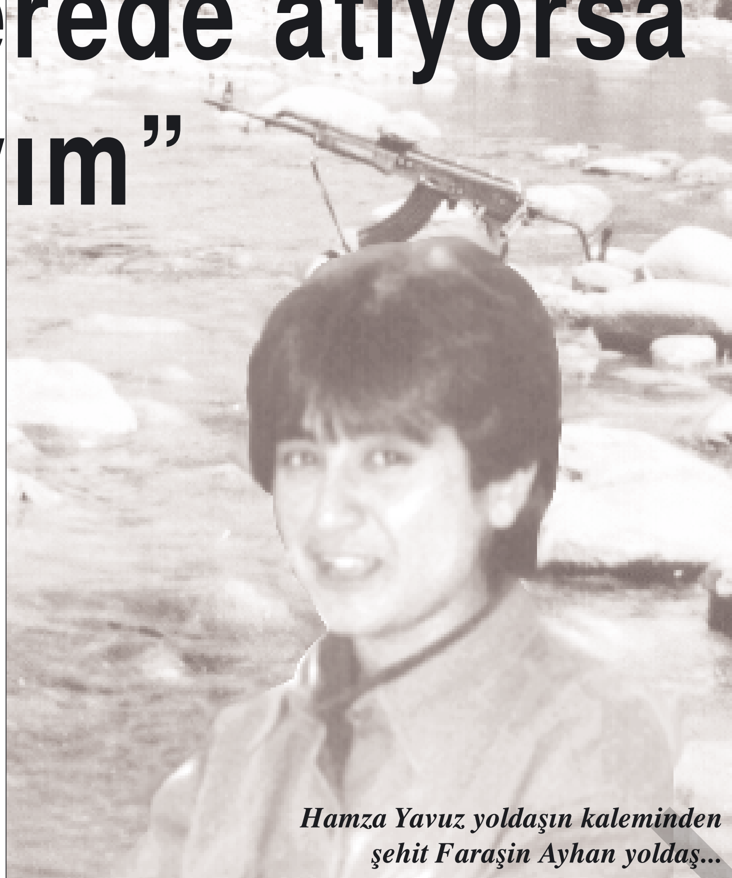
Birlikte mezara bile...

Onunla her şey güzel, capcanlı yaşamaya değer... “*Kim bu harika kız?*” diye meraklanıp sorarsan, ismini gördüğün her taşa, asırlık ağaçlara, kale duvarlarına, anı defterlerine, toprağa, göğün atlasına, çocukların kulağına en başta da yüreğine yazasın diye fısıldıyorum:

“FA - RA - ŞİN!”

Yıl '90. Mevsim sonbahar...

Özgürlük Vadisi'nde tanıştık. Zagros, o büyük dağ silsilesinin doğrununun güney eteği. Anımsayamadığım bir ayın herhangi bir gününde. Bayanlı erkekli bir kafile çıkageldi, uzaklardan taa Dersim'den bize ulaştı. Kafilenin içinde onbir-oniki yaşlarında mini minnacık bir kız çocuğu... Kısa siyah saçları arkadan bağlı, zayıf, kısa boylu. Haki renk gerilla giysileri içinde bir askerden çok, askercilik oynayan bir izciyi andırıyordu. Yeni gelenler içinde en çok O'ydu ilgimi çeken. O'nu her gören mutlaka gülümsüyor, takılmadan, kızdırmadan, söyleşmeden edemiyordu... Kısa sürede herkesin gözdesi oluverdi. Özgürlük Vadisi'nin ve hatta bütün dağların yaşça en küçük, en hareketli gerillasıydı. Öyle neşe dolu, öyle tatlı, hoş, güzeldi ki herkes bir biçimde severdi. Kimi kızı, kimi kızkardeşi, kimi küçücük bir dost, bir yoldaş gibi, kimi de birlikte yaramazlık edilecek bir an da olsa kaçamak yaparak çocukluk mevsimini birlikte paylaşacak bir çocuk arkadaşı gibi... Bazen de hepsi içiçe girerek aynı anda karmaşık bir biçimde bürünüyordu ilişkiler. O'na şeker kız diyordum içimden. Belki de herkes kendine göre bir isim de takmıştı O'na... Oysa gerilla ismi Zelal'di. O'nun yürek saflığı, bakışlarının berraklığını yansıtıyordu. Çocukluk çağını çok güzel ifade eden bir isim. Beni hayretler içinde bırakan şey, o aşılmaz dağları, geçilmez ırmakları, ucu bucağı görülmeyen ovaları, mayınlı sınırları bir sürü badireyi aşmasıydı. Zagros'u aşarak, tanrının oğlu anlamına gelen Xakûrkê'ye, gerillaların da Özgürlük Vadisi dile isimlendirdikleri bu diyara kısacık çelimsiz bacakları, küçücük adımlarıyla ulaşmıştı.

Hamza Yavuz yoldaşın kaleminden şehit Faraşin Ayhan yoldaş...

Bir karıncanın Kaf dağına ulaşması kadar hem merak ediyor, hem şaşıyor, hem de hayranlık duyuyordum. Kaskatı sonderece kuru, bitik bir gerçekliğin içinde bir masal dünyasına kaçan asil bir kız, kahramanlığından habersiz bir kahraman...

Bu yüzden O'na her rastlayışta bakmadan, nedensiz, anlamı belirsiz gülümsemeden, bir çift söz etmeden edemiyordum. Zelal'in geçtiği, hatta isminin geçtiği yerde gülümseme çiçekleri açılırdı yüzlerde.

Gel zaman git zaman derken aramızdaki ilişkilerin sıcaklığı, yakınlığı bir hayli arttı. Bilimcimle bir yoldaş gibi yaklaşmaya ne denli çalışsam da duygu olarak bir küçük kızkardeş gibi hissediyor ve ağır basıyordu. Doğal olan buydu. Diğer türlüsü bana bir zorlama gibi geliyordu. Belki de kusur bendeydi. Ben kendimi çocuklarla silah arkadaşı olarak hazırlamamıştım...

Yıl '91. Bahar. Özgürlük Vadisi

Birgün nöbetçi subaylığını yaparken, okul, hastane ve mutfaktan sonra nöbet mevzisini denetlemek için meşe ağaçlarının içinden beyaz kayalardan oluşan küçük tepeciğe çıktım. BKC silahının ayakları açılmış granit bir kayanın üzerinde elli kurşunluk şerit dolu bir halde serili duruyor. Fakat BKC, boydan boya kır çiçekleriyle süslenmiş. Mevzinin ön kısmını oluşturan yumuşak beyazlığıyla dev bir peynir parçasını andıran büyük kayanın üzrinde duran BKC'si BKC'den başka her şeye benziyordu. Daha çok da bütün kır çiçeklerinin içinde yetiştiği minyatür bir bahçe gibi... Mevzi bomboş. Yana dönünce Zelal'i gördüm. Bir taşın deliğinde yeni taç yaprakları açılmış yan yana duran iki küçük papatyayı öpüyordu. Yan yana usulca oturmuş sevimli ikiz bebeği andırıyordu sarı papatlayar. Ayak sesimden irkilerek dönüp arkasına baktı. Birdenbire göz göze geldik. Suçüstü yakalanmışım gibi masumane bir mahçubiyet içinde utana sıkıla yanıma geldi. İkiz kardeşleri rüzgarda hafifçe bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Dürbünü sordum. Mevzide, BKC'nin arkasında olduğunu belirtti. Mevziye girip Rusi denilen siyah dürbünle taradım etrafı... Sürülmemiş tarlalar, uçurumlar ve sonu gelmeyen dağlar... Dürbünü yerine bırakıp küçük Zelal'e döndüm. Daha önce gözümden kaçan mevzinin sağ köşesinde küçük bir ev gördüm... Küçük renkli taşlar, kırmızı toprak, ağaç dalları ve yapraklarıyla inşa edilmiş küçücük bir ev.

“*Zelal sen mi bu evi yaptın?*”

Utana sıkıla O'nu zor durumda bırakacağımdan duyduğu belirsiz bir korkunun yarattığı çekinceyle “*evet*” dedi.

“*Ama sen buraya nöbet tutmaya mı geldin, yoksa oyun oynamaya mı?*”

Tatlı bir öfkeyle küçük siyah gözleri parlıyor, ne diyeceğini bilemez bir halde ters ters ama masumca bakakalıyor. O'nu biraz kızdırmaktan haz duyduğumdan olacak, bir zayıflığını yakalamışçasına üstüne gidiyorum...

“*Yanıt versene; savaş tepesini tutup çiçek bahçesine, çocuk bahçesine çevirmişsin, artık ne zaman ciddi olmayı öğreneceksin!*”

Dille kendini tam savunamayacağından olacak gözleriyle konuşuyor. Sevimli kızgın bakışlar çıkıyor gözünden. Gözü yuvasından fırlayacak gibi. Bir anlık tereddütten sonra gizli bir sitemle biraz konuyu değiştirmeye yeltenerek:

“*Sabahtan beri iki saattir nöbet tutuyorum yalnız başıma. Bizim takım biliyorsun ceviz toplamaya gitti. Beni götürmediler. Bir hareket de yok. Can sıkıntısı... Zamanı doldurmak için...*”

“*Demin şaka yaptım. Sahiden evi çok güzel yapmışsın, avulusu, bahçesi bile var, peki gerçekten kimin için yaptın?*”

“*Hiç kimse*” bu kez yaptığından hoşnut bir gülümsemeyle.

“*Hayır hayır, bence herkes için yapmışsın... O kadar güzel ki, yeryüzünün en güzel evi seninkisi...*”

Yıl '93. Mevsim sonbahar...

Bu kez Zelê kampında karşılaştık...

Bizim öğrenci gençlik radsoyusunu andıran bir radyomuz vardı. Güney, Doğu ve Kuzey Kürdistan parçalarının birer kısmını içine alan bir günlük yayınımız vardı. Barakaları andıran eski köy evlerinde kalıyorduk. Geçici olarak radyo yayınının sorumluluğunu üstlenmiştim... Birgün Zelal, gözyaşları içinde yanıma geldi. Gururu kırılmış yanık bir sesle: “*Bana tasfiyecinin kızı diyorlar.*”

Karlı bir yamaçtan yuvarlanan kar topunun yarattığı iz gibi dökülen her gözyaşı, yüzünde ince uzun bir patika oluşturuyor. Boşalarak yuvarlanıp da giden gözyaşı damlasının yerinde bir başka damla oluşup büyüyor, göz doluverince o da...

Biraz söyleştik. Akıl vermekten çok tartıştık, geçmiş zamanlara, geleceğe küçük bir gezinti yaptık. Anılar defterinin bir yaprağını ben, ötekini o çevirdi. İçi yatışıp ferahladı. Aslında o an birinin O'na güvendiğini, inandığını, en azından dinlediğini hissetmek istiyordu. Daha fazla bir şey değil...

Ama sen tutup da O'nun gözyaşlarına bakarak, hâlâ çocuk olduğuna sakın kanmayasın... Sadece o an için çocuktu... Kendisi bölük komutanıydı. Hem de Kürtçe eğitim sorumlusu... Öyle herkesin altından kalkabileceği sıradan işler değil bunlar.

Duru, pürüzsüz, çok güzel Türkçe konuşuyor. Daha ilkokulda bile güzel Türkçe konuşmadan ötürü epey beğeni toplamış, takdir edilmiş... Bir arkadaşının defterine sevdiği ve nefret ettiği şeyleri madde madde sıralamış. Nefret bölümünde şu madde ilgimi çekmişti: “*Alışagelmiş sözlerden nefret ediyorum...*”

Daha ilkokulun kapısını çalmadan, kara tahtayı görmeden okuma-yazmayı öğrenmiş. Annesi lise mezunu, babası öğretmen. İkisi de aydın, ileri görüşlü insanlar. Yürümeye, konuşmaya başlar başlamaz O'nu çağdaş bir gibi yetiştirmeye çalışmışlar. Aile içi yönetim şekli demokrasi... Çocukların konuşma, duygu-düşüncesini seslendirme özgürlüğü engellenmiyor, aksine bir özendirme var. İşte küçük Zelal'imiz böylesi canlı, sadece, cıvıl cıvıl bir yuvada doğup kanatlanıyor...

Çat pat yoksul olan Kürtçe'sini konuşa konuşa, can kulağıyla dinleye dinleye dağda geliştirmiş ve şimdi Kürtçe eğitim komisyonunun başkanlığını yapıyor... Üslubu canlı, nükteli, zengin ve sıcak. Sarıp sürüklüyor insanı.

Gizlisi saklısı yok... Herkes O'nu açık yürekliliği, açık sözlülüğüyle tanıyor. İstersen bu diyarda geçen küçük bir anısını anlatayım.

Radyo stüdyosunda çalışan Rojmedî, Zelal'e tutulup aşık olur. Acemi ateşli bir aşık, Zelal'e bunu hissettirir. Çevreden ve Zelal'den çekindiği için dili dışında her şeyiyle O'na aşk ilan eder. Her gün traş olur, saçlarını yıkayıp tarar. Üstüne başına aşırı bir özen gösterir. Bir moral gecesi, bir şenlik olduğunda halayda gide gide varıp Zelal'in koluna girerek oynar... Zelal'i bir yerde görse O'na hülyalı bakışlarla gözden yitene değin bakar, bakar... Yine gözlerinin içine manalı manalı bakışlar gönderir... Zelal yutar mı hiç, gözünden kaçar mı? Duyargaları, sezişi bir hayli gelişkin, cingöz...

Kalbine iğne batmış gibi bir rahatsızlık içten içe duysa da, önce görmezlikten gelir. Baktı olacak gibi değil, üstelik umut veriyormuş gibi bir hava da giderek doğmaya başlıyor.

Ne yapmalı? Nasıl yapmalı? Başını iki eli arasına alıp düşünüp taşınır. Bir tutum kararına varınca içi kıpır kıpır bir halde, heyecanını yatıştırarak, söyleyeceği sözleri, takınacağı tutumu içinde sessizce olgunlaştırarak, kendinden emin insanların rahatlığı içinde stüdyonun yolunu tutar. Şans eseri Rojmedî yalnız başınadır. Yanık aşk türkülerini seslendiren ezgiler yükseliyor stüdyodan. Zelal'in kendisine doğru geldiğini gören Rojmedî, heyecan içinde telaşa kapıldı. Beklenmedik bu karşılaşma yüreğini ağzına getirir. Yanık, yarılanmaş sigarasından derin bir nefes çekti. Zelal, kanadı tahta olan açık kapıdan içeri girdi. Şimdi karşı karşıya, göz gözedirler. Aralarında, müzik kasetlerinin dizili olduğu dört bir yanı camdan yapılan uzun dolap var.

Merhabadan sonra ilk sözü Zelal aldı. İnce iki çizgiyi andıran soluk dudaklarını kıpırdatarak küçük ağzıyla, ama büyük bir ustalıkla:

“*Yanlış anlamadıysam beni sevdiğini hissediyorum. Doğru mu?*”

Yumuşak tondan biraz cesaret alarak:

“*Doğru!*” dedi kulaklarına kadar kızarıp bozararak. Bu büyülü, bu korkunç, bu eşsiz güzel, bu olağanüstü sözcüğü söylemeyi ne kadar düşlemiş, ama bir türlü cesaret edememişti... İşte şimdi “*sevdiği*”yle başbaşadır, bütün bedeniyle söylediği o sözcüğün, dilsizliğinin de tercümanlığını yapıyor Zelal. Hem rahatlamış, hem utanmış, hem meraklanmış bir halde bir duygu karmaşası içinde Zelal'i dinliyor. Zelal ise sağladığı zihin netliğinin verdiği hakimiyet duygusuyla bu anın tadını keyifle çıkarmak istercesine gizlenmiş belli belirsiz bir alayla:

“*Beni beğenip sevmene bir şey diyemem, özgürsün o konuda, ama bir sorun var.*”

“*Nedir?*”

“*Ben seni sevmiyorum!*”

Tam da sevgi dünyasının başı göklere değen son çatı katını bitirdim derken birden yıkılıverdi. Düşsel dünyasının yıkıntı-

ları içinden başını çıkaran Rojmedî, son bir umutla:

"*Seni ne kadar nasıl sevdiğimi bilemezsin.*"

"*Ama ben seni sevmiyorum. Karşılıksız sevgi olur mu?*"

"*Beni nasıl sevebilirsin? Beni sevmen için ne istersen her şeyi yaparım! Yeter ki...*"

"*Seni sevebilmem için cepheye, savaşa gitmen lazım. Hem yalnız gitmek de değil, orada başırılı olman...*"

Bu anısını kendinden geçercesine güle güle anlatırdı. Yıllarca kendini geride tutan birinin duygularını fazla incitmeden, akış yönünü değiştirmeyi başarmıştı. İz bırakmadan kusursuzca başarılan bir kalp ameliyatı gibi...

Yıl 96.

Bir ayrılık rüzgarı... üç yıl sonra.

İçinde olduğum tabur Avaşin'den Ertuş'a doğru geceleyin yol aldı. Bahar takvimlerde bitmiş, yaşamda ise hâlâ hüküm sürüyordu. Bir su çıktı önümüze, kabaran, yatağından taşan, görültülü bir su. Karanlığın içinde el ele tutuşup gruplar halinde geçtik suyu, dizin üzerine kadar ıslanarak... Önümüzdeki tepelerin operasyon birliklerince tutulduğunu geç vakit anladık. Sabaha karşı taburumuz mevzilendi.

Bir grupla birlikte bir yere yollandık. "*Çete noktası*" olarak anılan, iki tarafında kaya kümelerinin yükselip uzandığı, ortası düz, çimenlik bir saha. İleride bir grup bayan görünüyor. Onların üst tarafındaki tepeleri de operasyon birliğinin bir kolu tutmuş... Gördüğümüz bayan takımı önlerini tutmak, pusulamak amacıyla aralarında düzenlemelerini yapıp yeni bitirmişler. Yarısı üstteki tepeyi tutarken, öbürü ihtiyat olarak geride duracak... Geride kalanlar homurdanıyor, mızmızlık yapıyor, hoşnutsuzluklarını itiraz eden sesle komutanlarına duyuruyorlar. Komutanları Zelal.

Bir gerilla grubunun çimenli sahadan kendilerine doğru yol aldığını görür görmez yerinden hızla fırlayıp karşılamaya geldi. Elimi sertçe sıkıp duygularla dopdolu, ama sessizce "*hoşgeldin!*" deyip hemen birden dönüp yarı bağırarak: "*Tepe grubu hadi kalkın, tez olalım.*" Sonra yeniden dönüp ardımdan gelenleri eliyle göstererek:

"*Heval siz, şu karşıdaki tepenin arka tarafına gideceksiniz. Sık ağaçlı, kapalı bir vadidir. Bir mağara da var orada. Burada durmayın, durmayın...*" Sesi gidenlerin ardından gidiyor:

"*Biraz hızlı yürüyün, mesafe, mesafe!*" Sonra düzenlemeye karşı çıkanların yanına koşup vararak:

"*İtirazın sırası mı şimdi? Düşman tepemize çıkmış, birbirimizle uğraşmayalım... Hadi siz de giden grubun peşine takılın.*" Oradan da bir grup erkek gerillanın ekmek pişirme hazırlıkları yaptığı yere varıp:

"*Heval, hamuru toplayın, kazanı, yağı her şeyi katıra yükleyin... Giden arkadaşları görüyorsunuz, orada mutfağı kurarsınız!*"

Ben heykel gibi ayakta donakalmış, hayret ve hayranlık içinde seyrediyorum. Tepeye doğru yol alan grubunun başına geçmek için çevik, hızlı adımlarla artlarından giderken bana bakıp hoşça gülümseyerek el salladı:

"*Sonra görüşürüz!..*"

Yürürken onu düşünüyordum:

"*Şuna bak hele. O ufak tefek şeker kız, general olmuş da haberim yok. Kısacık bir an içinde farklı duygularla birkaç yaşam cephesini yönetti, şimdi de tepeyi tutup çarpışmaya gidiyor...*"

Operasyon sona erip de geri çekilince, iki gerilla taburu biraraya geldi. Deniz'i yanıma alıp Zelal'in takımına konukluğa, O'nu görmeye gittik.

Sayısız yaprakları yeşil yeşil açıp güneşte parıldayan asırlık bir ceviz ağacının altından kalkıp gülümseyerek karşıladı bizi. Genelde erkeklerin elini sıkarken elimi çelikleştiriyorum, bayanlarla tokalaşırken de pamuklaştırıyorum. Geçen sefer karşılaştığımızdan olacak bu kez elini sertçe sıkıp oturuyoruz. Son ayrılıştan sonra nerelerde ne yaptığını soruyorum. O'nu dinlerken, gözlerim de boş durmuyor, tepeden tırnağa süzüyor. Yılların üzerinde yarattığı değişimleri şaşkınlık içinde daha somut görmeye, daha bir canlanmış, zenginlenmiş yüz ifadesini okumaya çalışıyorum. Ayrılıkların gözü daha iyi görür; değişim çizgilerini, farklılıkları... Albümüne göz gezdirdim, sonra başımı kaldırıp O'na bakarak:

"*Adın güzeldi, niye değiştirdin?*" diye sordum. Sevinçli anlarda O'nda hep bir alışkanlık halini alan gözlerini sevimli bir biçimde kırpıştırıp açarak hoşça gülümseyişiyle:

"*Zelal çocukluğumu çağrıştırıyordu, veda ettiğim çağın adıydı...*"

"*Peki neden özellikle Faraşin? Faraşin'i gördün mü hiç?*"

"*Gitmedim ama çok bilgi edindim. Hani daha görmeden sevdiğimiz insanlar, diyarlar olur. Ben de böyle sevdim Faraşin'i... Düşlerimi süsledi çoğu zaman. Düşlerimde hep gittim, gördüm Faraşin'i.*"

"*Peki Faraşin seni gördü mü?*"

Omuz silkip gülerek, "*görmedi.*"

"*Nereden bileceksin, o da seni düşünde görmüş olabilir... Haa dur, ben sana Faraşin yaylası üzerine yaşanmış gerçek bir fıkra anlatayım*" dedim, başı ve gözleriyle onaylayınca anlatmaya başladım:

Şehirde oturan birisi akrabalarının yanına, Faraşin'e gelip yıllık iznini burada geçirir. Burada otlayan her ineğin kovalar dolusu süt verişine ağzı açık şaşarak bakar. Aklısıra buradan bir inek satın aldı mı şehirdeki o kıt kanat yaşamı zengileşir. Sütünden her gün faydalanır, yoğurt, peynir yapar, hatta geri kalan fazlasını satar bile... Kendi kendine kurduğu süslenmiş düşün etkisiyle bir inekle şehre döner... Fakat nedense bir aksilik çıkar. İnek bir kova süt vermediği gibi gün geçtikçe gözle görülür düzeyde zayıflar. Erim erim eriyerek güç bela bir tas süt verir... Korktuğu daha başına gelmeden ineği satıp elinden çıkarır. Ertesi yıl yine Faraşin'e döndüğünde akrabasına yakınarak:

"*O sarı ineği satın almakla çok zarar ettim.*"

"*Neden?*"

"*Burada o kadar bol süt veriyordu, ama şehirde doğru-dürüst bir tas bile vermedi...*" Sakin, vakurca dinleyip bıyık altından gülen Faraşin köylüsü:

"*Ama ben sana Faraşin'i değil, ineği sattım. Oysa o süt ineğin değil, Faraşin'in sütüydü...*"

Fıkra bitiminde ayağa kalktı:

"*Hemen dönelim diye düşünmeyin, ben dut kızartması yapacağım.*"

Ocağın üzerine tabağı yerleştirip yağı kızarttı. İri ballı beyaz dutları pişirip yere indirdi. Simsiyah çaydanlığı iki metre ötede küçük bir taşın dibinden kendi halinde akan pınardan su doldurup ocağa koydu. Üç kuru dal parçasını da közlerin içine... Ceviz ağacının o serin gölgesinde birlikte yedik.

Doğanın sayısız güzelliklerinden, son operasyondan mantık silsilesine uymadan daldan dala atlayark, aklımıza ne gelirse onu konuşarak zamanın nasıl geçtiğini anımsamadık bile. Dut kızartması için teşekkür ettik. Faraşin "*Hele bir elma, incir, eriklerin zamanı gelsin, hiç kimsenin yerini bilmediği ağaçlarım var...*" dedi, yan yana bembeyaz boncuklar gibi dizilmiş dişlerini gösteren bir gülümseyişle. Bir şeyler söylemiş olmak için:

"*Ne demek ağaçlarım, sen daha şimdiden özel mülkün temelini atıyorsun.*"

"*Yemişlerini yalnız kendim için toplamıyorum ki*" dedi bu kez gülümseyerek...

Kısa bir sessizlikten sonra öğlen BBC saati gelince radyoyu açtım. Spiker haber bültenini okumaya başlayınca birlikte dinledik. Bir haber dikkatimizi çekti. Şimdi anımsayamadığım Avrupa'nın bir şehrinde, cinsel istismara karşı çocuk cinselliğini koruyan bir dizi koruma tedbirinin konuşulup tartışıldığı bir konferansın yapıldığını söylüyordu spiker. Haberi aslında bütün dünya ajansları veriyordu. Sessiz bir öfke ve üzgün bakışlarla:

"*Bu dünyadan nefret ediyorum, daha doğrusu bu çağdan...*" dedi Faraşin.

"*İnsanı önce hayvanlaştırıyor, sonra tutup bu kez hayvanlıktan da çıkarıyorlar...*" dedim. Yeni bir söyleşi kapısı aralanınca radyonun sesini kıstım. Spiker kendi kendine okuyordu haberleri...

* * *

Yüreğimin anı defterinin sayfalarını evirip çeviriyorum. Kararsızlığa düşüyorum, ama; çünkü Faraşin'le yaşanılan her an biter bitmez unutulmaz bir anıya dönüşüyor. Herkesle, her şeyle yaşadığı an için bu böyle. İnsanlarla, dağlarla, ağaçlarla yaşadığı her anın bir değeri olduğuna inanıyorum.

Ayrıldığı her yerde güzel anılar bırakan bir masal kahramanıdır Faraşin.

* * *

Birkaç gün sonra Betrot tepesine birlikte çıktık. İki tabur birleşik bir eylem düzenleyecekti. Saldırılacak tepenin son keşfinden sonra düzenleme yapıldı: Savaşçı ve komutanların mevzilendirilmesi, alay yönetiminin toplantısında Faraşin düzenlemeye karşı çıktı. Bütün itirazına rağmen kendi yeri değiştirilmedi, eylem koordinesinin yanında kalmasını herkes uygun görmüştü. Sona doğru gelen, resmi havadan uzaklaşan ve artık bir söyleşiye dönüşen toplantıyı terkedip bir meşe ağacının arkasında insan boyunu aşan bir kayanın dibinde durup oturdu. Kendi kendisiyle başbaşa kaldı. Gecenin karanlığı içinde duygularıyla yapayalnız. Müthiş bir sessizlik vardı ortalıkta. Fırtına öncesi sessizlik. Durmak nedir bilmeyen cırcır böceklerinin düdük çalış sessizliği bozmaktan çok adeta özel bir anlam yüklüyordu. Eylem grupları belirlenen yerlerine gitmek üzere karanlığın içinde siyah gölgeler halinde hareket ettiler. Havada şurada burada uçuşan ateş böcekleri bir yanıyor, bir sönüyor, gecenin güzelliğine renk katıyorlar...

Faraşin çekildiği köşesinde içine büsbütün kapanıp hayata küsmüş bir halde kendi kendine acıyarak, karanlığa karışan sessiz gözyaşları döker. Her gün bir parça daha büyüttüğü iç dünyasında kendi kendisiyle konuşur. Konuşuyor mu, yoksa düşünüyor, duygulanıyor mu? Belki de hepsi:

"Karşımda biraz ötede bir savaş patlayacak ve ben yardıma koşamayacağım! Olur şey değil! Gönlüm razı olamaz, elimde değil... Kendimi avutamam. Devrimin kalbi nerede atıyorsa ben orada olmalıyım. Ben oradaa! Ateşten uzak olmaya yüreğim dayanmıyor, dayanmıyor. Birazdan silahlar

patlayacak ve ben parmağımı kımıldatmayacağım! Süs için mi taşıyorum bu silahı? Yoldaşlarım mayınların içinden mevzilerin üstüne gidecek ve ben uzakta duracağım, sadece kurşunların sesini dinleyeceğim, sadece havadaki izlerini seyredeceğim... Hayır, hayır, kabul edemem! Nedir bu yakamı bırakmayan himaye... Yaşamdan daha çok sevdiğim arkadaşların can verecek ve sana düşen yalnızca yaralıları taşımak... İşte ben bunu yapamam. Niye anlamıyorsun komutan? Niye acılarım dinsin değil, çoğalsın istiyorsun? Niye? Niye? Tutup başımıza komutan kesiliyor, keyfi adam, hep bildiğini okuyor... Her şeyi zaten kendine göre... Ah... Doya doya savaşamıyorsun, her adımın binbir engelle..."

İçinin ferahladığını düşünerek yalnızlık sığınağını andıran köşesine doğru onun bezendiği büyülü sessizliği bozmaktan çekinerek, sessiz adımlarla gittim. Nasıl olsa -bir aksilik çıkmazsa- eylem gece yarısı başlayacak; karanlıkta herkes yerini alacak, ayışığı çıkanda da saldırıya geçilecekti... Ayak ucuna basılan adımların sesinden başını kaldırıp baktı, karanlığın içinde iki küçük yıldız gibi parlayan gözlerle... Başucunda havada ateş böcekleri kıpır kıpır yanıp sönüyor... Gözleriyle ateş böcekleri arasında bir bağ var gibi geldi bana. Bunu yeterince düşünemeden yalnızlık sığınağının eşiğine yetiştim. Saygılı ve sonderece yumuşak sözcüklerle:

"*Sizi rahatsız ettim, oturabilir miyim?*" diye sorunca "*oturun!*" dedi, sesini yitirmiş gibi kısık fısıltılı bir sesle. Karşısında serin bir taşa oturdum. Milyonlarca yıldız titreşiyordu, sessizliğini dinledim bir süre. Bana bambaşka geldi. Yarattığı hüzün daha derin mi desem, daha zengin mi? Hani bölük pörçük dağınık bulutların toplanıp yoğunlaşa yoğunlaşa şimşek çakımları ve yağmur yağışından sonra göğün açılıp mavi mavi ferahlaması gibi bir rüzgarın etkisiyle ilgisiz duran duygu zerrecikleri toplanıp yoğunlaşıyor, türlü şekillere bürünüyor bu köşecikte... Yalnızlığın özgürlük kokusu ya da özgürlüğün yalnızlığının hüznü...

İç konuşmasının bitmesini, bir sonuca bağlayana değin sessizce beklerken, sessizliği bana da bulaştı... Dil ağırlaşıp uykuya dalıyor burada, konuşmak gelmiyor insanın içinden. Kendimi bir parça zorlayarak damdan düşer gibi:

"*Nasılsın?*" diye sordum.

...

Yanıt vermeyişinden ifadesi zor bir soruyla giriş yaptığımı anladım.

"*Üzme kendini. Savaş daha uzun sürecek. Düşmanlarımız çok, bu son eylem değil ki.*"

"*Ama her zaman bu böyle oluyor.*"

"*Belki de böyle olması gerekir ama...*"

Anlaşılamadığını ima eden bir sitemle bakarak:

"*Biliyor musun kaç yıl var ki, doğru-dürüst savaşamadım. Bu alayın belki de en eskisiyim, ama savaş yönünden en yenisi gibiyim, içime sindiremediğim bu.*"

Ana konudan O'nu bir parça uzaklaştırmak için:

"*Ne zaman katıldın gerillaya?*"

"*89'da.*"

"*Seni nasıl kabul ettiler?*"

"*Bu da uzun bir hikaye. Öyle kolay olmadı...*"

"*Nasıl?*"

"*Babamı yakalayıp tutukladılar. Onun milislik işini annem yapmaya başladı. Birden dayanaklarımı yitirmişim gibi büyük bir boşlukta buldum kendimi. O zaman kimse benden kuşku duymadığı için kuryelik de yapıyordum. Zindanla dağ arasandı. Gide gele dayanamaz oldum. Birgün görüşmede parmaklıklar arkasında olan babama 'ben gerilla olacağım' dedim.*"

"*Peki baban onay verdi mi?*"

"*Verir mi hiç?*"

"*Tepkisi nasıldı?*"

"*Bana tepeden bakıp 'daha küçüksün, annen yalnızdır, ben içeriden çıkayım birlikte, ailece dağa çıkarız' der demez, 'olur mu baba? sen değil miydin bana her gün Dersim'i, gerillayı anlatan; şimdi de tutup bana engel oluyorsun!' Güldü... 'Sen kararını vermişsin, o zaman ne diye bana danışıyorsun?' dedi.*"

"*Sonra?*"

"*Sonra gerilla engeli çıktı önüme. Şükrü gillerdi o zaman. 'Sen burada iş yapıyorsun, herkes senin yaptığını yapamıyor. Gerilladan da daha önemlidir yaptığın' falan filan. Ben katılmakta ayak diretince bu kez baklayı ağzından çıkararak 'yaşın tutmuyor, biraz daha büyü. Sana söz veriyoruz, alacağız seni...' Ben ilk kez onlara kızdım o zaman, yumdum gözümü ağzıma geleni söyledim.*"

"*Anımsıyor musun?*"

"*Sözcüğü sözcüğüne anımsayamıyorum! Aklımda kaldığı kadarıyla 'dağlar babanızın malı değil, ne diye benimle pazarlık yapıyorsunuz? Babamın intikamını almak istiyorum...' gibisinden şeyler.*"

* * *

Gerilla grubu gülmüş, sevmiş ve kıramamışlar. İsteğine boyun eğmişler. Ağırlık oluşturur diye bir bayanı bile kabul etmedikleri bir süreçte, dağın kapısını açmışlar O'na. Bu afacan, sempatik küçük kıza. O'nun için şeker, çikolata almayı ihmal etmeden.

Geçmişin defteri açılınca, dalıp gitti. Adeta yenibaştan yaşar gibiydi.

"Özgürlük Vadisi'nde bana iş yaptırmıyorlardı. Boş durmaktan sıkılıyor, nefret ediyordum. Bizim manga mutfağa çıktığından onlara su taşır, çay pişirirdim. Avucumda hamuru açıp küçük küçük çocuk ekmekleri pişirirdim. Biliyorsun ... kamp yerini renkli çakıl taşlarının süslediği dereye her inişte, suyla oynardım. Sonra kağıttan bir gemi yapıp yüzmesi için bırakırdım suya. Su alıp götürürdü uzaklara. Kaybolana değin, bakışlarımı ayırmazdım. Her gemiye bir isim verirdim. Çocuk gemisi, edebiyat, müzik gemisi, özgürlük gemisi gibi... Düşlerimle her gemiye bir şeyler yüklerdim. Çocuk gemisine, oyuncaklar, lunaparklar..."

"*Peki gemin batınca?*"

"*Yenisini aynı biçimde yapıyor, yüklüyor ve uğurluyordum.*"

Ay çıkıp da gümüşten ışığını ortalığa serpince, her şeye büyülü bir hava veren bu nesneye baktık bir süre. Diyalogumuzu nerede niçin kestiğini bilemiyorum. Faraşin:

"*Doğuş ve batışını saymazsam, ayışığını güneşin ışığından daha çok seviyorum.*"

"*Neden?*"

"*Nedenini ben de henüz bilmiyorum. Kuru bir gerçeklik hüküm sürüyor gündüzleri. Geceler daha çok hoşuma gidiyor. Diline ulaşamadığım duyguları uyandırıyor içimde. Nedensiz hüzünler, sevinçler...*"

"*Biliyor musun Kızılderililere ait sevdiğim bir atasözü var: 'Geceler rüya görmek içindir...' Ama biz bu sözü zenginleştirmişiz. Milyonların rüyasını gerçekleştiriyoruz...*"

O an eylemin başlangıcını haber veren bir B-7 roketinin patlama sesiyle Faraşin, oturduğu yerden hızla doğrulup ok gibi ileri fırladı...

Sürecek

mavidir avaşin'in suları

Doğal olmayan her şey bağımlıdır. Bağımlı olan ise özgür değildir. Bırakalım kişilikleri, devletlerin bağımlısı bile hiçbir zaman sorunlarını köklü çözüme kavuşturamaz, ihtiyaç duyduğu bir kalkınmayı bile gerçekleştiremez. Çünkü burada öz irade, öz güç yoktur. Olanı sınırlıdır. Bunun değişmesi için de köklü bir dönüşüm vazgeçilmezdir.”

Selçuk Şahan

Bugün üstümdeki varımı yoğumu, bedenimi yıkamam benim için önemli bir değişiklikti.

Buna ilişkin yazayım dedim sana bugün. Çünkü gerilla tarzı yıkanmaktı. İlgi çekici, merak uyandırıcı yaşamdan bir parçadır. Senin için de dikkat çekici olabileceğini düşündüm. Daha doğrusu kendim için çekici bulduğumu, senin için de geçerli görüyorum. Kusuruma bakar mısın bilmiyorum ama kalem ve defter benim elimde, olay yerinde olan da benim. İnisiyatifimi kullanıyorum işte. Aslında böyle bir inisiyatifi kullanmak senin için de güzel bir olay. Seni olmadığın yerde olduruyorum; daha ne istiyorsun!

Aylar sonra üstündeki elbiselerle birlikte bir temiz yıkandığın zaman kesin bir değişiklik hissedersin tabii ki.

Aralık ayının ilk haftasının sonunda ülkeye girmiştik yanılmıyorsam. 2-3 gün öncesinde kaldığımız yurtsever evde yıkanmıştık. Gel zaman git zaman bir daha yıkanmadım. Bir ara Aralık ayı sonu ile Ocak ayının başları arasında iki hafta süren toplantı döneminde kaldığımız yerde Zap kolu olarak bilinen bir su akardı. O günler yağmurlu geçerdi çoğunlukla. Dola Şivê'de bulunuyorduk. O ara bazı arkadaşlar akan sudan yararlanıp temizliklerini yapmışlardı. Ben ise iki parça elbise, çorap ve ayaklarımı yıkamıştım. Tabii su buldum mu ilk fırsatta saçlarımı yıkamayı ihmal etmem, soğuk suyla...

Daha sonra askeri eğitime gitmiştik. 20 gün kadar orada kaldığımızda daha da kirlenmiştik. Zaten hep dışarıdasın. Yatıyorsun, sürünüyorsun, çöküyorsun ve daha başka askeri hareketler yapıyorsun. Sabah karanlığında çıkıyorsun, akşam karanlığında dönüyorsun. Erzak taşıyorsun, odun taşıyorsun, yediğin ve içtiğin bulaşıkları yıkıyorsun. Bunlardan başka da fazla bir zaman bulamıyorsun.

Artık sen nasıl kir pas içinde kaldığımızı, yüzümüzün yandığını, ellerimizde kirin biriktiğini ve ellerimizin yaralandığını ya da çatladığını tasavvur et.

Zaten askeri eğitimden 7 arkadaş olarak dönüp o akşam görüştüğümüz Cuma arkadaşa, geceyi geçirmek üzere ayrılırken "*yarın Dola Şivê'ye gidip banyo yapın*" demişti. Düşünüyorum da, banyoyu Cuma arkadaşa hatırlatan bizde oluşan görüntüydü belki de.

Şubat ayının biri miydi, ikisi miydi gittik banyo yapmaya. Zaten Dola Şivê etrafı büyük kayalıklarla kaplı derin ve vadidir. Su dolu dolu akıyordu, karşıya kolay kolay geçemeyecek kadar doluydu. Yine iki küçük elbise parçasını yıkamakla yetinmiştim. Ayrıca vücudumu bir kez sabunlamıştım. Banyomu alelacele sonuçlandırmıştım soğuktan dolayı. Anlayacağın sadece kirleri uyandırdım galiba. Dolayısıyla kendimi banyo yapmamış saydım. Bir-iki gün sonra ayrılmıştık Zagros'a doğru Rohat'la birlikte.

Aradan yaklaşık 20 gün geçti. 15 Şubat karargahta banyo günüydü. Basın işleri olduğundan biz gidememiştik. O günden bugüne fırsat kolladık. Kimi günler işten dolayı gidemedik, kimi günler de kar yağışından. Nihayet bugüne kaldık.

Sabah aklımıza geldi: "*Gidelim mi*" diye. Mahsum'la ben gitmek istiyorduk. Şervan gitmemiz için teşvik etti, Rohat da elini kirlenmiş yakama atarak tahrik etti gitmemiz için. Kararımızı kesinleştirdik.

Bulunduğumuz noktadan yukarılara gidecektik. Orada akan su vardı. Tabii karlı bir noktaydı. Yolumuz üstünde kaya diplerinde kurulmuş mangaları yeni görüyordum. Manga manga eğitim yapıyorlardı. Bir manganın yanından geçerken, "*örgüt tarzı dışında başaracağını sanan ahmaktır*" sözlerini duydu kulaklarım. Bu sözler beni alıp da Almanya'nın Düsseldorf şehrindeki Serxwebûn'da o dönem yayınladığımız bir çözümlemede, bu sözleri çok anlamlı bulmuş, kendim için tam geçerli saymış, genelde de böyle bir yanılgının olduğunu düşünmüş ve bu nedenle arabaşlık olarak kullanmıştım.

Neyse banyoya dönelim. Galiba seni de Düsseldorf'a kadar götürüp getirdim. Ama kötü olmadı, değil mi?

Üç ayda bir yıkandım

Daha önce cezaevinde kalmış, çıktıktan sonra önderlik sahasına gitmiş ve oradan da Avrupa çalışmlarında görevlendirilmiş Filo isminde bir arkadaş var. Orada görevli olduğu eğitim çalışmalarında yer alan bir genç, temizliğine çok düşkünmüş. Bu Filo'nun dikkatini çekince şöyle bir değerlendirme yapıyor: "*Temizlik iyidir ama seninki sosyete temizliğidir.*" Bu değerlendirmeyi duyunca çok gülmüştük Diyar'la. Ardından Diyar, "*Selçuk aslında seninki de sosyete temizliğidir*" demişti bana. Ben de el yüz -günde onlarca kez- ve saçlarını yıkamak bir takıntıydı ve bu dikkat çekiciydi. Ayrıca da bu konuda hasasiyetlerim vardı. Diyar'ın dayanağı buydu.

Yokuş yukarı yürüdüğümüz için Mahsum da, ben de epey yorulduk. Yol da çamurlu, karlı, dar ve kaygandı. Nihayet suyun başına vardığımızda daha önce basın mangasında yer alan Botan da oradaydı. Zaten karlı yolda bir kişinin ayak izleri vardı.

İlk işim odun toplamaktı. Balta götürmediğimize pişman olmuştuk. Elle ve taşlarla odun biriktirdik. Birlikte götürdüğümüz lastikle odunları tutuşturduk. Orta büyüklükte bir ateş yaktık. Orada bulunun üç tenekeye de su doldurarak ateşin etrafına koyduk. Kısa sürede ısındı sular. Daha önce de orada banyo yapılmış olduğundan naylon parçaları da vardı. Naylonları kar üstünde derinleştirdik, bir leğen gibi suyu toplu tutması için. Böylece naylonlar içinde teker teker elbiselerimizi yıkamaya başladık. Elbiselerimin altından çamur gibi su birikiyordu. İlk defa bu dağlarda, üç ay sonra bazı elbiselerimi yıkıyordum. Elbiseleri suyun içine atmadan iki elimizle gözlerimiz önünde gerip bakıyorduk. Maalesef, ismini buraya geçirmek istemediğim ama senin tahmin edeceğin o küçük hayvanları görüyordu gözlerimiz. Bunlara "*çete*" diyor gerillalar. Tiksindirici de olsa, buralarda bu "*çete*"lerle birlikte yaşamaya, ya da alışmaya zorunlusun. Kendini ne kadar temiz tutarsan tut. İlaç da kullanabilirsin, ama yine de iyiden iyiye bunlarla tanışmışlığın devam eder.

Elbiselerimizi bu "*çete*"lerden temizledikten sonra yıkadık. Bir-iki zorunlu parça dışında bütün elbiselerimizin yıkanmasını tamamladıktan sonra sıra kendimizi yıkamaya geldi. Sağ tarafımızda 20 metre kadar uzaklıkta orta büyüklükteki bir taşın hemen altında kar yoktu. İlkin Mahsum sıcak su tenekesini götürüp yıkandı. Ardından ben gidecektim. Mahsum'a havanın üşütüp üşütmediğini sordum. Biraz soğuk olduğunu, o an üstüne su dökebileceğini söyledi. Ama benim aklımda Dolê Şîvê'deki banyo fiyaskosu vardı. Bu nedenle beraberimizde götürdüğümüz yağmurluğu, zaman zaman rüzgarın estiği yöne gerdim. Faydası da olmadı değil. Ayaklarım üşümesin diye ayağımdan çıkardığım iki çift çorabı, bir küçük odun parçası ile birkaç çalıçırpı koydum. Çok kapalı bir yer olmadığından soğuk rüzgarı alıyordu. Ama korktuğum kadar üşümedim.

Banyom bittiğinde çok üşüyor ve titriyordum. İlkin yanımda bulundurduğum büyük kefiyeyi üstüme attım ve onunla kendimi kuruladım. Ardından hızla elbiselerimi üstüme geçirdim...

Ateşimiz yanıyordu. Radyoda Türkçe müzik parçaları söyleniyordu. O an kendini hafiflemiş olarak çok rahat hissediyorsun.

Biraz ısındıktan sonra geri kalan elbiselerimi de yıkadım. Bazı elbiselerimiz tam kurumadan giymek zorunda kaldık. Üstümüzde tümden kuruyacaklardı.

Epey zaman aldı bu banyo işi, epey de yorucu oldu. Ama değdi bunlara.

İşimiz biter bitmez orada beklemedik. Bu kez yokuş aşağı iniyorduk. Yol çamurluydu ve kaygan. Yokuş çıkmak kadar inmek de zordu.

Düşündüm, daha çok sefer her mevsimde banyolar yapacağız. Aklıma yaz mevsimi geldi. Bu mevsimin sıcaklığında, insan karşılaştığı büyük sularda, girerek yıkanabilir ve bu çekici olsa gerek. Birinde Abbas arkadaş Avaşin'in sularına çok sıcak günde böyle girip iyi bir serinlediklerini söylemişti.

Bugün de sana bunları yazdım.

25 Şubat 1997/ Avaşin

"Yaşam çağrısıyım"

Bugün hava güzel. Ne kar yağıyor, ne de yağmur. Zaman zaman bulutlar gizlese de güneşi, çıktığında bahar sıcaklığıyıyla ısıtıyor bizi Avaşin'de. Baharın daha da yakınlaştığını bugün biraz daha hissediyorsum.

Senin Ocak ayının başında okuduğun Aralık 1996 tarihli Serxwebûn sayısını ben bugün gördüm. "*Okuduğun*" diyorum ama yanılıyor da olabilirim: Belki sen de okumamışsın. Sorun bu değil.

Serxwebûn'da Başkan Apo'yla yapılan röportajı okudum. Biz daha önderlik sahasındayken Londra'dan Ali Kemal isminde master yapan gazeteci arkadaş gelmişti. PKK felsefesi üzerinde çalışıyordu. Tez verecekti. Bunun için Başkan'la da bir röportaj yapmıştı. O zamanlar dinlemiştim. Zaten röportaj ikili değil, bütün okul öğrencileri önünde yapılmıştı. Özellikle de bazı felsefik cevapları müthiş bulmuş ve not etmiştim bu cevaplardan bazı sözleri.

Röportajın ön açıklamasında tez'in birinci seçildiğini belirtiyor Ali Kemal. Oradayken epey sohbet ve tartışmalarımız olmuştu. Canlı, hareketli ve bütünleşen özelliklere sahipti.

Bugün yine Serxwebûn'da bu yazıyı okudum. Zaman olsa hepsini okumak isteğimdir. Aylar sonra ulaşsa da bir yeni gazete, dergi ve kitap görünce, ne kadar seviniyor insan. Çok yakından tanıdığın ve herkesten daha çok sevdiğin bir arkadaşınla buluşuyor gibi mutlanıyorsun. Yutarcasına sayfalarını karıştırıyorsun, sonra tekrar ön ve arka kapaklarını gözlerine tutarak sevecenle bakıyorsun. İçinden "*hepsini bir okuyabilme zamanı bulsaydım*" diye geçiriyorsun, ama öyle olmayacağının üzüntüsüyle. Zaten Serxwebûn'un yanında Zülfikar, PKDW Bülteni, Apo'nun Askerleri adlı kitapçık ve bir Arapça dergi daha vardı. İdeolojik-politik, hatta sosyal gıdamızdır bu tür yayınlar. Radyoyu da eklemek gerekir tabii.

Bugün okuduğum röportajdan aldığım Başkan Apo'nun sözlerini, düşündüm de ilk dinlediğimde de not etmiştim.

Bu sözler; insanı büyülüyen, insana ruh veren, insanı büyüklüğe teşvik eden sözler. Aynı zamanda insanın küçüklük yanlarının ne kadar iğrenç durumda olduğunu da gösteren büyük insanın büyük sözleri.

"*Yaşam Çağrısıyım*" başlığını bu sözlerden seçtim. Zaten bilenler iyi biliyor, Başkan Apo'nun her anı bir yaşam çağrısıdır. Bu kadar sık ve neredeyse gökleri delen, rüzgar gibi yayılan etkili bir çağrıya rağmen anlayanların sayısı ne kadardır? Çok çok az. Çok az anlaşılmasının nedeni neyi gösteriyor diye sorarsan, benim cevabım, "*iki ayrı taraf arasındaki fark*" şeklinde olacak.

Bir taraf rastgele, büyük hedefsiz ve büyük iddiasız "*yaşar*"ken, diğer taraf bak ne diyor:

"*Aslında savaşımız TC'yle sınırlı değil, çağlar ötesine kadar uzanıyor. Ben kendimi yüzyılla bile, hatta bin yılla da sınırlı görmem.*" Bunun adına, "*Bu sınırsız ve süresiz bir yaşam gücüdür*" diyor. Ayrı yerde şunları söylüyor devamla: "*Benim felsefemde öncelik sonralık, ilk ve son yoktur.*" Bunun anlamını da "*evrenselliği yakalamak*" olarak değerlendiriyor.

Başkan Apo'yu anlamazlığın bu büyük farktan doğduğunu bir kez daha düşünüyorum.

Bu felsefeden gerçekten de yaşam akıyor, umut fışkırıyor. Bir ömrün alamayacağı kadar büyüklük gerçekleştiriyor. Bütün zamanlarında hep yeniyi, çekici olanı, zenginliği ararsan, bu büyüklüğün imkanlar dahilinde olduğunu tespit edebilirsin. "*Daha göklerde olanı arıyorum*" diyen bir kişilik, elbette dünya bataklığından korur kendini. Balzac'ın "*Goriot Baba*" romanında da geçen bir diyalogda, "*Kendini yükseklerde tutacaksın ki, dünya bataklığına batmayasın*" sözleri önemli bir felsefik vurgudur.

Dünyada genel bir insanlık bunalımının en temel nedeni insanların arayışı bir felsefe haline getirememeleridir. Bunalımların temelinde büyük arayış ve büyük insan felsefesinin yoksunluğunun derin bir uykuya yattığını bilememeleridir. Yukarıda aramak yerine altta durgun kalmak, bir gün önde olmak yerine bir gün geride kalmak, umutla yüzyıllara ve çağlara uzanmak yerine ruhu için bir alıcı aramak, "*küçük insanın*", bir diğer adıyla "*yok insan*"ın felsefesidir.

Başkan Apo, uygarlık yasalarını esas almadığını söyler. Bu uygarlık karşıtlığı anlamına gelmiyor. Yerleşik veya diğer bir deyimle hazır yasalara göre bir çizgi yerine, doğallığın yasalarıyla hareket ettiğini vurgular. Zaten ona göre, "*Doğal insan en büyük insandır.*" Kendi açımdan rahatlıkla belirtebilirim ki, buna katılamamak insan onurundan, insan özgürlüğünden yoksun olmak demektir.

Onurunu ve ruhunu koruyamayan ve ruhunun satın alınmasını engelleyemeyen, güçlü karşısında ezilmekten kurtulamayan sıradan insanlar, ne uygarlığın, ne de doğallığın yasalarını esas alabiliyorlar. Bunlar acınacak durumda, en altta sürünen ve bunu da yaşam sanan kişiliklerdir. Bu kişiliklerden bir beklenti içinde olunamaz. Bu anlamda onlara basamak arttırmak gerekmektedir.

İnsan, kendisi olmalıdır. Kendi rolünü kendisi yazmalıdır. Bir başkasının belirlediği rolde çok önemli ve başarılı olabilir. Ama rol oynayanın değil, yazanındır.

Başkan Apo'nun önderliği de bu konuda güçlü örnekler içeriyor. Bazı çözümlemelerinde bir militanın rolünü bir artist gibi oynaması gerektiğini vurguluyor. Bu konuda büyük uygulayıcıların olmamasını eleştiriyor. Bu, hazır olanın bile doğru dürüst uygulanmaması anlamına geliyor.

Her şeyden önce iyi bir yaratıcı ve iyi bir uygulayıcı olabilmek için, kişinin kendini iyi tanıması, ilerletici yasalara ulaşıp ona göre rolünü belirlemesi gerekiyor. Bunu yapmaktan aciz olan ve başkasına havale eden bir insan kişiliği kuşkuludur. Mülkçüdür. Kendisinden daha güçsüz olanı mülk edinir, kendisinden güçlü olana da mülk olur. Ruhu satın almak veya ruhu satmak gibi.

Kişilik bu şekilde bunalır, çürür, "*yaşayan ölü*"ye dönüşür.

Doğallığın yasaları bu kişiliği reddeder. Doğal olmayan her şey bağımlıdır. Bağımlı olan ise özgür değildir. Bırakalım kişilikleri, devletlerin bağımlısı bile hiçbir zaman sorunlarını köklü çözüme kavuşturamaz, ihtiyaç duyduğu bir kalkınmayı bile gerçekleştiremez. Çünkü burada öz irade, öz güç yoktur. Olanı sınırlıdır. Bunun değişmesi için de köklü bir dönüşüm vazgeçilmezdir.

Kendine ait olduğun kadar kendini doğal sayabilirsin. Doğal olduğun kadar özgürsün. İnsan bunu amaç edinir ve "*nasıl insan olmaz*"ı iyi incelerse, doğallığın yasalarını yapabilir.

27 Şubat 1997/ Avaşin

Kürdistan domuzu

Sana, Avaşin'in ayazlı bir gecesinin geç saatlerinde Kürdistan domuzu vesilesiyle yazmak istedim. Gökyüzü dupduru ve masmavi, bütün yıldızlarla dolu. Ama ayışığı yok. Hava zifiri olmasa da karanlık. Karşıdaki tepelerin sırtlarındaki karlar belli belirsiz. Sobamız şu anda iyi yanıyor. Süleyman ve Cevahir battaniyelerin altına çekilmiş uyuyorlar. Mahsum daktilo başında, Haydar'ın okuduğu talimatı yazıyor. Ayrıca sobanın üstündeki küçük stilin içindeki şekerli su kaynamak üzere. Pelûr yapacak Haydar bize. Bu kaynayan suya un katıyor ve biraz katılaşıncaya kadar karıştırıyor. Sonuçta oluyor pelûr. Soğumuş olanı daha lezzetli. Daha önce yine burada bir mi iki kez mi yemiştim.

Biraz önce "*PKK'yi daha daha keşfetmek*" başlıklı bir konu yazıyordum. Bir yere kadar getirip bıraktım. Fazla acelesi yok nasılsa. Kendi düşüncemi yormadan yazarsam daha iyi bir yazının ortaya çıkabileceğini kararlaştırdım.

Anlayacağın o defteri kaldırmadan bu defteri açtım.

Neredeyse yazmadan geçecektim. Mangamda muhabereden sorumlu olan Şervan, Oramar bölgesine gitti. Gittiği sırada ben hazır değildim. Bugün PKK felsefesi dersini veriyordum. Dün akşam Başkan'ın PKK felsefesi üzerine Ağustos '96'da yaptığı çözümlemeyi video kasetinden izleyip not almıştık. Bu çözümleme yapıldığında ben okuldaydım. Benim de yer aldığım felsefe dersine ara vermiştik. Üç kişilik komisyonda benim anlatacağım bölüm PKK felsefesiydi. Başkan bu çözümlemeyi yapınca, hemen o akşam daktilo edip yazılı hale getirmiştik. Daha sonra da okuyup üzerinde tartışmıştık. Çok güçlü gördüğüm bir çözümlemeydi. Dün akşam videodan bir kez daha pür dikkat dinledim. Kendimi de, diğer arkadaşları da izlemiş oldum. Kamerayı çeken Ahmed Palu'ydu. Zaten kimi zaman bana, "*sen uyukladığın zaman seni yakın çekime alacağım*" diyor ve gülümsüyordu. Ben de "*kesinlikle öyle yapmayacaksın*" karşılığını verince daha fazla gülüyordu.

Dün dikkatimi çekti: Kamerayı bazen öğrenciler üzerinde dolaştırırken, yakından tanıdığım beni ve Melsa'yı biraz daha yakına alıyordu. Bir de Cafer'in uyuklamalı halini yakın çekime almıştı. Cafer'i görürsem bir espri konusu olarak bunu kendisine hatırlatacağım. Tabii Amed Palu'yu da görürsem hatırlatırım. Şimdi Cafer Botan'da, Amed Palu da Zap'tadır.

Görüyorsun değil mi, Kürdistan domuzundan nerelere kadar gittim. Bilmiyorum, insan öyle onurlu yaşamalı ki, kendi anılarını, kendi tarihini sevsin, sahip çıksın. Ben dün akşam bu çözümlemeyle birçok şey düşündüm ve hatırladım. Oradaki arkadaşların yarısı Kürdistan'a geldi. Burada kimisi şehit düşebilir, kimisi kahramanlaşabilir, kimisi de olmayabilir.

Tarihten çok güzel Başkan Apo'lu bir gündü işte.

O gün çözümlemeyi dinlerken bir yandan not alırken, diğer yandan kendi kendime "*Başkan'dan şu noktayı, bu noktayı alıntı yapıp derinleştireceğim, çok güzel bir ders olacak*" diye düşünüyordum.

Dün akşam o günü sevgi ve özlemle andım.

Öyle güzel günler olmalı insan yaşamında, yaşam onurlu, dolu, başarılı ve güzel geçmeli.

Özür dilesem mi senden? Hızımı alamayıp uzaklara gidiyorum. Hiç yorulmuyorum, tersine çok dinleniyorum. Seni de kendim gibi sanıyorum.

Ne yapayım, sana anlatacaklarım bitmiyor. Söz vermiştim; önemli gördüklerimi sana hep yazacağım diye.

Mesela hep beraber hareket ettiğimiz Rohat geçenlerde bir grup arkadaşla birlikte Oramar'a gitti. Vedalaşmada tokalaşırken, "*Arayış felsefemizi yere atmayasın*" dedi. "*Tabii ki değil*" cevabını verdim. Yine okuldan birlikte geldiğimiz Kerim ve Serhat da karargahtan ayrıldılar. Şahan vardı, O da gitti.

Yani anlayacağın, bizim önderlik sahasından gelen devremizden bir ben kaldım karargahta. Abbas arkadaş eyalet yönetimindeki arkadaşların benim karargahta kalmamı uygun gördüklerini söyledi.

Sakın bunu üzüldüğüme yorumlama. Mücadele her yerde mücadeledir. Her mücadele sahasında da arkadaşlar var. Bizim için önemli olan ve bizleri birbirine bağlayan da mücadeledeki başarıdan başka bir şey değil.

Söz; burada ayrıntılara son veriyorum.

İkinci gündür, bu yazıya devam ediyorum. Bu son cümleyi yazdıktan sonra jeneratörü kapatmamız gerekti. Işıksız kalmıştık. Dolayısıyla ara vermek zorunda kalmıştım.

Ama biliyor musun, bu son cümlenin ortasında aklıma vurgulamam gereken bir nokta daha geldi. Abbas arkadaş giden arkadaşlarla tek tek ilgilendi. Ardından hepsine yönelik konuşmalar yaptı. Çok içten ve çok etkili hitap etti. Kendi kendime, bunu "*bunlar kasete alınıp yazılı hale getirilmesi gereken konuşmalar*" olarak düşündüm. Bunu kaydetmeliyim.

Bu sefer kesin, sıra bizim ülkenin domuzunda.

Belki de diyeceksin, bu domuz meselesi de nereden çıktı? Kendine göre haklı olmadığını söylemiyorum, ama kendimi de haksız görüyor değilim.

Bana bazı çağrışımlar yaptı; bir anımı hatırlattı, dün akşam domuz eti yiyince.

Yanılmıyorsam '94 yılıydı. O zaman Serxwebûn Düsseldorf'ta çıkıyordu. Kaldığımız bir ev vardı. O dönemde Avrupa'da olan Karasu arkadaş gelmişti kaldığımız eve. Sohbet ediyorduk, tartışıyorduk. Bir ara tartışma konumuz yurt sevgisine dönüştü. Karasu arkadaş, bizlerde yurtseverliğin eksik olduğunu söylüyordu, yurt sevgisinin bir PKK'li için oldukça önemli olduğunu vurguluyordu. Coğrafya güzelliğinden de bahsederken, domuzların da olduğunu konuşmuştuk. Avrupa'da domuz eti en çok yenilen etlerin başında gelir. Karasu arkadaş bana domuz etini yiyip yemediğimi sormuştu. Ben, birkaç kez yediğimi ama tadını beğenmediğimi söylemiştim. Kürdistan dağlarına gittiğimde ise domuz etini yiyeceğimi belirterek, "*Çünkü onlar Kürdistan domuzudur*" demiştim. Karasu arkadaş bu cevabıma gülmüştü.

İşte dün akşam domuz etini yiyince ve tadını Avrupa domuzlarının etinden daha lezzetli bulunca, Düsseldorf'taki bu anı aklıma gelmişti. Gerçekten de tadı çok farklıydı.

Düşünüyorsun, bu dağlarda yaşayan her şey daha temiz ve daha farklı. Avrupa domuzları besiye alınıyorlar, özel çiftliklerde yetiştiriliyorlar. Bir-iki domuz çiftliklerinin yanından geçmiştim, iğreniyor insan. Domuzların çıkardığı o ses, o koku var ya, mide bulandırıcı. Belki sen de biliyorsun. Bir de mecbur değilsen, neden o domuzların etini yiyesin ki, değil mi?

Ama Kürdistan domuzları cennet kadar güzel ve tertemiz havası olan bir coğrafyada yetişiyorlar. Bir diğer farkları da bizim domuzlarımızın çiftliklerde hapsedilip özel besiye alınmamaları, yani özgürlüğü yaşamalarıdır. Yedikleri ve içtikleri temizdir.

Burada sonuçlandırayım. Fanusun ışığında yazıyorum. Kafamı eğmiş, defterimi yan tutmuş halde yazıyorum. Bunun yoruculuğu, beni, yazımı sonuçlandırmaya zorluyor.

6 Mart 1997/ Avaşin

Mavidir Avaşin'in suları

Nereden aklıma geldi bu başlık, biliyor musun? Şimdi Sağmalcılar Cezaevi'nde olan Meral (Kıdır) arkadaşın çok beğendiğim bir şiirinin ilk dizesi "*Mavi değil Avaşin'in suları*" diye başlıyor. Ben de yalanlamamak üzere "*Mavidir Avaşin'in suları*" başlığını koydum yazımın başına. Avaşin'in Kürtçe anlamı "*mavi*" ya da "*yeşil su*" demektir. Tabii Meral arkadaş "*mavi değil*" derken, yanılmıyorsam -kan karıştığı için- "*kızıllaştığına*" dikkat çekiyor. Yani bunun siyasi bir anlamı var.

Henüz jenaratörün ışığı yokken, karanlıkta bir saat kadar bekleme gereği bende bir sıkıntı yarattı. Radyomu çıkardım, Erivan Radyosu'nun saati gelmişti. Frekansını ararken hangi ülkeye ait olduğunu bilemediğim bir yabancı müziğe rastladım. Karanlığı romantikleştiren bir müzikti. Dinlendirici ve yoğunlaştırıcıydı. O an düşündüm; ışık geldiğinde zamanı nasıl değerlendirmeliyim diye. Önce yazmaya devam ettiğim "*PKK'yi daha daha keşfetmek*" yazısı üzerinde çalışmak aklıma geldi. Hemen ardından sana yazma istemi gelişince tercihimi bundan yana yaptım. Çünkü sana yazma istemi daha ağır bastı.

Biliyor musun, şöyle bir özelliğim var: Elimdeki dışında ikinci bir iş yapma istemim olunca, birincisini ya ikinciliğe düşürüyorum -duruma göre- ya da bir an önce ikinci işe ulaşmak için aceleye getiriyorum.

Bu nedenle sana yazmak zorunda kalıyorum, anlıyor musun? Hem "*PKK'yi daha daha keşfetmek*" yazısında iddialıyım. İstemli olduğum zaman üzerinde çalışacağım.

Hatırlattığını farkeder gibiyim ama biliyorum Avaşin'in uzağına gittiğimi. Ben de sana hatırlatmak istiyorum ki, beni bana rağmen sınırlandıran veya bağlayan hiçbir şey olmasın. Tartışmasız kutsal doğrular ve değerler dışında. Bunun özgürlükle, kendine ait insanlaşmakla bağlantısını düşünüyorum. İnsan, önce böyle insanlaşır, sonra da böyle özgürleşir. Daha bir sonrasında ise insanlığa ve tarihe böyle katkı sunabilir. Buna tam inanmaktan pişman olmayacağımı da kesin biliyorum. Böyle düşünmeyen, bu düşüncesi için mücadele etmeyen bir insanın çabası ya da emeği bilinçli olmaz ve amacına ulaşmaz. Bunun bütün yönlü kanıtı, iyi bir öğrencisi olmayı hedeflediğim büyük insan Başkan Apo'dur.

Avaşin'e ayın 15'inde gittik, banyo günüydü o gün. Mahsum, geçen sefer gittiğimiz yukarımızdaki, yakınımızdaki suyun kenarını tercih etmiş, ben ile Haydar ise Avaşin'i. Avaşin daha uzak ve aşağımızdaydı. Gidiş yokuş aşağı olduğundan kolayken, dönerken yokuşu çıkmak epey zor olacaktı. Mahsum bunu bize hatırlatmıştı, ama buna rağmen gitmiştik.

Yedek elbiselerimizi ve silahlarımızı alıp yola koyulduk. Yolda sohbet ediyorduk. Ben bir yandan da çevremdeki doğa manzaralarını seyrediyordum. Gördüğüm küçük bir uçurum bana köyümü de hatırlatmıştı. Sohbetlerin bir anında Haydar, buralardaki halk arasında efsaneleşen bir olayı anlattı: Çadırımızın kurulu olduğu yüksek kayalığın bittiği sırtta geçiyor olay. Köyün adı Söğüt Çeşmesi. Bu köyde ihtiyar bir kadın yaşarmış. Bir de kedisi varmış. Günün birinde kedi kaçıp gidiyor. Kedi geri dönmeyince, yaşlı kadın bunu bir büyük felakete yorumluyor. Bu hislerini diğer köylülerine de açıyor. Ama kimse yaşlı kadının söylediklerini inandırıcı bulmuyor. Yaşlı kadın diğerlerini ikna edemeyince, tek başına köyünü terkedip gidiyor. Yaşlı kadın köyden ayrıldıktan sonra şiddetli bir deprem oluyor, oradaki kayalıklar köyün üstüne yıkılıyor. Köy bütün sakinleriyle birlikte kayalıkların altında kalıyor. O kayalıkların yeri daha belliymiş.

Böyle sohbetlerle yolun bir yerinden ayrılıp vadiyi takip ettik. Çünkü yol yukarılara doğru devam ediyor ve gideceğimiz noktadan uzaklaşıyordu. Aynı zamanda bayan arkadaşların karargahına gidiyordu.

Yaklaştıkça Avaşin'in sesi daha yakından duyuluyordu. İnsanı etkileyen bir sesti. En azından benim gibi Avaşin'i merak edenleri heyecanlandırıyordu.

Avaşin'i görür görmez ilk başta dikkatim Avaşin'in rengine kaydı, "*Gerçekten de maviymiş*" sözleri çıktı ağzımdan.

Bizden önce giden arkadaşlar da vardı.

Dolu ve hızlı akıyordu Avaşin. Yüzücüler geçebilir miydi, bilmiyorum. Mahsum, iyi bir yüzücü olduğunu ama bu su soğukluğu ve hızlı akıntı nedeniyle cesaret edemeyeceğini söylüyordu. Derin bir vadiden akıyordu. Karşıda yüksek dağlar vardı. Yer yer görülen kayalıklar bir sur biçimindeydi. Hemen hemen dik yükselen dağlardı. Kendi kendime "*insan tırmanmak isterse acaba ne kadar yorulur?*" diye düşündüm.

Avaşin'in kıyılarında çeşitli meyve ağaçları olduğunu da söyledi arkadaşlar. Fakat mevsim koşullarından dolayı oramanlar yaprak, ağaçlar çiçek açmamıştı daha. Kimbilir, yeşillik çıktığında Avaşin'in yeşilliği daha da gözalıcı olur.

Diğer arkadaşlar balık tutmak için de hazırlık yapmışlardı. Bulunduğumuz noktada bir elbombası atıldı suya. O ara biriki arkadaş da soyunup suya atlamaya hazır bekliyordu. İlkin bir balık çıkınca suyun üstüne, atlamaya hazır bekleyen Erdal hemen suya daldı. 2-3 metreden balığı kaptı ve hemen geri yüzdü. Hemen ardından büyük bir balık daha çıktı suyun üstüne. Erdal yine suya atladı ve aynı uzaklıktaki balığı tuttu ve eliyle dişleri arasına alarak geri döndü. Hareketli ve başarılıydı.

Yıkanmak için bir-iki mağara vardı. Açık yerleri de taştan duvarla örülmüştü. Güzel yerlerdi. Yıkanırken hemen hiç üşümemiştim.

Saat 14.00 sıralarında temizlik işlerimizi tamamladıktan sonra geri döndük. Doğrusu daha ilk adımlarda yorgunluğu hissettim ve oldukça yorulacağımı hesapladım. Mahsum boşuna uyarmamıştı. Zaten dönerken de hatırlatmıştı. Hem yorluyor, hem de terliyorduk. Her ne kadar elbiselerimizi yıkayıp giymiş olsak da, banyodan sonra terlemek insanın hoşuna gitmez ya. O yorgunluk anında yaptığımız tercihten pişman olup olmadığım belirsizleşmişti. Ama şu anda o yorgunluk anındaki gibi muğlak değilim. Bir daha temizlik için Avaşin'i tercih ediyorum. En nihayetinde iki-üç kez mola vererek yukarı çıkabildik.

Hatırlıyorsun, daha önceki bir yazımda "*Avaşin'de Avaşin'i daha görmedim*" başlığını koymuştum. Böylece bir kârım daha oldu: Avaşin'i gördüm. Ama doymadım...

Sonuçlandırmadan, sana hava durumunu da bildirmemi istemiyor musun? Avaşin'e banyo için gittiğimiz günün sonrasında başlayan yağmur belli aralıklarla yağmaya devam ediyor. O günden bu yana güneş yüzünü daha görmedik. Zaman zaman hava açar gibi oluyor ama kısa bir süre sonra tekrar yağmur damlaları düşmeye başlıyor. Kimi zaman da yerden gökyüzüne doğru bir ses kalkıyor, bulutlarla birleşiyor. Bazen yerden yükselen sis ile gökyüzünde biriken bulutların birleşimindeki küçük aralıklardan görülen dağ zirveleri çok ilginç ve çekici manzaralar oluşturuyor. Birinde Kurêjahro'da askeri eğitim gördüğüm sırada, karşıki dağın zirvesinde yeralan Şikefta Brîndara (Yaralı Mağarası) kayalık kültesi yerden yükselen sis ile bulutların arasından bir ada görüntüsünü oluşturuyordu. Çok ilginçti. Arkadaşlar birbirlerine gösteriyorlardı. Sanki yer ile gökyüzü arasındaki boşluğa yerleşmiş bir kayalıktı...

Bugün ise zaman zaman kar da yağdı. Dağ sırtları hafif beyazlasa da tutmadı. Bir ara kar yağışı yoğunlaştığından Abbas arkadaşla dışarı çıktık. Büyük kayalığın yağıştan koruyan alt kısmında savaş üzerine sohbete başladık. Yeni taktiklerin geliştirilmesi gerektiğinden bahsediyor, görüşümü soruyordu. Daha sonra da '95 yılındaki KDP-PKK savaşında hangi taktiklere başvurduklarını anlattı. Miros'ta, Barzan dağında, Şela Dizê'de, Kurêjahro'da nasıl savaştıklarını açıklıyordu. Bir ara da 15 Ağustos Atılımı için basılan Şemdinli ve Eruh eylemlerine o zamanki arkadaşları zor bela inandırdıklarını söyledi. Şemdinli baskını için Kurêjahro'dan gelip bulunduğumuz Avaşin'den geçerek, eliyle gösterdiği karşıdaki dağların arasındaki bir noktada toplantı yaptıklarını anlatırken, 13 yıl önceki o günü yaşıyor gibi geldi bana. Konuşmamız, tartışmamız bittiğinde, kar yağışının da durduğunu farkettik...

Şu anda da, yani gecenin bu saatinde de (20.40) çadırın üstüne kar mı, yağmur mu bilmiyorum ama bir şeyler düşüyor. Bu paragrafa başladığımda bir rüzgar da esmeye başladı. Çadırımızın naylonu ve kapımıza astığımız yağmurluk rüzgardan sallanıyor. Şimşekler de çakıyor. Açık olan radyomdan Türk müziğini dinliyorum. Haydar, "*Radyonu kapat, şimşekleri çeker*" diyor bir ara uyandığında.

"*Hava nasıl oralarda? Üşüyor musun?*" Burada şu an biraz soğuk. Sobamızdaki odunlar tutuşmuyor. Mahsum bir yanda, Haydar diğer yanda uzanmış yatıyorlar battaniyesiz. Süleyman battaniyenin altında henüz uyanık. Cevahir ise uzanmış kitpa okuyor. Benim şu an ne yaptığımı biliyorsun ya.

İyisi mi, yazımı burada sonuçlandırıp şu sobamızdaki odunları tutuşturmaya bakayım...

10 Mart 1997/ Avaşin

Sürecek

1978 PKK Kuruluş Kongresi Konuşmaları

parti arşivinden –V

GÖREV VE HEDEFLER

Bu süreç içerisinde yaşadığımız bazı sorunları ele alabiliriz.

Aslında bölgeler arasındaki irtibatsızlığın, hapishaneye çok basitçe girmelerin, çeşitli alanlarda gençlik içinde, köylüler arasında, kadınlar arasında, işçiler arasındaki çalışmaların tesadüflüğünün veya ciddi bir biçimde layıkıyla yürütülemeyişinin, kadrolaşmada adeta bizim çok yalın bir yol katemeyişimizin, eylemlerimizin adeta ideolojik-politik temelden yoksun boyutlara kadar varabilmesinin, örgütün güçlü kadrolara kavuşamamasının, ayrıca önder seviyesinde olan kişilerin örgütlenemeyişinin varolduğunu, bir gerçek olduğunu ve bu konudaki gerçekleri görmemenin imkansız olduğunu söyleyebiliriz. Hatta bu konuda bütün bu siyasal amaçlarımızın pratiğe yansımasına kadar, hayli karmaşık bir yapının bulunduğunu açıkça söyleyebiliriz. Yani her şeyin tamamen durgunlaştığını hiç tahmin etmiyoruz. Ama yalnız şunu belirtebiliriz; kaba da olsa, adeta halkların ilkel bir ilişki biçimiyle de olsa, sosyalizmi kavrayışımızla, ülkenin sorunlarına uygulayışımızla arkadaşların güvenebilecekleri bir yapıya adayız.

Siyasal amaçlar, siyasal amaçların kuşatmaya çalıştığı pratik ilişkiler, arkadaşların üzerinde devrimcilik yapabileceği bir alanı oluşturmuştur. Arkadaşlar inançlarını sürdürmekte kararlı iseler, bu ülkenin yurtseverliğine duydukları inancı bugünde sürdürme kararları var ise, bugün yaratılan alanın geliştirildiği üzere olumsuzlukları olmasına rağmen, bu yapıdan küçük-burjuvalığa kaçmamak, çok sıkıştı mı bunalmamak ve ölümü de, kurtuluşu da bu ideoloji, bu politik karmaşık yapı içerisinde aramak kaydıyla eskisinden daha olumlu şartlara sahiptirler diyebiliriz. Eskiden sahip olamadıkları bir yığın araç-gereç, insan öğesine sahiptirler. Eğer devrim amaçlarında inançlı olduğumuzu hâlâ savunuyorsak -ki savunuyoruz- gerektiğinde bu inancı yeniden yeniler, bu inancı her gün yeniden yeniden oluşturur yine de savunuruz, yine de mücadeleye olan inancımızı bildiririz. Bugün önümüzdeki araç ve gereç, Kürdistan'da devrim yapmaya daha çok olanak tanımaktadır.

Biz kendimizi, içinde bulunduğumuz toplumsal yapıyı hiçbir kişi için beğenmediğimizi söylüyoruz. "*Bu toplumsal yapı bize hiçbir şey vermiyordu*" deyip bu toplumsal yapıya ne kadar isyan ederseniz, ne kadar bununla alay ederseniz, ne kadar ayak altına alıp çiğnerseniz, o kadar hazırsınız. Evet, bu bilinci, bu gücü verdik, tarihi sorumluluğunu kabul ederiz. Ama öte yandan yeni bir toplum yaratmanın, yeni bir umut yaratmanın ise bir insanlık görevi olduğunu, giderek bundan kaynaklanan bir yurtseverlik görevi olduğunu, halkın çıkarlarına bağlı kalmanın bir ölçütü olduğunu söyleyebiliriz. Yani eskiyi ezerken, yıkarken, dağıtırken, öte yandan bu insanlara yeniden bir yol göstermeyi, bu insanlar için yeniden bir umut yaratmayı ihmal etmedik. Eskiye karşı duyulan tepkiler, eskiye karşı duyulan nefret ve günümüzde önümüzdeki her türlü dış baskıya karşı duyduğumuz tepkiler, bizi hiçbir zaman içe kapanık veya bireysel, anarşist davranışlara itmemiştir, itemez. Böyle bir şeyin içine girmek bitmek demektir. Biz insanlarla eskiyi yıkıp dağıttığımız alanlarda yeniden bir yapı oluşturmanın ve bunu dış ve iç düşmana karşı yapabileceğimizin sözünü her zaman veriyoruz. Böyle bir söz söylemekle kalmıyoruz, bunun için her türlü davranışa gireceğimizi, gücümüzün yettiği ölçüde bu konuda çalışacağımızı belirtiyoruz ve davranışlarımız, düşüncelerimiz de hep bu doğrultudadır. Dikkat ederseniz sanki kuşkulu, şüpheci bir hava varmış gibi bahsediyorum. Aslında kendi açımdan dile getiriyorum bütün bunları. Şu anki yaşantıda fazla kuşkulu olamayacağımı veya bu amaçlarda tutarlı olduğumu gösterebilecek her kanıta ve belgeye sahibim. Ama buna rağmen kendi yapımı da olduğu gibi anlatmaktan çekinmiyorum. Bunu bütün arkadaşlardan aslında bekliyorum. Yani arkadaşlar kendi kişiliklerini -ister çok güçlü kişilikler olsun, ister çok zayıf yanları olsun- bunu eserleriyle ortaya koymalıdırlar. Çok zayıf yanları var diye kimse onları alaya alamaz, kimse onları aşırı bir eleştiriyle yerle bir edemez. Mutlaka o bunu açıklamakla daha da fazla ileriye çıkış imkanı bulabilecektir. Yine güçlü özellikleri olan arkadaşlar da demin bahsettiğimiz esaslar üzerinde gerçekten bunu eserleriyle gösterebilmelidirler. Ne benim otoritemden çekinilsin, ne başkasının otoritesinden, ne şundan, ne de bundan çekinilsin. Doğru bildiği şeyi sonuna kadar yürütmekten hiçbir güç alıkoymasın onu.

Bundan sonraki süreçte oluşturulacak tüzüğün ve bu tüzüğü uygulamakla yükümlü olan ve onun kurallarına göre hareket eden bir merkezin, belirlenen siyasal amaçlar doğrultusunda bir örgütlenmeye girişeceği, bu örgütlenmeyi yaratırken arkadaşların şimdiye kadar yaptığı eleştirilerin büyük bir bölümünü gidereceklerı kesindir. Eylemlerin durumu hakkında, sosyal-şoven, reformist görüşler hakkında, köylüler, işçiler, kadınlar, gençlik için yaptıkları eleştiriler, kadrolaşmada yeni yöntemler, kadrolaşmayı daha nitelikli, daha kalıcı geliştirmek amaçlı yapılacak çalışmalar hakkında bir tüzük ve bu tüzüğe göre yapacağımız çalışmalar bize çok şey kazandıracaktır. Bu eleştirilerin büyük bir bölümünü giderebilecektir. Zaten örgütlü çalışma ihtiyacı ve bu konuda bizim yapımızda büyük bir karmaşanın olmasında, sayısı yüzbinlere varan bir gücü etki altında tuttuğumuz halde buna güçlü bir örgütsel nitelik kazandıramayışımız, buna giderek savaşçı bir nitelik kazandıramayışımız rol oynamaktadır. Biz örgütlenmeyi ve siyasal amaçlarımızı ilan etmeyi bu kişilere verdiğimiz kurtuluş sözü için yerine getiriyoruz.

Bunların talepleri karşısında fazla dayanamadığımız için bu şekilde ortaya çıkmayı görev biliyoruz. Şu konuda inançlıyız aslında; bu ülkenin saygıdeğer bir politik kurumunu yaratacağımızı, bu ülkede özellikle aşırı hainler dışında başta işçiler, köylüler, gençler, diğer emekçiler ve ülkeye şu veya bu oranda bağlılığını yurtseverlik olarak sürdüren kesimlerin hepsinin bir umut kaynağı haline geleceğimizi ve düşmanın karşısında belli bir saygınlık kazanacağımızı rahatlıkla söyleyebiliriz. Önümüzdeki siyasal hedefler, önümüzdeki kadrolar, önümüzdeki örgütlenme kurallarıyla önümüzdeki geleceği saygıdeğer bir gelecek haline getirebilir ve halkın çok daha geniş kesimleri için bir umut kaynağı haline dönüştürebiliriz. Oluşturacağımız siyasetle uğraşan bir örgüt ve bunun bütün ideolojik, örgütsel gereklerini karşılayan bir örgüt, halk saflarında daha büyük bir yetkiye sahip olacak ve düşmanları karşısında da daha onurlu, daha itibarlı bir yer kazanacaktır.

Bunu söylerken şunu belirtmeyi unutmayalım; diğer siyasi hareketlerin, diğer örgütlerin Kürdistan'da Kürdistan adına yaptıkları aslında bir yüzkarasıdır. Ortadaki kişilikler selam bile verilemeyecek derecede aşağılanmış kişiliklerdir. Politik bakımdan kafalar aşırı bir şekilde bağımlıdır, bir yandan Moskova'ya, bir yandan Çin'e, bir yandan Amerika'ya, bir yandan Ankara'ya, bir yandan İstanbul'a, bir yandan şu feodala, bu feodala bağımlı kafalardır. Bu kafalar bağımsız değildir ve bu kafaların oluşturduğu siyasetler de fazla bağımsızlık içeren siyasetler değildir. Bunlar tam tersine bir halkın bağımsızlık, demokratik isteklerini, umutlarını pervasızca harcamış, bu konuda kendi kişiliklerinde bir bağımsızlığı yaratamamış, halklara kendi kişilikleriyle örnek bir şey çizememiş veya bu konuda ağır suçlar işlemiş yapılardır, unsurlardır.

Eskiyi yine hatırlayalım; o zaman gerçekten Kürdistan kelimesiyle herkes dalga geçiyordu. Biz bile kendi Kürtlüğümüzden vahşi olarak bahsediyor ve 'Kürtlerin durumu bellidir' diyorduk. Ama bugün bu aşılmıştır. Biz bu aşamayı şu veya bu kendi kişisel gücümüze değil, dünya halklarının ilerici kültürüne, onların mücadelelerine, en başta da sosyalizme bağlıyoruz. Ama bugünler sadece Kürtler için böyle değildir. Tüm ezilen halkların hor görüldüğü, insan yerine konulmadığı bir gerçektir, ama Kürtler için bu fazlasıyla böyledir, çok daha fazla geçerliliği vardır. Çünkü öyle bir Kürtlük var ki, hiç kimsenin beğenmediği bir yapıdır. Herkes güya bu yapıdan çıkmıştır, ama kimsenin beğenmediği bir yapıdır. Biz bu yapıyı benimsemeye çalışıyoruz, bu çok ciddi bir şeydir. Tarihte gericilikle yoğrulmuş, feodalizmin her türlü pisliğiyle uydulaştırılmış bir yapıyı benimsemeye çalışıyoruz.

İlişki kurmayı, sosyalizmle yeni bir yaşam yaratmayı denemişiz. Arkadaşlar eğer gerçekten tutarlılarsa davranışlarında başka bir yolun olmayacağını görmelidirler. Yeni yetişme kapitalistler vardır, sanırlarki dünyayı fethedecekler. Eğer arkadaşlar bu kapitalistlerin amaçlarını paylaşamıyorlarsa, eğer böyle sömürgeci feodal bir yapı içerisinde fethedecekleri bir yapı, bu statüko altında, fazla bir dünya yaratamayacakları inancında tutarlıysalar, gerçekten bu arkadaşların korkunç bir devrimde sürekli bir savaşım içinde olmaktan ve kendilerine alan yaratmak için sosyalizme sarılmaktan, bir güçlü örgütlenmeyi, güçlü kadrolar, bir güçlü eylem yaratmaktan başka çıkar yolları yoktur. Ama buna rağmen arkadaşlar hâlâ bir köylü iç güdüsüyle -fazla hor görmüyoruz, ilkel bir şeydir, ama yararsız bir şeydir- yine bir küçük-burjuva pasifizmiyle ister kendi burjuvazisinden, ister yabancı bir burjuvaziden dilenme gibi bir durumları yoksa ve yaşantı denen gerçeğe de saygıları varsa alan yaratmaları gerekir.

Dünyaya gelmek öyle basit bir sorun değildir. İnsan olmak çağımızda basit bir sorun değildir. Birçok bağımsızlık, özgürlük sorunu vardır bu insanların. Bizim gibi bundan nasibini hiç almamış kişilerin çok daha büyük görevleri vardır. Ama denilebilir ki; "*Bunalıyoruz, durgunlaşıyoruz, kafalarımız yetmiyor artık bu sorunlara.*" Hayır yetmelidir! Yetmiyorsa suçu kimde bulacaksın? Suçu kendi toplumsal, ailesel yapında göreceksin. Bunların da fazla suçlu olmadığını görebiliyorsan, bunun başka düşünceden olduğunu göreceksin ve yöneleceksin, yöneleceğiz buna. Genel hava nedir? Sanki bizim için sonderece gelişme ve yaşama olanakları varmış gibi bir hava içinde, böyle bir psikolojik, moral yapısı var bazı arkadaşlarda. Bu yüzden de çeşitli baskılar altında sıkışan insanların durumunu arzetmiyorlar.

Eğer arkadaşlar sömürgeciliğin yağdırdığı tüm kötülüklerden, Ortaçağ'ın yüzyıllık toplumsal yapısının doğurduğu alaca karanlıktan şikayetçi iseler, bunda tutarlıysalar, bu ikisinin de çok zararlı olduğunu biliyorlarsa, anlamalılar ki bu statüko varolduğu oranda kendileri aslında hayalle yaşıyorlardır. Ama bunlar eğer insan olma onurunu taşımak istiyorlarsa, bunun bilincine varmışlarsa, güçlü bir örgütçülük, amaçlarında güçlü bir açıklık sergilemekten ve ayrıca eylemlerinde gerçekten hem usta, hem kıvrak, hem bitirici darbeler indiren insanlar olmaktan başka çareleri yoktur. Bu durumlar Kürdistan devrimcilerinin niteliğini belirler, Kürdistan'daki devrimci mücadelenin niteliğini belirlediği gibi, bu niteliklerle bütün dünya halklarına karşı, bütün bölge halklarına karşı örnek olabilir. Bölgedeki gericiliğin de az-çok bizden kaynaklandığını hatırlarsak, bölge halklarının mücadelesinin büyük oranda bizdeki mücadelenin gelişmemesi, dolayısıyla gelişmediğini kavrarsak -bu konuda ne dereceye kadar önemli bir konum içerisinde olduğumuz açıktır- bu alanı emperyalizmin, feodalizmin, sömürgeciliğin cirit alanı olarak görmeye ve yaşamaya devam edersek, herhalde bunda dünya ve bölge halklarının da pek bir yararı yoktur. Kısaca sadece kendi yaşantı alanımızı yaratmak için değil, bunu başarılı bir örnek olarak dünya halklarına sunmak ve bizim yüzümüzden dünya halklarının, bölge halklarının gericilik altında olmalarını da ortadan kaldırmak için üzerimize düşen görevi yapmalıyız.

Bu beraberinde örgütlenmenin bütün özelliklerini bilmeyi, amaçlarımızda sonderece kararlı olmayı, eylemlerimizde sonderece atak olmayı, sonderece kurnaz, bilinçli, yani eylemlerimizin bütün sonucunu gerek bize karşı, gerek dışa karşı yaratacağı bütün etkileri bilerek ve ayrıca düşmanın azgınlığı biliniyorsa, düşmanın tarih boyunca nasıl bir gerçeklik yarattığı biliniyorsa, düşmana da kolay kolay teslim olmamayı getirir. Bu düşmana karşı da bizim aklın, hayalin almayacağı bir şekilde mücadele etmeyi benimsemekten başka bir yolumuz olmadığı halde, bugüne kadarki süreçte bu konuda önemli oranda başarılı olunduğunu söyleyememekteyiz. Amaçta, yöntemde böyle bir görev ortada olmasına rağmen mevcut yapının hâlâ böyle bir nitelik kazandığını söyleyemez arkadaşlar. Hem siyasal amaçların kavranışında, hem bunun örgütsel bir pratiğe, eylemsel bir pratiğe dökülüşünde arkadaşlar çok çok gerideler. Giderek bulup çıkarıyoruz eksikleri, ama sorumluluk nedir? Bu konuda bir şeyler yapılamaz mı?

Bir insanın yapabileceği şeyleri yapmaya çalışıyoruz. Fakat her insanın da bir şey yapabileceğine inanıyoruz. Her kişinin de fazla şikayet etmeden, çevresini şikayetlere boğmadan, çevresine veryansın etmeden ve başka güçlere dayanmadan, öz olarak, kendi kişiliğine dayanarak, kendi zekasına, bilincine, cesaretine, fedakarlık ruhuna dayanarak çok şeyler geliştirebileceğine inanıyorum. Benim kısaca insanlara bakış açım budur. İnsanların bunları yaratabileceklerine, bu konuda aralarında çok güçlü kolektif ilişkiler geliştireceklerine, çok güçlü davaları başaracaklarına dair inancımız da vardır. Ne bir otorite kendi yapısının gücünü görmemezlikten gelmeli, ne de bütün kişiler kendilerindeki engin enerjiyi hapsetmemelidirler. Bunlar sonderece bir davanın gerektirdiği ölçüler içerisinde, kolektif bir dayanışmayı yaratabilmeli ve bu konuda her şeye katlanmalılar. Her türlü gereklerini yerine getirmelidirler.

Bu işin teorik yanını ortaya koyduk. Bunu daha da somuta indirgersek, bölge bölge, kişi kişi, kendimizde somutlaştırmaya çalışırsak, sanıyorum zaman fazla uzar ve pek fazla bir yararı da olmaz. Ama yine bu eleştirilerle, bu bakış açısıyla neyin kastedildiği açıktır. Hiçbir arkadaş "*ben anlamam veya beni ırgalamaz*" diyemez. Ben bütün arkadaşların yapısından kendimi nasıl sorumlu hissediyorsam, her arkadaş da bu mücadelenin önemli sorumluluklarını paylaşmanın gereğini görmek, bilmek zorundadır. Bunu bilmeden, görmeden eğer adım atıyorsa, yarın kendini bir uçurumdan da atabilir.

Kafamızda düşünce kırıntılarıyla şuradaburada bölük pörçük düşüncelerle biz bu soruna eğilirsek başarılı olacağımızı hiç sanmıyorum, ama bu konuda doğru kavramlara, doğru prensiplere, doğru ilkelere sahip olursak, bunların ışığında -ki bunlar hepsi ideolojiyi ifade eder- güçlü bir ideolojik yaklaşımla bu sorunlara varırsak, bunun da örgütsel ve kadro sorununu unutmazsak, başarılı olmamamızın hiçbir nedeni yoktur. Yine şunu hep dile getiriyoruz; halkların eli-kolu hep bağlı tutulduğu için, bilhassa ekonomik yönden güçsüz ve araçsız bırakıldığı için, sanıyorlar ki, devrimciler de böyledir. Hayır, devrimciler burjuvazinin elini kolunu zincirle bağladığı bir halk durumunda değildir.

Devrimciler bir yerde zinciri kıran insanlardır, zinciri kıran eller de her zaman güç oluşturabilecek ellerdir ve ayrıca beyninde tutsaklığı yenen kafalar, her gün yaratıcı düşünceyi, bağımsız düşünceyi yaratacak beyinlerdir. Bu beyin, bu üretici eller birleşirse, burjuvazinin bizi hapsettiği yapıda sürekli kalacağımızı, fazla güç oluşturamayacağımızı, fazla alan yaratmayacağımızı sanmıyorum, yaratabiliriz. Biz sıradan bir halk kitlesi, yığını gibi değiliz, eli-kolu bağlı olan, kafasından tut yüreklerine kadar her bakımdan korku, terör, şartlanmışlık, yabancılık içinde yaşayan insanlar durumunda değiliz. Devrimciler sürekli çare getiren, sürekli araç geliştiren, sürekli yol gösteren insanlar durumundadırlar. Evet, böyledirler, bunu hayatlarıyla yerine getirirler. Bunu düşmana karşı mücadeleyle, önüne her çıkan engelle büyük bir mücadeleyle yerine getirirler. Devrimciler bu çapta insanlardır. Bunun için sıradan insanlar değildirler, bunun için toplumların kurtuluşuna yol gösteren bir taraf örgütüdürler. Bir genelkurmay örgütüdür bunlar. Her gün çare, alternatif, kurtuluş aracı geliştiren organlardır, unsurlardır.

Devrimcilerin sıradan insanlardan farkını göremeyen bir anlayışın Lenin tarafından da

nasıl değerlendirildiğini biliyoruz. Devrimcileri halk kitlelerinin kuyruğuna takan bir anlayış ve halkın güncel, siyasal, ekonomik sorunları içinde, yani belli bir ekonomiyi ve bunu da belli bir siyasete aktaran anlayışın ne kadar sığ bir anlayış olduğunu ve bu anlayışla Lenin'in nasıl mücadele ettiğini biliyoruz. Biz bu yapılar içinde yer alamayız. Ama öte yandan devrimciler büyük hayalciler de değildirler. Ayakları yerden kopuk, yarattıkları ve geliştirdikleri olayların nasıl sonuçlanacağını bilmeyen maceracılar da değildirler. Devrimciler her iki hatanın, her iki ucun dışında yeralan, bütün çalışmalarında planlı olmayı, hesaplı olmayı, güçlü olmayı, darbelerinde, eylemlerinde gücü oranında hareket etmeyi, bütün bunları da belli bir düşman saptamasına göre yapmayı, yani bir genelkurmayın orduyu yürütürken yaptığı tüm planlamayı yapabilen kişilerin topluluğudur, örgütüdür devrimciler örgütü. Bu konuda fazla söz söylemeye gerek yoktur. Çünkü bize yol gösteren Lenin'in öğretileri ortadadır. İlla bizim de bu konuda bir ilke geliştirmemize gerek yoktur. Biz bu ilkelerin saflarımıza uygulanmasını istiyoruz, arkadaşların özümsemesini istiyoruz.

Sanıyorum, elimizdeki bu araçla ister program, ister tüzük, ister kadro malzemesi, ister silah, ister şu-bu gereçlerle, önümüzdeki dönemde uzun vadeli amaçları planlamada, kısa vadeli amaçları planlamada ve tabii ki örgütlenmede daha başarılı olacağımızı söyleyebiliriz. Yani eskiden olmayan bazı araç-gereç eksiğimizi bugün biraz daha kapatmış olarak, gelecekte daha iyi bir planlamayı, örgütlenmeyi yapabileceğimizi söyleyebiliriz. Ve siz nasıl bugün bu gelişmeyi geçmişe göre daha olumlu buluyorsanız, mutlaka önümüzdeki dönümlerde de böyle olacağını beklemelisiniz.

Tüzükle merkezin birkaç yakın görevi tespit edilecek. Bu konuda merkez yürütmeye seçilecek unsurların, birbirleriyle çalışacak kişilerin kolektif hareketi önemlidir. Ayrıca her birisinin bir boşluğu doldurması, yaratıcı olması önemli bir husustur. Her zaman mücadeleye enerji vermeli, bir yandan cesaret, bir yandan bilinç, bir yandan da fedakarlık aşılamalı, uzmanlık, işbölümü ile yayın alanında çeşitli araçlar kullanarak mücadeleyi duyurmalıdır sürekli. Mücadelenin geleceğe ilişkin bütün planlarını çizebilmeli, mücadelenin uzak veya yakın hedeflerine ilişkin programlarını, çalışma programlarını geliştirebilmeliler. Örgütlenme biçimlerini, çeşitli örgüt, organ oluşturmayı becerebilmeli, bu konuda yeteneklerini kullanmalılar. Somut şartların ışığında günün acil görevlerini yerine getirebilmeliler. Taktik değişiklik yapılması gerekiyorsa, bunu hemen yapabilmeliler, bu konuda esneklik göstermeliler. Hareketin acil ihtiyaçları için gereken organları yaratabilmeli ve organları işletebilmeyi becerebilmeliler. Hareketi yakından tehdit eden ve uzun vadeli tehlikeleri önceden görebilmeli, bu konuda planlar geliştirmeliler. Yine hareketin yakın müttefiklerini, uzak müttefiklerini görebilmeliler, bunlarla ilişkiyi belli bir plana dahilinde geliştirmeliler. Kısaca merkezi rollerini en iyi şekilde ortaya koymalılar. Merkezin bir hareketin içinde çok mühim bir yer işgal ettiğini, hele hele merkeziyetçi yanı ağır basan bir örgütlenmenin gelişmesinin daha çok merkezden başlatıldığını gözönüne getirerek bu konuda hiçbir fedakarlık esirgenmemelidir.

Marksist-leninist teori çok iyi özümsenmelidir. Önder kadrolar sık sık marksizme müracat etmeli, marksizmin uygulanmasını başlangıç şekli yapmak için bu öğretiyi gerçekten özümsemeliler. Ve en önemlisi de bence bir hareketi temsil edecek sabıra, cesarete, fedakarlığa sahip olmalılar, en önemli noktalar bunlardır. Ayrıca her zaman tarih önünde, halk karşısında örgüt sorumluluğu içerisinde hesap vermeyi hiçbir zaman unutmamalıdırlar. Kendi aralarında kuracakları örgütlenme ilişkilerinin tabana doğru bir örnek teşkil edeceğini akla getirerek, en iyi örnekleri bu alanda yaratmalılar ve bunları tabana doğru yaygınlaştırmalılar. Ayrıca yine belirtelim; her biri bir boşluğu kapatabilmeli, birbirlerine görev yıkarak, birbirlerine aşırı yük yükleyerek değil, mevcut yükü, mevcut sorumluluğu kolektif bir şekilde paylaşarak zor olan görevleri birlikte yürütebilmeyi sağlayabilmeliler.

Tabii ki bunların denetim, yürütme konularında da geliştirecekleri mutlak tedbirleri olacaktır. Bir hareketi çepeçevre kuşatmak için ellerinden geleni harcayacaklardır. Bölgeleri dolaşmak görevi zaten programda belirtilmiştir. Toplantılar, konferanslar, kongreler, çeşitli özel örgütler, yan örgütler, komiteler oluşturarak, temsilcilikler oluşturarak hareketi örgütsel yönden mümkün olduğu ölçüde besleyeceklerdir. Ayrıca haberleşmek açısından çeşitli bültenler, çeşitli bildiriler yayınlayarak, hareket hakkında zaman zaman bilgi vermeleri, zaman zaman gerektiği ölçüde bildirilerle, bültenlerle ve yine ayrıca merkezi yayın organlarıyla, kadrolar için çıkarılacak yayın organlarıyla, hatta kitleler için geliştirecekleri yayın organlarıyla propagandaya, ajitasyona önderlik edecekler veya propaganda ve ajitasyon için mevcut dökümanı hazırlayacaklar. Bu konuda ideolojik, teorik çerçeveyi çözecekleridir, teoriyi ortaya çıkaracaklardır.

Bir merkezin neler yapabileceğini, bunun için ne gibi araçlara gereksinme duyulacağını az-çok görebiliyoruz. Önemli olan böyle bir kolektif çalışma havası içinde, bunu pratikte de büyük engellerle karşılaşmadan -hiç olmazsa en azından gelecek bir kongreye, bir toplantıya, bir konferansa kadar, genişletilmiş bir toplantı olabilir, ulusal düzeyde bir konferans olabilir, hatta bir kongre olabilirbu döneme kadar sonderece gelişkin bir hareketin sorumluları olarak ortaya çıkabilmektir. Eğer dört sene sonra veya daha kısa bir süre sonra büyük bir toplantıyla bir araya geleceksek, sorunlarımızı bu şekilde tartışacaksak, mutlaka o zaman halk hareketleri, gerilla hareketleri, gençlik hareketleri geliştirilmelidir ve ülkedeki sömürgeciliğin, feodallerin denetimi büyük oranda kırılarak halka daha geniş bir serbestlik, özgürlük ortamı yaratılabilmelidir. Bizim de yabancılıktan daha fazla kurtulmuş, siyasi görevleri daha iyi kavramış, örgütsel mekanizmadaki yerini daha iyi bilen kişiler olarak hareket etmemiz gösterilmelidir.

Biz kendimizi nasıl başarılı hissedeceğiz? Gelecekte bizim kendimizi başarılı hissetmemiz için her şeyden önce fizik kurallarına göre somutluk kazanan bir örgüt, bu örgütün öncülük edeceği kitle hareketleri, gençlik hareketleri hem nitelik, hem de nicelik açısından sonderece nitelik kazanarak, sonderece ülkede ağırlığını duyuracak bir seviyeye varmalıdır. Keza köylü hareketleri, köylülerin ağalara kaşı mücadeleleri boy atmalıdır bu dönemde. Örgütlenme bu konuda önderlik yapmalı ve geniş köylü hareketlerini geliştirmeli, bugün beş-on köylü hareketimiz varsa önümüzdeki dönemde bunun sayısını birkaç bölgeye yaydırabilmeliyiz. Aşiret çatışmalarını kesinlikle kırabilmeli, aşiretlerin birbirlerini kırıp dökme durumlarını, yani kan davalarını önemli oranda ortadan kaldırabilmeliyiz. Gerici ağa, şef otoritesi, yine genelde de özellikle sömürgeciliğin, MİT'in örgütlediği bu yapılar kaldırılmalı, devrimcileri her zaman tehdit eden bir engel olmaktan çıkarılmalı, devrimciler en azından bunlardan büyük zarar görecek bir yapıdan kurtarılmalı veya bunların ördükleri ihanet çemberi önemli oranda parçalanmalıdır. Sömürgeci partilerin etkisi sömürgeci devlete bağlayan bir halka olarak hayli ortadan kaldırılmalıdır bu dönemde.

En önemlisi de bütün bu hareketlerin arkasında güçlü bir silahlı gücümüz mutlaka oluşturulmalıdır. Yani gerek ideolojik, gerek politik alanda örgütsel varlığımızın korunmasında arkamızda her zaman güçlü bir silahlı kuvvet durabilmelidir. Şunu hiçbir zaman unutmayacağız; yürüteceğimiz bütün çalışmaların arkasında eğer güçlü bir silahlı kuvvet durmazsa, her zaman yok edileceğimizi, hiçbir zaman bize yaşama hakkını tanımayacaklarını bilebilmeliyiz. İdeolojik, politik, örgütsel inşada silahların gücüyle ayakta tutulacağımızı hiçbir zaman unutmamalıyız. İdeolojik, siyasal gücümüz ne kadar güçlü olursa olsun, eğer bu gücü koruyacak, bu gücü savunacak, bu gücü çeşitli provokatör örgütlerden, kişilerden koruyacak silahlı bir gücü oluşturamazsak bütün bu emekler boşa gidecektir. Onun için daha ilk andan itibaren bizim silahlı bir güç oluşturmamız, salt birkaç hedefi yok etmek açısından değil, başlıbaşına bütün ideolojik, politik kazanımlarımızı korumak, bu kazanımların tahrip edilmesini önlemek için şarttır. Diğer ülkelerin burjuva hukukları az-çok ideolojik, politik kazanımlarını meşrulaştırırlar ve bunları fazla hırpalamayı veyahut da kaldırmayı düşünmezler, ama Kürdistan'daki mevcut burjuva egemenliği, burjuva hakimiyeti, hukuku veya feodal hukuk, zorbalık, herkesin hayatını bizzat silahların gücüyle sağlayabileceğini, idame ettirebileceğini göstermektedir. Hele hele bu güç eğer devrimci bir örgütse, devrimci bir inşa hareketiyse, tabii ki silahların varlığı kesin gereklidir. Onun için de geliştirilecek kitle hareketleri ve örgütsel, ideolojik inşa bir silahlı güç temelinde hazırlanmalıdır. Bu konuda da mutlaka bizim gelişmiş bir silahlı varlığı oluşturmamaz şarttır. Bunu yaratabilirsek, yaşatabilirsek kendimizi başarılı ilan edebileceğiz.

Gelecek toplantılarda merkez biraraya geldiğinde bunu gerçekleştirmişse kendini başarılı hissedecektir. Kendi kadrolarını siyasi ve örgütsel alanda daha tecrübeli kılmışsa, bunları iş yapabilir duruma getirebilmişse, örgütsel görevlerini önemli oranda yerine getirmiş olacaktır. Kadrolarına iş yaptırabilmişse, herkese örgüt içinde görev vermişse ve herkesi az-çok yeteneklerine göre işletebiliyorsa, böyle bir örgüt veya böyle bir merkez görevini yerine getirmiş olacaktır. Ayrıca kadrolarına engin bir cesaret, fedakarlık ruhu verebilmişse, dünyayı kavramada, ülkeyi kavramada berrak bir anlayış verebilmişse, kendini başarılı hissetmiş olacaktır. Yine ajan-provokatörleri sindirmede azgın sömürgeci temsilcileri, özellikle en tehlikeli faşist ele başlarını ortadan kaldırmada, bunlarla ilişkide olan ağaların üzerinde terör estirmede belirli eylemler yapılmış ve başarılı olunmuşsa, ayrıca kitlelerin benimseyebileceği, arkadaşların morali üzerinde yıkıcı değil, tamamen cesaretlendirici bir etki altında bunlar yapılmışsa, böyle bir meselede başarılı olduğu söylenebilecektir. Halka yurtseverliğin aşılanmasında, halka demokrasi ruhunun aşılanmasında, yine önemli bir gelişim sağlanmışsa, daha çok halk kesimini böyle bir harekete katabilmişse, genel ülkenin bütün alanlarında, bütün bölgelerinde, köy, kent, kasaba, fabrika, işüretim sahası, eğitim sahası, bütün bu alanlarda yurtseverlik ve demokrasi alanındaki düşünceleri fazlasıyla aşılayabilmiş ve ülkede hakim akım haline getirebilmişse, bunu bütün dışa ve içe karşı duyurabilmişse, meşrulaştırabilmişse kendini başarılı hissedecektir. Bu alanlar önümüzdeki bir merkezin başarılı olup olmayacağını belirleyecek hususlar, belirleyecek kriterlerdir. Eğer bunları yapmazsa başarısız bir merkez nasıl halledilecektir? Hangi kriterlere göre merkezin başarısız olduğunu söyleyeceğiz? Mevcut ilişkileri nicelik olarak arttırmış, ama fazla niteliksel bir gelişmeye uğratmamışsa, kadroların mevcut ölçüde önemli bir bölümünü örgütleyememişse, onları uzmanlık alanlarına göre görevlendirememişse, onları aktif, canlı bir organizma haline getirememişse, onlar arasında eleştiri-özeleştiri ruhunu, fedakarlık, cesaret ruhunu geliştirememişse, bunlara iş yaptıramıyorsa, bunlara ister silahlı, ister ideolojik, ister politik mücadelelerde belli bir işlerlik kazandıramamışsa ve belirli bir süre içerisinde birkaç nicel gelişme sağlayıp mevcut yapıları durgunlaştırmışsa, tabii ki böyle bir merkez görevini yapmış sayılamaz. Ayrıca Kürdistan'ın ister diğer parçalarında olsun, ister Türkiye kısmında olsun, ister diğer komşu ülkelerin devrimci hareketleri içinde olsun, ister Avrupa'da veya sosyalist ülkelerde olsun belli birtakım temsilcilikler oluşturamamışsa, buralardaki mücadelelerle aktif dayanışma süreci içine girmemişse, kısaca temel ittifak, birincil derecede ittifakları ve yine ikincil, giderek üçüncül derecede ittifaklarını geliştirememişse, bu konuda temsilcilik, örgütlenme ve dayanışma yaratamamışsa başarısızdır.

Merkez eğer bir ulusal kurtuluş cephesi ve bu cepheyi en geniş anti-faşist bir platformda, örneğin bir Türkiye devrimci hareketiyle kurabilmenin temellerini atmışsa, tabii ki bağımsızlıktan taviz vermemek şartıyla, buna hizmet edecek anti-faşist güçlerle birleşebiliyorsa, yine diğer Kürdistan parçalarındaki mücadelelerin seviyesini daha da yükselterek, oraların burayı etkilemesinden ziyade, burası daha çok ideolojik ve örgütsel alanda yani sosyalist bir ideoloji ve örgütlenmeyle oradaki mücadeleyi aydınlatabiliyorsa, burayı oranın yedeği haline getirmeden, hem oranın, hem buranın özgüçlerini karşılıklı olarak birbirleriyle ilişkilendirerek sağlıklı ilişkilere vardırmışsa, bu konuda sağlıklı adımlar atmışsa başarılı olacaktır. Özellikle önümüzdeki dönemde bir diğer hedef olarak şu gösterilebilir: Türkiye parlementosunda yapılacak seçimlerde, -şimdilik bir şey söylenmese de- işbirlikçi feodallerin, kompradorların, daha çok Türk burjuvazisinin onayından geçmiş, bunların tercihi olan adaylar ve bir de işbirlikçi küçük-burjuva örgütlerin adayları darbelenmeli ve bunların parlementoya gitmesi önlenmelidir.

SONUÇ

Toplantının sonuna yaklaştık. Biz şu anda içinde bulunduğumuz şartları çözümlemekle karşı karşıya bulunduğumuz görevlerin ağırlığını idrak ediyorsak, aslında geleceğe ilişkin önemli etkileri olabilecek bir uğraşı içerisindeyiz demektir. Geleceğe ilişkin etkilerin daha da yaygınlık kazanması için bundan sonra göstereceğimiz hassasiyet aslında çok önemlidir. Bugün çizilen, kuralları ve ilkeleriyle hedeflenen bir örgütlenme temelidir atılan, belki yıllarca önce atılmıştı, ama bu dönemden itibaren daha örgütlü, daha belirgin somut ilkelerin doğrultusunda yol alacak bir hareket olacaksak bugün atabileceğimiz, bundan sonra atabileceğimiz adımların değeri çok önemlidir. Eğer biz bu adımları layıkıyla atabilirsek, bu adımların tarihi anlamını kavrayabilirsek, değerini bilirsek, ülke halkının kurtuluş tarihinde bunun bir dönüm noktası olabileceğini rahatlıkla belirtebiliriz.

Ülkede yepyeni, canlı bir siyasi ortamın yaratılması, canlı bir demokratik ortamın yaratılması, Kürdistan'da rahatlıkla devrimcilerin faaliyette bulunabileceği bir ortamın yaratılması, bundan sonra yürüteceğimiz yoğun çabalarla olanaklı hale gelecektir. Ayrıca hayatın tüm alanlarında yürütülen ve daha çok yerel gericiliğin, milli baskıcı güçlerin çıkarlarına hizmet eden faaliyet yerine, tehlikelerle dopdolu da olsa insanı sürekli bağımsızlık ve özgürlük doğrultusunda bir yaşantıya sevkedecek böyle bir uğraşın içerisinde bulunmak uğraşıların en değerlisidir. Arkadaşların bütün gençliklerini buna vermeleri, aslında yadırganacak bir husus değildir. Böyle bir gençlik, eğer insanlığa saygı devam ediyorsa, böyle bir uğraşıdan başka bir alanda geçirilemez. Elbette ki, yüce bir davanın içinde boğuşarak anlam kazanacaktır, bir kişilik kazanacaktır, saygınlık kazanacaktır. Onun için de biz arkadaşların her türlü ağır göreve girmelerinde, hayatları pahasına da olsa üzerlerine düşeni yapmalarında herhangi bir sakınca görmüyoruz. Tabii ki bir küçük-burjuva, bir feodal, bir ata erkil endişe durumumuz yoktur, varsa da bu endişeleri üzerimizden hızla atacağız.

Güçlü davalar alışılagelmiş kurallarla, alışılagelmiş örgüt ve anlayışlarla hiçbir zaman başarıya gitmez. Güçlü davalar her zaman alışılmışın dışına çıkarak, her zaman herkesin boyun eğdiği kurallara karşı durarak, herkesin cesaret etmediği örgütsel girişimlerle, eylemlerle ancak başarıya ulaşabilir, bu yükümlülükler içine girecek, daha çok önder kişilerle başarıya ulaşabilir. Biz böyle bir dönemin insanlarıyız. Kendimizi böyle bir dönemin insanları olarak aday adayı görüyoruz. Böyle bir döneme kendi damgamızı vurmak istiyoruz. Bunun bütün çağı, toplumsal koşulları vardır. Gerisi artık bizim belleğimizin, yüreğimizin işlemesine bağlı bir şarttır. Bunların da gerçekleştirilmesi elimizdedir. Yani kişilerin kendi iradeleriyle yapabilecekleri bir iştir.

Biz ilk gün de bir grup olarak belirdiğimizde, bizi bekleyen tehlikeler, imkansızlıklar bugüne oranla kat kat fazlaydı. Yine bugün de bizi bekleyen tehlikeler, zorluklar çok daha fazladır. Az değildir, ama elimizdeki araçlar da düne oranla hayli fazladır. Biz mücadele içinde bir yaşantıyı, savaş içinde bir yaşantıyı hayatın biricik gayesi haline getirebilmeliyiz, getireceğiz, getiriyoruz. Özellikle umutsuzluklar varsa, arkadaşlar devrimci düşünceyle, devrimci pratikle bunu giderebilmeliler. Zamanında yapmış oldukları hataları, daha genç yaşta bulunduklarına göre, daha önlerinde uzun bir mücadele pratiği bulunduğuna göre başarılı eylemleriyle bunu kapatmalıdırlar. Ve tarihe kalacak olan, toplumun bağrında kök salacak olan da bu tür davranış ve düşüncelerdir.

Belirttiğimiz eylemler vardır. İyi bir kuruluş bildirisinin hazırlanması ve geçmiş arkadaşların mücadelemiz içindeki yerleri konularında, kararlarımızın olduğunu, bu konuda iki önemli görevi yerine getireceğimizi belirtmiştik. Bir de bu konuda gelecekte hazırlayacağımız bir merkezin -ister öne alalım, ister zamanında yapalım, ister bir konferans, ister bir kongrede olsun- yetkili olduğunu da kabullendik. Daha fazla sözü uzatmadan biraz önce özelliklerini vurguladığımız, başarı kriterlerini, çalışma anlayışını vurguladığımız insanların seçimi sözkonusu ediliyor, sayıları üzerinde biraz tartışılabilir. Ortaya çıkan önerileri hayata uygulamaya çalışacağız. Bu açık, yalnız belli bir süre sonra dağılıyoruz, dağıldıktan sonra arkadaşlardan istenen, gözönünde tutmaları gereken en önemli husus; böyle bir örgütlenme tepeden geliştirileceğine göre, bulundukları bölgelerdeki ilişkileri, bu merkezin istemlerine göre hazırlamalarıdır. Yani kısaca elleri altında bulunan potansiyelin kimisini şu veya bu alana göre muhtemel bir örgütlenme doğrultusunda ele almaları ve adeta oranın bir yerel, bir bölgesel komitesiymiş gibi hareket etmeleri, bu konuda her an bir öneriyle karşı karşıya kalacaklarını bilmeleri ve buna göre hareket etmeleri gerekiyor.

Bu örgütlenmenin sorumluluğu sadece bizim değildir. Bu örgütlenmenin sorumluluğu dağılacak ve yoğun ilişkilerde bulunacak arkadaşların sırtındadır. Hatta bazı şeyler feda edilmek istenmiyorsa, elleri altındaki potansiyeli bütün gücüyle sarabilmeli, bu potansiyeli muhafaza edebilmeli, çar-çur etmemelidirler. Ayrıca yeni, resmi bir anlayışla örgütlenmeye hazırlıklı olmayı, muhtemel komiteleri, komitelerin yan kuruluşlarını, komitelerin alt komitelerini, kent gruplarını, fabrika gruplarını şimdiden oluşturmayı veya en azından bu konuda hazırlık yapmayı hiçbir zaman unutmamalıdırlar. Bizim örgütlenmemiz öyle anlayışlı bir şekilde, sonderece sakin, sonderece rahat bir şekilde gelişmeyecektir. Ki biz Kürdistan'da hiçbir şeyin öyle birdenbire sıçrama yaparak gelişmeyeceğini biliyoruz. Her şey belli bir hesap dahilinde veya belli bir nicelik gelişim doğrultusunda olacaktır. Örgütlenme yavaş yavaş gelişecek, yavaş yavaş tabana doğru yayılacak ve yavaş yavaş en iyi yetenekler uygun oldukları yerlerde örgütleneceklerdir. Sonuçta, özellikle belli bir süre hiç olmazsa elimizdeki malzemeyi örgütlendireceğiz. Dışa karşı ve içteki karmaşık yapıya karşı bunları düzenleyeceğiz. Arkadaşlar attıkları adımın tarihi nitelikte olduğuna inanıyorlarsa, bu inançlarında tutarlı iseler, kesinlikle en ufacık bir umutsuzluğa girmemeleri gerekecektir. Çalışmalarda değil duraganlığı kabul etmek, daha da disiplinli bir yapının gereklerini gözönüne getirerek, bu çalışmaları yoğunlaştırmaları gereği açıktır. Harekete bu kadar politik bir hüviyet verdiriyorsunuz, bunun düşmanı ne kadar ayartacağını, düşmanın yıldırıcı olan güçlerini ne kadar ayartacağını biliyorsunuz. Ama buna rağmen bunun ağır sorumluluklarından da kaçınacaksınız. Bu beklenemez, bu kabul edilemez. Arkadaşlar böyle bir yapı içine girerlerse, merkez hiçbir şey yapamaz. Merkez de ağır bir sorumsuzluk içinde her şeyi bir kenara atabilir veya merkez çok kolay tasfiye olabilir. Onun için merkezi güç duruma düşürmeyecek, ne polise karşı, ne siyasal iktidara karşı, ne yerel zorbalıklara karşı, ne sosyal-şoven, ne reformist küçük-burjuvalara karşı bizi güç duruma düşürmeyecek hareketlerde bulunmalı ve hareketimize

● devamı 23. sayfada

14 Temmuz direnişi özgürlük iradesinin zaferidir

PKK devrimciliği, yaşama aşk ilan etmektir

● baştarafı 24. sayfada

na ses çıkarmadım" diyebildikleri biliniyor. Bu, müthiş acı ve ürkütücü bir durum. Acıdır, çünkü komutanlık yapmak veya yetkili biri olmak, korku salmayı değil, cesaret ve güven vermeyi gerektiriyor. Ürkütücüdür, çünkü böylesi bir durum **Kemal Pir** gibi eşsiz bir kahramanın kişiliği ve pratiğinden ciddi bir kopuşun yaşandığına işaret ediyor. Oysa **Kemal** yoldaşın adeta sihirli bir etkileme gücü var. O'nunla birlikte olan kişi dopdolu yaşadığını hissediyor; en zor ve acımasız koşullarda bile yaşamdan ve yaşamaktan doyumsuz bir zevk alıyor. Mutluluk denilen şeyin farkına O'nunla birlikteyken varıyor. Düşman bunu çok iyi görüyor ve bu yüzden kendisini tutsak kitlesinden ayrı tutuyor. Bakışlarının pişmanlık göstermiş kişilerin bakışlarıyla karşılaşmasına bile izin vermiyor. Çünkü O'nun sitemkar bir bakışı bile kişinin, zaaf göstermiş olan tutsağın pişmanlık belgesini geri almasına yetebiliyor. Bunun içindir ki, düşman kendisini hep bir kuşatma çemberi içinde tutuyor. "*Kemal bakışlarıyla havada uçan sineği bile etkiler*" diyebiliyor.

Bir de **Ali Çiçek** yoldaş var. **Kemal** yoldaşın ardından Ölüm Orucu'na katıldığını ilan eden üçüncü PKK militanıdır. Çok genç yaşlarda mücadele saflarında yer alıyor. Hilvan ve Siverek'te gerçekleşen bütün devrimci eylemlerin altında O'nun imzası bulunuyor. **Kemal**'in öğrencisidir ve öğretmenini mükemmel izliyor. Adeta "*Her zaman öğrenci olarak kalan, öğretmenine borcunu kötü ödüyor demektir*" sözünün gereğini yapmaya, iyi bir öğrenci olarak, öğretmeni ile arasındaki mesafeyi sürekli kapatmaya çalışıyor. Öğretmenine olan derin sevgisi ve bağlılığını O'na yakınlaşarak ve O'nun gibi olmaya çalışarak gösteriyor. **Kemal** yoldaşın kendisini çoğaltma tarzı en anlamlı biçimiyle Kürdistan gençliğinin bu Kızıl Yıldız'ının kişiliğinde somutluk kazanıyor. **Ali** birçok açıdan **Kemal**'in özelliklerini konuşturuyor. Kişiliğini zaptedilmez direniş kalesi haline getirmiş, yaşı küçük, ama ruhu ve yüreği büyük bir devrimci. Düşmanın eline geçtiğinde, polis sorgusunda görkemli bir direniş sergiliyor. "*Direnmek yaşamaktır*" şiarına bağlılığını her yerde ve her koşul altında gösteriyor. En insanlık dışı işkenceler altında bile düşmana vakarla kafa tutuyor. İşkencecilerin yüzüne "*Ben PKK savaşçısıyım. Sizin göreviniz beni çözmek, benim görevim ise size karşı direnmektir*" diye haykırıyor. Ulusal direniş savaşında, polis sorgusunda adını söylemeyen birkaç soylu devrimciden biridir **Ali Çiçek** yoldaş; zindandaki yoldaşlarına sorup onların onayını aldıktan ve aradan altı ay geçtikten sonra gerçek kimliğini açıklıyor.

Ali yoldaş büyük ya da küçük her eylemde, gelişen her direnişte daima en baştadır. Her zaman **Kemal** ve **Hayri** yoldaşların yanı başında saf tutuyor. **Kemal** gibi her zaman alçakgönüllüdür, ancak onun için bu bir meziyet değil var olmanın ta kendisidir. Zaten gerçek bir devrimci için var olmak, meziyetlerle donanmış olarak yaşamak değil midir? Meziyeti olmayan kimseye nasıl yaşıyor denilebilir? Doğaya bakın: Çiçek güzelliği, ceylan estetiği ve mükemmel olan hızı temsil ediyor. Yine de çiçeğin dili olsaydı, kendisine "*sen ne kadar güzelsin*" diyen biri karşısında şaşar kalırdı: "*Çiçeğim elbette ve güzelim, başka nasıl olabilirim ki?*" diye sitem ederdi. Bu gerçek, **Ali Çiçek** için de aynen geçerli. Büyüklük, güzellik, alçakgönüllülük, baş eğmeyen ve yenilgi kabul etmez direnişçilik, her yanından taşan yaşam enerjisi ve parti davasına bağlılık, O'nun için var olma tarzı oluyor. Bunun için de "*Ben PKK kadrosu*" ya da "*militanıyım, ben komutanım*" demiyor. Her zaman bir PKK savaşçısı olduğunu belirtiyor. O'nun uzun olmayan devrimci yaşamında ikircikli davrandığı ve kararsızlık gösterdiği tek bir an bile olmuyor. Yol gösterici kişiliğine denk düşen Kızıl Yıldız adını kendisine **Kemal** ve **Hayri** yoldaşlar veriyorlar. Ad sahibi olmak böyle hak edilebilir; ancak bu biçimde bir kimlik sahibi olunabilir ve var olmaya hak kazanabilir. Kızıl Yıldız bize var olmanın gerçek ve mutlaka girilmesi gereken yolunu gösteriyor.

14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nde yaşamını yitiren en son devrimci oluyor **Ali** yoldaş. Bu açıdan en uzun süreli direnişi sergiliyor. Gençtir, enerji doludur, inançlıdır; bunlar kendisini günlerce ayakta tutuyor. "*PKK bana teslimiyeti değil, direnişi öğretti*" diyor her zaman ve öğrendiğini mükemmel yaşıyor. Kısa süren gencecik yaşamının içine tarih yapan bir kişilik ve onun zengin pratiğini sığdırıyor.

Bir de **Akif Yılmaz** yoldaş var. 14 Temmuz Drirenişi'nin dört eşsiz kahramanından biridir. **Mazlum Doğan** yoldaşın öğrencisidir. **Mazlum** yoldaşın cezaevinden kaçırılması girişiminde uğranılan başarısızlıktan kendisini sorumlu tutuyor. Başarısızlığı başarının gerekçesi yapmakta kararlıdır: "*Ben bu başarısızlıkla yaşayamam. Partime ve Mazlum yoldaşa bağlılığım gereği O'nu takip ederim. Vicdanen rahat olmam bu eylemdeki başarıma bağlıdır*" diyor. Düşman Ölüm Orucu'na giren devrimcileri 36. koğuşa götürüyor. Bu koğuş hücre tipindedir. Eyleme katılan devrimciler, Ölüm Orucu'nun sonuna kadar burada tutuluyorlar. Eylemin başladığı günün akşamı, **Akif** yoldaş gardiyanı mesleki adıyla çağırıyor. Oysa gardiyana gardiyan demek, işkence nedenidir; tutsaklar gardiyanlara "*komutanım*" demeye zorlanıyor. Gardiyan döndüğünde Ölüm Orucu'na başladığını söylüyor ve kapıyı açmasını istiyor. Bunun üzerine **Akif** yoldaş da bulunduğu yerden alınıp eyleme katılanların konulduğu 36. koğuşun hücrelerinden birine götürülüyor. O, taşıdığı büyük sorumluluk duygusuyla tüm devrimciler için şaşmaz bir örnek oluşturuyor.

Evet, **14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi**'nin üzerinden tam onaltı yıl geçti. Ama direnişe önderlik etmiş olan başarmaya mahkum kişilik, direnişe damgasını vuran devrimci ruh, inanç, cesaret ve kararlılık sonucu belirleyici yaşamsal önemini bugün her zamankinden daha fazla hissettiriyor. Düşmanın gün geçtikte daha da tırmandırdığı imha amaçlı saldırılar ve bununla birlikte mücadelenin ağırlaşan görevleri, en zor ve acımasız koşullarda bile kurtuluş davasına bağlılığını koruyan, kendine güvenini yitirmeyen, yolunu şaşırmadan ve en ufak bir ikircikliğe düşmeden çözüm gücü olabilen sağlam partili kişilikler gerektiriyor. Bu da bizi zorluyor ve imkansızlıklar ortamını çelikleşmek için bir eğitim sahası haline getiren 14 Temmuz direnişçiliğini her yönüyle kavrama ve uygulama sorumluluğuyla yüzyüze getiriyor.

14 Temmuz direnişçiliği her şeyden önce devrimci iradenin zaferidir; bu iradenin en ağır koşulları değiştirme gücünü göstermesi ve bu gücü kendinde ortaya çıkarması kesin sonuca ulaştığına inandığı ve hemen her şeyin adeta bunu doğrular göründüğü bir zeminde düşmana en ağır yenilgiyi tattırmasıdır. Bu direnişçilik, her şeyin aleyhte seyrettiği en zayıf zeminde en güçlü ve tayin edici tarihsel çıkışın yapılabileceğinin kanıtlanışıdır. Devrimcilik de zaten budur, PKK devrimciliğinin özü böyledir. Devrimcilik böyle bir görevi omuzlama işidir. Zindan direnişçiliğinin içinde yükseldiği koşullarla karşılaştırıldığında her şeyden önce özgür mücadele ortamında bulunmak bile istenilen gelişmeyi yaratmak için başlı başına yeterli bir unsur sayılmak durumundadır. Gerçekte ise bunun çok daha ötesinde zengin gelişme olanaklarına sahip olduğumuzu belirtmek gerekir. Buna karşılık sağlam bir parti kişiliğine ulaşmak için harcadığımız çabanın yetersizliği ya da kendisini çoğu kez ele veren isteksizliğimiz gözönüne getirildiğinde adeta **zenginlikten gelme bir kararsızlık** içinde olduğumuz bile söylenebilir. Başka bir deyişle gelişme sağlamak, başarmak ve kazanmak için bütün veriler ortaya çıkarıldığı ve hazır olarak bize sunulduğu halde biz bunları bir türlü değerlendiremiyor ve belki de değerlendirmek istemiyoruz. Bu tutumumuz, bizi, 14 Temmuz direnişçiliğini günümüz koşullarında en iyi şekilde temsil etmek ve direniş önderlerinin sağlam birer takipçisi olmak yerine, onunla çelişen ve çatışan biri konumda tutuyor.

14 Temmuz direnişçiliği, insan iradesinin bütün gücünün halkın kurtuluş davasının hizmetine sunulmasıdır. Böyle bir iradeyi ortaya çıkaran güç, halkın bağımsızlık ve özgürlük ihtiyacıdır. Bu ihtiyacı gidermek, ancak düşmanın soykırım temelinde yürüttüğü gerici savaşa karşı devrimci savaşı geliştirmek, bu savaşı başarıyla sürdürmek ve zafere doğru ilerletmekle mümkündür. Bağımsızlık ve özgürlük ihtiyacı, onu duyanın yüreğinde sönmeyecek bir ateşin yakılmasını sağlar. Korkaklar, eskiden kopmak istemeyenler, acılar içinde boğuldukları halde acı çekmekten kaçanlar, ruhlarını özgürlüğe kavuşturma özlemi içinde olmalarına rağmen yaptıkları seçimin adamı olamayanlar, bir yaşam planı ve onu uygulama iradesinden yoksun olanlar bu ateşin gönüllerini sarmasına karşı direnirler. Böylesi kimseler özünde durumun en kısa sürede eskiye dönmesini arzularlar. Böylece eskiden olduğu gibi yaşamayı ve düşünmeyi sürdürmek isterler. Bedensel olarak bulundukları özgürlük ortamında, özgürlük partisine ait olan her şeyden gereksiz yaşamları için bir gerekçe olarak yararlanmaya çalışırlar. Buna karşılık yürekli olanlar, yeryüzünü ve onun bir parçası olarak kendi vatan topraklarını bir cennet haline getirmek amacıyla yaşayanlar, gözü açık büyük düşler görmesini bilenler, eskimiş ve aşınmış olan her şeyi ateşe verir; büyük acılar çekme pahasına da olsa eskiye ait olan her şeyi terkederler. Gelişmenin ancak böyle sağlanacağını bilir ve bu temelde özgürlük yürüyüşünü sürdürerek ilerlemeye devam ederler. 14 Temmuz direnişçiliğinin yaptığı ve bizlere öğrettiği şey budur.

Yeniden yapmayı öğrenmeden, hiçbir şeyi ortadan kaldıramayız. Bunun anlamı açıktır: Kendimizde kurucu kişilik özelliklerini yaratmadan, dışımızdaki gericilik dünyasını bir yana bırakalım, kendi kişiliğimizde taşıdığımız eskinin dünyasını yıkmamız bile düşünülemez. Kaldı ki sorun sadece sıradan bir gericilik dünyası da değildir. İster tarihsel açıdan ister güncel koşullar temelinde bakılsın, ülkemizin gerçekliği ve halkımıza dayatılan kirli özel savaşın yıkıcı sonuçlarının yüzeysel bir gözlemi bile, vatan ve halka bağlı olduğu iddiası taşıyan her insanda düşmana karşı korkunç öfke dalgası doğurmak için yeterlidir. Bu da kişiyi halkın özgür geleceği için kendisini hazırlamaya ve çözüm gücü haline getirmeye yöneltir. Buna karşılık bizde gelecek özleminin bir hayli zayıf olduğunu belirtmek gerekir. Bizim geleceğe karşı ilgisizliğimiz, geçmişten duyduğumuz korkudan kaynaklanıyor denilebilir. Daha doğrusu bizler gelecekte değil, çoğunlukla geçmişte yaşıyoruz. Geçmişte yaşamak ise, an be an düşmanın halkımıza saldığı korkuyu ve kurtuluşa inançsızlığı yaşamaktır. Geçmiş; acımasız soykırım denemeleriyle, umutsuzluk ve inançsızlığı derinleştiren yenilgilerle, başarısızlığa uğramış direnmeler ve boyun eğmelerle doludur. Yani geçmişin bir bakıma düşman tarafından kazanıldığı ve düşmana ait olduğu söylenebilir. Kendimize açıkça itiraf etmesek bile, geçmişin sahibi olan düşmanın geleceğimizin de sahibi olduğunu düşünüyor ve buna göre davranıyoruz. Oysa belirsizlikler ve kötülüklerle dolu geçmişten kurtulmanın biricik çıkış yolu, kişinin kendine yeni bir tarih yaratmasıdır.

Bu çıkış yolu yeniden keşfedilecek bir yol değildir; PKK'nin açtığı ve yürüdüğü bağımsızlık ve özgürlük yolunun ta kendisidir. Eski tarihi ve dolayısıyla geçmişi bir yana atıp kendine yeni bir tarih yapmanın yolu 14 Temmuz direnişçiliğinin yoludur. Bunun en zor koşullarda bile başarıya ve zafere götüren yol olduğu kanıtlanmıştır. Gerçek böyle olmasına rağmen, bizim bu kanıtlanmış gerçeklik karşısındaki duruşumuz inkarcılığı çağrıştırmaktadır. Son tahlilde bu duruş devrimci değil, işbirlikçi bir duruştur. Kendi basit ve dar çıkarlarını hayata geçirebileceği eşref saatini bekleyen işbirlikçi güçlerin duruşu ve tutumudur bu. Böylesi bir duruşun bedenini an be an eriterek yenilmez bir devrimci güce ve zafer yolunda ilerleyen mücadele gerçeğine dönüştüren 14 Temmuz direnişçilerinin ruhu, duruşu ve tutumu ile hiçbir bağı yoktur. Tersine ona karşıdır, onu inkara kalkışmakta ve reddetmektedir.

Kemal Pir yoldaşın dediği gibi, küçük adamlar büyük davaların sahibi olamazlar. Büyük davalar, onlara sahiplik yapabilecek bir büyüklüğe ulaşmayı gerektirir. Böylesi davaların sahibi olmak ve aynı anlamda yüksek bir mücadele pratiği içinde bulunmak, kişiyi en tehlikeli düşmanlarla karşı karşıya getirir. Çünkü büyük davaların düşmanları da büyüktür. Düşmanın büyüklüğü, kişide büyük hassasiyetler geliştirir; kişiyi huzur ve rahat aramaya değil, zorluklar ve engellerle boğuşmaya, dolayısıyla her an müthiş bir gerilim içinde yaşamaya yöneltir. Bu durum devrimci mücadele ortamında yer almanın bir sonucu değil, gerçekte mücadelenin başarı kazanması için en temel bir koşuldur. Gerçeğin peşinde koşan insan huzur ve rahattan feragat etmek, bunun da ötesinde sürekli kendisini sorgulamak, her an yeni gerçeklerle yüzyüze gelmek ve acı çekmek zorundadır. Bir filozofun dediği gibi, yaratıcılık ve keşif de bu acıda saklıdır. Büyük Ölüm Orucu Direnişçilerinin gerçekliği budur. Buna karşılık Şahin Dönmez ve Yıldırım Merkit gibi hainler, kendilerince rahat ve huzur aradılar. Bu rahatlık arayışı, kendilerini düşmanın hizmetine girmeye götürdü. Düşmanın istediği şey de zaten buydu. Onların ölümsüzlük düşleri yoktu; o korkunç zindan yaşamının tüketici havası içinde bir tas sıcak çorba dışında bir şey düşünmüyorlardı. Onlar düşmanın kendilerine reva gördüğü bu onursuz yaşamı bir idam fermanı gibi boyunlarında taşıyorlardı. Rahatlık sadece ortam ve çevreyle ilgili bir durum değildir. İlişkiler açısından da aynı şeyleri söylemek gerekir. Dar ilişkilerle yetinmek, ilişkiyi büyütmemek, insanları etkilemek için devrimin yüceleştiren gücünü kullanmamak, insanların becerilerini açığa çıkarıp geliştirmemek, aşağı düzeyde insan ilişkileriyle yetinmek de rahatlık aramaktır. Böylesi kimseler basit duygularını tatmin edecek ilişkilerin üstüne çıkmak istemezler. İradeleri olmadığı için her zaman her şeyin kuyruğunda sürüklenirler. Onlar aslında yaşamazlar, kendilerine ait bir yaşamları yoktur. Başkalarının yaşamını yaşarlar. Bu da yaşamak değildir. Başkalarına ait bir yaşamın tutsağı olmaktır; bit ve solucana özgü türden asalak bir yaşam sürdürmek, başkalarına ait yaşam kaynaklarını yutarak zaman geçirmektir.

14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişçileri bize ait olan yaşamın yolunu gösteriyor ve bu yola girmemizi emrediyorlar. Onlar bize gelişemeyişimize gerekçeler uydurmayı ve mazeretler bulmayı değil, eylemle kendimizi ve koşulları değiştirmemizi öğretiyorlar. Onların bu çağrısına anında ve doğru karşılık verilmedikçe, kendilerine yoldaş deme hakkına sahip olmak mümkün değildir. Bizim görevimiz Onların yoldaşı olmayı başarmaktır. Kusursuz yoldaşlıklar ancak büyüklükte eşitlik sağlamış devrimciler arasında kurulur. En büyük ve sürükleyici özlemimiz, Onların eriştiği büyüklüğü yakalayarak eşitler arasındaki o görkemli yoldaşlığı yaratmak ve yaşamak olmalıdır. 14 Temmuz Direnişçilerinin büyüklüğü, bize sadece ne kadar küçük kaldığımızı gösterdiği müddetçe, Onların anılarına bağlılık halinde olduğumuzu söyleyemeyiz. Eski yaşamı her yönüyle yakıp küle çevirerek ve bu küller üzerinde yeni yaşamı ve onun kişiliğini yaratarak, işte ancak o zaman Onlara layık olduğumuzu gururla belirtebiliriz.

Hayri yoldaş, "*Parti Önderliği'ni iyi takip etmiş olsaydık, teslimiyet ve ihaneti yaşatmazdık*" der. Bu da en büyük çağrılardan biridir. Bunun içindir ki, 14 Temmuz Direnişi'nin yenilmez ruhuna bağlılık, Parti Önderliği'ni doğru takip etmekten geçer.

Uluslararası durum ve olası gelişmeler

Kani Yılmaz

98 yılının bu hareketli ilk yarısı; Kürt sorununun uluslararası platformlarda gizli-açık, ama yoğun olarak tartışıldığı bir dönem oldu. Hemen hemen her güç, kendi bakış açısından ve çıkarları temelinde taraf olmaya, biraz daha yüksek sesle çözüm önerilerini dile getirmeye başladı. Konferanslar ve soruna ilişkin toplantılar ardısıra geliştirildi. Bu arada soruna ilgi gösteren güçlerin bakış açılarındaki farklılıklar, çözüme yaklaşımda ortaya çıkan çelişkileri ve bölgeye ilişkin kaygıları daha net görülmeye başlandı. Hiç kuşkusuz bu kadar ilginin nedenleri var.

Uluslararasılaşan bölge petrolleri üzerinde gelişen çıkar hesapları, TC-İsrail-ABD ittifakı, petrol boru hatları üzerinde gelişen tartışmalar, PKK öncülüğündeki özgürlük mücadelesinin içeride ve dışarıda yaptığı zorlama, bu nedenlerin başında geliyor.

Kürt sorununu uluslararası platformlara taşıyan güçler arasındaki çelişkiler de ilk defa bu kadar açık gözler önüne serildi. Mevcut bölge statüsü üzerindeki etkinlikten, TC-İsrail ittifakına ve bu ittifakın kendisini giderek Güney Kürdistan'a taşırması, bölgenin yakın geleceği konusundaki belirsizliğin yarattığı kaygıya, Yahudi sermayesinin dünyadaki ağırlığını bölgeye taşırmaya başlamasına kadar pek çok husus bu çelişkilere kaynaklık ediyor. Mevcut statünün devamından yana olan ve TC-İsrail ittifakının daha da gelişmesine çaba harcayan ABD bile bölgede Kürt sorunundan beslenen ve giderek tırmanan istikrarsızlığı aşabilmek için daha aktif bir görüntü içine girmiş gibi görünüyor.

PKK öncülüğündeki özgürlük mücadelesinin 25. ve savaşın 15. yılında, Kürt sorununun çözüm sürecine girdiğini, sancılı geçse bile bu sürecin gelişebileceğini söylemek doğru olur. Bu kadar uluslararası hareketlenmenin, bütün bölgesel hesaplara rağmen esasta PKK öncülüğündeki iç gelişmenin ürünü olduğunu, dıştan beslenen bir gelişmeymiş gibi görülmemesi gerektiğini özellikle vurgulamak gerekir.

Uluslararası diplomatik yoğunluk; Avrupa ve ABD arasındaki görüş farklılıklarını daha çok gözler önüne serdi demiştik. ABD'nin resmi politikası ile sosyal demokrat hükümetler sürecine giren Avrupa'nın bakışı arasındaki temel ayrılık noktası; Kürt sorunu dile getirilse de, çözümü veya çözümsüzlüğü büyük oranda bölgeye yaklaşımdan kaynaklanıyor. ABD'nin, TC'nin mevcut uygulamalarını desteklemekte ısrarlı olduğu ve TC-İsrail ittifakını daha da geliştirmeye çalıştığı da görülüyor. Ancak ABD'nin bu temel dayanaklarının yaşadığı istikrarsızlığı aşmaya çalıştığı, bu istikrarsızlığın temelinde Kürt sorununun bulunduğunu daha iyi gördüğü de açık. İşte Graham Fuller gibilerinin, resmi söyleme rağmen bu kadar Kürt sorunu ile ilgilenmeleri ve ABD dışişleri bakanlığının Viyana Kürt Konferansı'na temsilci göndermesi bundandır. Ancak ABD şu anda Avrupalılara göre çözüm önerilerinde çok daha dar ve işbirlikçi Kürt eğilimini geliştirmeden yanadır. Geçmişte Şerafettin Elçi ve Doğu Ergil'de ifadesini bulan işbirlikçilik ve Kürt çözümünü devlet rotasına çekme eğilimlerini bu kadar desteklemesi, Kendal Nezan ayağını ABD'ye taşıması onun çözümden ne anladığını ortaya koyuyor. Fakat bu dönemdeki yoğunlaşmanın farklı bir dile kavuştuğunu da görmek gerekiyor. Graham Fuller'in Berlin'deki toplantıda "*biz aslında PKK çizgisine karşıyız, ama PKK Kürt halkının ezici bir kısmını yanına aldı, bizim için Şerafettin Elçi çizgisi doğrudur. Fakat onun da kimsesi yok, o halde PKK, Elçi gibilerini içine almalıdır*" şeklindeki konuşması bu nedenle anlamlıdır. **Alternatif yaratamayanların işbirlikçi eğilimi PKK içine taşıma çabasına girdikleri anlaşılıyor.** Bütün bunlara rağmen ABD'nin sömürgeci geleneğe sahip Avrupa'dan daha pragmatik olduğunu ve çıkarları söz konusu olduğunda farklı politikaları çok hızlı bir şekilde devreye sokabileceklerini de unutmamak gerekir. Güney Kürdistan'daki son girişimi de bunu gösteriyor.

Avrupa açısından son gelişmeler, Kürde biraz daha yakın ve TC-İsrail ittifakı başta olmak üzere, ABD'nin bölgede geliştirmeye başladığı ve İran'ı da yumuşatarak hakimiyetini daha da arttırmaya uğraştığı politikalarından rahatsızlık duyduğu bir düzeye tırmanmış durumda. TC'yi fazla zorlamadan bir Kürt çıkışını arzuladıkları, ama çözümde etkili olmayı amaçladıkları anlaşılıyor. Bu yeni dili, AB kadar, sosyal demokratların politikası olarak değerlendirmek de doğrudur.

Sadece Berlin'de gerçekleştirilen Alman-ABD toplantısı değil, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ne sunulan rapor, Viyana'da sosyalistlerin gerçekleştirdikleri Kürt Konferansı, Britanya'nın artan ilgisi ve AB dönem başkanlığını devralan Avusturya'nın bu süreçte Kürt sorunu ve çözümü konusunda daha aktif davranacağını açıklaması da söylediklerimizi doğruluyor. Avrupalılar son Viyana Kürt Konferansı'nda kendi ağızlarından da açıkladıkları gibi, artık PKK'nin içinde olmadığı bu tür toplantıların bir anlamı olamayacağını da kavramış gözüküyorlar. Tabii PKK'nin katılımı konusunda TC'nin yaptığı itirazlara sürekli uyduklarını da söylemekte fayda var. Yazımızın başında bu **sürecin en az savaş kadar sancılı ve taktik çatışmalar şeklinde geçeceğini** ifade etmeye çalışmıştık. Avrupa, çıkarları gereği TC'yi çok fazla zorlamadan, ama Kürt tarafıyla ilişkisini biraz daha geliştirerek bu dönemi götürmek istiyor. Sık sık kendisiyle çelişiyor ve ilkesiz görüntüler vermekten de kurtulamıyor.

Örneğin "*PKK siyasi çözümden yana olduğunu deklare etsin, diyaloğa hazır olduğunu söylesin, biz açık tutum alırız*" diyorlar. PKK en yetkili ağızdan ve yazılı olarak bunu yaptığı halde, bu kez kendi çağrılarının gereğini yapamıyorlar. Çözümde etkili olmakta ısrarlı davranıyor, ama Türk tehditlerini de ciddiye almaktan geri kalmıyorlar.

Bu kadar ilgi yoğunluğu ve bu kadar tutarsızlık, bizi dar ve yanlış sonuçlara götürmemelidir. Kürdistan gibi hassas bir coğrafyadaki ulusal kurtuluş mücadelesi çözüm sürecine giriyor ve doğal olarak herkesi alabildiğine zorluyor. Ne ilgiyi abartarak, sanki uluslararası çözüme ulaşıldı gibi bir yanılgıya düşülmelidir, ne de özgürlük mücadelesinin yarattığı koşulların sonucu olan uluslararası gelişmeler küçümsenmelidir.

Uluslararası alanda asıl hareketlenmenin bundan sonra gelişeceğini söylemek yanlış olmaz. Önderlik bu noktaya oldukça yükleniyor. Gerilladaki savaş ve savaşın son aylarında ortaya çıkan sonuçlar da uluslararası alanı ateşleyecektir. Kuşkusuz Kürt halkının uluslararası camiadan ve özellikle de rol oynayabilecek güçlerden haklı olarak talepleri olacaktır. Kürt sorunu uluslararası bir sorun olduğuna göre, uluslararası güçler de sorunu böyle değerlendirdiklerine göre, bu beklenti Kürt halkının hakkıdır. Ama aynı zamanda bu kadar vahşet karşısında sergilenen duyarsızlık ve sorunun doğru çözümüne yaklaşımda gösterilen tutarsızlık, halkımızı ve öncüsünü oldukça rahatsız etmektedir. Çıkarların biçimlendirdiği yaklaşımlarda ortaya çıkan çifte standart kabul edilemeyecek düzeydedir. Son aylarda gerçekleştirilen Kosova tartışmaları ve Batı'nın bir anda dünyayı ayağa kaldıracak kadar Kosova'ya yüklenmesi Batı'nın ne olup olmadığını ortaya koyması bakımından önemlidir.

Batı, ama özellikle de ABD'ye göre bölgedeki statükodan en fazla etkilenen Avrupa; eğer gerçekten bazı adımlar atmak ve çözüme yaklaşmak istiyorsa, Türk devletinin artık herkesi çığırından çıkaran tutumuna karşı daha net tavır takınabilmeli ve Kürt halkının haklarından söz ederken, bu hakları temsil eden öncüsü ile ilişkilerini daha doğru temelde yürütebilmelidir. Batı, PKK'siz çözümün mümkün olmadığını bildiğine ve dile getirdiğine göre, yine PKK'nin bizzat Genel Başkanımızın ağzından politik çözüme hazır olduğunu deklare ettiğine göre, PKK ile açık ilişkilerden kaçınılmasını ve Türk devletinin her günü ağır bedellere malolan pratiğine karşı daha açık tutum alınmamasını hiç kimseye izah edemezler. Uluslararası durumu iyi izleyenler, Batı'nın hızla bu noktaya geldiğini ve inandırıcılığını yitirdiğini görmekte zorlanmazlar. Bunu Avrupalıların da görmesi gerekiyor. Avrupa'dan yükselen olumlu diyebileceğimiz seslerin, bu noktadan kaynaklandığına inanmak istiyoruz. Ancak geçmişte yaşananlara baktıkça ve dünyaya kapatılarak yakılıp yıkılan Kürdistan gerçeğini göz önüne getirince kuşkularımız haklı olarak daha ağır basıyor. Buna bağlı olarak son kıpırdanmaların ve hem kamuoyuna, hem de bize verilen mesajların gereği yerine getirildiğinde, bu kuşku sürecinin aşılabileceğini de vurgulamakta fayda görüyoruz.

Özgün durumu nedeniyle Kürt sorununda uluslararası camianın bir yeri ve rolü vardır. **Parçalanan Kürdistan Batı'nın eseridir. Sorunun çözümünde de Batı'nın kendi çapında aktif olması kaçınılmazdır. Bu aktifliğin, Batı'nın çıkarlarına göre şekillleneceği de kesindir.** Lozan'ın 75. yılında, hem bizim ve hem de genelde Kürt duyarlılığının asıl bu noktada ortaya konulması gerekiyor. PKK açısından, Kürt sorununun çözümü ve özel olarak uluslararası camia ile ilişkiler oldukça nettir. Biz uluslararası alanı tamamen esas almadık, ama küçümseyip yok sayma gibi bir yanılgıya da girmedik. Fakat diğer Kürt çevrelerinin, özellikle de uluslararası ilişkileri çözümde temel alan çevrelerin tutumu çok garip ve çok çelişkilidir. Kürt sorununun her tarafta tartışıldığı, Kürtler adına birbirinin ardısıra "*çözüm*" toplantı ve konferanslarının gerçekleştirildiği bir dönemde, bu çevrelerin duruşu, "*çözüme*" yüklenmek isteyenlerin çifte standardına ve TC'nin bastırmasına zemin olmaktan öteye gitmiyor. Bilinçli midir, değil midir tartışmasına girmenin faydası yok. Ancak bu tutumlarının neye hizmet ettiği de ortadadır.

Parti Önderliği'mizin, son panel toplantılarından birinde bu hususu ne kadar açtığı ve ne kadar net çağrılarda bulunduğunu kamuoyu izledi. **Asıl çözüm konferansı -uluslararası camiayı da dıştalamadan- bizler tarafından geliştirilebilir.** Bir Ulusal Kongre sürecinin hem Kürt birliğine ve hem de böylesi bir uluslararası konferansa oldukça katkıda bulunacağı ve bunun hiçbir gerekçeyle ertelenemez çok ciddi bir sorumluluk olduğu da açıktır.

Önümüzdeki hareketli aylarda -ki bu hareketliliği PKK'nin savaşı sağlıyor- yeni gelişmeler, ama aynı zamanda ince dayatmalarla karşı karşıya geleceğiz. Kuşkusuz, Parti Önderliği'mizin sürekli bizde sağlamaya çalıştığı duyarlılıkla bu süreci karşılayabilirsek, uluslararası alan her zamankinden daha fazla Kürt çözümüne yaklaşabilecek ve bu kadar acının, fedakarlığın sonuçları burada da toplanabilecektir. **İlkenin ve esnekliğin bir arada ve uygun tarzda kullanılması önemlidir.** Batı'nın vicdanı çıkarları olduğuna göre; Batı'nın neleri yapmak zorunda kaldığı ve hangi noktalarda bize dayatmalarda bulunabileceğini ustalıkla kestirmek durumundayız. Böyle yaklaşır, hem özgürlük mücadelesi olarak kendimizi ve hem de genelde Kürtleri hedefe doğru kilitleyebilirsek, uluslararası alanda yeni ve halkımızın yararına çözüme katkıda bulanabilecek bir noktayı yakalamış oluruz.

Parti arşivinden...

● *baştarafı 20. sayfada*

hep taze soluklar aldırmalısınız. Adeta toplum saflarının taze soluklarını, taze enerjisini, taze kanını her zaman bize aktarmak gerekir. İlişkilerde daha çok çevre, daha çok unsur kazanarak, her zaman mücadelenin içine katabilmelisiniz ve biz, bu konuda sonderece bizi şevklendirecek adımlar bekliyoruz. Bu konuda olumlu haberlerle bizi güçlendirin diyoruz.

Arkadaşlar gerçekten kişisel endişelerini, kişisel yaklaşımlarını bir yana bırakmalıdırlar. Burjuva orduları bile haksız bir temelde ve yalancı bir disiplinle idare ediliyorlar, ama buna rağmen hepsi her an savaşa girecek durumdadır. Bizim arkadaşlarımızın da her an bir savaş örgütü gibi, her an bir ideolojik, politik kurmaylık gibi kendilerini halkın önünde görmeleri ve bu konuda en ufacık bir kişisel endişeye, korkuya, yılgınlığa kendilerini kaptırmamaları, enerjilerini, cesaretlerini sürekli yenilemeleri, bekleyebileceğimiz en önemli hususlardır. Ayrıca bu konuda "*niye olmadı, yine bir şeyler mi oldu?*" gibi endişelere de fazla yer yoktur. Biz Kürdistan'da geliştiğimize göre korkmayız veya gelişen taraf sürekli biz olduğumuza göre acelesi olan düşmandır, acelesi olan ömrü tükenen sınıflardır. Biz ise sürekli geçmişimizi toparlayan, geleceğimizi hazırlayan, bugünü kavrayan bir gücüz, dolayısıyla bizim aceleciliğe, bizim sabırsızlığa ihtiyacımız yoktur. Biz sakin, kararlı ve serinkanlı bir şekilde dünyanın en güçlü devrimlerinden birisine kendimizi hazırlayabiliriz. Ne diye panik içinde olalım, ne diye korku ve telaş içinde olalım? En sağlıklı, en yüce bir ruh yapısı içerisinde görevlerimizi yürütmeye devam edelim. Şimdiye kadar konuşulan bütün hususlarla bu şekilde yürümemiz gerektiği yeterince arkadaşlara anlatılmıştır.

Durumun, yolun niteliklerini, geleceğin niteliklerini ortaya koymuştuk. Buna gönlümüzce, yüreklice katılmaktan başka yolumuz yoktur. Biz böyle yaparken, hepinizin farkında olduğu gibi ne coşkulu bir şekilde kendi kendimizi coşa getiriyoruz, ne de sonderece ürkek bir yapı içinde bırakıyoruz. Evet, ne o var ne o. Sağlam bir mantıkla endişeleri, umutları muhafaza ederek, ne aşırı bir güven ne de aşırı bir telaş, ama daha kararlı, daha mantıklı adımlarla bu işi yürütebileceğimizi kendi özgülümüze karşı söylüyoruz.

Tarihin bu durağında gerçekten toplumun dili olmayabilir. Toplum duyarsız, uykuda olmuş olabilir. Toplum yarı yarıya ölmüş olabilir, onun sesi, dili, kültürü olmayabilir. Bütün bunlar bizim halkın sorunları karşısında duyarsız olmamızı getirmez. Ayrıca sömürgecilik, milli baskıcı güçler, her bakımdan insafsız olabilir, bunlar en ufacık hak-hukuktan anlamaz olabilirler. Halklara en ufacık bir özgürlük vermeyebilirler, halkları en azgınca yok edebilirler, ama bütün bunlar bizim duyarsız olmamızı, bizim devrimcilere layık bir şekilde hareket etmemizi getirmiyor. Biz ne onların, ne bunların durumunu gözönüne getirerek kendi durumumuzu belirtmeyeceğiz. Çağımızın bütün olumlu öğelerini yanyana getirerek, alaşağı edilmesi gereken güçlerle özgürlüğe kavuşması gereken güçleri kabul edeceğiz ve önderlik yapacağız. Israrla vurguluyorum; bu konuda kararlılığımızı hiçbir zaman elden bırakmayalım. Bu kararlılık, yerimizde bile dursak çok şey değiştirecektir. Bu konudaki inanç, bu konudaki çaba çok şey değiştirecektir. Her şeyden önce düşmanın dünyasını karartacaktır. Ayrıca halka büyük bir umut kapısı açacaktır.

Sayımız ne kadar az olursa olsun, yaşımız, tecrübemiz ne kadar yetersiz olursa olsun, bütün bunlara rağmen tarihin bize yükleyeceği ağır görevler için, bu görevlerin hatırı için yeterli çabayı, kararlılığı gösterelim. Adeta bir tarağın dişleri gibi eşit olalım, yine bir ordunun neferleri gibi her an yeni bir rampada atışa yatan bir ekip gibi kendimizi mücadele alanına sürelim, bundan da en ufacık bir kuşku, en ufacık bir korku duymayalım. Böyle bir yapı bizde sürekli oluşsun diyoruz. Bunun mücadelemiz için büyük bir değeri vardır. Bilinçlerimizin tazelendiği açık, marksist-leninist klasiklere yeniden göz gezdirileceği, ulusal kurtuluş pratiklerinin yeniden gözden geçirileceği açıktır. Soluğumuzu kesen sömürgecilik duvarlarını delerek, dünyanın ilerici kültürüne kendimizi açmak için, kafalarımızı açmak için kendimizi zorlayacağımız açıktır. Yine halkımızın da kapanan canlılık, duyarlılık yanlarını tekrardan açacağımız, halkla, canlı, ilerici yanlarıyla kendimizi bütünleştireceğimiz açıktır. Ayrıca halkın sosyal, kültürel, siyasal alanlardaki bütün gelişmelerde soluğunun kesildiğini bilerek, bu alanlarda da halka bir soluk aldırmayı, halkı ayağa kaldırmayı hiçbir zaman unutmayacağız.

Ayrıca arkadaşlar aralarındaki ilişkilerde ideolojik-politik yaklaşımlara çok ağırlık vermelidirler. Birbirlerine karşı yaklaşımları ideolojik-politik görevlerle, örgütsel görevlerle bağdaşmalıdır. Ahbap-çavuşluğa fazla yer verilmemelidir. İdeolojik-politik çalışmaların dışındaki zamanlarını fazla öldürmemeliler, kendilerini tamamen ideolojik-politik bir kişilik durumuna getirmeliler. Şakalarda bile ideolojik-politik ölçüye dikkat edilmelidir. Özel yaşantı alanında bile ideolojik-politik davranılmalı, hareketin çıkarları gözönüne getirilmelidir. Mücadelemizin bir adamı olarak kendini hayatın her alanında gösterebilmelidir.

Biz isteriz ki -bundan sonra özellikle- bir yığın arkadaşın ölümü pahasına, zindanlarda çürümesi pahasına, ayrıca kalanların büyük fedakarlığı pahasına, bu aşamaya kadar gelen, hatasıyla, sevabıyla buraya kadar gelen bir hareketi, bundan sonra taze bir güçle, daha içten bir yapıyla, dört senelik, beş senelik bir gelişim sonunda bu ülkenin en hatırı sayılır, en umut vaadeden bir örgütü durumuna getirelim. Hepimizin isteği bu, halkımızın isteği bu, dünya halklarının isteği budur. Bütün bunlar bize gayri ciddi olarak gelmemeli veya dışardan gayri ciddi şekilde anlaşılmamalıdır. Bunlar çağımızın en yalın görevleridir. Çağımızın en uygar insanı, çağdaş insanın yaptığı işlerin en önemlisidir, en tayin edici olanıdır. Herkesin çoktan yapmış olduğu şeyi bizim şu anda gecikmeli olarak yerine getirmemizdir. Hiçbir arkadaş "*niye herkes işinde, gücünde, herkes çok az çabayla mücadele veriyor, ben niye böyle delicesine çalışıyorum?*" dememelidir, bunu aklına getirmemelidir. Tarihin en eski döneminden beri bağımsızlık doğrultusunda, özgürlük doğrultusunda özlemleri sürekli baskı altına alınmış, bundan öteye de varlığına son verilmek istenmiş bir halkın mücadelesini veren, ayrıca bölge çapında çok önemli siyasal sonuçlar doğuracak bir hareketin öncü güçleri olduğumuza göre, hareketin yaratıcıları olduğumuza göre attığımız hiçbir adım bize lüzumsuz gelemez veya her geçen gün ömürden geçen bir gün olarak anlaşılamaz. Tamamen hayatın ta kendisi olduğu biçiminde anlaşılacaktır ve hiçbir kimse en ufacık bir pişmanlık duymayacaktır. Zindanda da, idam sehpasında da, en yalnız olduğu dönemde de, en bunalımlı anında da hiçbir zaman bunu unutmayacaktır. Hayatın ta kendisini yaşadığını kendisine karşı itiraf edecektir.

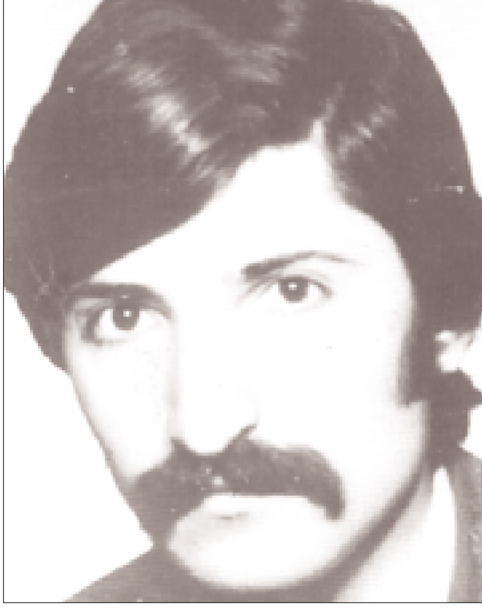
Son olarak; burada ortaya çıkan sonuçlar bölgelere gitmeli. Açıkça denilemez; "*biz şunları, bunları yaptık*" ama dolaylı bir şekilde bu toplantının sonuçlarını aktarmanın yöntemlerini herkes bölgesinde bulabilir. Tekrar belirtelim; bölgelerde bir komite gibi hareket edilmesi, bu toplantının sonuçlarının anlaşıldığını gösterecektir. Arkadaşların bu şekilde toplantının sonuçlarını bölgelerine taşırmaları, bölgeyi bu toplantının ışığında yeniden hazırlamaları, ilişki ve görevlere hazırlamaları en sıcak, en can alıcı görevlerdir.

Bitti

14 Temmuz direnişi özgürlük iradesinin zaferidir

Ali Haydar Kaytan

Tarih 14 Temmuz 1982. **Mehmet Hayri Durmuş** yoldaş, Diyarbakır'da PKK Urfa Grubu Davası'na katılıyor. Genel sorumluluğu üstlenmiş bir önder kişilik olarak, bütün davalarda yer almak ve savunmalara yön vermek için yoğun çaba harcıyor. PKK davaları içinde belirleyici yeri olan Urfa Davası'nın artık son duruşması yapılıyor. **Hayri** yoldaş, Kürdistan halkının kaderine yön veren o büyük tarihsel eylemin başladığını ilan edecek. Aslında katıldığı birkaç duruşmanın ardından eylem kararını açıklamak istiyor. Fakat faşist mahkeme başkanı Emrullah Kaya kendisine bir türlü söz vermiyor. **Hayri** yoldaş bu yüzden sıkıntılıdır; üstlendiği görevin sorumluluğunu yerine getirmekte gecikmenin ve eylem kararını zamanında açıklayamamanın sıkıntısını yaşıyor. Her hareketinde bunu belli ediyor. Son duruşmaya giderken oldukça kararlıdır: Hücresinde kendi yöntemleriyle haberleştiği arkadaşlarına, "*Bu kez kesinlikle söz almayı mutlaka başaracağım*" diyor. 14 Temmuz günü yapılan duruşmada yeniden söz almayı talep ediyor ve bu sefer talebine olumlu karşılık alıyor. Başarmıştır. Yerinden kalkıp emin adımlarla kürsüye doğru yürüyor ve Büyük Ölüm Orucu eyleminin başladığını ilan ediyor.

Hayri yoldaş savunma yapmıyor, herhangi bir talepte de bulunmuyor. Daha öncesindeki süreçlerde de aynı şekilde davranıyor. Bütün istediği siyasi kişiliğine ve örgütsel kimliğine ağır saldırılarda bulunulmaması, partisini ve parti davasını savunma hakkının elinden alınmaması. Ancak düşman PKK'nin önder kadroları başta olmak üzere, tüm tutsak kitlesinin varlığını adadıkları özgürlük ve bağımsızlık davasının karşısına çıkarmak için her türlü kirli zulüm ve işkence yöntemini uygulalamayı ısrarla sürdürüyor. **Hayri** yoldaş, düşmanın bu iğrenç politikasını teşhir ediyor. Düşmanın kendilerini parti kimliğinden koparmak için her türlü vahşi ve barbarca yöntemi denediğini, savunma haklarının gaspedildiğini ve en doğal taleplerine kulaklarını tıkadığını belirtiyor. Kendilerine dayatılan şey, teslimiyet ve ihanettir. Bunun karşısında açıkladığı eylem biçimini seçme dışında kendilerine bir savunma yolunun bırakılmadığını dile getiriyor. Sahte mahkeme heyeti telaşa kapılıyor ve **Hayri** yoldaşı ölüm orucundan vazgeçirmeye çalışıyor: "*Dilekçenizi verin, savunmanızı başka yerlere verelim, eylemi bırakın*" diyor. Ancak **Hayri** yoldaş bir kez kararını vermiştir ve bu, geri dönüşü olmayan bir karardır. Bu yüzden kendi tutumunda ısrar ediyor.

Hayri yoldaşın söylenecek birkaç sözü daha var. "*Son olarak bir şey söylemek istiyorum*" deyip konuşmasına devam ediyor. Bağımsız ve özgür yaşamak isteyen herkese bir çağrı niteliğindeki son sözlerini "*Kim bağımsızlık adına yola çıktığını iddia ediyorsa ve mücadelede samimiyse, kendisi için silahlı mücadeleyi esas almalıdır. Kürdistan ancak bu yolla kurtulur. Dünya, bölge ve ülkemizin koşulları bunu zorunlu kılıyor. Söyleyeceklerim bu kadar. Bu, mahkemeye son gelişimdir.* ***Kürdistan Vietnamlılaşıyor.*** *Bu insan çığlıklarını unutmayın*" cümleleriyle tamamlıyor.

Bu eşsiz insan, mahkemeden zindandaki hücresine döndüğünde müthiş sevinçlidir, içi içine sığmıyor. Bir kelebek gibi daracık hücresinin içinde kanat çırpıyor. O zamana kadar duygularını dışa vurmakta sonderece ürkek davranan **Hayri** yoldaş, o anda sevincini arkadaşlarıyla paylaşmak istiyor. Üstlendiği görevi gerçekleştirmenin ve tarihsel bir eyleme başlamış olmanın sınırsız mutluluğu içinde, ağzından "*Başardık, başardık; altı kişiyle başardık*" sözcükleri dökülüyor. Düşünün: Bu sözleri söyleyen insan düşmanın elinde tutsaktır. Güç dengesizliği anlatılırken, kimi zaman zayıf taraf için "*çıplak ellerinden başka kullanacak silahları yoktu*" denilir. Ama o çoğu zaman "*çıplak elleri*" bile kullanma olanağından yoksun bırakılmaktadır. Düşman her şeyiyle ortama hakimdir. Tutsağın bedeni de düşmanın denetimindedir, ona da hükmedebilir. Ancak düşmanın asla hükmedemeyeceği bir şey vardır: O da devrimcinin ruhudur. **Hayri** yoldaşın ruhu, düşmanın asla ulaşamayacağı yüceliktedir. Bu nedenle zafer, bu kararın ilan edildiği anda kazanılmıştır. Kararı alan insanların içinde **Mehmet Hayri Durmuş** gibi sözünün eri bir devrimci önder varsa ve bu kararı hayata geçirmede başı çekiyorsa, bu böyledir. Çünkü O'nun kitabında başlangıcın her zaman sonucu belirlediği yazılıyor. Sahte mahkeme heyeti bu gerçeği belki de herkesten daha iyi biliyor. **Hayri** yoldaşın kararında ısrarlı olduğunu gördüğünde, apar topar mahkeme salonundan hızla çıkıp gidiyor.

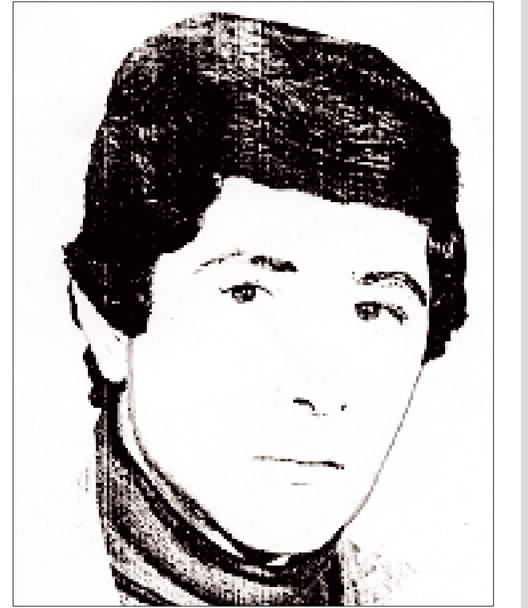
"*İnsan seçim yapmak zorundadır. Gücünün kaynağı budur: İnsan, verdiği kararlarla güçlüdür... İnsanın kendi yolunu seçmesi daha da zordur. Hiç seçim yapmayan kişi, tanrının gözünde ölü sayılır; soluk almayı, sokaklarda yürümeyi sürdürse de*" diyor bir yazar. **Kemal Pir** yoldaş da seçimini yapmıştır. **Mehmet Hayri Durmuş** gibi bir yoldaşı vardır. Özgürlük de bu değil midir zaten? Özgürleşmek, kendine yoldaş seçmektir. Yoldaşlar arasındaki sınırsız güven ve bağlılığın en soylu örneği, onlar arasındaki ilişkinin ta kendisidir. Bunun içindir ki, **Kemal** yoldaş sık sık, "*Hayri düşünmüşse ben katılırım, Hayri yapmışsa ben katılırım*" diyor. Nitekim **Hayri** yoldaşın Ölüm Orucu kararını açıklamasından sonra, **Kemal** yoldaş söz alıyor. Eylemde çoğunlukla herkesin önünde yer almış olan **Kemal** yoldaş, bu kez ikinci sırada kalmayı tercih ediyor. Belli bir dönem için zindandaki tutsak kitlesine teslimiyetin hakim kılınması kendisini oldukça zorluyor ve bunun sorumluluğunu omuzlarına almaktan çekinmiyor. O, yenilgiye doymayan sahte pehlivan misali pratikte defalarca başarısızlığa uğradığı halde komutanlık sevdasından vazgeçmeyen tipe duyduğu öfkeyi açığa vurmaktan çekinmiyor. Bu noktada her partilinin ilke edinmesi gereken devrimci ahlakın eşsiz bir örneğini sergiliyor. Yoldaşlarına, "*Ben yenilmiş bir ordunun komutanıyım; yenilmiş bir komutan, orduya komutanlık edemez. Ama biri direnirse, ikinci ben olurum*" diyebiliyor. "*Gururun parıltısı, en büyük bilgeliği bile kör edebilir.*" Büyüklük, O'nun doğasıdır; bu yüzden her zaman mütevazi davranıyor. **Kemal** yoldaş, sözcüğün gerçek anlamında bir **büyük insandır**. Kendisiyle birlikte çevresini de büyütmek için muazzam bir çaba harcıyor. "**Küçük insanlar, büyük davaların sahibi olamazlar**" sözleri O'na aittir ve bu sözler yol gösterici bir ilke olarak dilinden hiç düşmüyor. Ölüm Orucu kararına katıldığını açıklarken, tıpkı **Hayri** yoldaş gibi son derece mutlu ve neşelidir. Çünkü artık seçtiği yaşamla özdeş olan soylu bir eylemin içinde ve bu eylemin başındadır. Böylesi bir anda duyduğu hoşnutluğu ve iç huzurunu, "**Oh be, direniş ne kadar güzel**" sözcükleriyle ortaya koyuyor.

PKK devrimciliği, yaşama aşk ilan etmektir. **Kemal** yoldaş da kendi ruhuyla PKK'nin ruhunu şekillendiren seçkin bir kişilik. Ama yine de O'nun kadar yaşamla dopdolu olan başka bir insana daha rastlamak gerçekten çok zor. Yaşarken yaşamayı O'nun kadar başarabilen bir insan ender bulunur demek kesinlikle yanlış değil. Yaşam O'nu değil, O yaşamı yaşıyordu demek, belki de O'nun yaşam biçimini izah etmenin en çarpıcı ifadesi olacaktır. Bu noktada bizim yaşam karşısındaki duruşumuz sorgulanmaya değer. Bizler, yaşamamız gereken yaşamı gerçekten seçebildik mi? Yoksa başkalarının bize önceden çizdikleri bir yaşamı mı yaşıyoruz? Yepyeni ve kendimizin olması gereken bir yaşamı seçtiğimizde bile, yaptığımız tercihin adamı olabiliyor muyuz? Yoksa burada ikiyüzlüce mi davranıyoruz? Neysen o olamıyorsan, bir ikiyüzlüsün. Tercihinin adamı değilsen, bir ikiyüzlü olarak yaşıyorsun. Belki de çok yüzlü, hatta **binbir surat** tipini oynaman bile mümkün. Parçalanmış kişiliğiyle değişik birçok yaşam biçimini bir arada yaşamak durumunda olan birinin gerçekliği özünde bu değil midir? Bir filozof, "*İnsan doğru zamanda yaşayamazsa, asla doğru zamanda ölemez*" der. Bu nedenledir ki, doğru zamanda yaşamak kadar, doğru zamanda ölmek de önemli ve gereklidir. Kuşkusuz bu gerçeğin en mükemmel temsilci **Kemal Pir** yoldaştır. O, "*Doğru zamanda öl*" düsturuna en tutarlı bağlılığı sergiliyor. Bununla birlikte, önderlerinden biri olduğu tarihsel eylemi daha sonraları çarpıtabilecek kimselere karşı önceden uyarıda bulunuyor. Var olduğu her ortama hükmeden o gür sesiyle, "*Yarın bazı bedbahtlar kalkıp bizim yaşamdan bıktığımızı söyleyecekler; bizim için, 'zaten yaşamak istemiyorlardı' diyecekler. Yaşamak istediğimiz doğrudur. Ama hangi yaşamı yaşamak istemiyoruz? Biz, yaşadığımız bu yaşamın bize ait olmadığını söylüyoruz. Bize ait olan yaşamı ise çok seviyoruz. Biz, uğruna ölüme gidecek kadar bu yaşama bağlıyız*" diye haykırıyor.

Kemal yoldaş, Ölüm Orucu eyleminin ne denli zor bir eylem biçimi olduğunu çok iyi biliyor. Böyle bir eylem kişiyi her saniye ölüm gerçeğiyle yüzyüze getiriyor. Ruh ve beden burada müthiş bir savaşa tutuşuyor. Küçük adamda ruh bedenden önce ölüyor. Buna karşılık, böyle bir eylemin içindeki büyük adamın her saniye ağzında hissettiği ölümün tadı kendisine hem yön çiziyor, hem de cesaret yüklüyor. Onda beden parça parça erirken, ruh muazzam bir güç kazanıyor ve yenilmez hale geliyor. Böyle bir insan her zamankinden daha çok kendisi oluyor. Yaşam ve ölüm gerçeği bütün çıplaklığıyla bu insanın gözleri önünde seriliyor. Küçük adam gerçekle yüzyüze gelmekten korkuyor, gerçeğin bütünlüğünü görmeye dayanamıyor ve bu yüzden de hep geri adım atıyor. Bu adam rahat ve huzurlu bir ortam istiyor. Bunun için kör olmayı tercih ediyor. Gerginlikten kaçmak, kendini sıkıntıya sokmamak, küçük mutluluklarla yetinmek ve rahatı istemek, bakar-kör olmayı gerekli kılıyor. Büyük insanda ise ruh ile beden arasındaki o korkuç savaşımda, ruh ile beden arasında zamanla uyum gerçekleşiyor. Bu gerçeği **Kemal** yoldaş daha değişik sözcüklerle çarpıcı bir biçimde ortaya koyuyor. "**Biz Sırat köprüsünden geçiyoruz. Ya geçeceğiz, ya geçeceğiz. Bizim için düşmek sözkonusu olamaz, bunun için geçeceğiz**" diyor. Bu tür bir eylemin kırılması, Sırat köprüsünden düşmektir ve bu da bitişin başlangıcı demek oluyor. Köprüden düşmemek, aynı anlama gelmek üzere halkın kurtuluş umutlarının sönmesine asla izin vermemek için başarıyı zorunlu ve kaçınılmaz sayıyor.

Proletarya devriminin büyük ustası **Lenin**, devrime önderlik edecek militan tipin özelliklerini tanımlarken, bir de "**düşmanlarının bile saygısını kazanacak**" kadar bir büyüklüğe ulaşması gerektiğini vurguluyor. **Kemal** yoldaş böyle bir devrimcidir: Yoldaşlarının sınırsız sevgisi kadar, düşmanlarının saygısını kazanmayı da başarıyor. Örnekleri sayısızdır. Mahkeme başkanlığı ve savcılık makamında oturan üniformalı düşmanları, kendisine "**siz**" diye hitap etmek zorunluluğu duyabiliyor. Bazı subaylar salt kendisini daha yakından tanımak amacıyla cezaevine gelip hücresinin önünden geçerek O'nu görmeye çalışıyor. Bir ziyaret günüdür: Tutsaklar çay yapıyorlar. Tam içmeye başlayacakları sırada arama olduğu söyleniyor. Asker bir gardiyan gelip "*Kemal burada mı?*" diye soruyor. **Kemal Pir** yoldaş kapıya çıkıyor "*ne var?*" diye soruyor. Asker arama olduğunu, saklanması gereken bir şey varsa saklayabileceğini belirtiyor. **Kemal Pir**, "*Burada bir şey yok, sen git çayı ve ocağı sakla*" diyor. Gardiyan çayla ocağı ve bu arada farkedilmeyen radyoyu alıp gidiyor. Arama işlemi bittikten sonra, sakladıklarını getirip eski yerine bırakıyor. Oysa gardiyanın yaptığı iş yaşamına malolacak kadar riskli bir iş. Ama yine de hayatını tehlikeye atmaktan çekinmiyor. **Kemal** yoldaş, halk çocuğu dediği insanları çok iyi tanıyor ve böylesi insanları etkilemesini müthiş başarıyor. O, cezaevi yönetimi ve tüm cezaevi personeli üzerinde de büyük saygınlık uyandırıyor. Kuşkusuz saygınlık kişiye bahşedilmez, kişinin kendisi tarafından kişiliği, düşünce, davranışları ve eylemiyle yaratılır. **Kemal Pir**'in düşmanları üzerinde uyandırdığı saygınlık böyledir.

Saygı ve sevgi, özellikle yoldaşları ve devrimciler sözkonusu olduğunda, güveni de beraberinde getiriyor. O'nu tanıyan herkes, ister dışarıda ister zindanda olsun, kendisini O'nun yanında daima güven içinde hissediyor. **Kemal** yoldaşı "*yenilmez bir ordu*" ya da "*tek kişilik parti*" olarak tanımlayan bir çok insan var. Öyle ki, O'nun bulunduğu yerde korkunun izine bile rastlanmıyor. Bugün pratik mücadele ortamında yer alan bazılarının "*sorumlum*" ya da "*komutanımdı, onun için korktum, yanlışları-*

● devamı 22. sayfada